

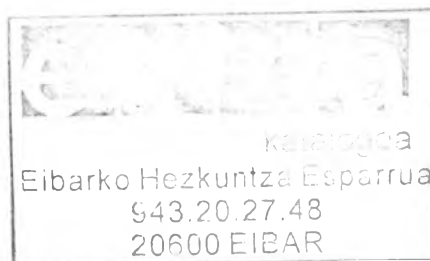
HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA
DPTO. DE EDUCACION, UNIVERSIDADES E INVESTIGACION

BAKARKA

EUSKERA A DISTANCIA

GLOTODIDAKTIKA-LANAK 22

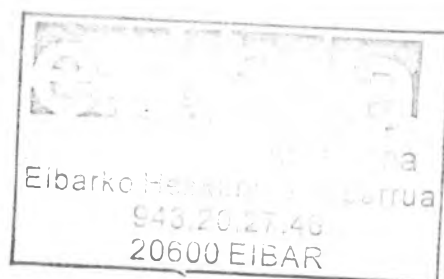

**Euskara Zerbitzua
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila**

© Egilea: Juan Antonio Letamendia
Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen-Zerbitzu Nagusia
I.S.B.N: 84-7542-183-0
Legezko gordailua: VI-467/85
Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak onetsia
Autorizado por el Departamento de Educación, Universidades
e Investigación (11-9-1985)
Lehenengo Argitaraldia: 1985eko Iraila
Inprimatzailea: GRAFICAS SANTAMARIA, S.A. - VITORIA-GASTEIZ

JUAN ANTONIO LETAMENDIA

**BAKARKA
EUSKERA A DISTANCIA
2**

Gasteiz 1985

AURKIBIDEA

INDICE

	<u>Orrialdea/Página</u>
Hitzaurrea	
<i>Presentación</i>	9
1. ikaskaia	
Gizon Orratza (I)	13
2. ikaskaia	
Halakoa zen hura	35
3. ikaskaia	
Ez al zenuen ezagutzen	53
4. ikaskaia	
Gizon Orratza (II)	69
5. ikaskaia	
Zer iruditzen zaizu?	83
6. ikaskaia	
Badauka eta badaki	101
7. ikaskaia	
Norentzat dakarzu hori?	119
8. ikaskaia	
Mendietatik ibaietara	137
9. ikaskaia	
Horrela dela uste dut	161
10. ikaskaia	
Ea zer den!	187
11. ikaskaia	
Etortzeko esan dut!	211

12. ikaskaia	
Gero eta hobeto.....	237
Morfosintaxizko laburpena	
<i>Resumen de morfosintaxis.....</i>	267
Erantzunak	
<i>Clave de los ejercicios.....</i>	279
Hiztegia	
<i>Diccionario.....</i>	319
Gai aurkibidea	
<i>Indice alfabético.....</i>	345

HITZAURREA PRESENTACION

El programa de BAKARKA-2 es una continuación del primer curso y supone, obviamente, la asimilación satisfactoria de aquellos contenidos.

Digamos dos palabras a cerca de los nuevos.

En morfología este curso vamos a aprender el plural de algunos casos estudiados en el primero. Aprenderemos también el pasado de las formas naiz (nintzen) y dut (nuen), y las formas de imperativo más elementales. Dentro del estudio verbal estudiaremos además los presentes de cuatro verbos sintéticos: dakit, daukat, dakart y daramat.

Los temas finales los reservamos a la sintaxis dando una importancia especial a dos sufijos fundamentales en la sintaxis vasca: -(e)la y -(e)n. Ambos sufijos, además de utilizarse mucho, son la base morfológica de otros subordinantes que estudiaremos el próximo curso. La exposición teórica a lo largo de estos dos temas va a ser casi nula y consistirán preferentemente en ejercicios prácticos de subordinación a fin de que la repetición mecánica de los mismos nos haga familiar este tipo de transformación.

El penúltimo tema está destinado al estudio de tres funciones del sufijo -t(z)eko. El último tema trata de los grados del adjetivo.

Para la adquisición de nuevo léxico emplearemos una doble vía: por una parte el sistema menos pedagógico de dar listas de palabras y por otra el de la memorización de trozos narrativos.

Queremos insistir de forma especial en este punto de los cuentos para memorizar por ser uno de los objetivos primordiales de este segundo curso.

A lo largo del mismo van apareciendo una serie de textos más o menos largos: unos son meras lecturas y otros han sido incluidos precisamente para ser memorizados. El primer curso la labor memorística se reducía exclusivamente a los breves textos incluidos en las viñetas de las estructuras y guiones gráficos. Es evidente que a estas alturas la cantidad de lengua ofrecida por tal sistema resulta insuficiente tanto por lo

reducido del vocabulario como por la brevedad de las frases. Superado aquel nivel inicial debemos recurrir a otras fórmulas más ricas en lenguaje como pueden ser estos trozos narrativos. Tales trozos se distinguen de las simples lecturas por la recomendación expresa de aprenderlos de memoria: "buruz ikasi". Este aprendizaje de memoria no tiene por que ser al pie de la letra con puntos y comas. Esa forma de memorización interesa en los modelos estructurales y en los diálogos gráficos que aparecían en el primer curso y que, aunque menos, seguirán apareciendo en el presente. Los trozos narrativos son para aprenderlos de una forma más libre, más personal si quieres, pero respetando siempre el núcleo del argumento y empleando un lenguaje, por elemental que sea, correcto en la medida de lo posible. Hay que aprender a decirlos de forma oral y con la soltura normal que requiere este tipo de prosa. Esto evidentemente exige un esfuerzo y dedicación que no siempre cuentan con la comprensión del alumno. Trataremos de explicarlo y justificarlo.

El aprendizaje memorístico, absurdo y negativo en otras disciplinas, es muy práctico a la hora de aprender una nueva lengua, ya que aprender un idioma supone ineludiblemente una etapa inicial de imitación y repetición de modelos. Esta fase, insustituible a la hora de aprender el valor o la pronunciación de un término en su contexto o de conseguir ciertos automatismos en la construcción de frases, va creando en nosotros simultáneamente, y prácticamente sin que lo advirtamos, un instinto, unos hábitos lingüísticos, que no los pueden dar ni la gramática ni el diccionario, y que son absolutamente necesarios si uno quiere llegar a expresarse en esa lengua, cualquiera que sea. Se trata de un sexto sentido que todo hablante posee de su primera lengua y que hace que los giros y construcciones le "suenen", y que para la segunda hemos de conseguir por medios más o menos artificiales. De poco serviría hacer todos los ejercicios del libro, resolviéndolos correctamente como si fueran quinielas o acertijos si no llegamos a la capacidad de poder soltar un trozo relativamente largo de forma oral con cierta seguridad.

Suponemos por otra parte que el léxico incorporado en estos textos narrativos se va asimilando progresivamente de forma que pueda ser utilizado en ejercicios gramaticales posteriores.

Estos trozos, en principio, no deberían venir acompañados de traducción, pero a fin de evitar una comprensión defectuosa de los mismos y teniendo en cuenta que el alumno a distancia no dispone del profesor en cualquier momento, hemos incluido su traducción en el solucionario. Por lo que a ésta se refiere debemos advertir que se trata de una traducción muy ceñida al original y que en otras circunstancias resultaría sin duda excesivamente literal, pero aquí es eso lo que precisamente buscamos a fin de que el alumno se haga cargo de los procedimientos y modos de decir utilizados en el texto en euskera. No recomendamos el recurso normal a esta traducción salvo en caso de duda. Una vez que has logrado entender el texto íntegramente debes olvidarte de la traducción y relacionarte con él directa y exclusivamente en euskera. De todas maneras es muy importante que antes de memorizarlo lo leáis y releáis con el profesor en clase fijándoos y trabajando los aspectos fonéticos del trozo, pues si bien la memorización hecha de forma correcta es beneficiosa, el hacerlo de forma defectuosa podría acarrearos un resultado contrario al apetecido.

Nada más. Solamente recordarte que hay cosas que ni el libro de texto ni la Enseñanza a Distancia pueden conseguir en tu lugar, como son el escuchar euskera todo lo que puedas (calle, radio y televisión) y el invitar a tus amigos euskaldunes a que te hablen así y te echen una mano en tus primeros equilibrios, con paciencia y sin prisas.

1. IKASKAIA

GIZON ORRATZA (I)

GIZON ORRATZA (I)

En este tema inicial no vamos a aprender nada nuevo. Repasaremos algunas cosas aprendidas el curso pasado. Nos acompañará GIZON ORRATZA, el hombre aguja, a quien también conocemos del curso anterior.

Primeramente memorizaremos una versión básica (**Ander, gaur...**) sobre la que introduciremos transformaciones de persona (**ni, zu**) y de tiempo (**egunero, bihar**).

El guión consta de tres partes:

1-12: GOIZA
12-23: EGUERDIA
24-32: ARRATSALDEA

LEHEN ZATIA: GOIZA

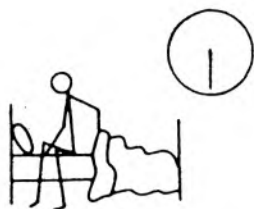
Comienza por memorizar la primera parte (1-12) tal como viene en la página siguiente (**Ander gaur...**).

Si tienes alguna duda puedes consultar la traducción que viene en el solucionario (pág. 281).

Una vez memorizado el trozo puedes repasarlo utilizando las viñetas mudas de la página 18.

● GOIZA

1

Ander gaur goizeko sei t'erdietan jaiki da.

2

Zapatak eta frakak jantzi ditu.

3

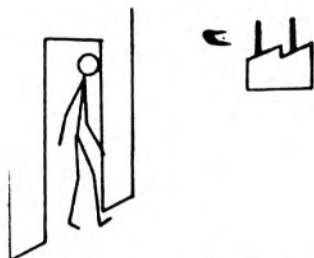
aurpegia garbitu du,

4

presaka gosaldu du,

5

eta etxetik atera da lantegira joateko.

6

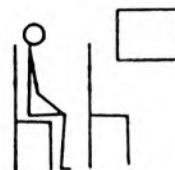
Bidean egunkaria erosi du.

7

Gero autobusa hartu du.

8

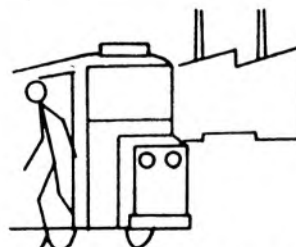
Autobusean aulki batean eseri da

9

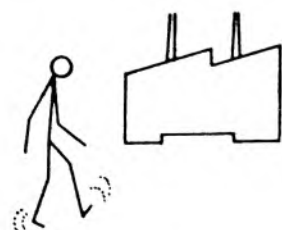
eta egunkaria irakurri du.

10

Lantegi aurrean autobusetik jaitsi da

11

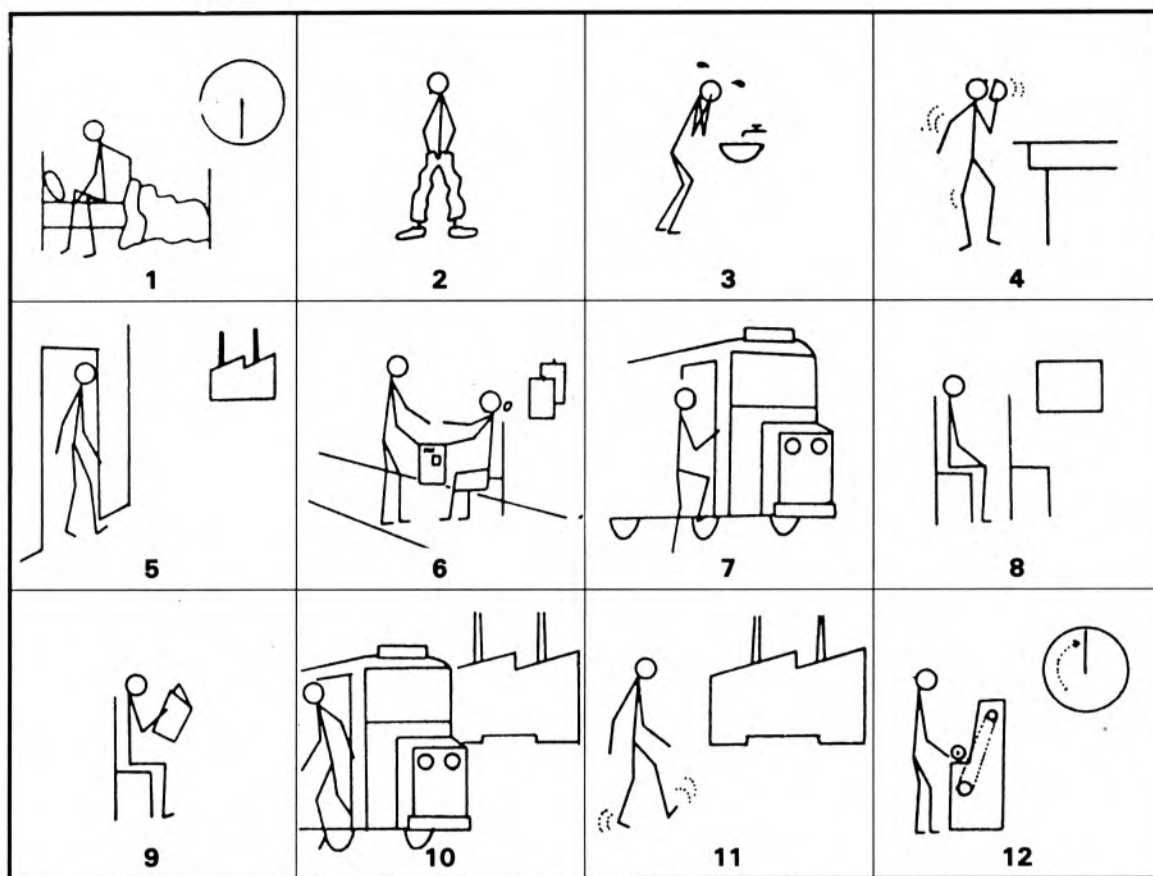
eta oinez joan da lantegira

12

Eguerdiko hamabiak arte aritu da lanean.

● GOIZA

1. GAUR

¿Has asimilado bien la versión **Ander gaur**? Si crees que sí, efectúa los cambios de persona que indicamos a continuación. Si tienes alguna duda consulta el solucionario.

- a) *NI GAUR, goizeko sei t'erdietan jaiki naiz, zapatak eta frakak jantzi ditut, etc...*
- b) *ZU GAUR, goizeko sei t'erdietan jaiki zara, zapatak eta frakak jantzi dituzu, etc...*

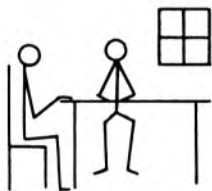
2. EGUNERO

- a) Cuenta lo mismo en el presente habitual (= Ander se levanta todos los días a las seis y media...): *ANDER EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen da, zapatak eta frakak jazten ditu, etc...*
- b) Cuéntalo en el presente habitual pero en primera persona: *NI EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen naiz, zapatak eta frakak jazten ditut, etc...*
- c) En presente habitual, segunda persona: *ZU EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zara, etc...*

3. BIHAR

Cuéntalo en futuro:

- a) *ANDER BIHAR, goizeko sei t'erdietan jaikiko da...*
- b) *NI BIHAR: goizeko sei t'erdietan jaikiko naiz...*
- c) *ZU BIHAR, goizeko sei t'erdietan jaikiko zara...*

● **BIGARREN ZATIA: EGUERDIA**

Pasamos a la segunda parte (13-23): **eguerdia**. Haz lo mismo que en la primera: memoriza los textos de la página siguiente y repásalos en la página 22.

● EGUERDIA

13

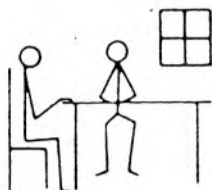
Hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu da

14

eta tabernara joan dira bazkaltzera.

15

Leiho ondoan eseri dira

16

eta bazkaria eskatu dute.

17

Tabernaġo andreak ogia eta ardoa ekarri ditu

18

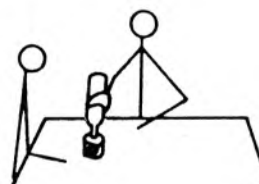
eta mahai gainean utzi ditu.

19

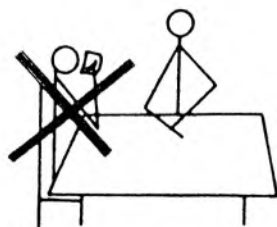
Zopa eta arrautza frejituak jan dituzte.

20

Lagunak basoa ardoz bete du.

21

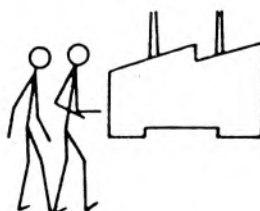
Anderrek, ordea, ez du ardorik edan.

22

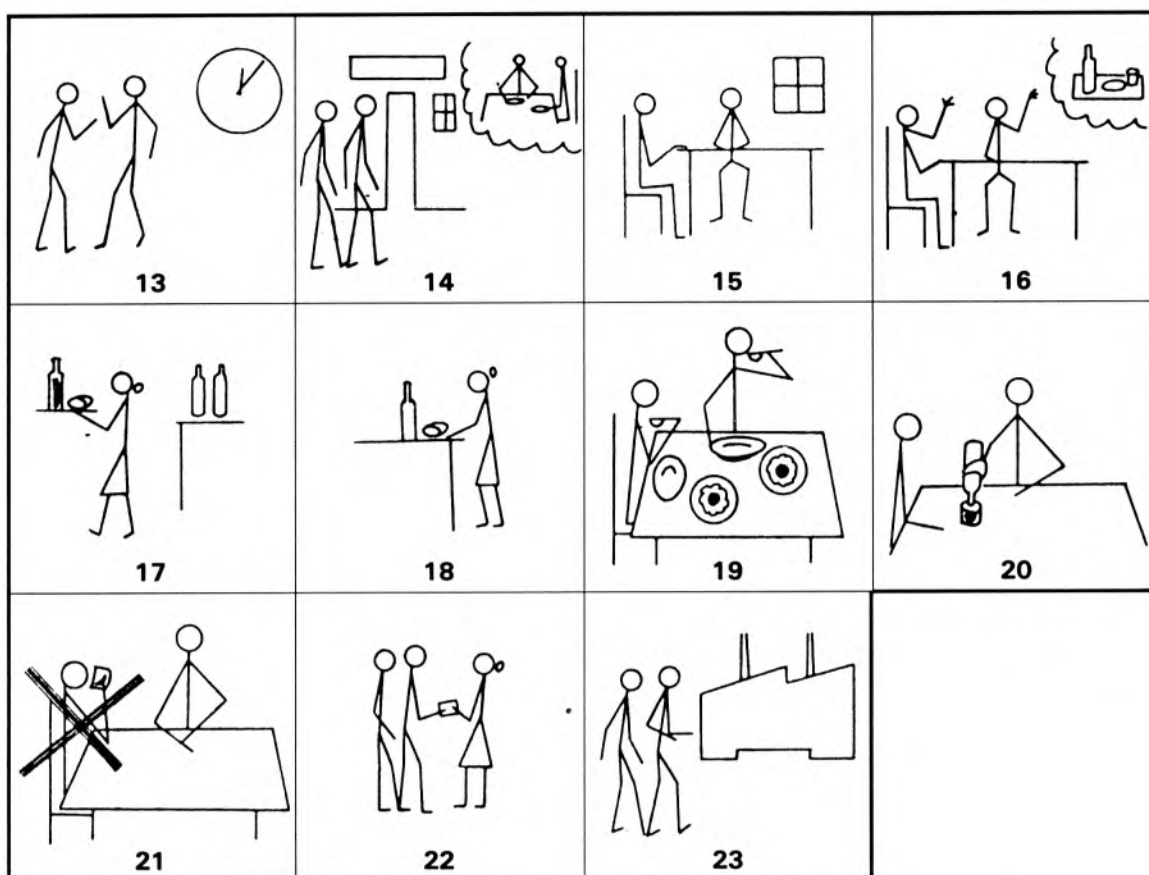
Bazkaria ordaindu dute

23

eta berriz lanera joan dira.

● EGUERDIA

¿Has memorizado con seguridad esta segunda parte? En caso afirmativo realiza las mismas transformaciones que antes siguiendo los pasos señalados en la página siguiente. Ten en cuenta que al ser dos personas, salvo en las viñetas 17 y 18 que nunca cambian de persona, habrás de utilizar el plural. Puedes aclarar tus dudas en el solucionario.

1. GAUR

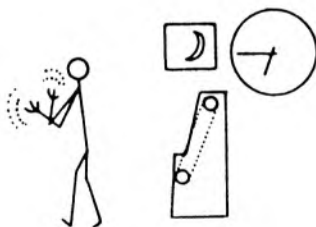
- a) (NI GAUR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu naiz, etc...*
- b) (ZU GAUR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu zara, etc...*

2. EGUNERO

- a) (ANDER EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen da...*
- b) (NI EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen naiz...*
- c) (ZU EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen zara...*

3. BIHAR

- a) (ANDER BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko da...*
- b) (NI BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko naiz...*
- c) (ZU BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko zara...*

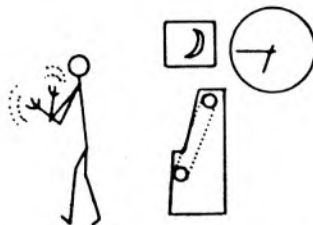

● HIRUGARREN ZATIA: ARRÀTSALDEA

Hemos llegado al último trozo (24-32): **arratsaldea**. Lo mismo que en las partes precedentes, memoriza la versión de la página siguiente y repásala en la página 26.

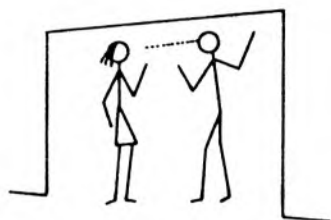
● ARRATSALDEA

24

Arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu du lana.

25

Lantegiko atean Lupe ikusi du.

26

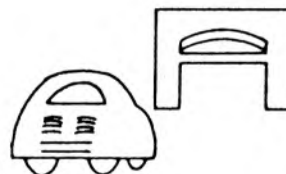
Hau kotxez etorri da.

27

Luperen kotxean sartu dira

28

eta pelikula bat ikustera joan dira.

29

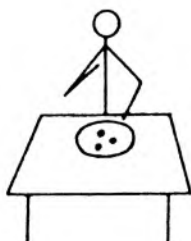
Gaueko hamaiketan etxeratu da Ander.

30

Oso nekatuta iritsi da.

31

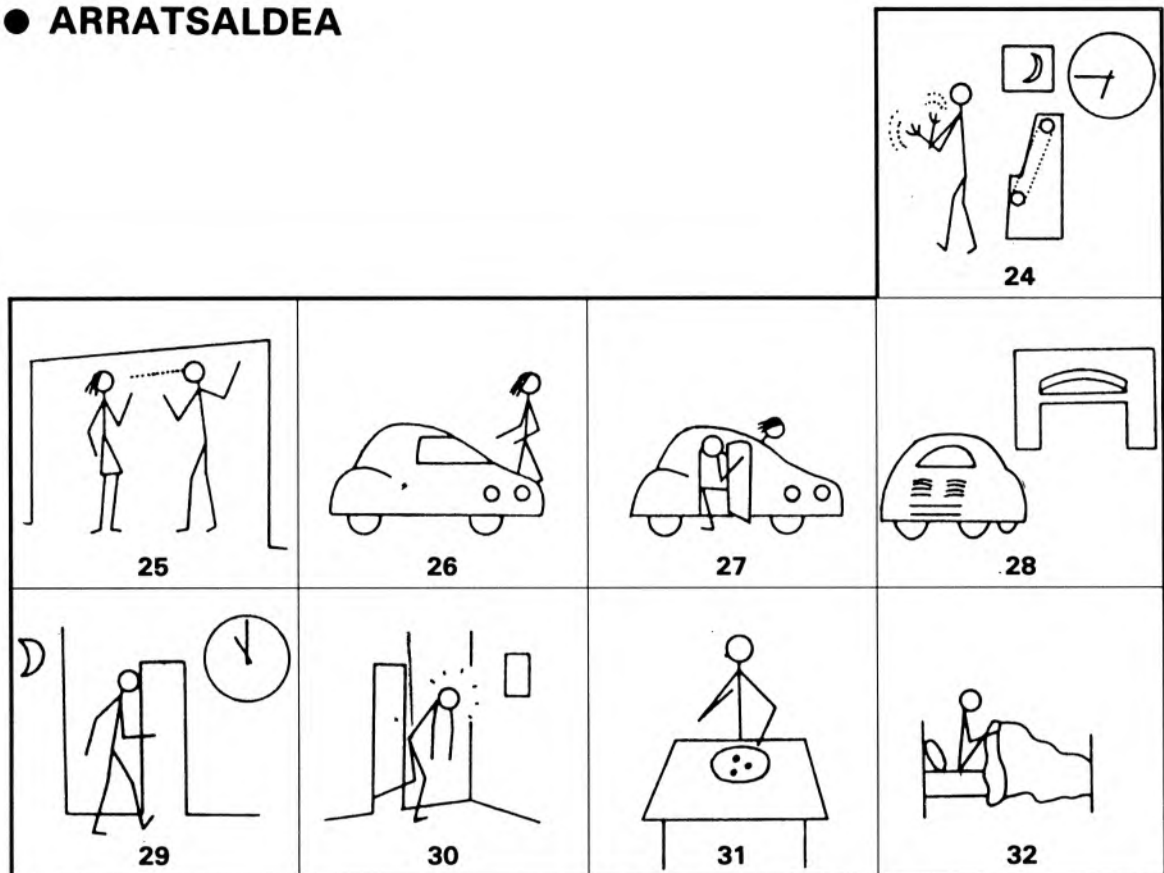
Gutxi afaldu du

32

eta laster oheratu da.

● ARRATSALDEA

Realiza las transformaciones que ya conoces:

1. GAUR

- a) (NIK GAUR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu dut lana...
- b) (ZUK GAUR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu duzu lana...

2. EGUNERO

- a) (ANDERREK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen du lana...*
- b) (NIK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen dut lana...*
- c) (ZUK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen duzu lana...*

3. BIHAR

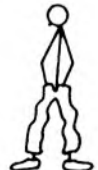
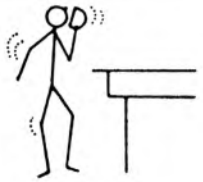
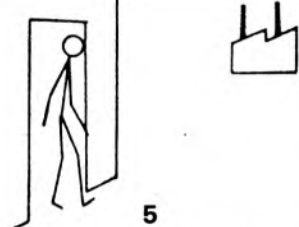
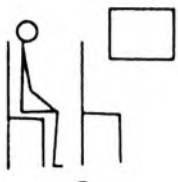
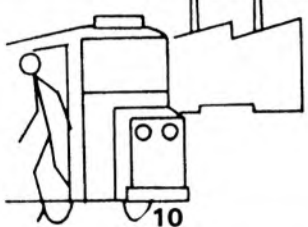
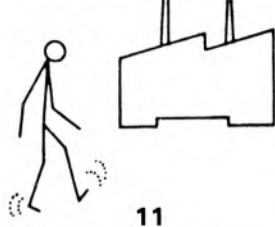
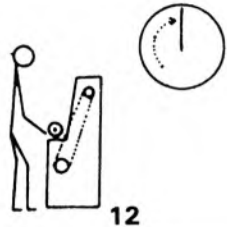
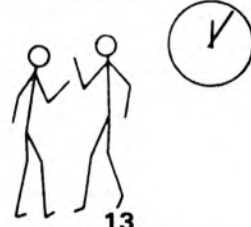
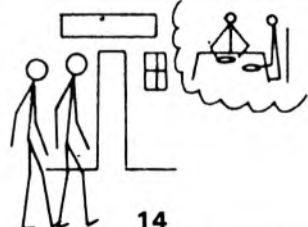
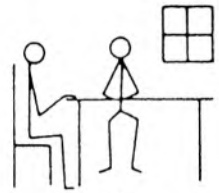
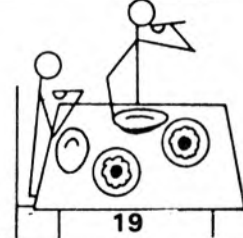
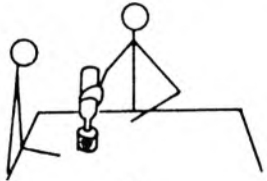
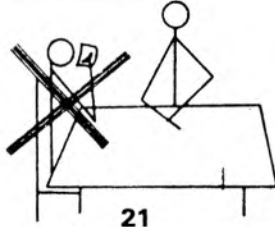
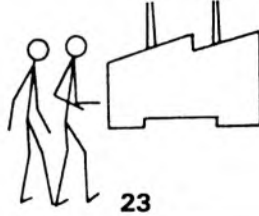
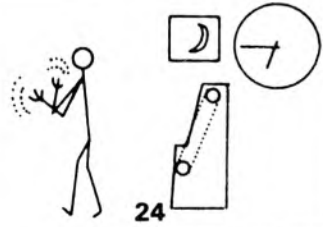
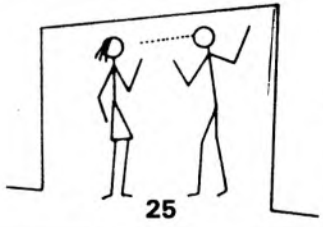
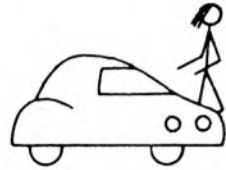
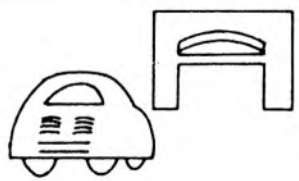
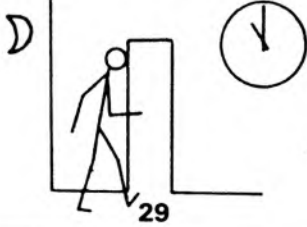
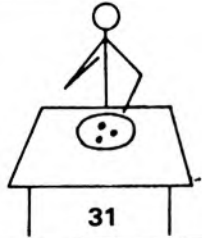
- a) (ANDERREK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko du lana...*
- b) (NIK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko dut lana...*
- c) (ZUK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko duzu lana...*

● Una vez que has trabajado cada una de las partes por separado puedes hacer repasos generales desde el comienzo hasta el final utilizando los gráficos de la página siguiente:

Y... no te despidas de **Gizon Orratza**: en el tema 4 volveremos a encontrarnos.

GIZON ORRATZA

 1	 2	 3	 4
 5	 6	 7	 8
 9	 10	 11	 12
 13	 14	 15	 16
 17	 18	 19	 20
 21	 22	 23	 24
 25	 26	 27	 28
 29	 30	 31	 32

- Lee varias veces el siguiente cuento y aprende las palabras del recuadro. Si tienes alguna duda consulta la traducción del solucionario.

KUKUA ENTZUTEN

Maiatzeko igande goiz bat da. Txomin Porru ohetik jaiki da eta jazten hasi da. Oso goiz da eta ilun dago oraindik. Andrea harritua dago, Txomin nahiko berandu jaikitzen bait da igandee-tan.

- Zer, Txomin? Zer gertatzen da? Nora zoaz hain goiz?
- Basora noa –erantzuten dio Txominek.
- Perretxiko bila al zoaz?
- Ez. Kukua entzutera. Badakizu zer esaten duten: “Kukuak kuku eta dirua boltsan, aberatsak urte osoan”.

Andreak farre egiten du:

- Hori gezurra da, ordea! Nik behintzat ez dut horrelakorik sinesten!
- Berdin da! Ekarri diru guztia eta basora eramango dut.

Andrea armariora doa, kutxa bat hartzen du, irekitzen du eta Txomini ematen dio dirua. Honek boltsa batean sartzen du.

Bizarra kendu bitartean andreak bokadiloa prestatzen dio eta kafesne piska bat hartu ondoren kanpora doa Txomin.

- Agur, Txomin –esaten dio andreak–. Ea suerte handia duzun!

* * *

Eguerdi aldean hor agertzen da Txomin berriz ere etxean. Aurpegi iluna dakar.

- Zer? Entzun al duzu kukua? –galdetzen dio andreak.
- Entzun dut, bai.
- Aberatsak gara orduan! Hau poza, Txomin!
- Aberatsak? Gose ederra pasatu beharko dugu aurten!
- Zer esan nahi duzu horrekin? Ez dizut ulertzen...

– Kontatuko dizut zer gertatu den... Basora joan naiz eta astiro astiro ibiltzen hasi naiz kukua ondo entzuteko. Ibili eta ibili baina ez dut kukurik entzun. Nekatu naizenean iturri baten ondoan eseri eta bokadiloa jaten hasi naiz. Ordubete pasa dut handik mugitu gabe eta, hala ere, ez dut kukurik entzun. Halako batean hots bat entzun dut zuhaitz baten atzean. “Kukua izango da!” pentsatu dut eta gogor eutsi diot boltsari. Orduan gizon

bat agertu da labana handi batekin. “Geldi hor –esan dit–, bestela tripak aterako dizkizut!!”. Isil-isilik boltsa eman diot eta bera korrika joan da. Orduantxe hasi dira kuku guztiak kantzatzen: kuku eta kuku eta kuku!

– Hau zoritxarra! –esan dio andreak kontatzen bukatu duenean–. Ikusten? Horrelako gezurak sinesteagatik gertatu zaizu hori... Zorionez, ez dizut diru guztia eman, bada-ezpada ere, eta kutxan utzi ditut erdiak. Horrekin moldatu beharko dugu orain nola edo hala...

K.

Kuku: cucu, cuclillo; **maiatz:** mayo; **harritu:** extrañado; **hain goiz:** tan temprano; **perretxiko bila:** a buscar setas; **gezur:** mentira; **behintzat:** al menos; **horrelako:** como eso; **sinetsi:** creer; **kutxa:** cofre; **bizar:** barba; **ea...n:** a ver si...; **gose:** hambre; **aurten:** este año; **dizut:** auxil.: nik zuri; **ordubete:** hora (entera); **mugitu gabe:** sin mover(me); **halako batean:** en una de éstas; **hots:** ruido; **eutsi:** sujetar; **geldi:** quieto; **bestela:** de otra manera, si no; **orduantxe:** entonces mismo; **zoritxar:** desgracia, mala suerte; **sinisteagatik:** por creer; **zorionez:** por suerte; **bada-ezpada ere:** por si acaso; **moldatu:** arreglar(selas); **nola edo hala:** de una u otra manera.

● GALDERAK

- 1.– Noiz gertatzen da ipuin hau?
- 2.– Zein da ipuin honetako protagonista?
- 3.– Noiz jaikitzen da Txomin igandeetan?
- 4.– Nora doala gaur esaten du Txominek?
- 5.– Zertara doa basora? Perretxiko bila?
- 6.– Sinesten al du andreak kukuarena?
- 7.– Nondik ateratzen du andreak kutxa?
- 8.– Zer egin du Txominek andreak bokadiloa prestatu bitartean?
- 9.– Noiz dator Txomin berriz etxera?
- 10.– Pozik al dator Txomin?
- 11.– Non eseri da Txomin basoan?
- 12.– Noiz eseri da iturri ondoan?
- 13.– Zenbat denbora pasa du iturri ondoan?
- 14.– Zer agertu da zuhaitz baten atzetik?
- 15.– Zer du lapurrak eskuan?
- 16.– Nork esan dio Txomini geldi egoteko?
- 17.– Zer egingo dio bestela gizonak Txomini?
- 18.– Nola eman dio boltsa Txominek gizonari?
- 19.– Nola joan da gizona?
- 20.– Diru guztia eraman al du Txominek basora?

OHARRAK

● "EA SUERTE HANDIA DUZUN!"

Ea... (e)n se podría traducir por **a ver...** .

Como se trata de interrogativas indirectas suele llevar el subordinante **-(e)n**.

Ea nor den.

A ver quién es.

Ea zer egin duzun.

A ver qué has hecho.

Ea nolakoa den ardo hau.

A ver qué tal es este vino.

Ea suerte handia duzun!

¡A ver si tienes mucha suerte!

● "HAU POZA!"

Una manera de formular exclamaciones referidas a sustantivos es anteponer el demostrativo al nombre en forma determinada.

Hau poza!

¡Qué alegría!

Hau zoritxarra!

¡Qué desgracia!

Hau lana!

¡Qué trabajo!

Hori beldurra!

¡Qué miedo!

"GOSE EDERRA PASA BEHARKO DUGU"

1.— Behar izan puede significar dos cosas:

a) necesitar algo

Zer behar duzu?

¿Qué necesitas?

Dirua behar dut

Necesito dinero

Paperak behar ditugu

Necesitamos papeles

b) deber o tener que hacer algo

Lan egin behar dut

Tengo que trabajar

Ogia erosi behar dugu

Tenemos que comprar pan

Zerbait egin behar duzu

Debes hacer algo

2.— El auxiliar es siempre transitivo, aunque la acción sea intransitiva:

Ettxera joan **behar dut**
Gurekin etorri **behar duzu**
Hementxe egon **beharko dugu**

Debo irme a casa
Tienes que venir con nosotros
Tendremos que estar aquí

Sin embargo las formas impersonales se expresan con intransitivos:

Zer egin **behar da?**
Botilak ekarri **behar dira**

¿Qué hay que hacer?
Hay que traer las botellas

3.— a) Para el presente utilizamos la forma **behar**:

Giltza **behar dut**
Ez dut giltzarik **behar**
Bazkaria ordaindu **behar dugu**
Ez dugu ezer ordaindu **behar**

Necesito la llave
No necesito la llave
Tenemos que pagar la comida
No tenemos que pagar nada

b) Para el futuro las formas **beharko** o **behar izango**:

Giltza **beharko (behar izango) dut**
Ez dut giltzarik **behar izango**
Bazkaria ordaindu **beharko dugu**
Ez dugu ezer ordaindu **behar izango**

Necesitaré la llave
No necesitaré la llave
Tendremos que pagar la comida
No tendremos que pagar nada.

c) Para el pretérito perfecto hay que emplear **behar izan**:

Giltza **behar izan dugu**
Ez dugu giltzarik **behar izan**
Bazkaria ordaindu **behar izan dugu**
Ez dugu ezer ordaindu **behar izan**

Hemos necesitado la llave
No hemos necesitado la llave
Hemos tenido que pagar la comida
No hemos tenido que pagar nada

d) Para el presente habitual hay que emplear **behar izaten**:

Giltza **behar izaten dut**
Ez dut giltzarik **behar izaten**
Bazkaria ordaindu **behar izaten dugu**
Ez dugu ezer ordaindu **behar izaten**

Suelo necesitar la llave
No suelo necesitar llave
Solemos tener que pagar la comida
No solemos tener que pagar nada

● ARIKETAK

1.– *Traduce las siguientes frases:*

- 1.– ¿Necesitas algo?
- 2.– ¿Necesitas esta mesa?
- 3.– Necesito dinero.
- 4.– Necesito esos papeles.
- 5.– Necesitamos pan.
- 6.– Necesitamos trabajo.
- 7.– No necesitamos dinero.
- 8.– Estas chicas necesitan una habitación.
- 9.– Las flores necesitan agua.
- 10.– Necesitaré una escalera.
- 11.– Necesitarás sitio.
- 12.– Necesitaré un teléfono.
- 13.– Necesitaremos varios días.
- 14.– He necesitado una cosa.
- 15.– Hemos necesitado tu coche.
- 16.– Iñaki suele necesitar un taxi.

2.– *Pon en euskera estas frases:*

- 1.– Tengo que comer de prisa.
- 2.– Tengo que trabajar.
- 3.– Mi hermano tiene que ir a Hernani.
- 4.– Debes leer ese libro.
- 5.– Tienes que lavarte las manos.
- 6.– Tenemos que comprar pan.
- 7.– Tenéis que bajar en Tolosa.
- 8.– Tenemos que salir a las seis y media.
- 9.– Tenemos que terminar los trabajos.
- 10.– No debes responder así.
- 11.– No tienes que hacer nada.
- 12.– Los papeles no hay que echarlos al suelo.
- 13.– Hay que llevar estas cosas.
- 14.– Tendré que ir a pie.
- 15.– Tendrás que levantarte temprano.
- 16.– El enfermo tendrá que estar en la cama.
- 17.– Tendremos que pedir dinero.
- 18.– Tendréis que hablar con Gorka.
- 19.– Tendrás que coger un taxi.
- 20.– He tenido que salir a comprar el periódico.
- 21.– Hemos tenido que ir al Ayuntamiento.
- 22.– Solemos tener que estar hasta las siete.
- 23.– Suelo tener que hacer muchas cosas.

2. IKASKAIA

HALAKOA ZEN HURA

HALAKOA ZEN HURA

● Dejando un momento el estudio del presente vamos a dedicar estos dos temas al pasado de **izan**.

El pasado de la forma intransitiva (**naiz**) es así:

NI	NINTZEN
ZU	ZINEN
HURA	ZEN
GU	GINEN
ZUEK	ZINETEN
HAIEK	ZIREN

Yo era
tú eras
él era
nosotros éramos
vosotros érais
ellos eran

Recuerda que **izan** intransitivo tiene una función copulativa equivalente a **ser** y **estar**, como en los siguientes ejemplos:

Ni mutiko bihurria **nintzen**
Zu neska zintzoa **zinen**
Atzoko eguraldia ona **zen**
Gu halakoak **ginen**
Zuek berdinak **zineten**
Gurasoak kanpoan **ziren**

Yo era un chaval travieso
Tú eras una chica formal
El tiempo de ayer era bueno
Nosotros éramos así
Vosotros érais iguales
Los padres estaban fuera

● Para hacer los ejercicios de este tema repasa y/o aprende esta lista de adjetivos:

on: bueno
bikain: excelente
zintzo: formal, honrado
txar: malo (de mala calidad)
gaizto: malo (malvado)
bihurri: travieso
argi: listo, inteligente
azkar: rápido, listo
trebe: hábil
langile: trabajador
alfer: vago
motel: lento
baldar: torpe

eder: hermoso
polit: bonito
itsusi: feo
egoki: adecuado
atsegin: agradable
berezi: especial
berdin: igual
handi: grande
txiki: pequeño
berri: nuevo
zahar: viejo
gazte: joven
gizen: gordo
argal: flaco

HONELAKO, HORRELAKO, HALAKO

● Recuerda que el interrogativo utilizado para preguntar por adjetivos o cualidades es **nolako(a)**.

– Nolakoa da hori?	– <i>¿Cómo es éste?</i>
– Hori, alferra da.	– <i>Ese, es vago.</i>
– Nolako eguraldia dago?	– <i>¿Qué tiempo hace?</i>
– Eguraldi ona dago.	– <i>Hace buen tiempo.</i>

Los equivalentes de **así** cualitativo (= de este tipo, clase, tamaño, etc.) son los siguientes:

honelako	<i>así (como esto)</i>
horrelako	<i>así (como eso)</i>
halako	<i>así (como aquello)</i>

Izen sintagma

El sintagma nominal

Es evidente que estas formas se derivan de los adverbios de modo **honela**, **horrela** y **hala** estudiados el curso pasado. Al recibir el sufijo-**ko** se convierten en modificadores indirectos y como tales su posición en el sintagma nominal es antes del núcleo, antes del nombre:

Honelako soinekoa nahi duzu?	<i>¿Quieres un vestido así? (como éste)</i>
Gurea, horrelako zakurra da	<i>El nuestro es un perro así (como ése)</i>
Halako gizona zen hura	<i>Aqué! era un hombre así (como aquél)</i>

Al suprimirse el núcleo resultan las siguientes estructuras:

Honelakoa nahi duzu?	<i>¿Quieres uno así?</i>
Gurea horrelakoa da	<i>El nuestro es así</i>
Halakoa zen hura	<i>Aqué! era así</i>

- Recuerda también que para comparar dos elementos presentes en la frase se emplea **bezalako(a)**.

Nerea zurea **bezalakoa** da
El mío es como el tuyo

- Todos estos elementos podemos encuadrarlos en la siguiente estructura:

NOLA?	NOLAKO(A)?	¿Cómo?
honela horrela hala	honelako(a) horrelako(a) halako(a)	<i>así</i>
X bezala	X bezalako(a)	<i>como X</i>

- Como puedes observar, todas estas formas equivalen a las partículas españolas **así** y **como**; pero en euskera hemos de distinguir si se trata de un adverbio de modo (grupo **nola**) o tiene una función adjetiva (grupo **nolako**), como puedes comprobarlo en los siguientes ejemplos:

Nola dabil neska?

¿Cómo anda la chica?

Nolakoa da neska?

¿Cómo es la chica?

Neska **horrela** dabil

La chica anda así

Neska **horrelakoa** da

La chica es así

Horrela ez dut nahi

Así no quiero (de ese modo)

ez dut **horrelakorik** nahi

No quiero uno así (de esa clase)

Zu **bezala** dabil

Anda como tú

Zu **bezalakoa** da

Es como tú

● ARIKETAK

1. *Pon en pasado las frases siguientes:*

1.– Ni gaiztoa naiz. 2.– Zu itsusia zara. 3.– Mutiko hau bihurria da. 4.– Gu oso alferrak gara. 5.– Zuek neska atseginak zarete. 6.– Etxe haiek itsusiak dira. 7.– Zuek pilotari bikainak zarete. 8.– Gizon haiek zintzoak dira. 9.– Zu nahiko baldarra zara. 10.– Gu lagun handiak gara. 11.– Ni honelakoa naiz. 12.– Nere anaia zu bezalakoa da. 13.– Bi ahizpak berdinak dira. 14.– Liburu hura oso egokia da. 15.– Emakume hori oso berezia da. 16.– Nolakoa zara zu?

2. *Llena los huecos con formas del pasado:*

1.– Ni mutiko egokia ... 2.– Zu ikasle argia ... 3.– Ixabelen laguna oso atsegina ... 4.– Nere aitona langile trebea ... 5.– Gu berdinak ... 6.– Zuek oso langileak ... 7.– Aurpegi haiek politak ... 8.– Nolakoak ... zuek? 9.– Gu langile txarrak ... 10.– Zu ni bezalakoa ... 11.– Mutil haiek oso gizenak ... 12.– Zuek gaizto samarrak ... 13.– Ni oso bihurria ... 14.– Zu nahiko berezia ... 15.– Andre hau lehen oso argala ... 16.– Zu ikasle azkarra ... 17.– Zuek halakoak ...

3. ITZULPENA

1.– Yo era muy trabajador. 2.– Tú eras feo. 3.– Este niño era muy formal. 4.– Nosotros éramos malos. 5.– Vosotros érais iguales. 6.– Aquellos trabajadores eran muy hábiles. 7.– Tú eras muy pequeña. 8.– Aquéllos eran como éstos. 9.– Yo era un chico travieso. 10.– También tú eras así. 11.– Nosotros éramos amigos. 12.– Vosotras érais muy listas.

● El verbo **izan** además de tener una función copulativa sirve de auxiliar para otros verbos.

Si la parte nominal del verbo es un participio expresamos una acción terminada correspondiente al pretérito indefinido español.

Atzo mendian **ibili nintzen**.
Herenegun oinez **joan zinen**.
Osaba ilobarekin **etorri zen**.
Igaz etxean **gelditu ginen**.
Zuek berandu **iritsi zineten**.
Langileak goiz **atera ziren**.

Ayer anduve en el monte.
Anteayer fuiste a pie.
El tío vino con el sobrino.
El año pasado nos quedamos en casa.
Vosotros llegasteis tarde.
Los trabajadores salieron temprano.

Si la parte nominal del verbo termina en **-(t)zen** expresamos una acción no terminada correspondiente al pretérito imperfecto español o bien de pasado habitual. Compara las siguientes oraciones con las anteriores.

Ni mendian **ibiltzen nintzen**.
Zu oinez **joaten zinen**.
Osaba ilobarekin **etortzen zen**.
Igaz etxean **gelditzen ginen**.
Zuek berandu **iristen zineten**.
Langileak goiz **ateratzen ziren**.

Yo solía andar en el monte.
Tú solías ir a pie.
El tío solía venir con el sobrino.
El año pasado nos quedábamos en casa.
Vosotros llegábais tarde.
Los trabajadores salían temprano.

● Aprende también los siguientes adverbios y fórmulas adverbiales:

atzo: ayer
herenegun: anteayer
igaz: el año pasado

joan den egunean: el día pasado
joan den astean: la semana pasada
joan den hilean: el mes pasado
joan den urtean: el año pasado

● ARIKETAK

4. *Pon en pasado las siguientes oraciones:*

1. Ni etxera joan naiz.
2. Zu eskolatik atera zara.
3. Ibon hemen bertan bizi da.
4. Gu berehala aspertzen gara horrekin.
5. Zuek eserita egoten zarete.
6. Sagarrak lurrera erori dira.
7. Ni zure ondoan jartzen naiz beti.
8. Zu nere izebarekin etorri zara.
9. Bidean gasolina bukatu da.
10. Zuek berandu hasi zarete lanean.
11. Haurra basoan galdu da.
12. Zerbait gertatu da zuen lantegian.
13. Gu ezin gara etxetik atera.
14. Baserritarrak herriko plazan gelditu dira.

5. *Pon el auxiliar que conviene a estas frases.*

1. Ni atzo osabaren autoan ibili ...
2. Zu herenegun hondartzara joan ...
3. Joan den egunean Arantxaren amona hil ...
4. Igaz gu ez ... eskolara joaten.
5. Zuek beheko atetik sartzen ... beti.
6. Neska horiek joan den hilean Parisen izan ...
7. Zuek atzo telebista ikusi gabe gelditu ...
8. Ni astelehenean zuen bulegoan agertu ...
9. Herenegun gu aulki hartan eseri ...
10. Ostegunean gaueko hamaiketan bukatu ... pelikula.
11. Zu arratsaldeko klasean lo egoten ...
12. Igaz oso gauza bereziak gertatu ... gure herrian.

6. ITZULPENA

1. Ayer llegué tarde.
2. Tú te quedaste en casa.
3. El cazador se perdió en el bosque.
4. Anteayer no vino nadie.
5. El partido empezó a las cinco.
6. El año pasado murió mucha gente.
7. Ayer fuimos a ver el mar.
8. La semana pasada estuvimos en Pamplona.
9. Vosotros os levantáis muy temprano.
10. Los ladrones entraron por el tejado.
11. ¿A qué hora vinisteis ayer?
12. Vinimos a las diez y media de la mañana.

7. *Al traducir estas frases debes distinguir si la acción verbal es habitual o no.*

1. El sábado fuí al monte.
2. En mi pueblo solía ir muchas veces.
3. Ayer viniste con Elisa.
4. El año pasado solías venir con tu hermana.
5. Mi hermano el lunes se levantó a las ocho.
6. El mes pasado se levantaba a las siete.
7. Los niños se aburrieron enseguida.
8. Antes no solían aburrirse.

MEMORIZA EL DIALOGO EN LA PAGINA SIGUIENTE Y REPASALO EN LA 51. LA TRADUCCION VIENE EN EL SOLUCIONARIO.

● NON IBILI ZINEN ATZO?

1

– Altxa zaitez hortik, alfer hori!

2

– Jakin al daiteke non ibili zinen atzo?

3

Hirurak arte egon nintzen zure zain
eta ez zinen azaldu!

4

– Badakizu jaialdira joan ginela...

5

– Jaialdia ordu batean amaitu omen zen...

6

– Hala da, bai.

7

Etzerakoan, ordea, gasolinarik gabe gelditu ginen

8

eta oinez itzuli behar izan genuen.

9

– Gasolinarik gabe? Horixe bai harrigarria!

10

Depositoa bete-betea utzi nuen eta...

● IRAKURGAIA

Felisa eta Xanti senar-emazteak dira. Orain hogeita bost urte ezkondu ziren. Bi seme-alaba dituzte baina hauek ez dira orain etxean bizi: alaba igaz ezkondu zen eta semea soldaduzkan dago. Beraz, lasai samar bizi dira orain Felisa eta Xanti.

Xanti gutxi ibiltzen da kanpoan eta oso goiz etortzen da etxera egunero. Gehienetan hamarretan afaltzen du eta hamai-ketarako ohean egoten da.

Atzo, ordea, ez zen horrela gertatu. Bederatzietan bokadilo txiki bat jan zuen eta etxetik atera zen. Rock jaialdi batera zihoala esan zuen. Bulegoko lagunekin omen zihoan. Felisa harritu egin zen hori entzun zuenean: bere senarra jaialdi batera? Eta rock jaialdi batera gainera? Berak behintzat horrela esan zuen.

* * *

Felisa bakarrik gelditu da etxean.

Bihar igandea da eta Felisaren ahizparen etxera joan behar dute bazkaltzera. Haren urtebetetzea bait da. Horregatik, Xanti etxetik atera denean biharko arropak prestatzen hasi da Felisa: bere soinekoa garbitu du eta Xantiren alkandora plantxatu du. Bitartean denbora aurrera joan da eta erlojuak ordu biak jo ditu. Nahiko berandu da. Xanti laster etorriko dela uste du Felisak eta piska batean haren zain gelditu da. Ordu biak, ordu biak eta laurden, ordu bi t'erdia, hirurak... eta Xanti ez da azaltzen. "Non ote dabil hori?" pentsatzen du Felisak. Nekatua dago eta azkenean ohera joatea erabakitzen du.

* * *

Hurrengo goizean zortzi t'erdietan esnatu da Felisa. Senarraren ohean begiratu du eta hantxe ikusten du bere gizona lo lasai. Jaiki da, gosalduta eta ondoren etxea garbitu du piska bat. Bitartean irratia entzun du. Irratiak atzoko jaialdia aipatu du: jende asko joan omen zen eta ordu batean bukatu zela esan du.

Felisa berriz doa senarra ikustera eta... lo dago oraindik ere! "Hau gehiegi da" esaten du. Leioa irekitzen du eta eguzki ederra sartzen da barrura. Ohe ondora dator eta honela esaten dio bere gizonari:

– Altxa zaitez hortik, alfer hori! Hamabiak dira eta zu oraindik ohean! Badakizu Manoliren etxera joan behar dugula bazkaltzera.

Senarrak buelta ematen du beste aldera eta ez dio kasorik egiten. Andrea, ordea, ez da isiltzen:

– Non ibili zinen atzo! Jakin al daiteke ze ordutan etorri zinen? Hirurak arte egon nintzen zain eta ez zinen agertu.

Gizonak ezkerreko begia ireki eta honela erantzuten dio:

– Badakizu jaialdira joan nintzela bulegoko lagunekin. Hura amaitu zenean zuzen-zuzen etorri ginen etxera.

– Gezur galanta horixe! Jaialdia ordu batean bukatu zen! Irratiak behintzat horrela esan du. Nora joan zineten gero? Jakin al daiteke?

Xanti ohean eseri eta honela hitz egiten dio emazteari:

– Entzun ezazu eta ez zaitez haserretu. Zer gertatu zen kontatuko dizut.

Eta honela jarraitzen du:

– Jaialdia bukatu zenean autoan sartu ginen denak. Kilometro batzuk egin ondoren, ordea, ta... ta... ta... gelditzen hasi zen autoa. Lagunak autotik jaitsi eta bultzaka hasi ziren. Autoak, hala ere, ez zuen ibili nahi. Depositoa begiratu genuen eta... hutsik zegoen! Gasolarik gabe! Oinez hasi ginen eta horrela iritsi ginen herrira. Oso berandu, zazpitan edo gutxi gora-behera.

Felisak ez du hori sinesten. Aurpegi iluna jartzen du eta honela esaten dio senarrari:

– Gasolarik gabe gelditu zinetela? Horixe bai harrigarria! Ez dizut sinesten. Nik bete-betea utzi nuen depositoa eta...

senar: marido; **emazte:** esposa, mujer; **orain hogeita bost urte:** hace veinticinco años; **ezkondu:** casarse; **soldaduzka:** servicio militar; **lasai:** tranquilamente; **hamaiketarako:** para las once; **zihoan:** iba; **harritu:** extrañarse; **behintzat:** al (por) lo menos; **urtebetetze:** cumpleaños; **Non ote dabil hori?:** ¿Dónde andará ése?; **Hurrengo:** siguiente; **esnatu:** despertarse; **aipatu:** citar, mencionar; **isildu:** callarse; **gezur galanta:** mentira gorda; **kontatuko dizut:** te contaré; **bultzaka hasi:** empezar a empujar; **gutxi gora-behera:** más o menos; **sinetsi:** creer.

● GALDERAK

1. Zer dira Felisa eta Xanti?
2. Noiz ezkondu ziren?
3. Etxean, gurasoak eta seme-alabak bizi dira?
4. Santi oso berandu joaten al da etxera egunero?
5. Nora joan omen zen atzo Xanti?
6. Norekin zihoala esan zuen?
7. Nor harritu zen Xanti jaialdi batera zihoalako?
8. Noren urtebetetzea da bihar?
9. Noiz hasi da Felisa biharko arropak prestatzen?
10. Noiz arte egon da Felisa Xantiren zain?
11. Igandean, ze ordutan jaiki da Felisa?
12. Felisak eta Xantik elkarrekin gosalduta al dute?
13. Zer esan du irratiak? (subord.)
14. Nolako eguraldia dago kanpoan?
15. Noren etxera joan behar dute bazkaltzera?
16. Nola zegoela depositoa esaten du Xantik?
17. Sinesten al ditu Felisak Xantiren hitzak?
18. Nola utzi zuen Felisak depositoa?

● OHARRAK

● SENAR-EMAZTEAK

En euskera se pueden formar palabras compuestas partiendo de pares coordinados; **neska-mutilak** (chico y chica, chicos y chicas), **seme-alabak** (hijo e hija, hijos e hijas), **senar-emazteak** (marido y mujer), etc.

● NON OTE DABIL?

Ote es una partícula interrogativa que se utiliza para expresar duda. Este matiz de incertidumbre suele expresarse en español por medio del futuro.

Egia ote da?	<i>¿Será verdad?</i>
Norbait etorri ote da?	<i>¿Habrá venido alguien?</i>
Zer ote da hori?	<i>¿Qué será eso?</i>
Non ote dabil Xanti?	<i>¿Dónde andará Xanti?</i>
Ba ote daki aitak?	<i>¿Lo sabrá el padre?</i>

"ENTZUN EZAZU ETA EZ ZAITEZ HASERRETU"

1. La forma más sencilla de hacer imperativos en euskera es el recurso a los participios:

Etorri hona!	<i>¡Ven aquí!</i>
Kendu hortik!	<i>¡Quítate de ahí!</i>
Ikusi !	<i>¡Mira! (¡Ve!)</i>
Hartu hori, mesedez!	<i>¡Coge eso, por favor!</i>
Esan egia!	<i>¡Di la verdad!</i>

2. También las segundas personas de los verbos sintéticos se utilizan como imperativos:

Zoaz etxera!	<i>¡Vete a casa!</i>
Zaude lasai!	<i>¡Estate tranquilo!</i>
Zatozte bazkaltzera!	<i>¡Venid a comer!</i>
Azkar zabiltza!	<i>¡Anda rápido!</i>

3. Tenemos, además, unos imperativos perifrásticos cuyas formas auxiliares son las siguientes:

Aux. intransitivo (NOR)		Aux. transitivo (NORK)	
		Obj. sing.	Obj. plu.
zu	ZAITEZ	zuk	EZAZU
zuek	ZAITEZTE	zuek	EZAZUE
			ITZAZU
			ITZAZUE

● Ejemplos:

Eseri zaitez!	<i>¡Siéntate!</i>
Ez zaitezte haserretu!	<i>¡No os enfadéis!</i>
Entzun ezazu!	<i>¡Escucha!</i>
Barka ezazue!	<i>¡Perdonad!</i>
Irakur itzazu egunkariak!	<i>¡Lee los periódicos!</i>
Jan itzazue sagarrak!	<i>¡Comed las manzanas!</i>

● En las formas imperativas es muy usual la supresión de las terminaciones **-i** y **-tu** de ciertos verbos: **barka(tu) ezazu**, **irakur(ri) ezazu**, **ikus(i) ezazu**, **ager(tu) zaitez**, etc...

● FONETIKA

En las perífrasis negativas se invierte el orden de los componentes:

jan ezazu	→	ez ezazu jan
lo egin ezazue	→	ez ezazue lorik egin
atera zaitez	→	ez zaitez atera
joan zaitezte	→	ez zaitezte joan

que normalmente se pronuncian:

"etzazu jan"
"etzazue lorik egin"
"etzaitez atera"
"etzaitezte joan"

● ARIKETAK

9. Traduce las siguientes oraciones empleando los auxiliares indicados:

a) ZAITEZ / ZAITEZTE

1.- ¡Sube! 2.- ¡Baja! 3.- ¡No seas vago! 4.- ¡Quédate en casa! 5.- ¡Aparece temprano! 6.- ¡Sentaros! 7.- ¡Salid fuera! 8.- ¡No os caigáis! 9.- ¡Quitaros de ahí! 10.- ¡Entrad!

b) EZAZU / ITZAZU

1.- ¡Habla! 2.- ¡Lleva esto a casa! 3.- ¡Termina ese trabajo! 4.- ¡Bebe agua! 5.- ¡Cena con nosotros! 6.- ¡Límpiate las manos! 7.- ¡Coge esas cosas! 8.- ¡Abre las ventanas! 9.- ¡Ata(te) los zapatos! 10.- ¡Suelta al perro!

c) EZAZUE / ITZAZUE

1.- ¡Sacad la comida! 2.- ¡Mirad por la ventana! 3.- ¡Tirad esas piedras! 4.- ¡Traed los periódicos! 5.- ¡Trabajad! 6.- ¡Dormid! 7.- ¡Cerrad la puerta! 8.- ¡Quitad esas cosas! 9.- ¡Escuchad bien! 10.- ¡Encended las luces!

● *El siguiente trozo es para que lo memorices. No hace falta que lo aprendas al pie de la letra; puedes contarle a tu manera pero procurando siempre que el uso de la lengua sea correcto. Lo que no entiendas puedes consultarlo en la traducción que viene al final, pero luego olvídate de ella.*

ERRESISTENTZIA ANTOLATZEN

Gerra garaia da. Etsaiek herria inguratu dute eta egoera benetan larria da: kanpoko etsaiak asko bait dira eta barruko gudariak oso gutxi. Erresistentzia antolatzeko herritarrak mobilizatzea erabaki dute. Herrian, ordea, umeak eta zaharrak gelditzen dira bakarrik.

Kapitanak herriko plazan bildu ditu zaharrak. Zaharrak lerro batean daude zutik eta kapitana mahai batean eserita. Lehenengo hurbiltzen da eta honela galdetzen dio kapitanak:

- Zu zer zinen gaztetan?
- Mekanikoa nintzen, jauna.
- Ondo dago. Kamioiak zainduko dituzu! Hurrengo!
- Eta zu zer?
- Enterradorea.
- Ederki! Trintxerak egingo dituzu! Hurrengo!

Hurrengo Patxi Totela da...

- Eta zu?
- Ba... se... rri... ta... ta... ta... ta... rrra!!!
- Bikaina!! Zoaz metrailetak garbitzera!

Etsai: enemigo; **inguratu:** rodear; **egoera:** situación; **gudari:** soldado; **antolatu:** organizar; **lerro:** fila, línea; **hurbildu:** acercarse; **gaztetan:** de joven; **zaindu:** cuidar; **hurrengo:** siguiente; **total:** tartamudo.

● NON IBILI ZINEN ATZO?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

3. IKASKAIA

EZ AL ZENUEN EZAGUTZEN?

EZ AL ZENUEN EZAGUTZEN?

Este tema estudiaremos el pasado de **izan** transitivo, es decir, el pasado de la forma **dut**.

Este pasado es así:

NIK	NUEN
ZUK	ZENUEN
HARK	ZUEN
GUK	GENUEN
ZUEK	ZENUTEN
HAIEK	ZUTEN

Yo tenía
tú tenías
él tenía
nosotros teníamos
vosotros teníais
ellos tenían

Ejemplos:

Nik diru gutxi **nuen**
Zuk indar handia **zenuen**
Neskak lore bat **zuen**
Guk jateko gogoia **genuen**
Zuek ez **zenuten** erlojurik
Gurasoek alaba bihurria **zuten**

Yo tenía poco dinero
Tú tenías mucha fuerza
La chica tenía una flor
Nosotros teníamos ganas de comer
Vosotros no teníais reloj
Los padres tenían una hija traviesa

● ARIKETAK

1. *Eman itzazu esaldi hauek iraganean:*

(Pon en pasado las siguientes oraciones):

1.– Nik denbora gutxi dut. 2.– Zuk honelako alkandora duzu. 3.– Base-
rritar honek zakur alemana du. 4.– Guk ez dugu lan egiteko gogorik.
5.– Zuek ile luzea duzue. 6.– Arrantzaleek jai dute.

2. *Bete itzazu hutsuneak iraganean:*

(Llena los huecos con el verbo que corresponda, en pasado):

1.– Zuk atzo aurpegi tristea ... 2.– Guk botila hutsa ... 3.– Gazteek
mendira joateko asmoa ... 4.– Zuek etxe ederra ... 5.– Neska hark gona
urdina ... 6.– Nik Suizako erlojua ...

3. *Esaldi hauek euskaraz eman itzazu:*

(Pon en euskera las siguientes oraciones):

1.– Tú tenías una revista.	4.– Vosotros teníais una tía en Sevilla.
2.– Yo tenía una radio en el taller.	5.– Los alumnos no tenían escuela.
3.– El auto no tenía gasolina.	6.– Nosotros teníamos un amigo en tu pueblo.

● **Izan** transitivo puede ser además auxiliar de otros verbos. Lo mismo que hemos dicho en el tema anterior, si la parte nominal de la perífrasis es un participio (**egin, ikusi, izan**, etc.) expresamos acciones terminadas equivalentes al pretérito indefinido español:

Herenegun zure ahizpa **ezagutu** nuen.
 Zuk ogi biguna **erosi** zenuen.
 Marconik irratia **asmatu** zuen.
 Guk ez genuen inor **ikusi**.
 Zuek atzera **begiratu** zenuten.
 Azkoitikoek **irabazi** zuten partidua.

Anteayer conocí a tu hermana.
 Tú compraste pan blando.
 Marconi inventó la radio.
 Nosotros no vimos a nadie.
 Vosotros mirásteis atrás.
 El partido lo ganaron los de Azkoitia.

4. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

(Traduce estas frases):

- 1.- Yo pedí agua.
- 2.- Tú preguntaste la hora.
- 3.- El niño perdió el dinero.
- 4.- Nosotros cogimos la llave.
- 5.- Vosotros no visteis a nadie.
- 6.- Los chicos leyeros el periódico.
- 7.- Las chicas compraron varias revistas.
- 8.- José cerró la puerta.
- 9.- La comida la pagamos nosotros.
- 10.- El alumno no entendió nada.
- 11.- Vosotros echasteis una piedra.
- 12.- Tú escribiste una carta.
- 13.- Yo encendí la luz.
- 14.- Ayer estudiamos poco.

● Pero si la parte nominal lleva la terminación **-t(z)en**, expresamos acciones no acabadas (equivalentes al pretérito imperfecto español) o pasados habituales:

Nik ez nuen inor ezagutzen.
Zuk ogi handia erosten zenuen.
Inoiz ez zuen kinielarik asmatzen.
Jende asko ikusten genuen.
Zuek erlojua begiratzen zenuten.
Azpeitikoek beti galtzen zuten.

Yo no conocía a nadie.
Tú solías comprar un pan grande.
Nunca acertaba una quiniela.
Solíamos ver a mucha gente.
Vosotros mirábais al reloj.
Los de Azpeitia perdían siempre.

5. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

- 1.- El pasado año solíamos cenar a las diez.
- 2.- Tú solías hablar con mi amigo.
- 3.- Yo le solía ver muchas veces a tu hermano.
- 4.- Alberto cogía siempre el autobús de la mañana.
- 5.- Vosotros solíais perder mucho tiempo.
- 6.- Estas chicas ayudaban mucho.
- 7.- Nosotros mirábamos por la ventana.
- 8.- Este hombre solía tener mal genio.

● EL OBJETO PLURAL

Lo mismo que en el presente (**dut/ditut**), si el objeto directo es plural estas formas toman el infijo **-it-**:

NIK	NITUEN
ZUK	ZENITUEN
HARK	ZITUEN
GUK	GENITUEN
ZUEK	ZENITUZTEN
HAIEK	ZITUZTEN

Compara la concordancia verbo-objeto en los siguientes ejemplos:

Nik liburua nuen	→	Nik liburuak nituen
Zuk sagar bat zenuen	→	Zuk sagar batzuk zenituen
Honek jaia antolatzen zuen	→	Honek jaiak antolatzen zituen
Guk zure iloba ezagutu genuen	→	Guk zure ilobak ezagutu genituen
Zuek gela garbitzen zenuten	→	Zuek gelak garbitzen zenituzten
Gazteek lana bukatu zuten	→	Gazteek lanak bukatu zituzten

● ARIKETAK

6. *Eman esaldi hauek iraganean:* (Pon en pasado las siguientes frases):

1.– Nik betaurrekoak behar ditut. 2.– Zuk paperak nahi dituzu. 3.– Ehiztari honek bi otso hil ditu. 4.– Guk argazki egokiak ateratzen ditugu. 5.– Zuek berehala amaitu dituzue lanak. 6.– Lapurrek gauza asko eraman dituzte. 7.– Guk ontziak garbitu ditugu. 8.– Zuk egurrak ekarri dituzu. 9.– Gurasoek umeak jantzi dituzte. 10.– Neskak dantza berriak ikasi ditu. 11.– Nik ez ditut harri horiek bota. 12.– Zuek loreak jarri dituzue leihoan.

7. *Eman pluralaz adierazitako hitza eta aditza ere egokitu ezazu:*
(Pon en plural la palabra indicada y haz que el verbo concuerde con ella):

1.– Nik garajeko **giltza** galdu nuen. 2.– Zuk **arraina** jan zenuen.
3.– Baserritarrak **behia** saldu zuen. 4.– Etsaiek **etxea** inguratu zuten.
5.– Nik **zigarroa** erretzen nuen. 6.– Koldok **nere laguna** ezagutu zuen.
7.– Guk **botila** bete genuen. 8.– Zuk **zuloa** egin zenuen. 9.– Lapurrek **dirua** eramaten zuten. 10.– Zuek haurraren **asmoa** igarri zenuten.
11.– Guk **aldizkaria** erosi genuen. 12.– Irakasleak ez zuen **izena** ikasi.
13.– Mekanikoak ondo zaintzen zuen **autoa**. 14.– Langileek **bidea** konpondu zuten.

8. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

1.– Yo tenía los papeles en la mesa. 2.– Tú perdiste las llaves. 3.– El viento rompió las flores. 4.– Ayer limpiamos los zapatos. 5.– Vosotros encendisteis las luces de la habitación. 6.– Los gatos comían los pescados. 7.– Tú solías traer los panes. 8.– Un amigo de éste hizo aquellas casas. 9.– Vosotros llevasteis varias cosas. 10.– Yo dejaba los libros en ese rincón. 11.– Nosotros pedimos bebidas frías. 12.– Los mecánicos arreglaron los coches. 13.– Vosotros visteis a mis padres. 14.– El día pasado conocí a tus hermanos.

MEMORIZA EL DIALOGO DE LA PAGINA SIGUIENTE Y REPASALO EN LA 67. LA TRADUCCION VIENE EN EL SOLUCIONARIO.

● EZ AL ZENUEN EZAGUTZEN?

1

– Joan den egunean zure anaia ezagutu nuen.

2

– Baina, ez al zenuen oraindik ezagutzen?

3

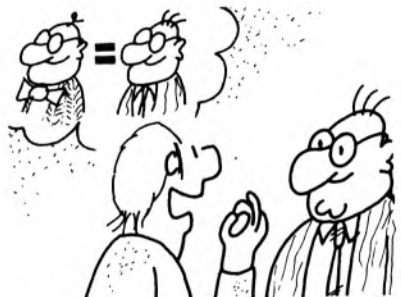
– Ez, bada. Orduan ikusi nuen lehen aldiz.

4

– Eta nola jakin zenuen nere anaia zela?

5

– Antzagatik, noski; berdin-berdinak zarete eta.

6

– Denbora luzea pasa genuen hizketan

7

eta gauza asko aipatu genituen.

8

– Badakit zertaz hitz egin zenuten batez ere: politikaz!

9

– Egia da. Horrelaxe izan zen!

10

– Zer uste duzu! Nik aspalditik ezagutzen dut neure anaia!

● IRAKURGAIA

Ezagutzen al dituzu Blas eta Toribio? Bi lagun dira eta Donostiako Amara Berrian bizi dira. Blas mutil gaztea da oraindik eta argal samarra, Toribiok, ordea, berrogeita hamar urte ditu gutxi gora-behera eta nahiko gizona da. Lantoki berean egiten dute lana. Lantokiaren izena "ZURGIN S.A." da. Hortik ezagutzen dute elkar. Hamalau langile dabilta lantegi horretan; txikia da, beraz. Muebleak, haltzariak, egiten dituzte.

Toribio lantegiko gerente trebea da eta Blas errepresentantea. Hori dela eta, kanpoan ibiltzen da Blas askotan: Frantzia, Ingalaterran, Holandan eta abar.

Joan den egunean, ordea, ez zen kanpora joan: Aurrezki Kutxa batean kredito batzuk eskatu behar zituen eta Donostian bertan gelditu zen.

Eguerdi aldean kalean zihoan oinez eta... hara! Toribio ikusten du mahai batean eserita vermouthe bat hartzen. Harritua gelditu zen Blas, Toribio oso gutxitan ateratzen baita da lantokitik. Egunon esatera hurbiltzen da eta orduan hura ez dela Toribio konturatzen da.

Ez zen Toribio baina antz izugarria zuen Toribiorekin: ilea zuen diferente samarra eta gainera pajarita gorri bat zuen lepoan; gainerakoak, bekokia, sudurra, begiak, kokotza... den-denak Toribiorenak bezalakoak ziren. Baita betaurrekoak ere! "Toribioren anaia izango da" pentsatu zuen Blasek berehala eta horrela galdetu zion gizonari:

– Egunon, jauna, eta barka ezazu, baina zu ez al zara Toribio Lizarrustiren anaia?

– Bai –erantzun zion gizonak farrez–. Zer, bada? Zergatik galdetzen didazu hori? Ezagutzen duzu nere anaia, ala?

Blasek baietz erantzun zion, ezagutzen zuela bere anaia eta egunero ari zirela elkarrekin lanean.

Gizon atsegina zen Toribioren anaia. Hizketan hasi ziren eta gauza asko aipatu zituzten: anaia, lantegia, egoera ekonomikoa, eta abar. Azkenean egoera politikoa ere aipatu zuten. Toribioren anaia bero-bero hasi zen orduan hizketan eta ordu biak arte egon ziren handik mugitu gabe, hitz egin eta hitz egin... Vermouthe batzuk edan ondoren agur esan zioten elkarri eta bakoitza bere aldetik joan ziren.

* * *

Hurrengo asteazkenean lantegian sartzen da Blas eta Toribio ikusten du. Anaia ezagutu zuela esaten dionean honela galdetzen dio Toribiok:

– Baina oraindik ez al zenuen ezagutzen?

Ez, jauna! –erantzuten dio Blasek–. Ez nuen ezagutzen. Joan den egunean ikusi nuen lehenengo aldiz.

Toribiok, nola igarri zuen bere anaia zela galdetzen dio Blasi. Honek, antzagatik ezagutu zuela erantzuten dio, biak berdin-berdinak direlako. Nahikoa hitz egin zutela eta gauza asko aipatu zituztela kontatzen dionean, bihurri aurpegia jartzen du Toribiok eta honela esaten dio farrez:

– Denbora luzean hitz egin zenutela? Ja, ja! Orduan badakit zertaz hitz egin zenuten batez ere: politikaz!

Blasek baietz aitortzen dio, halaxe izan zela.

– Zer uste duzu, bada? –esaten dio Toribiok–. Nik aspalditik ezagutzen dut neure anaia...

Gutxi gora-behera: poco más o menos; **lantoki berean:** en el mismo lugar de trabajo; **haltzari:** mueble; **hori dela eta:** por ese motivo; **harritua gelditu:** quedarse extrañado; **konturatu:** advertir, darse cuenta; **antz:** parecido; **izugarri:** muy grande (terrible); **lepo:** cuello; **gainerako(a):** lo restante; **bekoki:** frente; **kokotz:** barbilla; **mugitu gabe:** sin moverse; **bihurri aurpegia:** cara de pícaro; **aitortu** confesar.

● GALDERAK

- 1.– Non bizi dira Blas eta Toribio?
- 2.– Urte asko ditu Blasek?
- 3.– Zein da gizona eta zein argala?
- 4.– Langile asko dabilta Blas eta Toribioren lantegian?
- 5.– Zer egiten dute lantegi horretan?
- 6.– Non ibiltzen da Blas askotan?
- 7.– Joan den egunean Blas ez zen kanpora joan. Donostian gelditu zen. Zer egin behar zuen?
- 8.– Noiz ikusi zuen Blasek Toribio vermoutha hartzen, goizean ala arratsaldean?
- 9.– Toribio askotan ibiltzen da kanpoan?
- 10.– Zertara hurbiltzen da Blas gizonaren mahaira?
- 11.– Gizonak eta Toribiok berdinak dituzte gauza asko. Zein dituzte diferente?
- 12.– Zer aipatu zuten Blasek eta Toribioren anaiak hizketan?
- 13.– Denbora motza ala luzea pasa zuten hizketan?
- 14.– Bukatu ondoren elkarrekin joan ziren etxera?
- 15.– Noiz ikusten du Blasek Toribio lantegian?
- 16.– Zergatik igarri zuen Blasek gizona Toribioren anaia zela?
- 17.– Zertaz hitz egin zuten batez ere?
- 18.– Noiztik ezagutzen du Toribiok bere anaia?

● OHARRAK

● ZERTAZ HITZ EGIN

La idea de hablar de algo o sobre algo se expresa en euskera por medio del caso instrumental, que ya conoces del curso pasado, en forma determinada: **–az**.

Zertaz hitz egin dute?

- politikaz
- ekonomiaz
- futbolaz
- anaiaz
- gaurko egoeraz...

¿De qué han hablado?

- *de política*
- *de economía*
- *de fútbol*
- *de el hermano*
- *de la situación actual*

● ANTZAGATIK EZAGUTU ZUEN

El morfema **–gatik** expresa una idea de causa:

Zergatik etorri da?

Antzagatik ezagutu zuen

Horregatik esan dut

Zuregatik puskatu da

etc...

¿Por qué ha venido?

Lo reconoció por el parecido

Por eso lo he dicho

Se ha roto por tu culpa

Más tarde lo trataremos con mayor detenimiento.

● HALAXE IZAN ZEN

Habrás observado a lo largo de todas estas lecciones que el morfema **-xe** es muy utilizado en euskera. Se emplea para darle al término, generalmente un demostrativo o un adverbio, un matiz intensivo que podríamos traducir por “mismo”.

hauxe	<i>éste mismo</i>	hementxe	<i>aquí mismo</i>	honelaxe	
horixe	<i>ése mismo</i>	hortxe	<i>ahí mismo</i>	horrelaxe	<i>así mismo</i>
huraxe	<i>aquéel mismo</i>	hantxe	<i>allí mismo</i>	halaxe	
		oraintxe	<i>ahora mismo</i>		
		orduantxe	<i>entonces mismo</i>		

● Ejemplos:

Hauxe nahi dut	<i>Quiero éste (mismo)</i>
Hementxe geldituko gara	<i>Aquí mismo nos quedaremos</i>
Hantxe bizi naiz	<i>Vivo allí (mismo)</i>
Horrelaxe egingo dugu	<i>Lo haremos así</i>
Halaxe gertatu zen	<i>Así mismo ocurrió</i>
Oraintxe joango naiz	<i>Iré ahora mismo</i>
Orduantxe agertu zen	<i>Apareció entonces</i>

El término reforzado por **-xe** es normalmente el elemento clave de la frase, el que queremos resaltar, y viene inmediatamente antes del verbo.

● ASPALDITIK EZAGUTZEN DUT

Las formas perifrásticas resultan de unir un elemento auxiliar (**dut, nuen**) a un elemento nominal (**ezagutu, ezagutzen, ezagutuko**). Combinando ambos componentes obtenemos las siguientes formas que debes distinguir muy bien:

ezagutu dut	<i>he conocido</i>
ezagutzen dut	<i>conozco</i>
ezagutuko dut	<i>conoceré</i>
ezagutu nuen	<i>conocí</i>
ezagutzen nuen	<i>conocía</i>
(ezagutuko nuen)	<i>(habría conocido)</i>

ARIKETAK

9. Utilizando los verbos egin, ikusi e ikasi traduce las siguientes formas:

- a) has hecho; haces (sueles hacer); harás; no lo hiciste; hacías (solías hacer).
- b) vieron; verán; ven (suelen ver); han visto; no veían (no solían ver).
- c) hemos aprendido; aprendemos; no aprenderemos; aprendimos; aprendíamos.

10. Haz lo mismo con los verbos igo, erori, gelditu y los auxiliares intransitivos naiz/nintzen.

- a) he subido; subo; subí; subiré; subía.
- b) se cayó; se caerá; se caía (solía caerse); se cae (suele caerse).
- c) te quedas (sueles quedarte); te has quedado; no te quedarás; te quedaste; te quedabas (solías quedarte).

- Hurrengo ipuina buruz kontatzeko ikasi behar duzu. Itzulpena erantzunetan dator.

Aprende el siguiente cuento para que puedas contarlo de memoria. Si tienes alguna duda consulta la traducción del solucionario.

ANDRES XOMORRO

Andres Xomorro oso gizon atsegina zen. Baina gezurti handia ere bai. Beti ari zen gezurak esaten.

Egun batean honela galdetu zion lantokiko lagun batek zirikatzearren:

– Andres, arrantzale bikaina omen zinen gaztetan. Egia ote da hori?

– Bai horixe! –erantzun zion Andresek harro-harro–. Askotan joaten nintzen itsasora, udan eta neguan, eguraldi ona eta txarrarekin. Berdin zen neretzat. Arrain asko harrapatzen nituen eta bete-betea ekartzen nuen txalupa. Behin batean... arrantzan ari nintzen eta balea handi-handi bat agertu zen nere aurrean. Txalupara hurbildu zen eta ahoa ireki zuen. Zer egin nuen orduan? Ez nintzen beldurtu... Salto batean haren gainera igo nintzen, belarrietatik heldu eta etxera ekarri nuen.

– Aizu! –esaten dio lagunak–. Baina zer ari zara esaten! Baleek ez dute belarririk!

– Ezetz? –erantzuten dio Andresek–. Hark behintzat bazituen, eta ederrak gainera! Arratsean lagunak bildu ginen eta afari goxoa egin genuen!!

● GALDERAK

- 1.– Nolakoa zen Andres Xomorro?
- 2.– Andresek egia esaten zuen beti?
- 3.– Nork galdetu zion arrantzale bikaina izan ote zen?
- 4.– Noiz joaten zen Andres itsasora?
- 5.– Nola ekartzen zuen txalupa itsasotik?
- 6.– Zer agertu zen behin batean bere aurrean?
- 7.– Nora hurbildu zen balea?
- 8.– Beldurtu al zen Andres?
- 9.– Nora igo zen salto batean?
- 10.– Nora eraman zuen balea?
- 11.– Nork esaten dio baleek ez dutela belarririk?
- 12.– Zein bildu ziren afaltzeko?

Gezurti: mentiroso; **gezur:** mentira; **zirikatzearren:** para tentarle; **arrantzale:** pescador; **harro:** orgulloso; **uda:** verano; **negu:** invierno; **neretzat:** para mí; **harrapatu:** atrapar, pescar; **behin batean:** en cierta ocasión; **arrantza:** pesca; **balea:** ballena; **beldurtu:** asustarse; **behintzat:** al menos; **goxo:** rico.

● EZ AL ZENUEN EZAGUTZEN?

1

2

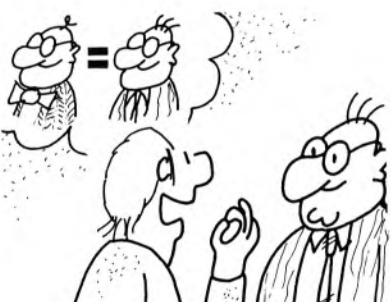
3

4

5

6

7

8

9

10

4. IKASKAIA

GIZON ORRATZA (II)

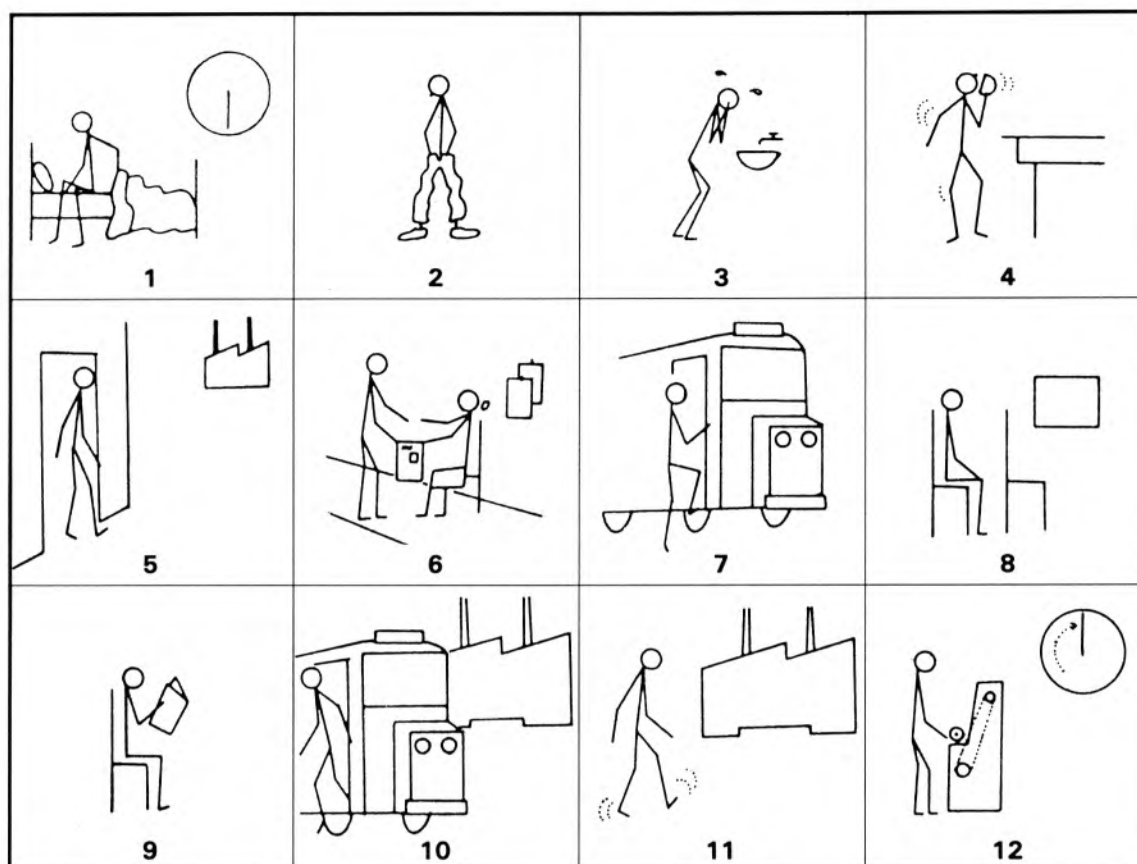
GIZON ORRATZA (II)

El texto es el mismo del primer tema, pero ahora vamos a recitarlo en pasado, en dos formas de pasado:

- a) Acción terminada (la correspondiente al pretérito indefinido español: *"Ander ayer se levantó a las seis y media de la mañana, se puso los pantalones y los zapatos..."*, etc.
- b) Pasado habitual: *"Ander el año pasado, todos los días, se levantaba a las seis y media de la mañana, se ponía los pantalones y los zapatos..."*, etc.

En ambas modalidades efectuaremos las variaciones de primera persona (**ni**) y de segunda (**zu**).

● GOIZA

1. ATZO

- a) Te damos hecha la versión **Ander atzo**. Estúdiala bien relacionándola con los dibujos de arriba hasta que puedas decirla con soltura sirviéndote sólo de los dibujos, sin ver el texto.

1. *ATZO ANDER, goizeko sei t'erdietan jaiki zen.*
2. *Zapatak eta frakak jantzi zituen,*
3. *aurpegia garbitu zuen,*
4. *presaka gosaldu zuen,*
5. *eta etxetik atera zen lantegira joateko.*
6. *Bidean egunkaria erosi zuen.*
7. *Gero autobusa hartu zuen.*
8. *Autobusean aulki batean eseri zen*
9. *eta egunkaria irakurri zuen.*
10. *Lantegi aurrean autobusetik jaitsi zen*
11. *eta oinez joan zen lantegira.*
12. *Eguerdiko hamabiak arte aritu zen lanean.*

- b) Dilo en primera persona: *NI ATZO, goizeko sei t'erdietan jaiki nintzen...*

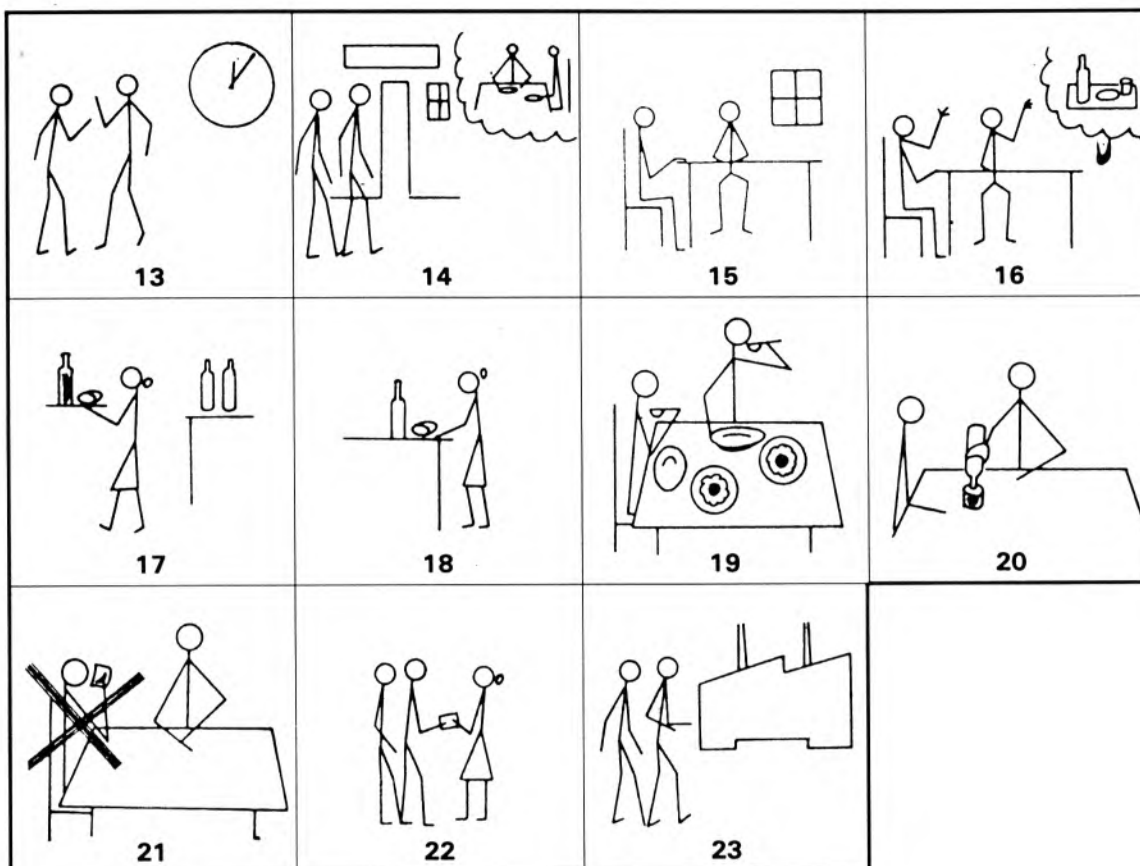
- c) Dilo en segunda persona: *ZU ATZO, goizeko sei t'erdietan jaiki zinen...*

2. IGAZ, EGUNERO

Cuéntalo en el pasado habitual, en las tres personas:

- a) *IGAZ ANDER, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zen...*
- b) *IGAZ NI, goizeko sei t'erdietan jaikitzen nintzen...*
- c) *IGAZ ZU, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zinen...*

● EGUERDIA

1. ATZO

- a) Memoriza la versión inicial y realiza luego los cambios que se indican a continuación. Recuerda que al ser un sujeto doble habrás de emplear el plural.

13. (ANDER ATZO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu zen
14. eta tabernara joan ziren bazkaltzera.
15. Leiho ondoan eseri ziren
16. eta bazkaria eskatu zuten.
17. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarri zituen
18. eta mahai gainean utzi zituen.
19. Zopa eta arrautza frejituak jan zituzten.
20. Lagunak basoa ardoz bete zuen;
21. Anderrek, ordea, ez zuen ardorik edan.
22. Bazkaria ordaindu zuten
23. eta berriz lanera joan ziren.

b) (NI ATZO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu nintzen...

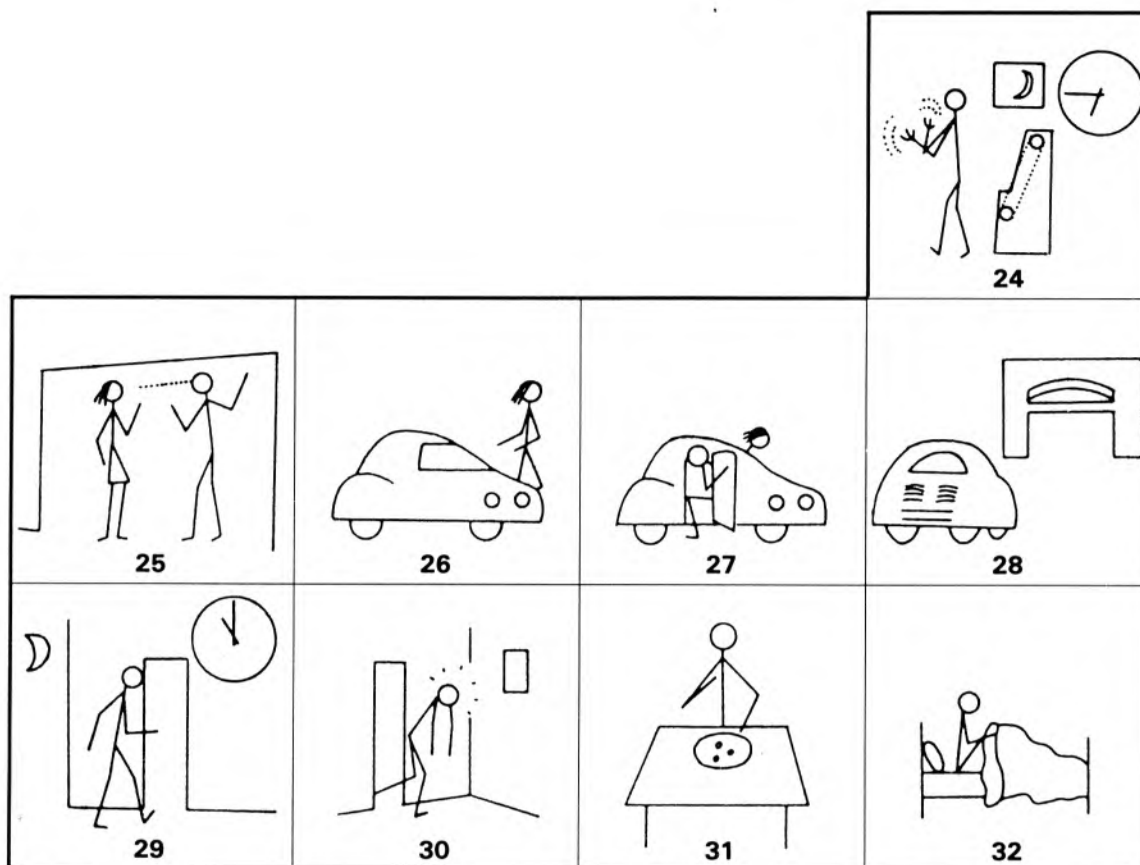
c) (ZU ATZO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu zinen...

2. IGAZ, EGUNERO

Realiza las siguientes transformaciones en el pasado habitual:

- a) (ANDER IGAZ, EGUNERO) hamabiak eta bostean, lagunarekin elkartzen zen...
- b) (NI IGAZ, EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen nintzen...
- c) (ZU IGAZ, EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen zinen...

● ARRATSALDEA

1. ATZO

a) Estudia la versión **Anderrek atzo** y realiza luego los cambios indicados:

24. (ANDERREK ATZO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu zuen lana.
25. Lantegiko atean Lupe ikusi zuen.
26. Hau kotxez etorri zen.
27. Luperen kotxean sartu ziren
28. eta pelikula bat ikustera joan ziren.
29. Gaueko hamaiketan etxeratu zen Ander.
30. Oso nekatua iritsi zen.
31. Gutxi afaldu zuen
32. eta laster oheratu zen.

b) (NIK ATZO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu nuen lana...

c) (ZUK ATZO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu zenuen lana...

2. IGAZ, EGUNERO

a) (IGAZ ANDERREK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen zuen lana...

b) (IGAZ NIK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen nuen lana...

c) (IGAZ ZUK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen zenuen lana...

● Una vez hayas dominado cada una de las partes puedes hacer repasos generales en la página 29 del primer tema:

- a) *ATZO ANDER, goizeko sei t'erdietan jaiki zen... (1-32)*
- b) *ATZO NI, goizeko sei t'erdietan jaiki nintzen...*
- c) *ATZO ZU, goizeko sei t'erdietan jaiki zinen...*

- d) *IGAZ ANDER, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zen...*
- e) *IGAZ NI, goizeko sei t'erdietan jaikitzen nintzen...*
- f) *IGAZ ZU, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zinen...*

- Hurrengo ipuina buruz ikasi ezazu

ATXURIKO "MILAGRUA"

Bilbon gertatu zen aspaldi.

Bromazale batzuek hau idatzi zuten egunkari batean:

"Atzo arratsaldean Pilar Urregoitia Neguriberri andre aberatsa hil zen, 81 urtez (Goian Bego). Bihotz handiko emakume honek diru asko utzi du Bilboko kojuen artean banatzeko, bera ere herrena bait zen. Diru hori bihar banatuko da, arratsaldeko lauetan, Kale Nagusian, Doña Pilarren etxeko atarian".

Hurrengo egunean kojuz betea agertu zen Kale Nagusia. Jendea balkoi eta leihoetan harritua zegoen hainbeste herren ikusirik. Batzuek makilak zituzten eskuetan eta besteak arrastaka zetozen. Nondik atera ote zen hainbeste koju?

Atari aurrean mahai bat zegoen; mahai gainean paper zuriak eta boltsa handi batzuk; atzean hiru gizon serio dotore jantziak.

–Mila duro emango dizkiogu herren bakoitzari –esaten die hango kojuei gizon zaharrenak–. Baina orain piska bat itxaron behar duzue. Barrura sartuko gara kontuak egiteko eta berehala aterako gara dirua banatzera.

Barrura sartu ziren, bada, hiru gizonak eta atea itxi zuten. Minutu batzuk igaro ziren. Halako batean atea ireki eta..., zer atera zen handik? Zezentxo bat! Hango iskanbila! Segundu batean garbi-garbia geratu zen kale osoa. Korrika joan ziren koju guztiak makilak hantxe utzirik.

Mirari harrigarria: zezena atera eta berehala sendatu ziren koju guztiak!!

Gertaera honi "Atxuriko milagrua" esaten diote orain.

K.

● GALDERAK

1. Noiz gertatu zen “Atxuriko Milagrua”?
2. Zenbat urte omen zituen emakumeak?
3. Nolako bihotza zuen emakumeak?
4. Zertarako utzi zuen bere dirua?
5. Non banatu behar zuten dirua?
6. Nola agertu zen Kale Nagusia hurrengo egunean?
7. Zer zuten herren batzuek eskuetan?
8. Non zegoen mahaia?
9. Non ziren paperak eta boltsak?
10. Nork hitz egin zuen orduan?
11. Gizonek, zertarako sartu behar zuten barrura?
12. Zenbat minutu igaro ziren?
13. Zer atera zen barrutik?
14. Nola esaten diote orain gertaera honi?

Aspaldi: hace tiempo; **bromazale:** bromista; **Goian Bego:** arriba esté (“Descanse en Paz”); **bihotz:** corazón; **koju = herren:** cojo; **banatu:** repartir; **harritua zegoen:** estaba asombrada; **hainbeste:** tanto(s); **ikusirik:** viendo, al ver; **makila:** palo, bastón; **arrastaka zetozen:** venían arrastrándose; **zegoen:** había; **dotore:** elegante; **itxaron:** esperar; **igaro:** pasar; **zezen:** toro; **zezentxo:** torete; **iskanbila:** jaleo, follón; **geratu:** quedar; **mirari = “milagro”:** milagro; **sendatu:** curar; **gertaera:** suceso.

● “KOJUEEN ARTEAN BANATZEKO”

El curso pasado estudiamos el singular de los casos más importantes. Ahora veremos sus correspondientes formas en plural. Empezaremos por el genitivo posesivo (**noren**) y el inesivo (**non**).

PLURAL DEL GENITIVO POSESIVO (**noren**): -EN

Recuerda que el genitivo posesivo (**noren**) con nombres comunes en singular toma el sufijo **-aren**. Su correspondiente plural es **-en**. Si la palabra termina en **-a**, ésta desaparece. Compara los siguientes ejemplos:

Genitivo Singular		Genitivo Plural	
Umearen jostailuak	→	Umeen jostailuak	(los juguetes de los niños)
Ehiztariaren zakurra	→	Ehiztarien zakurra	(el perro de los cazadores)
Lagunaren eskutitza	→	Lagunen eskutitza	(la carta de los amigos)
Neskaren osaba	→	Nesken osaba	(el tío de las chicas)

● El plural de los demostrativos es así:

hauek	→	hauen	<i>de éstos</i>
horiek	→	horien	<i>de esos</i>
haiek	→	haien	<i>de aquéllos</i>

Ejemplos:

Hauen herria.	El pueblo <u>de éstos</u>
Horien auzoa.	El barrio <u>de esos</u>
Haien adiskidea.	El amigo <u>de aquéllos</u>
Mutil hauen gurasoak.	Los padres <u>de estos</u> chicos
Emakume horien etxea.	La casa <u>de esas</u> mujeres
Haur txiki haien eskola.	La escuela <u>de aquellos</u> niños <u>pequeños</u>
Hauek horienak dira eta horiek hauenak .	Estos son <u>de esos</u> y <u>esos de éstos</u>

● ARIKETAK

1. Pluralez eman itzazu adierazitako sintagmak:

1.– **Ikaslearen** galdera. 2.– **Saguaren** zuloa. 3.– **Mutikoaren** baloia. 4.– **Langilearen** dirua. 5.– **Aberatsaren** autoak. 6.– **Gudariaren** egoera. 7.– **Etxekoandrearen** lana. 8.– **Politikoaren** hitzak. 9.– **Gizon argalaren** itxura. 10.– **Ikasle alferraren** notak. 11.– **Arropa berriaren** prezioa. 12.– **Andre honen** soinekoak. 13.– **Baserritar horren** behiak. 14.– **Gela haren** kolorea. 15.– **Agure horren** eskuak. 16.– **Haur honen** ama. 17.– **Liburu haren** irudiak.

2. Galderei erantzuteko parentesi arteko hitzak erabili behar dituzu: (Responde a las preguntas utilizando las palabras del paréntesis):

1.– Noren ama etorri da?	(<i>haurrak</i>)
2.– Noren etxean bazkaldu duzue?	(<i>gurasoak</i>)
3.– Noren baloia galdu da?	(<i>mutiko hauek</i>)
4.– Noren izebarekin hitz egin duzu?	(<i>neska-mutil horiek</i>)
5.– Noren argazkiak erakutsi dituzte?	(<i>senar-emazte haiek</i>)
6.– Norenak dira jantzi hauek?	(<i>gizon horiek</i>)

3. ITZULPENA

1.– El coche de tus amigos. 2.– La casa de mis padres. 3.– La fuerza de los jóvenes. 4.– El genio de los viejos. 5.– El trabajo de las mujeres. 6.– Las vacaciones de los estudiantes. 7.– La reunión de los trabajadores. 8.– Las intenciones de los enemigos. 9.– El barrio de los pescadores. 10.– Esos libros son de éstos y aquéllos de éstos.

● “MAKILAK ZITUZTEN ESKUETAN”

EL PLURAL DEL CASO INESIVO (non): –ETAN

Recuerda que el sufijo del caso inesivo (**non**) en singular es **–(e)an**. En plural es **–etan**. Si el lexema termina en **–a**, ésta desaparece.

● Ejemplos:

Inesivo singular

Txoriak zuhaitze**an** dabiltza
(*Los pájaros andan en el árbol*)

Jendea leiho**an** dago
(*La gente está en la ventana*)

Arropa aulkia**n** utzi dute
(*Han dejado la ropa en la silla*)

Inesivo plural

Txoriak zuhaitze**etan** dabiltza
(*Los pájaros andan en los árboles*)

Jendea leiho**etan** dago
(*La gente está en las ventanas*)

Arropa aulkie**tan** utzi dute
(*Han dejado la ropa en las sillas*)

● El plural de los demostrativos es como sigue:

hauek	→	hauetan	<i>en éstos</i>
horiek	→	horietan	<i>en éstos</i>
haiek	→	haietan	<i>en aquéllos</i>

● Ejemplos:

Botila **honetan** esnea dago
(*En esta botella hay leche*)

Gela **horretan** lan egiten dugu
(*En esa habitación trabajamos*)

Herri **hartan** ez dute urik
(*En aquel pueblo no tienen agua*)

Botila **hauetan** esnea dago
(*En estas botellas hay leche*)

Gela **horietan** lan egiten dugu
(*En esas habitaciones trabajamos*)

Herri **haietan** ez dute urik
(*En aquellos pueblos no tienen agua*)

● ARIKETAK

4. Pluralez eman itzazu adierazitako sintagmak:

1.– Haurrak jolasean ibiltzen dira **hondartzan**. 2.– **Arratsaldean** itxita egoten dira bulegoak. 3.– **Eskolan** jai dute gaur. 4.– **Astelehenean** klasea izaten da. 5.– Katuak **teilatuan** ibiltzen dira. 6.– Esnea **goizean** ekartzen dute. 7.– **Kotxean** matrikula eraman behar da. 8.– Pintura, **potean** ekarri genuen. 9.– Katuak neguan **sukaldean** egoten dira. 10.– **Lantegi honetan** ez dago lanik. 11.– **Toki horretan** esertzen gara askotan. 12.– **Gela hartan** aulki batzuk daude. 13.– **Ontzi honetan** ura hartu dugu. 14.– **Ordu horretan** ez dabil inor klean. 15.– **Autobus honetan** ezin da erre.

5. Erantzuteko, parentesi arteko hitzak erabili behar dituzu:

1.– Non ibili zen manifestazioa?	<i>(Donostiako kaleak)</i>
2.– Non etortzen dira berriak?	<i>(egunkariak)</i>
3.– Non egoten dira hegazkinak?	<i>(aireportuak)</i>
4.– Amak, non du haurra?	<i>(besoak)</i>
5.– Non jarri dituzte loreak?	<i>(balkoiak)</i>
6.– Non erosten dira janariak?	<i>(janari dendak)</i>
7.– Non erosten dira liburuak?	<i>(liburu dendak)</i>
8.– Non ditu neskak jostailuak?	<i>(eskuak)</i>
9.– Non botatzen dituzte pelikulak?	<i>(zineak)</i>
10.– Non bizi da jendea?	<i>(etxeak)</i>

6. ITZULPENA

- 1.– ¿Qué tienes en las manos?
- 2.– Maite tiene el cigarro en los labios.
- 3.– Ayer me caí en las escaleras.
- 4.– Los sábados solíamos ir al monte.
- 5.– Los pájaros suelen dormir en los árboles.
- 6.– En las tiendas de Hendaya solemos ver gente de Irún.
- 7.– En estas casas viejas no vive nadie.
- 8.– Ayer dejamos los libros en esos asientos.
- 9.– En aquellas habitaciones no hay luz.
- 10.– Estos días no he leído nada.

5. IKASKAIA

ZER IRUDITZEN ZAIZU?

ZER IRUDITZEN ZAIZU?

En este tema volvemos al estudio del presente para conocer una nueva clase de auxiliar: la forma **nor-nori**.

Como bien sabes, la forma **da** es un auxiliar de verbos intransitivos (sujeto **nor**):

Laguna etorri da	<i>Ha venido el amigo</i>
Ispilua puskatu da	<i>Se ha roto el espejo</i>
Giltza galdu da	<i>Se ha perdido la llave</i>
Erlojua gelditu da	<i>Se ha parado el reloj</i>
Zerbait gertatzen da	<i>Ocurre algo</i>
Norbait hurbildu da	<i>Alguien se ha acercado</i>

Si este sujeto **nor** coincide en la frase con un complemento indirecto (**nori**) la forma **da** sufre las siguientes transformaciones:

da + niri	(a mí)	→	ZAIT
da + zuri	(a ti)	→	ZAIZU
da + hari	(a aquél)	→	ZAIO
da + guri	(a nosotros)	→	ZAIGU
da + zuei	(a vosotros)	→	ZAIZUE
da + haiei	(a aquéllos)	→	ZAIE

● Compara estos ejemplos con los de arriba:

(Niri) laguna etorri **zait**
(Zuri) ispilua puskatu **zaizu**
Arantxari giltza galdu **zaio**
(Guri) erlojua gelditu **zaigu**
(Zuei) zerbait gertatzen **zaizue**
Norbait hurbildu **zaie** gurasoei

(A mí) me ha venido el amigo.
(A tí) se te ha roto el espejo.
A Arantxa se le ha perdido la llave.
(A nosotros) se nos ha parado el reloj.
(A vosotros) os ocurre algo.
Alguien se ha acercado a los padres.

EL PLURAL DEL DATIVO (nori): -EI

1.- NOMBRES COMUNES

Recuerda que el sufijo del dativo (nori) para los nombres comunes, en singular, es **-ari**. Su correspondiente plural es **-ei**. Si la palabra termina en **-a** ésta desaparece.

● Ejemplos:

Umeari jostailua puskatu **zaio**
(*Al niño se la ha roto el juguete*)

Gizonari giltza galdu **zaio**
(*Al hombre se le ha perdido la llave*)

Neskari zerbait ahaztu **zaio**
(*A la chica se le ha olvidado algo*)

Umeei jostailua puskatu **zaie**
(*A los niños se les ha roto el juguete*)

Gizonei giltza galdu **zaie**
(*A los hombres se les ha perdido la llave*)

Neskei zerbait ahaztu **zaie**
(*A las chicas se les ha olvidado algo*)

2.- LOS DEMOSTRATIVOS

El dativo plural de los demostrativos es como sigue:

hauek	→	HAUEI HORIEI HAIEI	<i>a éstos</i>
horiek	→		<i>a esos</i>
haiek	→		<i>a aquéllos</i>

● Ejemplos:

Honi arraina gustatzen **zaio**
(*A éste le gusta el pescado*)

Mutil horri dirua bukatuko **zaio**
(*A ese chico se le acabará el dinero*)

Neska hari ondo iruditu **zaio**
(*A aquella chica le ha parecido bien*)

Hauei arraina gustatzen **zaie**
(*A éstos les gusta el pescado*)

Mutil horiei dirua bukatuko **zaie**
(*A esos chicos se les acabará el dinero*)

Neska haiei ondo iruditu **zaie**
(*A aquellas chicas les ha parecido bien*)

3.- EL DATIVO DE LOS PRONOMBRES PERSONALES

El dativo de los pronombres personales es así:

ni	→	NIRI	a mí
zu	→	ZURI	a ti, a Vd.
gu	→	GURI	a nosotros
zuek	→	ZUEI	a vosotros, a Vds.

Te sirven los ejemplos que aparecen en la primera página de la lección.

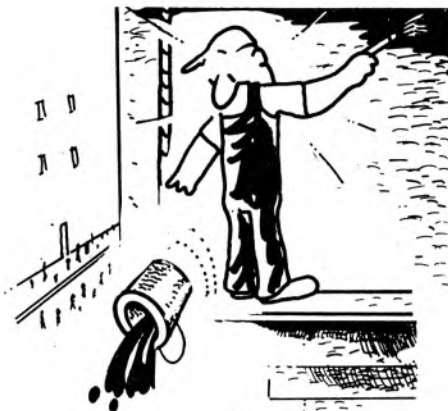
MEMORIZA LAS ESTRUCTURAS DE LA PAGINA SIGUIENTE
Y REPASALAS EN LA 98.

● *Ikas itzazu hitz hauek:*

galdu: perder(se)
pintura pote: bote de pintura
ahaztu: olvidar
jakintsu: sabio
hil: morir
ispilu: espejo
hurbildu: acercar(se)
gertatu: suceder, ocurrir
istripu: accidente
iruditu: parecerle algo a alguien
batere ez: nada (ni uno)
gustatu: gustar
dirudienez: según parece

– Zer galdu zaio horri?
– Horri, giltza galdu zaio.

– Zer erori zaio Antselmori?
– Antselmori, pintura potea erori zaio.

– Zer ahaztu zaio jakintsuari?
– Jakintsuari, euritakoa ahaztu zaio.

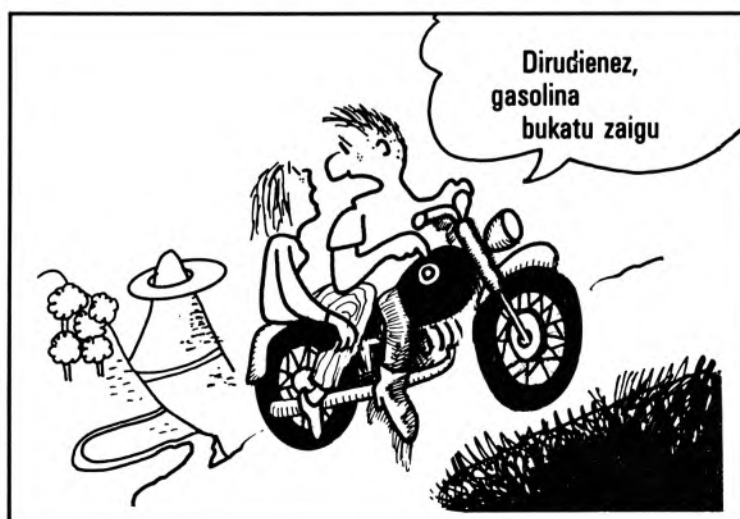
– Nori hil zaio txoria?
– Neskari hil zaio txoria.

– Nori puskatu zaio ispilua?
– Ispilua, andreari puskatu zaio.

– Nor hurbildu zaie gurasoei?
– Gurasoei, haurra hurbildu zaie.

● ARIKETAK

1.–*Bete itzazu hutsuneak nor-nori formak erabiliz:*

1. Haurrari jostailua galdu ...
2. Txalupa honi ura sartzen ... azpitik.
3. Niri euritakoa ahaztu ... etxean.
4. Zuri kaleko atea itxi ...
5. Guri bazkaltzeko ordua iritsi ...
6. Zuei amona hil ...
7. Niri konturatu gabe joaten ... denbora.
8. Amari lurrera erori ... botila.
9. Zuei tabako beltza gustatzen ...
10. Niri ez ... kafea gustatzen, tea gustatzen ...
11. Ume horiei zerbait gertatuko ... kalean.
12. Gizon hari maleta ireki ... treneko eskaileretan.
13. Txoferrari bide erdian gelditu ... autoa.
14. Neska hauei istripu bat gertatu ...
15. Guri ez ... ezer gertatu.
16. Zer iruditu ... zuei gaurko bilera?
17. Niri, oso motza iruditu ...
18. Auzoko andreei asko gustatzen ... futbola.
19. Niri zure laguna etorri ... hitz egitera.
20. Zuri, Mikel joan ... bulegora.

2.–*Itzul itzazu esaldi hauek*

1. A Martín se le ha acabado el tabaco.
2. En el camino se me ha perdido la cartera.
3. ¿Cómo te gusta la carne?
4. Me gusta muy hecha.
5. Ese dinero nos vendrá muy bien.
6. ¿Qué te ha ocurrido con Imanol?
7. Se te ha caído algo.
8. Os ha llegado una carta.
9. Eso me parece bien.
10. A estos baserritarras se les ha muerto el perro.
11. A esos chicos les gustará mucho la película.
12. A aquellas habitaciones les entra agua.

3. *Eman plural bez adierazitako sintagmak. Aditza ere egokitu behar duzu:*

1. **Emakume**ari dendan ahaztu zaio boltsa.
2. **Gazte**ari dantzara joatea gustatzen zaio.
3. **Zahar**rari tabernan egotea gustatzen zaio.
4. **Mutil** honi gasolina bukatu zaio.
5. **Arrantzale** horri arraina erori zaio.
6. Ambrosio, **neska** hari hurbildu zaio.
7. **Honi** zerbait okerra gertatu zaio.
8. **Horri** egokia iruditu zaio sagarren prezioa.
9. **Hari** serio jarri zaio irakaslea.

● ZER IRUDITZEN ZAIZU?

1

– Kaixo, egunon. Senarraren argazkia jasotzera nator.

2

– Ekarri al duzu papertxoa?

3

– Hau burua! Etxean ahaztu zait!

4

– Lasai. Ez da beharrezkoa... Berehala aurkituko dut bestela ere.

5

– Ikusten? hementxe dago. Zer iruditzen zaizu?

6

– Gorbata berria ez zaio behar bezala ikusten!

7

– Gainera, gizarajo aurpegi izugarria du...

8

– Tori! Gorde ezazu zuretzat! Ez zaigu interesatzen.

9

– Egia esan... arrazoi duzu, andrea: ez du oso itxura egokia...

10

– Hori, ordea, ezkondu baino lehen ikusi behar zenuen...

● IRAKURGAIA

Aurten hauteskundeak izango dira gure herrian. Hauteskunde hauetan alkatea eta kontzejal berriak aukeratuko dituzte. Gure herria, ordea, txikia da eta lau mila pertsona baizik ez dira bizi. Horietako bat Ildefontso da. Ildefontso ez dabil politika arazoetan sartua, independentea omen da. Hala ere lagun batzuek presentatzeko eskatu diote, jendea behar bait dute zerrenda osatzeko. Ildefontsok ez daki ezetz esaten eta baietz erantzun du. Aurreko ostegunean gertatu zen hori.

Gauean, etxeratu zenean, Miren bere andreari kontatu zion dena eta honek ez zuen gaizki hartu:

– Hauteskundeetan presentatu behar duzula? Ez da egia izango! Zu izango ote zara herriko alkatea? Ezin dut sinistu. Horrela baldin bada ezin zara arropa zahar horiekin ibili. Itxura hobe behar duzu hemendik aurrera. Bihar bertan joango gara jantzi berria enkargatzera.

Horrela, bada, hurrengo egunean jantzi denda batera joan ziren senar-emazte biak. Neurriak hartu zituzten jantzi berria egiteko eta alkandora eta gorbata dotore bat ere erosi zituzten. Etxera iritsi zirenean alkandora eta gorbata jazteko esan zion andreak:

– Jantzi itzazu, ea zer moduz dituzun...

Jantzi zituenean ispiluaren aurrera joan ziren.

– Alkandora oso ondo duzu, maite; estu samarra, behar bada, gerri aldean: tripa ateratzen zaizu piska bat, baina horrek ez du erremediorik. Gorbata zabal samarra da eta horri eskerrak ez zaizu hainbeste sumatzen. Ez zaude gaizki; itxura dotorea duzula uste dut. Orain argazki bat atera behar dugu, hauteskundeak irabazteko argazkia bait da inportanteena. Horixe da sekretua. Argazki on bat lortu behar dugu...

Etxetik atera eta argazki denda batera joan ziren. Argazkia atera zuten eta dendako neskak hurrengo egunerako egongo zela esan zien. Paper bat ere eman zien argazkia jasotzeko.

Hurrengo goizean Miren joan zen argazkiaren bila. Dendan sartu eta honela galdetu zuen:

– Zer? Egina al dago nere senarraren argazkia?

– Segur aski, bai –erantzun zion dendako neskak–. Ekarri al duzu papertxo?

Mirenek boltsa irekitzen du baina ez du paperik aurkitzen...

– Hau burua! –esaten du–. Etxean ahaztu zait. Presaka eta korrika atera naiz berandu zelako eta mahai gainean ahaztu zait.

– Lasai, emakume. Ez zaitetz horregatik estutu. Ez da beharrezkoa. Argazki gutxi daude eta berehala aurkituko dut bestela ere.

Neskak kajoia irekitzen du, argazki batzuk begiratzen ditu eta bat hartzen du.

– Ikusten? Hementxe duzu senarraren argazkia. Zer iruditzen zaizu?

Mirenek argazkia hartzen du eskuan eta isilik geratzen da momentu batez. Dirudienez ez dago oso konforme argazkiarekin, ez zaio gehiegi gustatzen... Azkenean honela esaten du:

– Argazki hau oso txarra da. Gaizki atera da. Gorbata berria ez zaio behar bezala ikusten... Gainera... gizarajo aurpegi izugarria du!

Miren gero eta haserreago ari da hizketan. Azkenean neskari itzultzen dio argazkia:

– Tori! Nik ez dut honelako argazkirik nahi! Gorde ezazu zuretzat nahi baduzu! Guk behintzat ez dugu behar! Ez zaigu interesatzen! Oso itsusia da!!

Buelta ematen du eta ate aldera doa.

Neskak argazkia begiratzen du eta ondoren honela esaten dio Mireni:

– Egia esan... arrazoi handia duzu. Ez du halako itxura dotorerik... Errua, ordea, ez da gurea... Hori ezkondu baino lehen ikusi behar zenuen, andrea...

● GALDERAK

- 1.– Noiz izango dira hauteskundeak gure herrian?
- 2.– Zer aukeratuko dute hauteskunde hauetan?
- 3.– Zenbat pertsona bizi dira herrian?
- 4.– Ildefontso partidu politiko batean al dabil?
- 5.– Nork eskatu dio Ildefontsori hauteskundeetan presentatzeko?
- 6.– Nola du izena Ildefontsoren emazteak?
- 7.– Nolako arropa erabiltzen du Ildefontsok, zaharra ala berria?
- 8.– Zertarako hartu zituzten Ildefontsoren neurriak?
- 9.– Zer erosi zuten jantzi dendan?
- 10.– Zer esan zion emazteak Ildefontsori etxera iritsi zirenean?
- 11.– Zer omen da inportanteena hauteskundeak irabazteko?
- 12.– Argazki dendan, zer eman zien neskak?
- 13.– Noiz joan zen Miren argazkiaren bila?
- 14.– Mirenek, boltsan eraman al du papera?
- 15.– Gustatu al zaio Mireni argazkia?
- 16.– Ondo ikusten al zaio Ildefontsori gorbata?
- 17.– Noiz ikusi behar zuen Mirenek bere gizonaren itxura ez zela egokia?

Aurten: este año; **hauteskundeak:** elecciones; **aukeratu:** elegir; **arazo:** asunto; **zerrenda:** lista; **osatu:** completar; **sinistu:** creer; **neurri:** medida; **maite:** querido; **gerri:** cintura; **horri eskerrak:** gracias a eso; **sumatu:** notar; **inportanteena:** lo más importante; **lortu:** conseguir; **argazkiaren bila:** en busca de la foto; **estutu:** apurarse; **gero eta haserreago:** cada vez más enfadada; **erru:** culpa.

4. SUBORDINACION

A partir del tema 9 estudiaremos con mayor detenimiento algunos aspectos de la subordinación. Para hacer el siguiente ejercicio recuerda lo aprendido el curso pasado:

Las oraciones que hacen de objeto directo

- Si son **enunciativas** se subordinan con – **(e)la**.
- Si son **interrogativas** se subordinan con –**(e)n**.
- Si son **imperativas** se subordinan con –**t(z)eko**.

Subordina las siguientes oraciones:

- 1.– “Ezin dut sinistu”. Zer esan du Mirenek?
- 2.– “Papera ahaztu zait”. Zer esan du Mirenek?
- 3.– “Ez zaigu interesatzen”. Zer esan dio Mirenek neskari?
- 4.– “Egina al dago argazkia?”. Zer galdetu du Mirenek?
- 5.– “Zer iruditzen zaizu?”. Zer galdetu dio neskak Mireni?
- 6.– “Jantzi itzazu alkandora eta gorbata”. Zer esan dio Mirenek senarrari?
- 7.– “Ez zaitetz estutu”. Zer esan dio neskak Mireni?

NOR-NORI

NOR PLURAL

En este tema estamos estudiando las formas **nor-nori**. En la primera parte hemos supuesto que el elemento **nor** (o **zer**) es singular. Si tal elemento es plural el verbo toma el infijo **-zki-**, de donde resulta el siguiente paradigma:

horiek niri (etorri)
zuri
hari
guri
zuei
haiei

ZAIZKIT
ZAIZKIZU
ZAIZKIO
ZAIZKIGU
ZAIZKIZUE
ZAIZKIE

● Compara los siguientes ejemplos:

"nor" singular

(Niri) laguna etorri zait
(Zuri) papera ahaztu zaizu
Arantxari giltza galdu zaio
(Guri) etxe hori gustatzen zaigu
(Zuei) txoria hil zaizue
Gurasoei haurra hurbildu zaie

"nor" plural

Lagunak etorri zaizkit.
Paperak ahaztu zaizkizu.
Arantxari giltzak galdu zaizkio.
Etxe horiek gustatzen zaizkigu.
Txoriak hil zaizkizue.
Gurasoei haurrak hurbildu zaizkie.

● ARIKETAK

5. *Pluralez eman ezazu adierazitako sintagma (nor edo zer). Aditza ere egokitu behar duzu.*

- 1.– Niri **jostailua** galdu zait.
- 2.– Andreari **katua** hurbildu zaio.
- 3.– Guri **euritakoa** ahaztu zaigu.
- 4.– Zuei **zakurra** hil zaizue.
- 5.– Gizon horri **papera** erori zaio.
- 6.– Horiei **kotxe berria** gustatzen zaie.
- 7.– Gure lagunari **gauza txarra** gertatu zaio.
- 8.– Niri **pintura hori** ona iruditzen zait.
- 9.– **Nagusia**, hitz egitera etorri zaio Mireni.
- 10.– Irakasleari **ikaslea** etorri zaio.

6. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

- 1.– A esta mujer se le han olvidado los panes en la tienda.
- 2.– Se nos han acabado los cigarros.
- 3.– A Koldo se le han caído las gafas.
- 4.– Los alumnos se le han acercado al profesor.
- 5.– Nos han ocurrido varias cosas.
- 6.– ¿Qué te parecen esos chicos?
- 7.– Me parecen vagos.

7. *Salvo cuatro que son correctas el resto de las frases contiene algún error que debes corregir.*

- 1.– Niri zigarroak bukatu zait.
- 2.– Zuei gaizki iruditu zaizu hori.
- 3.– Gizon horri nobela poliziakoak gustatzen zaizkie.
- 4.– Irakasle honi berehala aspertzen zaizkio haurrak.
- 5.– Neska hauei berandu etorri zaio autobusa.
- 6.– Niri lurrera erori zait erlojua.
- 7.– Zuei zakur handia atera zaizkizue bidean.
- 8.– Zuri gauza horiek ez zaizkizu gehiegi gustatzen.
- 9.– Ardoari ez zaio urik bota behar.
- 10.– Guri kale horretan askotan gertatu zaigu istripuak.
- 11.– Zure lagunei oso ondo atera zaizkio argazkiak.

**HIRU ZATI HAUEK BURUZ ESATEKO IKASI BEHAR DITUZU.
ITZULPENA ERANTZUNETAN DATOR.**

GIZON APALA

Aberats batek bere auto dotorea aparkatu du kale batean. Orduan eskale bat hurbiltzen zaio eta dirua eskatzen dio. Aberatsak talonario lodia ateratzen du poltsikotik eta honela galdetzen dio eskaleari.

- Zenbat nahi duzu?
- Hamar mila pezeta...

Aberatsak txekea betetzen du eta eskaleari ematen dio. Honek txekea begiratzen du eta esaten dio:

- Jauna, firma ahaztu zaizu...
- Ez, ez zait ahaztu...Oso apala naiz eta mesede bat egiten dudanean izena isilik gordetzea gustatzen zait...

EZ DA EZER

Jatetxe dotore batean enpresari batzuk afaltzen ari dira. Kamareroa zopa serbitzen ari zaie. Batetik bestera pasatzean, ordea, zopa andre baten soinekoan erortzen zaio eta emakumea busti-bustia gelditzen da. Orduan senarra haserre jaikitzen da aulkitik eta kamareroa jo nahi du:

- Asto alena! Begira zer egin duzun!!!
- Eta kamareroak orduan, apal eta lasai:
- Ez zaitetz haserretu, jauna. Hau ez da ezer. Sukaldean zopa asko gelditzen zaigu oraindik...

PIANISTA BIKAINA

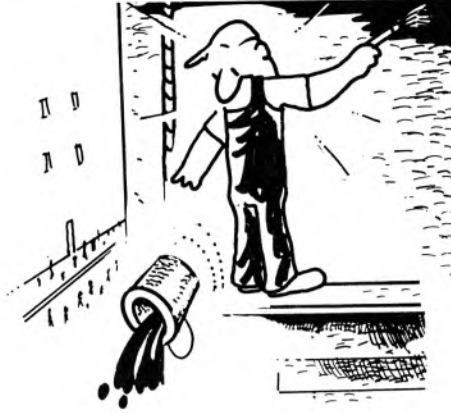
Etxe batera kanpoko bisita bat dator. Elkar agurtu ondoren barrura pasatzen dira eta gela dotore batean esertzen dira. Piska bat hitz egin ondoren etxeakoandrea altxa eta sukaldea doa tea ekartzera. Bitartean aita pianoa jotzeko esaten dio alaba txikiari. Neskak, ordea, oso gaizki jotzen du. Bisitariak aspertuta daude baina hasieran ez dute ezer esaten. Azkenean batek ezin du gehiago agoantatu eta honela esaten dio neskatxari:

- Zer, Mirentxu, gustatzen al zaizu pianoa?
- Bai, asko! Asko gustatzen zait!
- Orduan, zergatik ez duzu piska bat ikasten?

1. **Apal:** humilde; **eskale:** mendigo; **lodi:** grueso; **poltsiko:** bolsillo; **mesede:** favor; **gorde:** guardar, esconder.
2. **Jatetxe:** restaurante; **enpresari:** empresario; **pasatzean:** al pasar; **busti:** mojado; **asto alena:** burro más que burro; **sukalde:** cocina.
3. **Agurtu:** saludar; **bisitari:** visitante; **hasiera:** comienzo, principio; **agoantatu:** aguantar.

– Zer galdu zaio horri?

– Zer erori zaio Antselmori?

– Zer ahaztu zaio jakintsuari?

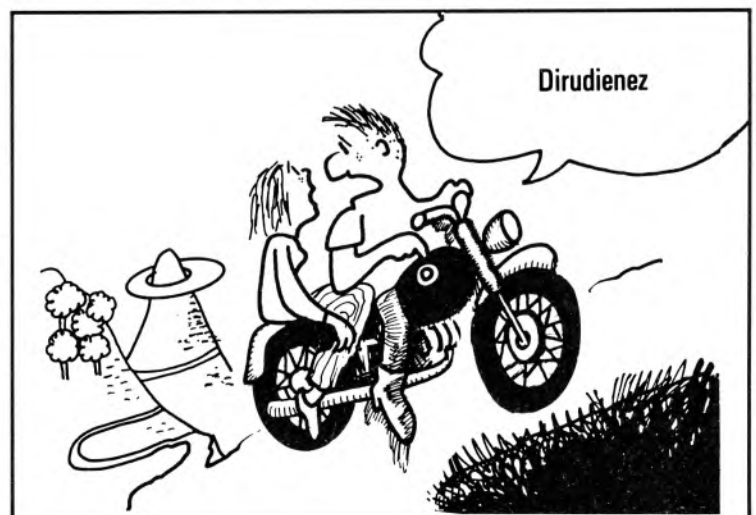
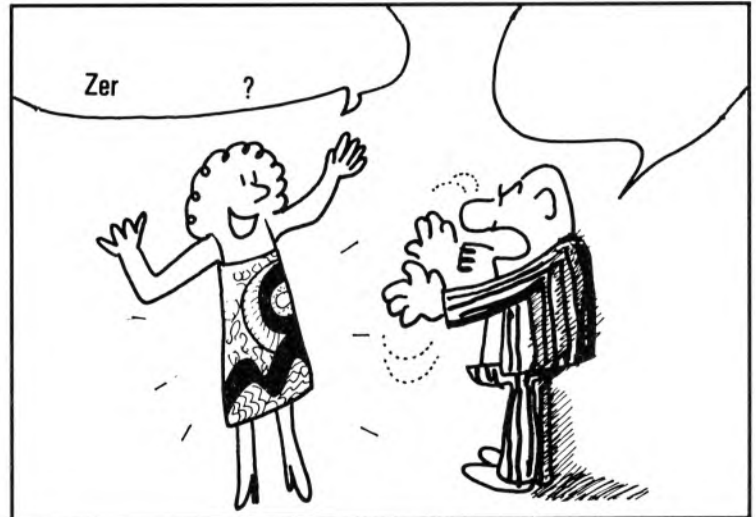
– Nori hil zaio txoria?

– Nori puskatu zaio ispilua?

– Nor hurbildu zaie gurasoei?

● ZER IRUDITZEN ZAIZU?

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

6. IKASKAIA

BADAUKA ETA BADAHI

BADAUKA ETA BADAHI

El curso pasado estudiamos el presente de cuatro verbos sintéticos intransitivos (sujeto **nor**): **egon**, **ibili**, **etorri** y **joan**. A partir de este tema estudiaremos cuatro verbos sintéticos transitivos (sujeto **nork**).

Su aprendizaje te resultará más fácil si tienes en cuenta que los morfemas **nork** son los mismos que en el paradigma de **du**:

nik	→	-T	guk	→	-GU
zuk	→	-ZU	zuek	→	-ZUE
hark	→	-Ø	haiek	→	-TE

Comenzaremos por **jakin** (saber) cuyo presente es así:

NIK	DAKIT	<i>yo sé</i>
ZUK	DAKIZU	<i>tú sabes</i>
HARK	DAKI	<i>él sabe</i>
GUK	DAKIGU	<i>nosotros sabemos</i>
ZUEK	DAKIZUE	<i>vosotros sabéis</i>
HAIEK	DAKITE	<i>ellos saben</i>

● Este verbo, como todos los sintéticos, aparece a menudo precedido por la partícula afirmativa **ba** (**ya**, **sí**), en cuyo caso, al ser el elemento clave de la oración, puede ir al comienzo de ésta:

hori **badakigu**
Badakit berandu dela
Badakizu ze ordu den?

Eso ya lo sabemos.
Ya sé que es tarde.
¿Sabes qué hora es?

Si alguien preguntara **dakizu ze ordu den?** además de sonar fatal, sintácticamente no sería euskera.

● Si lo sabido consiste en una acción verbal (saber **escribir**, saber **hacer algo**, saber **estar**, etc...) el verbo lleva la terminación **-t(z)en**.

Zer dakizu egiten?

Ba al dakizu euskaraz hitz egiten?

Nik ez dakit hau erabiltzen

Osabak ez daki kotxea eramaten

Honek badaki gauzak esaten

Ez dakizue behar bezala erantzuten

¿Qué sabes hacer?

¿Sabes hablar euskera?

Yo no sé manejar esto

El tío no sabe llevar el coche

Este sí sabe decir las cosas

No sabéis contestar como es debido

● ARIKETAK

1. Bete itzazu hutsuneak jakin aditza erabiliz.

1.- Nik ba... zure izena. 2.- Zuk ez ... nerea. 3.- Albertok ederki ... gitarra jotzen. 4.- Nere anaiak ba... ingelesez. 5.- Guk fisika asko ... 6.- Haur txikiek ere ba... hori. 7.- Guk hori aspalditik ... 8.- Hori ez ... inork. 9.- Nork ... makina hau erabiltzen?. 10.- Zaharrek asko ... 11.- Gazteek ez ... ezer. 12.- Jendeak ba... hori gezurra dela. 13.- (Zuek) ba al ... nor hil den? 14.- (Zuk) ez ... zer gertatu den! 15.- Andonik ba... bizikletaz ibiltzen.

2. Itzul itzazu esaldi hauek. Azken bostetan **-(e)la eta -(e)n** erabili beharko dituzu.

(Traduce estas frases. En las cinco últimas habrás de emplear los subordinantes **-(e)la** y **-(e)n**):

1.- Esta mujer sabe mucho. 2.- Yo no sé tu nombre. 3.- Tú ya sabes el mío. 4.- Eso ya lo sabemos. 5.- Vosotros no sabéis nada. 6.- Estos chicos saben demasiado. 7.- Ya sé que ha venido Mikel. 8.- ¿Sabes que se ha casado Alicia? 9.- ¿Sabes qué hora es? 10.- No sabemos quién ha hecho eso. 11.- Eneko (ya) sabe dónde vive Inés.

3. Gogora ezazu: *objetua aditza baldin bada, -t(z)en eraman behar du.* (Recuerda que si el objeto sabido es un verbo éste debe llevar la terminación **-t(z)en**):

1.- Yo (ya) sé tocar el piano.

2.- ¿Sabes hablar francés?

3.- Este chico sabe arreglar televisiones.

4.- Nosotros (ya) sabemos escribir a máquina.

5.- Vosotros (ya) sabéis utilizar la calculadora.

6.- Estos niños ya saben andar en bici.

7.- Este hombre sabe decir las cosas como es debido

(*pianoa jo*)

(*frantsesez hitz egin*)

(*telebistak konpondu*)

(*makina idatzi*)

(*kalkuladora erabili*)

(*bizikletan ibili*)

(*gauzak behar bezala esan*)

● EL OBJETO PLURAL

Si el objeto sabido es plural, **jakin** sintético toma el pluralizador **-zki-**. Por ejemplo:

Nik gauza hori badakit	→	Nik gauza horiek badakizkit
Zuk izena badakizu	→	Zuk izenak badakizkizu

Según esto tenemos el siguiente paradigma:

NIK	(gauza batzuk)	DAKIZKIT
ZUK		DAKIZKIZU
HARK		DAKIZKI
GUK		DAKIZKIGU
ZUEK		DAKIZKIZUE
HAIEK		DAKIZKITE

4. Esaldi hauetako objektu zuzenak pluralak dira. Bete itzazu hutsuneak **jakin** aditza erabiliz.

(Los objetos directos de estas frases son plurales. Llena los huecos empleando el verbo **jakin**.)

- 1.- Nik ba... zuen izenak.
- 2.- Zuk ba... kimikako formulak.
- 3.- Inesek nere sekreto guztiak ...
- 4.- Txiste horiek guk ba...
- 5.- Zuek gauza horiek ederki ...
- 6.- Neska hauek ba... gure kotxeen matrikulak.
- 7.- Mutil honek ez ... Bizkaiko mendien izenak.
- 8.- Zuk, ba al ... historiako notak?
- 9.- Nik filosofiakoak ...
- 10.- Irakasleak nota guztiak ...
- 11.- Amonak ipuin politak ...
- 12.- Zuk buruz ... gure telefonoak.

Hurrengo orrialdean **Lan bila** ipuina duzu. Buruz ikasi behar duzu. Itzulpena erantzunetan dator.

XANTI ALPROJA

Xanti Alprojari ez zaio lana gehiegi gustatzen. Berehala aspertzen omen da lanean. Txikitan, eskolan zebilenean ere nahiko alferra omen zen eta ez omen zuen gauza handirik ikasi. Hala ere, bizitzeko dirua behar dela eta, lantxoren bat bilatzen da saiatzen da noizik behin.

Orain ere triste samarra du poltsikoa eta lagun batengana doa lan bila. Lagunak lantegi baten helbidea ematen dio:

– Lantegi horretan atezaina behar dutela entzun dut. Zoaz bada-ezpada ere eta ea zer esaten dizuten...

Horrela, bada, presa handirik gabe esandako tokira doa Xanti. Sartutakoan bulego handi eta txukun horietako bat aurkitzen du.

– Egunon. Zer nahi duzu? –galdetzen dio emakume batek.

– Atezain bat behar omen duzue eta horregatik etorri naiz...

– Horrela da, bai. Ba al dakizu idazten eta irakurtzen?

– Irakurtzen ez dakit; idazten, ordea bai...

– Ea, bada. Idatzi ezazu paper honetan zeure izena.

Xantik boligrafoa hartu eta zirriborro batzuk egiten ditu pape-rean. Emakumeak hura ikusi eta honela dio:

– Aizu, gizona! Zer jartzen du hemen? Nik behintzat ezin dut ulertu...

Eta Xantik haserre:

– Ez al dizut, bada, esan irakurtzen ez dakidala?

Eta alde egiten du humore txarrez...

● GALDERAK

- 1.– Langile handia al da Xanti?
- 2.– Asko ikasi al zuen eskolan?
- 3.– Norengana joan da lan bila?
- 4.– Zer ematen dio lagunak?
- 5.– Nolakoa da bulegoa?
- 6.– Bulegoan, norekin hitz egiten du Xantik?
- 7.– Zer galdetzen dio emakumeak? (subord.)
- 8.– Xantik, benetan al daki idazten?
- 9.– Nola alde egiten du bulegotik?

Alproja: golfo, abandonado; **txikitan:** de pequeño; **lantxoren bat:** algún trabajo; **saiatu:** esforzarse; **noizik behin:** de vez en cuando; **lagun batengana:** a donde un amigo; **lan bila:** en busca de trabajo; **helbide:** dirección; **atezain:** portero; **bada-ezpada ere:** por si acaso; **ea zer esaten dizuten:** a ver qué te dicen; **esandako tokira:** al lugar indicado; **sartutakoan:** al entrar; **txukun:** limpio, ordenado, arreglado; **zirriborro:** garabato; **alde egin:** marcharse.

● HONELA DIO

Hay un verbo sintético sinónimo de **esan** (decir) cuya forma coincide con la del auxiliar **nor-nori-nork**: **diot, diozu, dio, diogu, diozue, diote**. No las confundas.

Horixe diot nik ere	= Horixe esaten dut nik ere	(eso mismo digo yo)
Zer diozu zuk?	= Zer esaten duzu zuk?	(¿Qué dices tú?)
Hauek ezetz diote	= Hauek ezetz esaten dute	Estos dicen que no)
eta honela dio :...	= eta honela esaten du	(y dice así:...)

● “HORIENTAKO BAT”

● PLURAL DEL GENITIVO LOCATIVO (nongo): -ETAKO

Recuerda que el genitivo locativo, en singular, toma el sufijo **-ko**. Su correspondiente plural es **-etako**. Si la palabra termina en **-a**, ésta desaparece.

Kaleko argiak	→	kaleetako argiak	(las luces de las calles)
Herriko elizak	→	herrietako elizak	(las iglesias de los pueblos)
Eskolako haurrak	→	eskoletako haurrak	(los niños de las escuelas)

● El plural de los demostrativos es así:

hauek	→	hauetako horietako haietako	<i>de éstos</i>
horiek	→		<i>de esos</i>
haiek	→		<i>de aquéllos</i>

Ejemplos:

hauetako bat
horietako batzuk
haietako zaharrena
egun hauetako batean
herri horietako gazteak
etxe haietako leihoak

uno de éstos
algunos de esos
el más viejo de aquellos
(en) uno de estos días
los jóvenes de esos pueblos
las ventanas de aquellas casas

● ARIKETAK

5. *Eman itzazu pluralez sintagma genitibo hauek:*

- 1.– **Mendiko** bideak. 2.– **Leihoko** loreak. 3.– **Zuhaitzeko** txoriak.
- 4.– **Lantegiko** tximiniak. 5.– **Kaleko** zakurrak. 6.– **Teilatuko** katuak.
- 7.– **Baserriko** janariak. 8.– **Etxeko** hormak. 9.– **Inguruko** auzoak.
- 10.– **Auzoko** bideak. 11.– **Zelaiko** belarra. 12.– **Udaletxeko** bilerak.
- 13.– **Igandeko** partiduak. 14.– **Basoko** ehiztariak. 15.– **Iturri honetako** ura.
- 16.– **Bide horretako** argiak. 17.– **Horma hartako** zuloak.
- 18.– **Egunkari honetako** berriak. 19.– **Denda horretako** prezioak.
- 20.– **Urte hartako** lanak.

6. *Galdera hauei erantzuteko eskuineko hitzak erabili behar dituzu:*

1.– Nongo jendea etorri da?	(herriak)
2.– Nongo nagusiak bildu dira?	(lantegiak)
3.– Nongo txoferrak dira horiek?	(autobusak)
4.– Noizko programak ikusten dituzu?	(larunbatak)
5.– Nongo zuhaitzak bota dituzte?	(mendi horiek)
6.– Nongo irakasleek hitz egin dute?	(eskola hauek)
7.– Nongo argiak piztu dituzte?	(kale haiek)
8.– Nongo harriak erori dira?	(horma hauek)
9.– Nongo paretak pintatu dituzte?	(gela horiek)

7. *Sintagma hauek euskaraz eman itzazu:*

- 1.– Las fuentes de los caminos. 2.– Las ventanas de las casas. 3.– Las casas de los pueblos. 4.– Los pueblos de los alrededores. 5.– Las noticias de los periódicos. 6.– Las reuniones de los jueves. 7.– Las mesas de las oficinas. 8.– Los muros de estas iglesias. 9.– Las ropas de esas sillas. 10.– Los árboles de aquellos montes. 11.– La gente de estos barrios. 12.– El trabajo de aquellos días.

EZIN DUT ULERTU

1.- Ezin izan significa **no poder**. En los ejercicios de este tema nos limitaremos a las formas más frecuentes de este verbo:

ezin dut	<i>no puedo</i>
ezin nuen	<i>no podía</i>
ezingo dut	<i>no podré</i>
ezin izango dut	

Para el resto de los tiempos es necesario incluir en las perífrasis **izan** o **izaten**:

ezin izan dut	<i>no he podido</i>
ezin izan nuen	<i>no pude</i>
ezin izaten dut	<i>no suelo poder</i>
ezin izaten nuen	<i>no solía poder</i>

2.- Si lleva un participio cuya acción es transitiva (**egin**, **ikusi**, etc...) también el auxiliar será transitivo:

ezin dut ulertu	<i>no lo puedo comprender</i>
ezin ditu ikusi	<i>no los puede ver</i>
ezin genuen hitz egin	<i>no podíamos hablar</i>
ezingo dute erosi	<i>no podrán comprarlo</i>

Si el participio expresa acción intransitiva (**etorri**, **ibili**, **joan**, etc...), el auxiliar será intransitivo:

ezin naiz ibili	<i>no puedo andar</i>
ezin da mugitu	<i>no se puede mover</i>
ezin ziren atera	<i>no podían salir</i>
ezingo gara sartu	<i>no podremos entrar</i>

También las acciones de tipo impersonal (**no se puede...**) se expresan con auxiliar intransitivo:

ezin da ulertu	<i>no se puede comprender</i>
ezin da erre	<i>no se puede fumar</i>
ezin da ezer egin	<i>no se puede hacer nada</i>

● ARIKETAK

8. *Eman itzazu aditz hauek euskaraz.*

- a) No puedes; no puede; no podemos; no pueden.
- b) Yo no podía; no podías; no podíamos; no podíais.
- c) No podré; no podrás; no podrá; no podrán.

9. *Hiru ariketa hauetan aditz transitiboa erabili behar duzu:*

a) ORAIN

- 1.- No puedo abrir la ventana.
- 2.- No puedes decir eso.
- 3.- Martín no puede encontrar las llaves.
- 4.- No podemos pagar el coche.
- 5.- Ese trabajo no podéis terminarlo hoy.
- 6.- Mis amigos no pueden vender la casa.
- 7.- No puedo aprender esto.
- 8.- No puedes perder ese papel.
- 9.- No se lo puedo perdonar.
- 10.- No podemos entenderle a este señor.

b) ATZO

- 1.- No podíamos ver nada.
- 2.- En aquella habitación no podíais trabajar.
- 3.- Yo no podía oír bien.
- 4.- La señora no podía llevar las bolsas.
- 5.- Aquellos no podían usar tu coche.
- 6.- No podías responder así.

c) BIHAR

- 1.- Con ese dinero no podrás comprar la revista.
- 2.- No podremos coger ese tren.
- 3.- No podrán ganar el partido.
- 4.- No podré hablar con tu hermano.
- 5.- Miren no podrá traer todas las cosas.
- 6.- Eso no podréis olvidarlo nunca.

10. *Beste hiru hauetan aditz intransitiboak dituzu:*

a) ORAIN

- 1.– El enfermo no se puede levantar de la cama.
- 2.– Hoy no puedo salir de casa.
- 3.– Los niños no pueden aburrirse contigo.
- 4.– No podemos vivir así.
- 5.– No podéis estar ahí.
- 6.– No te puedes sentar en el suelo.
- 7.– No puedo andar rápido.

b) ATZO

- 1.– Tus padres no podían venir ayer.
- 2.– No no podíamos quedar en aquel sitio.
- 3.– Vosotros no podíais subir arriba.
- 4.– Yo no podía salir a comprar pan.
- 5.– El chico no podía volver a su pueblo.
- 6.– Tú no podías acercarte al mar.

c) BIHAR

- 1.– Mañana no podréis entrar.
- 2.– Luego no podré bajar a la tienda.
- 3.– El tío no podrá venir al trabajo.
- 4.– No podremos aparecer en esa reunión.
- 5.– Los jóvenes no podrán juntarse en ese lugar.
- 6.– A pie, no podréis llegar.

EDUKI

Otro verbo sintético muy empleado es **eduki** (tener), cuyo presente es así:

NIK	DAUKAT	tengo
ZUK	DAUKAZU	tienes
HARK	DAUKA	tiene
GUK	DAUKAGU	tenemos
ZUEK	DAUKAZUE	tenéis
HAIEK	DAUKATE	tienen

Ejemplos

Nik berdina daukat
Giltza zuk daukazu
Botilak ura dauka
Arropa armarioan daukagu
Hauek ez daukate ezer

Yo tengo (uno) igual
La llave la tienes tú
La botella tiene agua
Tenemos la ropa en el armario
Estos no tienen nada

● Si el objeto tenido es plural se intercala el pluralizador **-z-** resultando las siguientes formas:

NIK	(liburuak)	DAUZKAT
ZUK		DAUZKAZU
HARK		DAUZKA
GUK		DAUZKAGU
ZUEK		DAUZKAZUE
HAIEK		DAUZKATE

Nik berdina daukat	→	Nik berdina <u>k</u> dauka <u>t</u>
Giltza zuk daukazu	→	Giltza <u>k</u> zuk dauka <u>z</u> u
Neskak dauka jostailua	→	Neska <u>k</u> dauka josta <u>il</u> uak
Arropa armarioan daukagu	→	Arro <u>p</u> a armarioan dauka <u>g</u> u

● No es fácil precisar las diferencias de significado entre los verbos **izan** y **eduki**. **Izan** expresa, sin duda, una idea de posesión más amplia que **eduki**; **eduki** se utiliza más bien para significar "contener, tener dentro de, tener guardado, recogido, envuelto", etc., expresando una posesión más física que la de **izan**. De todas formas, la mayor o menor frecuencia de ambas formas varía según las épocas y la geografía.

11. *Hutsuneak betetzeko eduki erabili behar duzu. Gogoan har ezazu objektu singularra ala plurala den*

(Para llenar los huecos debes emplear **eduki**. Toma en cuenta si el objeto es singular o plural):

- 1.– Nik sagarra boltsan ...
- 2.– Zuk zigarroa ahoan ...
- 3.– Peruk liburua beso azpian ...
- 4.– Guk arraina ontzian ...
- 5.– Zuek dirua eskuan ...
- 6.– Hurrek jostailua armarioan ...
- 7.– Guk loreak leihoan ...
- 8.– Zuek butano bonbonak balkoian ...
- 9.– Nik aldizkariak mahai gainean ...
- 10.– Izebak sukaldean ... txoriak.
- 11.– Amonak ohe azpian ... zapatilak.
- 12.– Mekanikoak horman ... gurpilak.
- 13.– Arrantzaleek otarrean ... arrainak.
- 14.– Ehiztariek autoan ... zakurra.
- 15.– Deposito honek gasolina gutxi ...
- 16.– Etxekoandreak esnea eta arrautzak frigorifikoan ...
- 17.– Zuk aulkian ... soinekoa.
- 18.– Aberatsek bankuan ... milioiak.
- 19.– Guk ez ... dirurik.
- 20.– Mutikoak bere gelan ... baloia.
- 21.– Guk ardoa botilan ...

12. *Pluralez eman itzazu adierazitako hitzak. Aditza ere aldatu beharko duzu, noski*

(Pon en plural las palabras indicadas. También tendrás que cambiar el verbo):

- 1.– Neskak etxean dauka **argazkia**.
- 2.– Guk **zakurra** atarian daukagu.
- 3.– **Janaria** sukaldeko mahaian daukat.
- 4.– Alkateak udaletxean dauka **paper hori**.
- 5.– Langileak lurrean dauka **burdina**.
- 6.– Gela hartan daukazu **jantzia**.
- 7.– Zuek garajea daukazue **kotxea**.
- 8.– Ikasleek eskolan daukate **liburua**.
- 9.– Baserritarrek zelaian daukate **behia**.
- 10.– Zakurrak txabolan dauka **hezurra**.

13. *Erabil ezazu eduki esaldi hauek itzultzeko.*

- 1.- Tienes poco dinero.
- 2.- Tenemos el papel sobre la mesa.
- 3.- Tengo poca gasolina.
- 4.- El pescador tiene los peces en la mano.
- 5.- No tenemos nada.
- 6.- Nadie tiene eso.
- 7.- Vosotros tenéis las llaves en el coche.
- 8.- Esta mujer tiene un gran corazón.
- 9.- Tienes demasiadas cosas en la cabeza.
- 10.- Los panes los tenemos en la cocina.
- 11.- Tenéis los zapatos debajo de la silla.

HURRENGO ORRIALDEAN LONTXO ARTZAINA IPUINA DUZU.
BURUZ IKAS EZAZU.

LONTXO ARTZAINA

Lontxo artzaina bakar-bakarrik bizi zen mendiko txabola batean. Udazkenean behera jaisten zen artaldearekin eta herrian igarotzen zuen negua. Baina udaberria iristen zenean gora igotzen zen berriro eta mendian igarotzen zuen uda osoa ere. Mendian zegoenean ez zuen ia inor ikusten. Gehienetan zakurra izaten zuen lagun bakarra.

Behin batean etzanda zegoen zuhaitz baten azpian bazka-londoko siesta egiten eta neska-mutil talde bat agertu zen. Hurbildu zirenean honela agurtu zuen haietako gazte batek:

– Arratsaldeon, Lontxo. Zer moduz bizi gara? Bake ederra duzu hemen, ezta?

Lontxoak burua batera eta bestera mugituz ez zuen gauza argirik erantzun.

Ardiak inguruan zebiltzan belarra jaten eta neska batek galdetu zion:

– Aizu, Lontxo! Zenbat ardi dituzu?

– Berrehun eta hamasei –erantzun zion Lontxok oso azkar.

– Gazta batzuk erosi nahi ditugu. Ba al duzu gaztarik?

– Bai, bai. Bi dozena dauzkat txabolako apaletan...

Eta orduan mutil batek:

– Barkatu, Lontxo, baina zuk gaztea ematen duzu oraindik. Zenbat urte dituzu?

Lontxo isilik geratu zen momentu bat lurrera begira...

– Ez dakit, bada, seguru: berrogeita hamar edo hirurogei gutxi gora-behera...

– Hara! Hain ederki dakizu zenbat ardi eta zenbat gazta daukazun eta urteak, berriz, ez dakizkizu? Ezin da sinistu! Nola daiteke hori?

– Begira –erantzun zion Lontxok–.Inguru hauetan otsoak ibiltzen dira askotan eta inoiz lapurrak ere bai. Horregatik, goizero eta gauero kontatzen ditut ardiak eta gaztak, behin ere ahaztu gabe. Urteak, berriz, badakit ez dizkidala inork kenduko eta ez naiz horretaz arduratzen...

GALDERAK

- 1.– Zer zen Lontxo?
- 2.– Nola eta non bizi zen Lontxo?
- 3.– Noiz jaisten zen herrira?
- 4.– Noiz igotzen zen berriro bere txabolara?
- 5.– Jende asko ikusten al zuen mendian?
- 6.– Mendian zein zen Lontxoren laguna?
- 7.– Nola zegoen Lontxo neska-mutilak agertu zirenean?
- 9.– Nork galdetu zion zenbat ardi zituen?
- 9.– Zertara joan zen talde hura Lontxoren txabolara?
- 10.– Non zituen Lontxok gaztak?
- 11.– Zer ibiltzen zen inguru haietan?
- 12.– Noiz kontatzen zituen Lontxok ardiak eta gaztak?

Artzain: pastor; **udazken:** otoño; **artalde:** rebaño; **oso:** entero, completo; **bakar:** único; **etzanda:** tumbado; **bake:** paz; **bazkalondo:** (momento) después de comer; **mugituz:** moviendo; **zebiltzan:** andaban; **ardi:** oveja; **apal:** balda; **ematen duzu:** pareces; **seguru:** seguro; **gutxi gora-behera:** poco más o menos; **sinistu = sinetsi:** creer; **inoiz:** alguna vez; **goizero eta gauero:** cada mañana y cada noche; **arduratu:** preocuparse.

OHARRAK

● BURUA MUGITUZ

Una manera de hacer subordinadas modales es añadir el morfema **-z** a los participios: **ikusiz** (viendo), **hartuz** (cogiendo), **erabiliz** (empleando), etc... Si el participio termina en consonante se intercala una **e**: **eginez** (haciendo), **esanez** (diciendo), **edanez** (bebiendo), etc... Tales formas equivaldrían a gerundios simples españoles.

Galdetuz ikasten da
(**Preguntando** se aprende)

Telebista **ikusiz** pasatzen dugu denbora
(Pasamos el tiempo **viendo** la televisión)

Lan eginez irabazten du bere dirua
(Gana su dinero **trabajando**)

Bete itzazu hutsuneak hitz hauek **erabiliz**
(Llena los huecos **empleando** estas palabras)

Burua **mugituz** ez zuen gauza garbirik erantzun
(**Moviendo** la cabeza no contestó cosa clara)

● GOIZERO ETA GAUERO

El morfema **-ero** unido a sustantivos que expresan tiempo significa **todos**.

egunero: todos los días

astero: todas las semanas

hilero: todos los meses

urtero: todos los años

goizero: todas las mañanas

gauero: todas las noches

7. IKASKAIA

NORENTZAT DAKARZU HORI?

NORENTZAT DAKARZU HORI?

Otros dos verbos que también tienen formas sintéticas son **ekarri** (traer) y **eraman** (llevar), cuyos presentes son así:

● ekarri

NIK
ZUK
HARK
GUK
ZUEK
HAIEK

DAKART
DAKARZU
DAKAR
DAKARGU
DAKARZUE
DAKARTE

traigo
traes
trae
traemos
traéis
traen

● eraman

DARAMAT
DARAMAZU
DARAMA
DARAMAGU
DARAMAZUE
DARAMATE

llevo
llevas
lleva
llevamos
lleváis
llevan

● Adibideak

Opari bat **dakart** zuretzat
Zer **dakarzu** eskuan?

Traigo un regalo para ti
¿Qué traes en la mano?

Kamioiak hondarra **darama**
Denbora luzea **daramagu** itxoiten

El camión lleva arena
Llevamos mucho tiempo esperando

● ARIKETAK

1. Bete itzazu hutsuneak ekarri erabiliz:

1.– Haize honek euria ... 2.– Astoak belarra ... gainean. 3.– Nik diru gutxi ... karteran. 4.– Zuk esne botila betea ... 5.– Neskek aldizkari bat ... 6.– Zuek ardo beltza ... 7.– Guk ogi biguna ... 8.– Haur hauek aurpegi zikina ... 9.– Zer ... zuek? 10.– Nik ura ... iturritik.

2. Itzul itzazu esaldi hauek:

1.– Esta chica trae un paraguas. 2.– Yo no traigo nada. 3.– Tú traes un vestido nuevo. 4.– Esos hombres traen buen aspecto. 5.– ¿Qué traes ahí? 6.– Nosotros traemos el periódico de ayer. 7.– La etxeakoandre trae sopa caliente. 8.– Traes la camisa muy limpia. 9.– El pastor trae el rebaño. 10.– Marisa trae un vestido como el tuyo.

3. Hutsune hauek betetzeko eraman aditza erabili behar duzu:

1.– Autobus horrek jende gehiegi ... 2.– Iñakik konpontzera ... bere kotxea. 3.– Zuk oso txukuna ... alkandora. 4.– Guk denbora luzea ... hemen. 5.– Ertzainek txapel gorria ... 6.– Zuek gona motza ... 7.– Nik jertse urdina ... 8.– Artzainak gazta handi bat ... 9.– Emakume horiek itxura egokia ... 10.– Mutikoak ahoan ... goxokia. 11.– Aitonak makila ... eskuan. 12.– Karakolek gainean ... etxea.

4. *Eman itzazu euskaraz esaldi hauek:*

1.– Ese joven lleva un cigarro en la boca. 2.– La madre lleva al niño en los brazos. 3.– Tú llevas poco tiempo aquí. 4.– La mujer lleva la carne a casa. 5.– Yo llevo el depósito lleno. 6.– Vosotros lleváis la llave. 7.– Nosotros llevamos la ropa a limpiar. 8.– Koldo lleva el bolígrafo en la oreja. 9.– Yo llevo un jersey oscuro. 10.– Los pescadores llevan camisa azul.

- Si el objeto directo, la cosa llevada, es plural ambos verbos toman el pluralizador **-tza-**:

dakartzat
dakartzazu
dakartza
dakartzagu
dakartzazue
dakartzate

daramatzat
daramatzazu
daramatza
daramatzagu
daramatzazue
daramatzate

Nik ogia dakart	→	Nik ogiak dakartzat
Neskak lore bat dakar	→	Neskak lore batzuk dakartza
Nora daramazu aulkia?	→	Nora daramatzazu aulkiak?
Guk asmo ona daramagu	→	Guk asmo onak daramatzagu

● **ARIKETAK**

5. *Eman ezazu pluralez adierazitako sintagma. Aditza ere aldatu beharko duzu.*

1.– Baserritarrek **behia** dakar. 2.– Arrantzaleek **arrain handia** dakarte. 3.– Gaurko egunkariak **berri ona** dakar. 4.– Zuk **argazki polita** dakarzu. 5.– Nik osabaren **eskutitza** dakart. 6.– Guk **janari gozoa** dakargu. 7.– Zuek **makila luzea** dakarzue. 8.– Aldizkari honek **irudi bikaina** dakar. 9.– Mikelek buzoira darama **eskutitza**. 10.– Haizeak **papera** darama. 11.– Andreak sukaldara darama **arrautza**. 12.– Guk konpontzera daramagu **gurpila**. 13.– Nik **ardo botila** daramat etxera. 14.– Zuk **butano bonbona** daramazu kotxean.

6. *Euskaraz eman ezazu:*

1.– Miren lleva gafas oscuras. 2.– Tú traes zapatos sucios. 3.– Yo traigo bebidas frías. 4.– ¿De dónde traes esos panes? 5.– Llevamos las botellas a la fuente. 6.– El pastor lleva las ovejas al monte. 7.– Yo llevo pantalones nuevos. 8.– ¿A dónde llevas tus cosas?

- *Bi ipuin datoz orain. Aurrekoak bezala hauek ere buruz ikasi behar dituzu. Zerbait ulertzen ez baduzu erantzunetan begira ezazu itzulpena.*

GALERA HANDIA

Bi adiskide Donostiako Paseo Berrian dabilta. Aurpegi alaia daramate eta txanpaina edaten ari dira. Zerbait pozgarria ospatzen ari dira dudarik gabe. Nahiko mozkortuta daude eta ezin dira ia zutik egon. Halako batean bat irristatu egiten da eta itsasora erortzen da. Itsaso zakarra dago eta olatuek barrura daramate. Gizona gero eta urrutiago ikusten da eta ezin da ezer egin. Laguna negarrez hasten da. Zoratua dirudi. Emakume bat hurbiltzen zaio kontsolatu nahian eta honela esaten dio:

– Lasaitu zaitez, gizona. Horrek ez du erremediorik. Badakigu galera handia izan dela...

– Galera handia? Bai horixe! Hamalauko kiniela darama poltsikoan eta!!

● GALDERAK

- 1.– Non dabilta bi adiskideak?
- 2.– Nolako aurpegia daramate?
- 3.– Ardoa edaten ari dira?
- 4.– Zer ari dira ospatzen?
- 5.– Nola daude biak?
- 6.– Zer gertatzen zaio bati?
- 7.– Nolako itsasoa dago?
- 8.– Nora daramate olatuek?
- 9.– Nola hasten da laguna?
- 10.– Zer esaten dio emakumeak kontsolatu nahian? (*subord.*)
- 11.– Zer darama besteak poltsikoan?

Alai: alegre; **txanpaina:** champán; **pozgarri:** alegre (que produce alegría); **ospatu:** celebrar; **dudarik gabe:** sin duda; **mozkortuta:** emborrachado; **ia:** casi; **irristatu:** resbalar; **itsaso zakar:** mar revuelta; **olatu:** ola; **gero eta urrutiago:** cada vez más lejos; **zoratu:** enloquecido; **dirudi:** parece; **konsolatu nahian:** queriendo consolarle; **lasaitu:** tranquilizarse; **erremedio:** remedio; **galera:** pérdida.

● OHARRAK

● IRRISTATU EGIN DA

Recuerda que el elemento clave de una oración debe ir inmediatamente antes del verbo. Esta regla es sólo para las oraciones afirmativas y posteriormente tendremos que matizarla.

- a) Neska **etxean sartu da** orain.
- b) Orain, **neska sartu da** etxean.
- c) Neska, **orain sartu da** etxean.

En la frase

- a) decimos que es **en casa** donde ha entrado la chica.
- b) decimos que es **la chica** quien ha entrado en casa.
- c) decimos que es **ahora** cuando ha entrado.

Si lo que deseamos resaltar es la propia acción verbal hemos de incluir **egin** en la perífrasis:

- d) Neska etxean sartu **egin da**.
(*Lo que ha hecho la chica ha sido entrar en casa*).

● Otros ejemplos:

– Zer gertatu zaio Mikeli?	– <i>¿Qué le ha ocurrido a Mikel?</i>
– Erori egin da .	– <i>Se ha caído.</i>
(<i>Caer se ha hecho</i>)
– Kepa etxean al da?	– <i>¿Kepa está en casa?</i>
– Ez, joan egin da .	– <i>No, se ha marchado.</i>
– Zer du haurrak?	– <i>¿Qué tiene el niño?</i>
– Jo egin dute .	– <i>Le han pegado.</i>
– Zer egin duzu autoarekin?	– <i>¿Qué has hecho con el auto?</i>
– Saldu egin dut .	– <i>Lo he vendido.</i>

Lo importante de estas respuestas son las acciones **erori**, **joan**, **jo** y **saldu**.

● ARIKETAK

7. *Esaldi hauek itzultzeko egin erabili behar duzu.*

- 1.– El reloj se ha parado.
- 2.– La gasolina ha subido.
- 3.– El enfermo se ha levantado.
- 4.– Maribel se ha casado.
- 5.– El dinero se ha acabado.
- 6.– La casa se ha quemado (**erre**).
- 7.– El abuelo se ha sentado.
- 8.– Andoni se ha extrañado (**harritu**).
- 9.– El chico le ha pegado al niño.
- 10.– El papel, lo hemos tirado.
- 11.– El pan me lo he comido.
- 12.– Los peces se han muerto.
- 13.– La llave se me ha olvidado.
- 14.– Los alumnos solían aburrirse.

LIBURU ASTUNAK

Kepa gure herriko medikua da. Adiskide jatorra eta sendagile trebea da Kepa. Gaztea zenean Parisen ikasi zuen. Gaurko egunean nahikoa irabazten du eta lasai bizi da; ikasle zenean, ordea, oso diru gutxi izaten zuen beti eta ahal zuena egiten zuen txanpon batzuk handik edo hemendik ateratzeko. Ikasketak ordaintzeko platerak garbitzen zituen Parisko jatetxe batean. Oporretan etxera etortzen zenean ere bidaia aprobetxatzen zuen kontrabando txikiak egiteko: idazteko makinak, magnetofoiak, argazki makinak eta horrelako gauzak pasatzen zituen. Suerte handia izaten zuen eta ez omen zuten behin ere harrapatu.

Egun batean trenean omen dator eta Hendaiako mugara iristean aduanako poliziak igotzen dira. Horietako bat hurbiltzen da eta bi maleta ikusten ditu Keparen ondoan.

– Maleta horiek zureak dira? –galdetzen dio Kepari.

Kepak baietz erantzuten dio. Orduan poliziak maleta bat seinalatzen du:

– Zer dakarzu hemen?
– Liburu batzuk...

Poliziak maleta jasotzen du, gora eta behera mugitzen du eta konforme gelditzen da.

– Eta beste honetan?
– Hor ere liburuak daramatzat...

Poliziak bigarren maleta hartzen du eta pisu handia daukala ikusten du berehala...

– Liburuak diozu? Pisu izugarria dute, bada...
– Bai. Horiek oraindik irakurri gabe dauzkate eta...

Eta horrela pasa omen zen...

● GALDERAK

- 1.– Nor da Kepa?
- 2.– Nolakoa da Kepa?
- 3.– Noiz ikasi zuen Parisen?
- 4.– Diru asko al zuen ikasle zenean?
- 5.– Zer egiten zuen Kepak dirua irabazteko?
- 6.– Askotan harrapatu al zuten kontrabando egiten?
- 7.– Noiz igotzen dira poliziak trenera?
- 8.– Non daude bi maletak?
- 9.– Zer egiten du poliziak lehenengo maletarekin?
- 10.– Bigarren maleta oso astuna omen da. Zer esaten du Kepak?
(subord.)

Astun: pesado; **jator:** campechano, majo; **sendagile** = *mediku*: médico; **ahal zuena:** lo que podía; **txanpon:** moneda; **ikasketa:** estudio; **plater:** plato; **bidaia:** viaje; **harrapatu:** coger, cazar; **muga:** frontera; **iristean:** al llegar; **jaso:** levantar; **mugitu:** mover; **pisu:** peso.

● NORENTZAT DAKARZU HORI?

● EL CASO DESTINATIVO: -ENTZAT

El caso destinativo se forma añadiendo **-tzat** al genitivo posesivo cuyas formas conocemos ya en singular y en plural. Los interrogativos correspondientes son **norentzat** (para quién) y **zeinentzat** (para cuál).

1.- Nombres propios

Los nombres propios terminados en consonante toman **-entzat** y los terminados en vocal **-rentzat**:

Boltsa hau Ines**entzat** da eta bestea Idoi**arentzat**.
(Esta bolsa es para Inés y la otra para Idoia)

Diru hau Ibon**entzat** ekarri dute; Koldo**rentzat** ez dago ezer.
(Este dinero es para Ibon; para Koldo no hay nada)

2.- Nombres comunes en singular

El destinativo para los nombres comunes en singular se forma con **-arentzat**:

Andreak herri**arentzat** utzi zituen bere etxeak.
(La señora dejó sus casas para el pueblo)

Amak seme**arentzat** dakar bazkaria.
(La madre trae la comida para el hijo)

Jostailu horiek haur**arentzat** erosi dituzte.
(Esos juguetes los han comprado para el niño)

3.- Nombres comunes en plural

Los nombres comunes en plural toman **-entzat**:

Leku hori jubilatu**entzat** izango da.
(Ese local será para los jubilados)

Programa hori gazte**entzat** da.
(Ese programa es para los jóvenes)

Jaialdi bat antolatu dute baserri**arentzat**.
(Han organizado un festival para los baserritarras)

4.- Los demostrativos

Los demostrativos ofrecen las siguientes formas:

hau	→	HONENTZAT	hauek	→	HAUENTZAT
hori	→	HORRENTZAT	horiek	→	HORIENTZAT
hura	→	HARENTZAT	haiek	→	HAIENTZAT

Honentzat beltza, **horrentzat** txuria, eta **harentzat** ur piska bat.

(Para éste tinto, para ése blanco y para aquél un poco de agua)

Mutiko **hauentzat** egokia da hau, baina **haientzat** ez.

(Para estos chavales esto es apropiado, pero para aquellos no)

5.- Los pronombres personales

Los pronombres personales hacen así el caso destinativo:

ni	→	NERETZAT
zu	→	ZURETZAT
gu	→	GURETZAT
zuek	→	ZUENTZAT

Zer dakarzu **neretzat**?
(¿Qué traes para mí?)

Gauza polit bat daukat **zuretzat**.
(Tengo una cosa bonita para ti)

Hori erraza da **zuentzat**, baina oso zaila **guretzat**.
(Eso es fácil para vosotros, pero para nosotros muy difícil)

● IZEN SINTAGMA

Añadiendo al destinativo el morfema **-ko** (**-entzako**) resulta un modificador indirecto que colocamos antes del núcleo:

Izebarentzako oparia
Gizonentzako jantziak
Gazteentzako jolasak
Zuretzako liburuak

El regalo para la tía
Ropas para hombre(s)
Diversiones para los jóvenes
Los libros para ti

● ARIKETAK

8. Galdera hauei erantzuteko eskuineko hitzak erabili behar dituzu:

1.– Norentzat dira opariak?	<i>(amona)</i>
2.– Norentzat da baloia?	<i>(mutila)</i>
3.– Norentzat prestatu behar da bazkaria?	<i>(familia osoa)</i>
4.– Norentzat dakarzu aspirina?	<i>(gaisoa)</i>
5.– Norentzat idatzi dute oharra?	<i>(herriko jendea)</i>
6.– Norentzat izan da galdera hori?	<i>(irakaslea)</i>
7.– Norentzat da diru hau?	<i>(langileak)</i>
8.– Norentzat dira puroak?	<i>(nagusiak)</i>
9.– Norentzat erosi zituzten jostailuak?	<i>(umeak)</i>
10.– Norentzat antolatu zuten igandeko jaialdia?	<i>(gazteak)</i>
11.– Norentzat zen larunbateko afaria?	<i>(lagunak)</i>
12.– Norentzat dira oporrak?	<i>(ikasleak)</i>
13.– Norentzat dira arrautza frejituak?	<i>(hau)</i>
14.– Norentzat da arrain zopa?	<i>(hori)</i>
15.– Norentzat da kafesne beroa?	<i>(hura)</i>
16.– Zeinentzat da alpistea?	<i>(txori hau)</i>
17.– Zeinentzat da esnea?	<i>(katu txiki hori)</i>
18.– Zeinentzat dira hezurak?	<i>(zakur hura)</i>
19.– Norentzat da gazta?	<i>(hauek)</i>
20.– Norentzat da haragia?	<i>(horiek)</i>
21.– Norentzat dira edari hotzak?	<i>(haiek)</i>
22.– Norentzat dira soinekoak?	<i>(neska gazte hauek)</i>
23.– Norentzat dira ipuinak?	<i>(mutiko horiek)</i>
24.– Norentzat dira ogiak?	<i>(andre haiek)</i>
25.– Norentzat da aldizkaria?	<i>(Andoni)</i>
26.– Norentzat dira fraka estuak?	<i>(Begoña)</i>
27.– Norentzat da gona gorria?	<i>(Miren)</i>
28.– Norentzat da jertse urdina?	<i>(Fermin)</i>
29.– Norentzat da eskutitza?	<i>(ni)</i>
30.– Norentzat da gorbata dotore hori?	<i>(zu)</i>
31.– Norentzat eskatu duzue afaria?	<i>(gu)</i>
32.– Norentzat dira argazkiak?	<i>(zuek)</i>

9. *Eman itzazu esaldi hauek euskaraz:*

- 1.– Eso es bueno para vosotros y malo para nosotros.
- 2.– Traigo buenas noticias para ti.
- 3.– ¿Han dejado algo para mí?
- 4.– Para nosotros no hay nada.
- 5.– Este asiento es para la abuela y el otro para el abuelo.
- 6.– La leche fría es para Eneko.
- 7.– El café caliente es para Isabel.
- 8.– Aquellas casas nuevas son para los pescadores.
- 9.– La chabola del monte es para los pastores.
- 10.– El agua es necesaria para las flores.
- 11.– Para éste agua, para ése café con leche y para aquél vino.
- 12.– Este lugar es apropiado para tus padres.

10. *Itzul itzazu sintagma hauek –entzako erabiliz.*

- 1.– El autobús para los trabajadores.
- 2.– Juguetes para niños.
- 3.– El regalo para el tío.
- 4.– Una revista para los jóvenes.
- 5.– Libros para los alumnos.
- 6.– Perros para ciegos.
- 7.– Asiento para los ancianos (viejos).
- 8.– Comida para pájaros.
- 9.– Vestidos para señora(s).

EDOZEIN GAUZA

Josebak eta Anek oso maite dute elkar eta udaberrian ezkontzea erabaki dute. Berri pozgarria emateko mutilak jatetxe dotore batera gonbidatzen ditu neskaren gurasoak. Mahai bat aukeratzen dute eta bertan esertzen dira. Mutilak janarien karta eskuan hartu eta honela dio:

– Egun zoragarri honek bazkari berezia merezi du. Zer eskatuko dugu?

– Guretzat entremesak eta legatza –esaten du neskaren amak.

Mutilak ondoren neskari begiratzen dio begi samurrez:

– Eta zuretzat, maite?

– Neretzat edozein gauza. Oso hunkiturik nago eta ez dut jateko gogo handirik. Zuk eskatzen duzuna...

Kamareroa hurbiltzen da:

– Egunon, jaun-andreak: Zer nahi duzue?

– Bi hauentzat entremesak eta legatza –dio mutilak–.

Neskak orduan:

– Eta honentzat langosta, kaviar eta txanpain frantsesa!

● GALDERAK

- 1.– Zer erabaki dute Josebak eta Anek?
- 2.– Zertarako gonbidatu ditu Josebak Aneren gurasoak?
- 3.– Nora eraman ditu bazkaltzera?
- 4.– Nork aukeratu du gurasoen bazkaria?
- 5.– Nola begiratzen dio mutilak neskari?
- 6.– Neskak ez omen du jateko gogorik. Nola dago, bada, neska?
- 7.– Zer eskatzen du mutilak gurasoentzat?
- 8.– Zer eskatzen du neskak mutilarentzat?

Maite izan: querer, amar; **erabaki:** decidir; **gonbidatu:** convidar; **aukeratu:** elegir; **zoragarri:** maravilloso; **merezi izan:** merecer; **legatz:** merluza; **samur:** tierno; **edozein:** cualquier(a); **hunkiturik egon:** estar emocionado; **zuk eskatzen duzuna:** lo que tú pidas.

● OHARRAK

● ELKAR MAITE DUTE

Las acciones recíprocas se expresan en euskera por medio de **elkar**.

Elkar ikusiko dugu bihar.
Hauek oso maite dute **elkar**.
Guk ongo ezagutzen dugu **elkar**.

Nos veremos mañana.
Estos se quieren mucho.
Nosotros nos conocemos bien.

Atzo **elkarrekin** afaldu genuen.
Elkarrekin ibiltzen dira biak.
Elkarren ondoan bizi dira.
Gauza gogorrak esan dizkiote **elkarri**.

Ayer cenamos juntos.
Los dos suelen andar juntos.
Viven uno junto al otro.
Se han dicho cosas duras.

● ARIKETAK

11. *Itzul itzazu esaldi hauek elkar erabiliz.*

- 1.- Ayer nos vimos en la calle.
- 2.- Vosotros os conocéis bien.
- 3.- Los niños se están pegando.
- 4.- Martin y Lupe trabajan juntos.
- 5.- Nosotros siempre andamos juntos.
- 6.- ¿Saldréis juntos mañana?
- 7.- Estos se cuentan (dicen) muchas mentiras.
- 8.- Nosotros nos ayudamos mutuamente.
- 9.- Los chicos se han echado piedras.

Ondoren txiste zahar batzuk dituzu irakurtzeko. Ez dute itzulpenik; hitz berriak azkenean datoz. Ea ulertzen dituzun!

(Lee los chistes que vienen a continuación. No hay traducción; las palabras nuevas vienen al final)

● TXISTE ZAHARRAK

Telebista txarra

Gizon bat elektrodomestiko denda batean sartzen da eta telebista bat dakar bizkarrean. Humore txarrez dator. Telebista mahai gainean utzi eta honela esaten dio dendako andreari:

- Aizu! Telebista hau oso txarra da. Beste bat nahi dut!
- Txarra? Harritzen naiz, oso marka ona bait da! Zer du, bada?
- Anuntzio gehiegi!!!

Testamentua

Bi lagun hizketan ari dira eta batek honela dio:

- Hiltzen naizenean hogeit hamar milioi utziko ditut neure andrearentzat...
- Zuk? Eta hondik aterako dituzu? Inoiz ez duzu horrenbeste dirurik ikusi eta...
- Ez. Baina aberats batekin ezkontzeko asmoa dut.

Berdin zait

Amerikano aberats bat European ibili da oporretan. Neska bat ezagutu du eta elkarrekin ibili dira bazterrak ikusten Alemanian eta Frantzian. Azkenean itzultzeko ordua iritsi zaio gizonari eta aireportura joan dira hegazkina hartzera. Goiz samar da oraindik eta dendak ikusten ari dira.

- Agur egiteko opari bat erosi nahi dizut. Zer nahiago duzu, abrigo dotore bat ala diamantezko eraztuna? –esaten dio gizonak neskari.
- Niri berdin zait! Biak erosi itzazu eta gero erabakiko dugu.

Urte asko

Osasun Sailburua hospital bat ikusten ari da. Hospitaleko zuzendariak laguntzen dio bisitan. Azkenean gaisoen lekuan sartzen dira. Ohe batean emakume zahar bat dago, kolore exkaxa du eta itxura benetan txarra.

- Zer du emakume honek? –galdetzen du kontseilariak.
- Ez dakit... –erantzuten du zuzendariak.

Kontseilaria harritua gelditzen da eta zuzendariak arazoa konpondu nahi du:

- Zera... Hamabost urte daramatza hospitalean eta ahaztu egin zait...

Arrain freskoa

Gizon bat jatetxe batean bazkaltzen ari da. Halako batean eskua jaso eta kamareroari deitzen dio:

- Aizu! Arrain hau ez da freskoa!
- Ezetz? Bi hilabete egon da frigorifikoan eta.

Ordu onenak

Bi lagun lantegiko gorabeherak aipatzen ari dira:

- Guretzat bazkalondoko orduak dira onenak... Inork ez du lanik egiten!
- Zer? Siesta egiten duzue, ala?
- Guk ez. Nagusiak!

1. **Bizkar:** hombro.
2. **Horrenbeste:** tanto.
3. **Bazter:** lugar, paraje; **nahiago izan:** preferir; **diamantezko eraztun:** anillo de diamantes.
4. **Osasun Sailburu:** Consejero de Salud; **zuzendari:** director; **exkax:** flojo, malo; **arazo:** asunto, problema; **zera...:** esto... (muletilla).
5. **Onenak:** las mejores; **gorabeherak:** incidentes.

8. IKASKAIA

MENDIETATIK IBAIETARA

MENDIETATIK IBAIETARA

● EL PLURAL DEL CASO ABLATIVO (nondik): -ETATIK

Recuerda que este caso en singular toma el sufijo **-(e)tik**. En plural es **-etatik**. Si la palabra termina en **-a**, ésta desaparece:

Jendea etxetik atera da → Jendea etxe**etatik** atera da.
(La gente ha salido de las casas)

Artzaiak menditik etorri dira → Artzaiak mendie**etatik** etorri dira.
(Los pastores han venido de los montes)

Ikasleak autobusetik jaitsi dira → Ikasleak autobuse**etatik** jaitsi dira.
(Los estudiantes han bajado de los autobuses)

Andreak dendatik datoz → Andreak dende**etatik** datoz.
(Las mujeres vienen de las tiendas)

● El plural de los demostrativos es así:

hauek	→	HAUETATIK HORIETATIK HAIETATIK	de éstos
horiek	→		de esos
haiek	→		de aquéllos

Zulo **hauetatik** haizea sartzen zaigu.
(Por estos agujeros nos entra aire)

Egurra baso **horietatik** ekartzen dute.
(Traen la madera de esos bosques)

Etxe **haietatik** nator.
(Vengo de aquellas casas)

● ARIKETAK

1. *Pluralez eman adierazitako sintagmak:*

1. Ura **ontzitik** erori da.
2. Berriak **egunkaritik** jakiten ditugu.
3. Txoriak **arrautzatik** sortzen dira.
4. Eguzkia **leihotik** sartzen da.
5. Gudariak **hegazkinetik** jaitsi ziren.
6. Esnea **baserritik** ekartzen dute.
7. Burdina **menditik** ateratzen da.
8. Botila **eskutik** erori zait.
9. Aitonari negarra ateratzen zaio **begitik**.
10. Larunbatetan berandu ateratzen dira **tabernatik**.
11. Izaskun haserre etortzen da **bileratik**.
12. **Eskola honetatik** tekniko trebeak ateratzen dira.
13. **Leiho horretatik** sua ateratzen ari da.
14. Argia **kotxe hartatik** dator.
15. Ehiztariak **bide horretatik** joan dira.
16. Arraina **barku honetatik** atera zuten.

2. *Euskaratu itzazu esaldi hauek:*

1. El sol entraba por las ventanas.
2. De los pueblos vendrá mucha gente.
3. Los niños están bajando de los autobuses.
4. Los trabajadores han salido de las fábricas.
5. De los pueblos de Vizcaya no vino nadie.
6. La madera se saca de los árboles.
7. Tenéis que subir por esas escaleras.
8. El tren no pasa por estos pueblos.
9. Estas ropas se han caído de aquellas ventanas.
10. Los niños vienen de esas escuelas.

● **EL PLURAL DEL CASO ADLATIVO (nora): -ETARA**

Este caso para los nombres comunes en singular toma el sufijo **-(e)ra**. En plural toma **-etara**. Si la palabra termina en **-a**, ésta desaparece.

Errekak ibaira joaten dira → Errekak iba**ietara** joaten dira.
(Los arroyos van a los ríos)

Mutikoak zuhaitzera igo ziren → Mutikoak zuhaitz**etara** igo ziren.
(Los muchachos se subieron a los árboles)

Zu ez zara bilerara joaten → Zu ez zara biler**etara** joaten.
(Tú no sueles ir a las reuniones)

● El plural de los demostrativos es así:

hauek	→	HAUETARA	<i>a éstos</i>	
horiek	→		HORIETARA	<i>a esos</i>
haiek	→		HAIETARA	<i>a aquéllos</i>

Lur **hauetara** ur gutxi iristen da.
(A estas tierras llega poca agua)

Mirentxu ez da leku **horietara** joaten.
(Mirentxu no suele ir a esos sitios)

Eraman itzazue gauzak gela **haietara**.
(Llevad las cosas a aquellas habitaciones)

● ARIKETAK

3. *Eman itzazu pluralez adierazitako sintagmak:*

1. Ikasleak **autobusera** doaz.
2. **Bulegora** goizetan joaten da.
3. **Etxe berrira** noa.
4. Zu **Tolosako dendara** joaten zara.
5. Gaztetan pozik joaten ginen **jaialdira**.
6. Aitona **Hendaiako zinemara** joaten da.
7. Igaz **Nafarroako herrira** joaten ginen.
8. Datorren hilean **Atotxako partidura** joango naiz.
9. **Donostiako hondartzara** inguruko herrietatik etortzen dira.
10. Lapurrak aberatsen **etxera** joaten dira.
11. Zuek ezin zarete **toki honetara** igo.
12. Txoriak **zuhaitz horretara** jaisten dira.
13. Katuak ez dira **leiho hartara** iristen.
14. **Jatetxe honetara** jende asko etortzen da.
15. **Eskola horretara** irakasle berriak etorri dira.
16. Bide hau **etxe hartara** doa.

4. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

1. El año pasado íbamos a las reuniones del Ayuntamiento.
2. Los trabajadores van a las fábricas.
3. Se te ha caído el café a los pantalones.
4. Los viejos nó van a los festivales.
5. Lleva estos libros a esas mesas.
6. Nunca hemos ido a aquellos pueblos.
7. Tu hermana suele venir a estas tiendas.
8. El mes pasado subimos a aquellos montes.
9. No podemos ir a esos lugares.
10. Este hombre va a aquellas casas.

*Ondoren irakurgai bat duzu: "Ura".
Irakurri baino lehen hitz berri hauek ikasi behar dituzu:*

arrisku: peligro
azal: superficie exterior
beldurgarri: espantoso
berotu: calentar
berriro: berriz, otra vez
bihurtu: convertir(se)
bizitza: vida
desegin: deshacer
erreka: arroyo
garrantzi: importancia
gatz: sal
gazi: salado
gorputz: cuerpo
gozo: dulce
hiri: ciudad
hodei: nube
hoztu: enfriar
ibai: río
irten: atera, salir
iturburu: manantial
kalte: daño, perjuicio
landare: planta, vegetal
lehor: seco
lurpe: bajo tierra
lurrun: vapor
zikindu: ensuciar

● IRAKURGAIA

URA

Urak garrantzi handia du gizonaren bizitzan, urik gabe ezin bait da bizi. Aberastasun handia da ura gizonarentzat.

Nondik ote dator ura, ordea?

Zeruan hodeiak ikusten ditugu batetik bestera ibiltzen. Hodeiak hozten direnean euria egiten du. Ur horren parte bat lur azalean geratzen da eta indar handiz jaisten da mendietatik. Beste parte bat, berriz, lurpean sartzen da eta lur azpitik joan ondoren iturri eta iturburuetan irteten da. Ur guzti hauek bildurik errekek sortzen dira. Erreketako eta eurietako urek lurrak bustitzen dituzte eta lur horietan belarra, landareak, zuhaitzak eta basoak sortzen dira. Lur lehorrean ez dago ez belarik, ez landararik, eta basorik ere ez: hila dago dena, hor ez dago bizitzarik.

Errekak ibaietara joaten dira eta hauek ur asko eramaten dute. Ibai ondoetan herriak eta hiriak sortzen dira. Ibaiek, beraz, garrantzi handia dute herrien historian, kulturen eta ekonomian.

Ura beharrezkoa da bizitzeko, gorputzak ere ura behar bait du. Urak, edateko, janariak prestatzeko eta gauzak garbitzeko balio du. Industrian ere behar-beharrezkoa da ura. Batzuetan, ordea, lantegiek ibaiak zikintzen dituzte eta hori kalte izugarria izaten da ekologiarentzat, ibaietako bizitza hil egiten bait da.

Ura, hala ere, ez da beti ona izaten eta baditu bere arriskuak. Euri gehiegi egiten duenean ibaietako urak beren bidetik atera eta kalte beldurgarriak egiten dituzte; etxeak eta herri osoak desagiten dituzte.

Ibaiak, azkenean, itsasora joaten dira.

Ibaietako ura gozoa izaten da, itsasokoa, berriz, gazia, gatz asko bait du itsasoak. Itsasoa ere aberastasun handia da gizonarentzat.

Zer gertatzen da, ordea, itsasoko urarekin?

Eguzkiak itsasoko urak berotzen ditu eta, lurrun bihurturik, gora, zerura igozten dira berriro. Horrelaxe sortzen dira hodeiak, eta hodeietatik... euria.

● GALDERAK

1. Zertan du urak garrantzi handia?
2. Zer da ura gizonarentzat?
3. Non ibiltzen dira hodeiak?
4. Noiz egiten du euria?
5. Non geratzen da uraren parte bat?
6. Nola jaisten da mendietatik lur azaleko ura?
7. Non irteten da lurpeko ura?
8. Errekek lurrak bustitzen dituzte. Zer sortzen da lur horietan?
9. Zer sortzen da lur lehorretan?
10. Nora joaten dira errekek?
11. Zertarako balio du urak?
12. Zer egiten diote lantegiek ibaietako ekologiarri?
13. Noiz irteten dira urak ibaietatik?
14. Nolakoa da ibaietako ura, gozoa ala gazia?
15. Zer du itsasoko urak gazia izateko?
16. Nola igotzen da ura zerura?
17. Zer etortzen da hodeietatik?

1.- LA COORDINACION COPULATIVA: ETA

a) La coordinación copulativa se realiza por medio de la conjunción **eta**:

(_____) ETA (_____)

Koldo etorri da **eta** Mikel joan da.
Eguraldi ona dago **eta** kanpora joango gara.
Haurra lurrera erori da **eta** negarrez hasi da.
Haragia erosiko dugu, etxera igoko gara **eta** elkarrekin bazkalduko dugu.

b) A menudo basta con dejar el auxiliar del último verbo reduciendo los anteriores al participio:

Papera hartu **du** eta leihotik bota **du**.
→ Papera hartu eta leihotik bota **du**.

Lurrera erori **da** eta negarrez hasi **da**.
→ Lurrera erori eta negarrez hasi **da**.

Haragia erosiko **dugu**, etxera igoko **gara** eta elkarrekin bazkalduko **dugu**.
→ Haragia erosi, etxera igo eta elkarrekin bazkalduko **dugu**.

c) Cuando las oraciones coordinadas guardan entre sí una relación causa-efecto basta invertir el orden para obtener oraciones causal-explicativas equivalentes a las coordinadas en español por **pues**:

(_____), (_____ ETA)

Eguraldi ona dago **eta** kanpora aterako gara.
→ Kanpora aterako gara, eguraldi ona dago **eta**.
(Saldremos fuera, pues hace buen tiempo)

Haserre dago **eta** ez du hitz egin nahi.
→ Ez du hitz egin nahi, haserre dago **eta**.
(No quiere hablar, pues está enfadado)

Aberatsa da **eta** etxe dotorea erosi du.
→ Etxe dotorea erosi du, aberatsa da **eta**.
(Ha comprado una casa elegante, pues es rico)

Recuerda que la partícula **bait** cumple una función análoga:

Kanpora aterako gara, eguraldi ona **bait** dago.
Ez du hitz egin nahi, haserre **bait** dago.
Etxe dotorea erosi du, aberatsa **bait** da.

● ARIKETAK

5. *Ken ezazu aditz laguntzailea aurreko aditzean partizipio hutsa utziz.*

(Suprime el auxiliar del primer verbo dejando sólo el participio)

1. Aulkitik jaiki da eta egunkaria hartu du.
2. Leihoa itxi dugu eta atea ireki dugu.
3. Goiz gosaldutute eta laster hasi dira lanean.
4. Oporrak hartuko ditut eta Parisa joango naiz.
5. Giltza poltsikotik atera du eta etxean sartu da.
6. Bulegoan sartu zen eta argia piztu zuen.
7. Basoa ardoz bete du eta pozik edan du.
8. Aita etorri da eta saltoka hasi da haurra.
9. Mugara iritsi ginen eta poliziak hurbildu ziren kotxera.
10. Laguna ikusi nuen eta haren ondoan eseri nintzen.
11. Udaletxera joango gara eta alkatearekin hitz egingo dugu.
12. Dirua eskatu dio eta ez dio ezer eman.

6. *Alda itzazu esaldiak perpaus esplikatiboak eginez.*

(Invierte el orden de las frases haciendo oraciones explicativas)

1. Euria ari du eta etxean geldituko gara.
2. Dirurik ez dugu eta ezin dugu kotxerik erosi.
3. Oso itsusia da eta ez zaio gustatuko.
4. Janari gozoa da eta pozik jango du amonak.
5. Berandu zen eta etxera joan behar genuen.
6. Indar handia du eta honek eramango ditu maletak.
7. Haserre dago eta gaur ez da etorriko.
8. Gaizki portatu zarete eta gauean ez duzue telebistarik ikusiko.
9. Kotxea puskatu zaio eta ezin da etorri.
10. Lan handia dugu eta ez gara jaialdira joango.

d) ETA... ERE BAI, ETA... ERE EZ.

Como bien sabes, **ere bai** y **ere ez** significan **también** y **tampoco** respectivamente. Su utilización nos permite suprimir en la segunda oración los elementos repetidos:

- Amak esan du hori eta aitak esan du hori.
→ Amak esan du hori, eta aitak **ere bai**.
(*Lo ha dicho la madre y también el padre*)
- Gurekin bazkaldu du eta gurekin afaldu du.
→ Gurekin bazkaldu du, eta afaldu **ere bai**.
(*Ha comido con nosotros y también ha cenado*)
- Neskak ederki kantatu du eta ederki dantzatu du.
→ Neskak ederki kantatu du, eta dantzatu **ere bai**.
(*La chica ha cantado muy bien y también bailado*)
- Ez dut jateko gogorik eta ez dut edateko gogorik.
→ Ez dut jateko gogorik, eta edateko **ere ez**.
(*No tengo ganas de comer y tampoco de beber*)
- Ez da agertu eta ez du deitu.
→ Ez da agertu, eta deitu **ere ez**.
(*No ha aparecido ni tampoco ha llamado*)
- Ez dio hitz egin nahi eta ez du ikusi nahi.
→ Ez dio hitz egin nahi, eta ikusi **ere ez**.
(*No quiere hablarle ni verle*)

● La conjunción **eta** fundida con **bai** y **ez** se convierte en **baita** y **ezta** con una función similar:

Amak esan du hori, **baita** aitak **ere**.
Gurekin bazkaldu du, **baita** afaldu **ere**.
Neskak ederki kantatu du, **baita** dantzatu **ere**.

Ez dut jateko gogorik, **ezta** edateko **ere**.
Ez da agertu, **ezta** deitu **ere**.
Ez dio hitz egin nahi, **ezta** ikusi **ere**.

● ARIKETAK

7. *Elkartu itzazu esaldi hauek eta ...ere bai erabiliz:*

1. Alberto joan da; Mikel joan da.
2. Etxe hau berria da; hori berria da.
3. Amona gaiso dago; aitona gaiso dago.
4. Arropak eraman ditu; liburuak eraman ditu.
5. Mireni erakutsi dizkiot argazkiak; Pellori erakutsi dizkiot.
6. Neska altxatu da; mutila altxatu da.
7. Isabelek farre egin du; Isabelek negar egin du.
8. Goiz joan naiz lantegira; goiz atera naiz.
9. Andreak soineko berria erosi du; andreak soinekoa ordaindu du.
10. Mendian ibili ginen; nekatu ginen.

8. *Koordina itzazu beste hauek eta ...ere ez erabiliz:*

1. Jon ez da etorri; Maite ez da etorri.
2. Ez dugu gosaldurik; ez dugu bazkaldu.
3. Herri hau ez da polita; beste hori ez da polita.
4. Ez dute esnea ekarri; ez dute ogia ekarri.
5. Ez diot inori esan; ez diot zure lagunari esan.
6. Osaba ez da jaiki; izeba ez da jaiki.
7. Nik ez daukat gogorik; Ferminek ez dauka gogorik.
8. Guk ez dakigu hori; zuek ez dakizue hori.
9. Inaziori ez zaio gustatu; niri ez zait gustatu.
10. Makina honek ez du asko balio; horrek ez du asko balio.

9. *Esaldi hauetan eta ...ere bai-ren ordezkiz baita ...ere erabili behar duzu.*

(En estas oraciones cambia eta ...ere bai por baita ...ere)

1. Aitor etorri zen eta Idoia ere bai.
2. Maritxuk gona erosi du eta frakak ere bai.
3. Asteartean bilera dugu eta ostegunean ere bai.
4. Gasolina bukatu zaigu eta dirua ere bai.
5. Bihar jai dugu eta etzi ere bai.

10. *Esaldi hauetan eta ...ere ez-en ordezkiz ezta ...ere erabili behar duzu.*

1. Ez du agertu nahi eta deitu ere ez.
2. Nik ez dut ezagutu eta zure anaiak ere ez.
3. Gaur ez gara lanera joango eta bihar ere ez.
4. Mutikoa ez da itsusia eta neskatxa ere ez.
5. Ez dugu haragirik eta arrainik ere ez.

GIZON SAIATUA

Senar-emazte bi medikuaren kontsultan agertzen dira. Gizonak gaiso itxura dakar eta andrearen besotik dator. Sendagilearen aurrean esertzen dira eta emaztea hasten da hizketan:

– Begira, jauna, nere gizonak sekulako depresioa du. Ez omen du bizitzeko gogorik. Egun osoan lanean pentsatzen ari da: ez du ezer jaten eta gauez ezin izaten du loak hartu.

Medikuak isilik begiratzen dio gizonari. Ondoren betaurrekoak kendu eta honela dio:

– Zure senarrak atsedena behar du eta distraitzea komeni zaio. Ba al du, adibidez, musikarako edo pintatzeko zaletasunik?

– Bai. Pintura asko gustatzen zaio. Gaztetan akuarelak egiten zituen.

– Horra, bada, zaletasun polita eta merkea... Bitamina batzuk ere aginduko dizkiot. Inportanteena, ordea, lanik ez egitea da: bakea, lasaitasuna behar du. Edozein lan oso kaltegarria litzateke zure gizonarentzat... Etorri zaitetze hurrengo hilean eta ikusiko dugu nola dabilen.

Senar-emazteak altxatzen dira eta agur esan ondoren sendagilearen etxetik irteten dira.

Hurrengo egunean sendagileak kalean ikusten du andrea:

– Ta? Zer moduz doa zure gizona? Hasi al da pintatzen?

– Bai. Gau osoa pasa du pintatzen eta berrehun akuarela egin ditu. Hospitalean dago orain leher eginda...

● GALDERAK

1. Nor agertzen da medikuaren kontsultan?
2. Itxura ona al du gizonak?
3. Gizona hasten al da hizketan?
4. Zer esaten dio andreak sendagileari? (*subord.*).
5. Zer galdegiten dio medikuak andreari? (*subord.*).
6. Zer erantzuten dio andreak? (*subord.*).
7. Zer da inportanteena gizonarentzat?
8. Noiz itzuli behar dute kontsultara?
9. Medikuak noiz ikusten du berriz andrea?
10. Zer galdetzen dio medikuak andreari? (*subord.*).
11. Zer erantzuten dio andreak? (*subord.*).

Saiatua: esforzado, empeñista; **sekulako:** enorme; **atseden:** descanso; **komeni zaio:** le conviene; **adibidez:** por ejemplo; **musikarako:** para la música; **zaletasun:** afición; **horra:** he ahí; **merke:** barato; **agindu:** mandar, ordenar; **inportanteena:** lo más importante; **lasaitasun:** tranquilidad; **kaltegarri:** perjudicial; **litzateke:** sería; **ta?: eta?;** **leher eginda:** reventado.

● OHARRAK

● PINTATZEKO ZALETASUNA MUSIKARAKO ZALETASUNA

A la pregunta **zertarako** (*para qué*) podemos responder con un verbo terminado en **-t(z)eko** o con un sustantivo terminado en **-rako**.

pintatzeko zaletasuna	<i>afición a pintar</i>
musikarako zaletasuna	<i>afición a la música</i>

El primer caso lo estudiaremos en el tema 11 de este curso. El segundo resulta de añadir el sufijo **-ko** al caso adlativo (**nora**), cuya declinación conocemos ya en singular y en plural.

● Ejemplos:

Tresna egokia lanerako
(*Herramienta adecuada para el trabajo*)

Ez gaude prest horretarako
(*No estamos dispuestos a eso*)

Azkenerako utziko dut
(*Lo dejaré para el final*)

● Tratándose de tiempo y lugar los interrogativos serían **noizko** (*para cuándo*) y **norako** (*para dónde*) respectivamente:

– Noizko bukatuko duzu hori?	– <i>Para cuándo acabarás eso?</i>
– Arratsalderako	– <i>Para la tarde</i>
gauerako	<i>para la noche</i>
zazpietarako	<i>para las siete</i>
ostegunerako	<i>para el jueves</i>
– Norako bidea hartu du?	– <i>¿Qué camino ha tomado?</i>
– Etixerako bidea	– <i>El camino para casa</i>
herrirako bidea	<i>el camino para el pueblo</i>
harako bidea	<i>el camino para allá</i>

2.- LA COORDINACION DISYUNTIVA: EDO, ALA

a) Cuando se coordinan dos ideas que dan lo mismo sin que se exija una opción entre ambas se emplea **edo**:

Gaezan, telebista ikusiko dut **edo** ohera joango naiz.
(*Por la noche veré la tele o me iré a la cama*)

Igandean zinera joango gara **edo** bestela kalean ibiliko gara.
(*El domingo iremos al cine o si no andaremos por la calle*)

Berdin zait eguraldi ona **edo** euria egitea.
(*Me da igual que haga buen tiempo o que llueva*)

b) Cuando se trata de una pregunta en cuya respuesta hay que optar por una u otra alternativa se emplea **ala**:

Mendira joango gara **ala** kalean ibiliko gara?
(*¿Iremos al monte o pasearemos por la calle?*)

Barrura sartuko zara **ala** kanpoan geldituko zara?
(*Entras dentro o te quedarás fuera?*)

Zer nahiago duzu, jan **ala** edan?
(*¿Qué prefieres, comer o beber?*)

c) Es muy frecuente dejar la pregunta cortada en **ala**, sin la segunda parte de la disyuntiva:

Gorra zaude, **ala**?
(*¿Estás sordo o qué?*)

Ez daude konforme **ala**?
(*¿No están conforme o qué?*)

Ez zaio gustatu **ala**?
(*¿Es que no le ha gustado o qué?*)

● ARIKETAK

11. *Esaldi hauek itzultzeko edo erabil ezazu:*

1. Hablaremos contigo o con tu hermano.
2. Iremos a la playa o al monte.
3. Lo suele arreglar él o si no lo lleva al garaje.
4. Llegaron el sábado o el domingo.
5. Ven en tren o en coche.

12. *Galdera hauek itzultzeko ala erabil ezazu:*

1. ¿Te quedarás ahí o vendrás con nosotros?
2. ¿Esto es tuyo o mío?
3. ¿Qué quieres? ¿Vino o agua?
4. ¿Qué ha sido? ¿Chico o chica?
5. ¿Lo compraste en Bilbao o en Londres?

3.- LA COORDINACION ADVERSATIVA: BAINA, ORDEA, BERRIZ, HALA ERE, BAIZIK

La coordinación adversativa se realiza principalmente por las partículas **baina** (*pero*), **ordea**, **berriz** (*pero, en cambio*) y **hala ere** (*sin embargo, no obstante*).

a) **BAINA** se coloca entre ambas oraciones:

(_____) BAINA (_____)

Etorri da **baina** ez dugu hitz egin.
(*Ha venido pero no hemos hablado*)

Ordua da **baina** ez da iritsi.
(*Es la hora pero no ha llegado*)

Deitu diot **baina** ez du erantzuten.
(*Le he llamado pero no contesta*)

b) **BERRIZ** aparece detrás del primer sintagma de la segunda oración:

(_____), (_____, BERRIZ, _____)

Fermin nafarra da, Arantxa, **berriz**, gipuzkoarra.
(*Fermín es navarro, Arantxa, en cambio, guipuzcoana*)

c) **ORDEA** puede aparecer tras el primer sintagma de la segunda oración o al final de ésta.

(_____), (_____, **ORDEA**, _____)
(_____), (_____ **ORDEA**)

Zuk asko dakizu, nik, **ordea**, ez dakit ezer.
(*Tú sabes mucho, yo en cambio no sé nada*)

Donostian bizi da, lana Hernanin egiten du **ordea**.
Donostian bizi da, lana, **ordea**, Hernanin egiten du.
(*Vive en San Sebastián pero trabaja en Hernani*)

d) **HALA ERE** puede aparecer en las mismas posiciones que **ordea**:

Garestia da, erosiko dugu **hala ere**.
(*Es caro, sin embargo lo compraremos*)

Pelotari bikaina da, **hala ere** ez du jokatu nahi.
Pelotari bikaina da, ez du jokatu nahi **hala ere**.
(*Es un excelente pelotari, sin embargo no quiere jugar*)

e) **BAIZIK** significa **sino (que)** y se coloca al final de la segunda oración. La primera suele ser negativa.

(_____), (_____ **BAIZIK**)

Kotxea ez zion saldu, utzi **baizik**.
(*No le vendió el coche sino que se lo prestó*)

Si la segunda frase es larga suele colocarse **baizik eta** al comienzo de ésta:

(_____), (**BAIZIK ETA** _____)

Kotxea ez zion saldu, **baizik eta** lagun handiak zirenez gero utzi egin zion.
(*No le vendió el coche, sino que como eran muy amigos se lo prestó*)

● ARIKETAK

13. *Esaldi hauetan ipini ezazu ordea baina-ren ordez.*

(En estas frases pon ordea en lugar de baina).

1. Irakasleak baietz esan du baina ikasleek ezetz.
2. Aldizkari hori egokia da baina oso garestia.
3. Etortzeko asmoa zuen baina ezin izan du.
4. Ni Markinakoa naiz baina Lourdes Bergarakoa.
5. Goizero joaten da lanera baina arratsaldean etxean gelditzen da.

14. *Erabil ezazu hala ere esaldi hauek itzultzeko.*

1. Es pequeño, sin embargo tiene mucha (gran) fuerza.
2. Todavía no han aparecido, sin embargo vendrán.
3. El Athletic está perdiendo, sin embargo ganará.
4. Es poco dinero, pero será suficiente.
5. Se ha resbalado y sin embargo no se ha caído.

15. *Itzul itzazu esaldi hauek baizik erabiliz:*

1. No somos hermanos sino amigos.
2. No viniste a pie sino en coche.
3. Eso no lo dijo Alfonso sino Iñaki.
4. No tomaré café caliente sino frío.
5. Eso no ocurrió el lunes sino el martes.
6. Arrate no anda con Koldo sino con Bernardo.
7. No se le ha perdido sino que se le ha olvidado.

HURRENGO ORRIALDEAN TARTALOREN IPUINA DUZU.
KONTATZEN IKAS EZAZU

TARTALO

Behin batean bi mutil gazte mendian zebiltzan eta euria hasi zuen. Handik hurbil kobazulo bat aurkitu zuten eta barrura sartu ziren babes bila. Koba barrua nahiko iluna zegoen eta hasieran ez zuten ezer ikusten. Berehala, ordea, ardi batzuk ikusi zituzten lurrean etzanda eta bazter batean gizon ikaragarri bat harri batean jarria. Eta gauza harrigarria: gizonak begi bakarra zuen bekokiaren erdian! Mutilak hura ikusirik beldurtu egin ziren eta kanpora irten nahi izan zuten. Gizonak, ordea, salto batean jaiki eta harri handi bat jarri zuen sarreran. Mutilak negarrez hasi ziren.

Gizonak sua piztu zuen. Gero mutil haietako bat hartu, burdina luze bat sartu zion alde batetik bestera eta sutan erre ondoren jaten hasi zen. Jaten ari zelarik atzera begiratu eta zati bat eskaini zion beste mutilari:

– Zati bat nahi al duzu? Gozoa dago zure laguna!

Mutila ikaratua zegoen bazter batean eta ezetz erantzun zion.

Halako batean, nahikoa jan eta edan ondoren lo geratu zen Tartalo. Tartalo bait zen gizonaren izena. Mutila, hura ikusirik, isil-isilik jaiki eta sarrerako harria mugitzen hasi zen, baina ezin zuen. Orduan burdina hartu zuen lurretik, sutan goritu zuen eta begitik sartu zion Tartalori. Tartalo oihuka esnatu zen eta itsututa mutilaren bila hasi zen. Mutila, ordea, ardien artean izkutatu zen eta ez zuen aurkitu.

Hurrengo goizean Tartalok sarrerako harria kendu zuen ardiak kanpora ateratzeko. Ardiak atera bitartean atean zegoen hankak zabalik eta ardiak azpitik pasatzen zirenean banan-banan ikutzen zituen denak. Mutilak hura ikusirik larru bat jantzi zuen bizkarrean eta ardien artean sartu zen. Tartalok ikutu zuenean ez zion igarri eta horrela irten zen kanpora. Kanpoan zenean farrez eta burlaka hasi zen mutila. Tartalok harri bat bota zion haserre baina ez zuen mutila jo.

Ipuin hau kontatzen dutenean honela esaten du orain Ataungo jendeak: “Tartalo, bertan jan ta bertan lo”.

● GALDERAK

1. Non zebiltzan mutilak euria hasi zuenean.
2. Urruti al zegoen kobazuloa?
3. Nor ikusi zuten koba barruan?
4. Zenbat begi zituen gizonak?
5. Zer egin zuten mutilek gizona ikusi zutenean?
6. Zer egin zuen gizonak sarrera ixteko?
7. Nola sartu zion gizonak burdina mutilari?
8. Zer eskaini zion gizonak beste mutilari?
9. Zer erantzun zion mutilak?
10. Noiz geratu zen lo Tartalo?
11. Mutilak ezin zuen harria mugitu. Zer egin zuen orduan?
12. Non izkutatu zen mutila?
13. Zertarako kendu zuen Tartalok sarrerako harria?
14. Nola zegoen Tartalo atean?
15. Zer jarri zuen mutilak bizkarrean?
16. Nola hasi zen mutila kanpoan zenean?
17. Zer egin zuen Tartalok orduan?
18. Zer esaten du orain Ataungo jendeak?

Handik hurbil: cerca de allí; **kobazulo:** cueva; **babes bila:** en busca de cobijo; **hasieran:** al comienzo; **baxter:** rincón; **ikaragarri:** terrible, grande; **bekoki:** frente; **hura ikusirik:** al verlo; **beldurtu:** asustarse; **sarrera:** entrada; **alde batetik bestera:** de una parte a otra; **sutan:** al fuego; **erre:** asar; **jaten ari zelarik:** cuando estaba comiendo; **zati:** trozo; **eskaini:** ofrecer; **ikaratu:** asustado, tembloroso; **goritu:** poner incandescente; **oihuka:** gritando; **esnatu:** despertarse; **itsututa:** cegado; **hankak zabalik:** con las piernas abiertas; **banan-banan:** una por una; **ikutu:** tocar; **larru:** piel; **bizkar:** espalda; **burlaka hasi:** empezar a burlarse.

● OHARRAK

● HURA IKUSITA HURA IKUSIRIK

En la página 118 hemos presentado una forma de hacer oraciones adverbiales por medio del morfema **-z** unido al participio: **ikusiz**, **hartuz**, etc.

Otra forma muy frecuente es añadir al participio las terminaciones **-ta** (**-da** tras **n** o **l**) o **-(r)ik**.

Hura **ikusita** beldurtu egin zen.
Hura **ikusirik** beldurtu egin zen.
(Al verlo se asustó)

Horrela **ibilita** ez duzu ezer lortuko.
(Andando así no conseguirás nada)

Lo **eginda** hobeto nago.
(Habiendo dormido estoy mejor)

La forma con **-z** (**ikusiz**) tiene un carácter más simultáneo que las terminadas en **-ik** o **-ta** (**ikusirik**, **ikusita**) respecto a la acción principal.

En cursos posteriores estudiaremos estas nominalizaciones con mayor detenimiento.

9. IKASKAIA

HORRELA DELA USTE DUT

HORRELA DELA USTE DUT

● LAS SUBORDINADAS SUSTANTIVAS: -(e)LA

El curso pasado adelantamos algunas nociones sobre subordinación que a partir de este tema trataremos más en detalle. Comenzaremos con la partícula **-(e)la**.

Esta partícula corresponde al **que** español de las subordinadas sustantivas. Tales oraciones funcionan generalmente como objeto directo (Pedro dice **que hace buen tiempo**), aunque también pueden cumplir funciones de sujeto (es verdad **que no tiene dinero**).

1.- Paradigma "naiz"

Las formas del presente **naiz** terminan todas en **-ela**:

naiz	→	naizela
zara	→	zarela
da	→	dela
gara	→	garela
zarete	→	zaretela
dira	→	direla

● Ejemplos:

Horrelakoa **naizela** uste al duzu?
Oso azkarra **zarela** esan dute.
Bera izen **dela** aitortu du.
Badakite Donostian izan **garela**.
Elkarrekin ibiltzen **zaretela**
entzun dugu.
Badirudi prezioak igoko **direla**.

¿Crees que soy así?
Han dicho que eres muy listo.
Ha confesado que ha sido él.
Sabén que hemos estado en S. Sebastián.
Hemos oído que soléis andar juntos.
Parece que subirán los precios.

- He aquí una serie de verbos conocidos ya en su mayoría y que pueden aparecer en la oración principal de los ejercicios que vienen a continuación. Apréndelos.

esan: decir
entzun: oír
aditu: oír, entender
erantzun: responder
ulertu: entender
jakin: saber, enterarse
irakurri: leer
ikusi: ver
erakutsi: enseñar, mostrar, demostrar
adierazi: expresar, comunicar, dar a entender
aitortu: confesar, reconocer
sumatu: notar, percibir
nabaritu: notar, percibir
uste izan: creer (opinar)
iruditu: parecer

1. Parece (que) puede expresarse por medio de **(ba)dirudi** y **ematen du**.

Badirudi, como todas las formas que llevan el morfema afirmativo **ba-**, puede ir al comienzo de la oración, **dirudi**, sin embargo, no.

“Parece que está bien” puede decirse de las siguientes maneras:

Badirudi ondo dagoela.
Ondo dagoela **dirudi**.
Ondo dagoela **ematen du**.

2. Recuerda que hay una forma sintética correspondiente a **esan** (pág. 107): **diot, diozu, dio**, etc...

Ondo dagoela **dio**.
(Dice que está bien)

● ARIKETAK

1. *Subordina la primera oración como completiva de la segunda en lugar de los puntos, como en el siguiente ejemplo:*

Hura Maite da; ... uste dut.
→ Hura Maite dela uste dut.

- 1.- Ni alferra naiz; ... esan duzu.
- 2.- Bihurria zara; jendeak ... esaten du.
- 3.- Bera izan da; lapurrak ... aitortu du.
- 4.- Tabakoa neretzat kaltegarria da; ... sumatu dut.
- 5.- Liburu hauek bikainak dira; irakasleak ... dio.
- 6.- Norbait etorri da; ... nabaritu dut.
- 7.- Tontoa zara; ... dirudi.
- 8.- Gauzak konpontzen ari dira; badirudi ...
- 9.- Oso trebeak zarete; ... erakutsi duzue.
- 10.- Negua luzea izango da; ... esan du telebistak.
- 11.- Mutilak lanean ari dira; ... uste dut.
- 12.- Erantzuna ez da egokia izan; ... adierazi diot Pellori.
- 13.- Hori ezin da horrela egin; ... aitortu behar dugu.
- 14.- Anai-arrebak zarete; Martinek ... ulertu du.

2. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

- 1.- Hemos oído que sois amigos de Loli.
- 2.- Han visto que hemos venido tarde.
- 3.- Hemos sabido que ahora vives en Eibar.
- 4.- Han respondido que saldrán enseguida.
- 5.- He leído que se ha muerto la tía de Koldo.
- 6.- Mis padres creen que hemos ido a Bilbao.
- 7.- La radio ha dicho que el mes que viene subirá la gasolina.
- 8.- Dicen que eres muy trabajador.
- 9.- Le he dicho que iremos mañana.
- 10.- Juncal ha dicho que esas flores son para nosotros.
- 11.- He notado que ha entrado alguien.
- 12.- Hemos de reconocer que eso es así.
- 13.- Han demostrado que son muy listos.
- 14.- Me ha parecido que se ha caído algo.

2.- Paradigma "dut"

El paradigma de **dut** sufre las siguientes transformaciones:

dut	→	dudala
duzu	→	duzula
du	→	duela
dugu	→	dugula
duzue	→	duzuela
dute	→	dutela

Las formas correspondientes al objeto plural sufren idéntica transformación: **ditudala, dituzula, dituela, etc...**

● Ejemplos:

Entzun dudala esan dut	He dicho que ya he oído
Badirudi suerte handia duzula	Parece (ser) que tienes mucha suerte
Honek egin duela uste dugu	Creemos que lo ha hecho éste
Ez ditugula nahi adierazi diot	Le he manifestado que no los queremos
Badakigu irabaziko duzuela	Sabemos que ganaréis
Indarra dutela erakutsi dute	Han demostrado que tienen fuerza

3. Sartu ezazu lehenengo esaldia bigarrenean -(e)la erabiliz:

- 1.- Asmatu duzu; ... uste dut.
- 2.- Atsedena behar du; aitonak ... esan du.
- 3.- Ebaristok kotxe berria erosi du; ... entzun dugu.
- 4.- Arazo horrek garrantzi handia du; ... adierazi diot.
- 5.- Zuk jasoko duzu dirua; hauek ... diote.
- 6.- Ez dugu lan egiteko gogorik; ... aitortu behar dugu.
- 7.- Ez duzue ezer ulertu; badirudi ...
- 8.- Janariak ez du gatzik behar; ... esan du izebak.
- 9.- Gaur hotz handia egiten du; ... nabaritu dut.
- 10.- Ez dute deituko; lagunek ... adierazi dute.
- 11.- Guk ezin dugu horrelakorik egin; ... erantzun diogu nagusiari.
- 12.- Euria egingo du; ... ematen du.
- 13.- Nik ez ditut landareak ikutu; ... esan diot amari.
- 14.- Zapatak zikindu dituzu; ez al duzu ikusi ...?
- 15.- Atea zabalik utzi dute; ... sumatzen da.
- 16.- Oporrak izango ditugu; ... entzun diot irakasleari.
- 17.- Istripu bat izan duzu; ... jakin dugu.
- 18.- Guk ekarriko ditugu ogiak; ... adierazi diot amari.

4. Eman itzazu esaldi hauek euskaraz:

- 1.- He dicho que quiero agua.
- 2.- Creo que tienes frío.
- 3.- Le hemos respondido que eso vale poco.
- 4.- Sabes que hemos terminado el trabajo.
- 5.- Hemos oído que habéis comprado una casa nueva.
- 6.- He notado que hoy hace calor.
- 7.- Han dicho que necesitan luz.
- 8.- Le he dicho que llevaremos las cosas por la tarde.
- 9.- Ha dado a entender que tiene poco dinero.
- 10.- Parece que tienes cinco años.
- 11.- He visto que tenéis libros nuevos.
- 12.- Le he respondido que tengo ganas de comer.
- 13.- Ha reconocido que necesita gafas.
- 14.- Me parece que has hecho muy mal.

IRAKUR ITZAZU TXISTEAK ETA ERANTZUN GALDEREI

HUMOREA

● BIGARRENA

Jontxo alfer samarra da eskolan eta nota txarrak ekartzen omen ditu beti. Azkena izaten omen da gehienetan. Gaur, berriz, saltoka sartu da etxean, aitari musu eman eta honela esaten dio:

- Aitatxo! Badakizu bigarrena naizela eskolan?
- Zorionak, seme! Eta nola gertatu da hori?
- Gaur Ibon eta biok bakarrik egon garelako. Besteek gripea harrapatu dute.

- 1.– *Nolakoa da Jontxo eskolan?*
- 2.– *Nolakoak izaten dira Jontxoren notak?*
- 3.– *Zenbakarrena izaten da eskolan?*
- 4.– *Nola etorri da gaur etxera?*
- 5.– *Zenbakarrena dela esan dio aitari?*
- 6.– *Zer galdetu dio aitak? (subord.)*
- 7.– *Zer dute beste ikasleek?*

● ORDU DESEGOKIA

Gizon bat medikuaren etxean agertzen da estu eta larri. Berandu da eta medikua haserretu egiten zaio:

- Zer! Orain al zatoz kontsultara? Ez al duzu irakurri atean lauetatik bostetara dela?
- Bai. Baina zure zakurrak ez daki irakurtzen eta seiak eta laurdenetan egin dit hozka...

- 1.– *Nola agertu da gizona medikuaren etxean?*
- 2.– *Ondo hartu al du medikuak?*
- 3.– *Zein dira kontsulta orduak?*
- 4.– *Gizonari, noren zakurrak egin dio hozka?*
- 5.– *Ze ordutan?*

● ETXE BERRIA

Bi lagun hizketan ari dira:

- Badakizu Dionisiok etxe berria erosi duela?
- Bai? Eta nolakoa?
- Zaharra...

1.– Zertan ari dira bi lagunak?

2.– Nolakoa da Dionisioren etxe berria?

● PENA HANDIA

Senarra ohean dago. Hiltzen ari da eta berak badaki. Begiak irekitzen ditu eta ahots ahulez galdetzen dio andreari:

- Kasimira, negar egingo al duzu hiltzen naizenean?
- Jakina! Badakizu negar handia egiten dudala edozein huskeriagatik...

1.– Nola dago senarra?

2.– Nor dago senarraren ondoan?

3.– Zer egingo du andreak senarra hiltzen denean?

● HANKA BIAK

Manuel ohean dago eta lagun bat etorri zaio bisitatzera:

- Zorionak, Manuell
- Zergatik?
- Medikuak hanka bat kanposantuan duzula esan du, baina oraindik biak hemen dituzula ikusten dut eta...

1.– Zertara etorri zaio laguna Manueli?

2.– Zer esan du medikuak?

3.– Zer ikusi du lagunak?

1.– **Musu eman:** besar.

2.– **Desegoki:** inadecuado; **estu ta larri:** apurado; **hozka egin:** morder.

4.– **Ahots ahulez:** con voz débil; **edozein huskeriagatik:** por cualquier tontería.

5.– **Kanposantu:** cementerio.

3.- Paradigma nor-nori-nork: diot

Este paradigma ofrece las siguientes transformaciones:

diot	→	diodala
diozu	→	diozula
dio	→	diola
diogu	→	diogula
diozue	→	diozuela
diote	→	diotela

Las formas con objeto plural tienen las mismas terminaciones: **dizkiodala, dizkiozula, dizkiola**, etc...

5. Sartu ezazu lehenengo esaldia bigarrenean -(e)la erabiliz:

- 1.- Realak Osasunari irabaziko dio; ... uste dugu.
- 2.- Neskak mutilari zerbait esan dio; ... nabaritu dut.
- 3.- Esneari ura botatzen dio; andreak ... aitortu du.
- 4.- Operazioa seguruak ordainduko dio; medikuak ... erantzun dio gaisoari.
- 5.- Ez dio hori barkatuko; Robertok ... esan dio Alfontsoni.
- 6.- Mutikoek gaizki erantzun diote izebari; ... iruditu zait.
- 7.- Amari ez diote ezer esan; badirudi ...
- 8.- Zure arrebari opari bat egingo diote; ... entzun dugu.
- 9.- Eduardori lan berri bat eskaini diote; ... jakin dugu.
- 10.- Etzi eramango dizkiot paperak; ... adierazi diot osabari.
- 11.- Lagunari atea ireki diot; ... ikusi dute.
- 12.- Gezurra esan diozu; Iñigok ... uste du.
- 13.- Dirua eskatuko diogu; aitzak badaki ...
- 14.- Kotxea utziko diozue; Lurdesek ... ulertu du.
- 15.- Ez diozue etxea saldu nahi; Isidro ... esaten ari da.

6. Eman itzazu esaldi hauek euskaraz:

- 1.- Hemos visto que le ha traído una cosa.
- 2.- Isabel dice que le he quitado un libro.
- 3.- Creo que le has respondido mal.
- 4.- El tío ha dicho que le tenéis que decir la verdad.
- 5.- Los médicos dicen que no le encuentran nada a tu padre.
- 6.- José ha visto que le hemos cerrado la puerta.
- 7.- ¿Crees que se lo he dicho yo?
- 8.- Dice que le has tirado una piedra.
- 9.- Iñaki dice que nadie le ha dicho nada.
- 10.- Le hemos dicho que le subiremos los periódicos.

4.- Paradigma nor-nori: zait

Las transformaciones son similares a las del paradigma anterior:

zait	→	zaidala
zaizu	→	zaizula
zaio	→	zaiola
zaigu	→	zaigula
zaizue	→	zaizuela
zaie	→	zaiela

Tales terminaciones no varían si el elemento **nor** (el sujeto) es plural: **zaizkidala, zaizkizula, zaizkiola, etc...**

7. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

- 1.- Kartera galdu zaio; Eurnek ... esan du.
- 2.- Liburua ekartzea ahaztu zaio; ikasleak ... esan du.
- 3.- Dirua bukatu zaio; lagunak ... aitortu du.
- 4.- Bere poesia asko gustatu zait; ... adierazi diot Gabrieli.
- 5.- Soinekoa oso merkea iruditu zait; ... esan diot arrebari.
- 6.- Zerbait okerra gertatu zaizu; berehala nabaritu dut ...
- 7.- Aitona hil zaizu; ... entzun dut.
- 8.- Kotxea bide erdian gelditu zaigu; ... esango diogu nagusiari.
- 9.- Asmo hori egokia iruditu zaigu; ... adierazi diot Rikardori.
- 10.- Bihar iritsiko zaizue eskutitza; izebak ... esan du.
- 11.- Laguntza hori ondo etorriko zaie; langileek ... uste dute.
- 12.- Oso argazki politak atera zaizkizu; ... ikusi dut.
- 13.- Nagusia haserretu egin zaio; Idoiak ... esan du.
- 14.- Alkateari etxean lapurrak sartu zaizkio; ... irakurri dugu.

8. *Eman itzazu esaldi hauek euskaraz:*

- 1.- Parece que tu respuesta no le ha gustado a Miren.
- 2.- Creo que se me ha metido una piedra en el zapato.
- 3.- Le hemos comunicado a Koldo que eso no te parece bien.
- 4.- Tu madre ya sabe que se nos ha acabado el pan.
- 5.- Creemos que se os ha olvidado algo.
- 6.- Han dicho que ese dinero les vendrá bien.

5.- Sintéticos intransitivos: nago, nabil, nator, noa

Estas formas acaban todas en **-ela**, salvo las terminadas en **-a**: **zabiltza(la), gabiltza(la), dabiltza(la); noa(la), doa(la)**.

nagoela	nabilela	natorrela	noala
zaudela	zabiltzala	zatozela	zoazela
dagoela	dabilela	datorrela	doala
gaudela	gabiltzala	gatozela	goazela
zaudetela	zabiltzatela	zatoztela	zoaztela
daudela	dabiltzala	datozela	doazela

9. *Sar ezazu lehen esaldia bigarreanean:*

- 1.- Hori gaizki egina dago; ... aitortu behar duzu.
- 2.- Eguraldi ona dago; ... ematen du.
- 3.- Arazoa konpondua dago; ... adierazi dute.
- 4.- Zopa gazia dago; ... dirudi.
- 5.- Partidua irabazia dago; ... uste dugu.
- 6.- Aspertu samarra nago; ... erantzun diot Garbiñeri.
- 7.- Ez nago horregatik haserre; jakin ezazu ...
- 8.- Triste zaude; ... nabaritu dut.
- 9.- Ederki gaude hemen; ... esan diot adiskideari.
- 10.- Ez gaude konforme horrekin; ... erakutsi behar dugu.
- 11.- Gure zain zaudete; ... ulertu dugu.
- 12.- Beldurturik zaudete; ... aitor ezazue.
- 13.- Horko leihoak zabalik daude; ... sumatu dut.
- 14.- Haurrak lo daude; ... ematen du.
- 15.- Gaur jende asko dabil kalean; ... ikusi dugu.
- 16.- Aurten hobeto nabil; ... uste dut.
- 17.- Oker zabiltza; ... ulertu behar duzu.
- 18.- Mozkortua zabiltza; ... ematen du.
- 19.- Pozik dabiltza eskola horretan; ikasleek ... aitortu dute.
- 20.- Berandu nator gaur; badakit ...
- 21.- Nerekin hitz egitera zatoz; ... ulertu dizut.
- 22.- Haize hotza dator; ... nabaritu dut.
- 23.- Autobusa bete-betea dator; ... ematen du.
- 24.- Etsaiak handik datoz; ... esan dute.
- 25.- Gaur ez noa afaltzera; ... adierazi diot Feliperi.
- 26.- Haurra ekartzera doa; Inesek ... esan du.
- 27.- Gu ez goaz dirua eskatzera; badakite ...
- 28.- Gauzak bide zuzenetik doaz; ... uste dugu.
- 29.- Politika arazoak gaizki doaz; ... irakurri dut.

10. Itzul ezazu:

- 1.– Le he dicho a Sebastián que estoy muy cansado.
- 2.– ¿Te parece que eso está bien?
- 3.– Parece que estás enfadado.
- 4.– Creo que tus libros están en aquella mesa.
- 5.– Veo que andáis temprano.
- 6.– Creo que este reloj anda mal.
- 7.– Eso señores dicen que vienen a hablar contigo.
- 8.– Hemos visto que los ríos vienen muy sucios.
- 9.– El abuelo ha dicho que se va a la calle.
- 10.– Le he comunicado que vamos a su casa.
- 11.– Hemos de confesar que las cosas van bastante mal.

HUMOREA

● ERO ETXEAN

Gizon bat eta emakume bat eztabaida gogorrean ari dira ero etxean. Medikua hurbiltzen da eta galdetzen du:

– Zer gertatzen da hemen? Zergatik ari zarete eztabaidan?

Eta emakumeak erantzun:

- Gizon honek Napoleon dela esaten du.
- Bai. Eta...?
- Burutik dagoela, jauna. Ni Josefina bait naiz eta ez dut inondik ezagutzen!

● FAKULTATEAN

Toribio medizina ikasten ari da eta gaur azterketa du. Tribunalak galdetzen dio:

- Esan! Noiz jakiten dugu gaiso bat oso larri dagoela?
- Hiltzen denean...

- 1.– **Ero:** loco; **ero etxe:** manicomio; **eztabaida:** discusión; **inondik ez:** de ninguna parte, de nada.
2.– **Azterketa:** examen.

6.- Sintéticos transitivos: dakit, daukat, dakart, daramat.

1.- Habrás observado que los morfemas **-t, -zu, -gu** al subordinar se transforman en **-dala, -zula y -gula** respectivamente.

2.- El resto de las formas hacen en **-ela**, salvo dos terminadas en **-a, dauka(la) y darama(la)**.

dakidala	daukadala	dakardala	daramadala
dakizula	daukazula	dakarzula	daramazula
dakiela	daukala	dakarrela	daramala
dakigula	daukagula	dakargula	daramagula
dakizuela	daukazuela	dakarzuela	daramazuela
dakitela	daukatela	dakartela	daramatela

3.- El que haya objeto plural no afecta a estas terminaciones.

11. *Sar ezazu lehenengo esaldia bigarrean -(e)la erabiliz.*

1.- Gazte horrek asko daki; ... iruditu zait.

2.- Andonik ez daki bakarrik ibiltzen; badirudi ...

3.- Nik dena dakit; ... uste duzu, ala?

4.- Kimika asko dakizu; irakasleak ... esan du.

5.- Ederki dakizu frantsesez; zuk ... erakutsi duzu.

6.- Guk ez dakigu ezer; ... aitortu behar dugu.

7.- Zuek gehiegi dakizue; ... nabaritu dut.

8.- Agure horrek diru asko dauka; ... esaten du jendeak.

9.- Haragiak ez dauka gatzik; ... sumatu dut.

10.- Paperak bulegoan dauzkat; ... uste dut.

11.- Nerea bezalako erlojua daukazu; ... ikusi dut.

12.- Bihotz handia daukazu; ... erakutsi behar duzu.

13.- Gaur ez daukagu lan handirik; ... erantzun diot nagusiari.

14.- Ez daukazue hitz egiteko gogorik; ... nabaritu dut.

15.- Ibaiak ur zikina dakar; ... ikusi dugu.

16.- Berri hori gaurko egunkariek dakarte; ... esan du Maitek.

17.- Asmo onak dakartzazu bilerara; ... entzun dugu.

18.- Gizon horrek denbora luzea darama zure zain; jakin ezazu ...

19.- Kamioi gorri hark bonbonak daramatza; ... esan dute.

20.- Pisu handiegia daramazu boltsan; ... iruditu zait.

12. Itzul itzazu esaldi hauek:

- 1.- Hemos oído que Begoña sabe muy bien euskera.
- 2.- Estos chicos han demostrado que saben hacer las cosas.
- 3.- Ya sé que sabes que no sé nada.
- 4.- Elena ha respondido que tiene el libro en su habitación.
- 5.- He notado que tienes mala cara.
- 6.- Creo que tengo el zapato suelto.
- 7.- Me ha parecido que estas chicas tienen pelo corto.
- 8.- Creo que traes poco dinero.
- 9.- Dicen que traen la madera de aquellos montes.
- 10.- Nos ha parecido que ése lleva un palo.

HUMOREA

● BI ERO

- Karta honek pisu gehiegi daukala uste dut...
- Seilua kenduko diogu, nahi baduzu...

● EZIN URTEAK JAKIN

Andre batek haurtxo bat ikusten du kalean eta goxoki bat emanaz honela galdetzen dio:

- Esan, mutiko. Zenbat urte dituzu?
- Ez dakit...
- Ez dakizula?
- Ez, andrea. Aitatzorekin noanean sei ditudala esaten du berak. Amatzok, berriz, bost esaten du. Eta trenean goazenean hiru ditudala esaten dute biek...

● ANDEREÑO EZJAKINA

- Andereñoak ez dakiela irakurtzen uste dut...
- Zergatik diozu hori?
- Arbelean idazten duenean guk irakurtzeko esaten duelako...

Andereño: señorita, profesora; ezjakin: ignorante; arbel: pizarra.

7.- Las formas de pasado: nintzen, nuen.

Las formas de pasado pierden la -n final y terminan todas en -ela.

nintzela	nuela	nituela
zinela	zenuela	zenituela
zela	zuela	zituela
ginela	genuela	genituela
zinetela	zenutela	zenituztela
zirela	zutela	zituztela

En estos ejercicios introducimos dos nuevos verbos que debes conocer: **oroitu** y **gogoratu**, que significan **recordar, acordarse**.

13. *Aurreko ariketetan bezala, sar ezazu lehenengo esaldia bigarrean -ela erabiliz:*

- 1.- Ostiraleko afaria oso merkea izan zen; ... uste dugu.
- 2.- Herenegun ez zen klaserik izan; badirudi ...
- 3.- Hernanin istripu bat izan zen; ... ekarri dute egunkariak.
- 4.- Atzoko pelikula oso aspergarria izan zen; ... esan dute.
- 5.- Itsasoan ibili ziren; arrantzaleek ... diote.
- 6.- Gasteiza joan nintzen; izebari ... esango diot.
- 7.- Txikitan oso bihurria zinen; ... entzun dugu.
- 8.- Larunbatean Elisarekin ibili zinen; badakigu ...
- 9.- Igazko oporretan kanpoan izan ginen; oroitzen naiz ...
- 10.- Berandu arte aritu zineten hizketan; jakin dugu ...
- 11.- Ez zuen eskolarik; haurrak ... esan zuen.
- 12.- Ez zuen dirurik behar; Andonik ... adierazi zuen.
- 13.- Robertok erabili zuen kotxea; ... gogoratzen naiz.
- 14.- Ezin zuen horrelakorik sinistu; Xabierrek ... esan zuen.
- 15.- Ez zuen lanerako gogorik; ... erantzun zuen Silviak.
- 16.- Beldur handia pasa zuten; mutilek ... aitortu dute.
- 17.- Jaialdia auzoko gazteek antolatu zuten; ... irakurri dugu.
- 18.- Gauza haiek garrantzi handia zuten; ... jakin ezazue.
- 19.- Denda hartan erloju bat erosi nuen; ... oroitzen naiz.
- 20.- Nik ez nuen inor ezagutzen; bilera hartan ... esan nuen.
- 21.- Klean ibiltzeko gogoaz zenuen; zuk ... adierazi zenuen.
- 22.- Zuk kafesne beroa eskatu zenuen; ... gogoratzen naiz.
- 23.- Ez genuen ezer ikasi; irakasleak ... erantzun zuen.
- 24.- Giltza galdu zenuten; zuek ... esan zenuten.

- 25.– Atzoko haizeak zuhaitz asko bota zituen; ... esan du irratiak.
- 26.– Etxe haiek nere osaba batek egin zituen; ... uste dut.
- 27.– Asmo onak zituzten; gazteek ... erakutsi zuten.
- 28.– Haur hauek bota zituzten harriak; ... esan dute.
- 29.– Zure gurasoak Donostian ezagutu nituen; ... uste dut.
- 30.– Horrelako gauzak aipatu zenituen; ... oroitzen naiz.
- 31.– Etxera eraman genituen liburuak; ... esan diot Nekaneri.
- 32.– Argazkiak zuek jaso zenituzten; ... dio Junkalek.
- 33.– Ontziak garbitu gabe utzi zenituzten; amak ... esan du.
- 34.– Zure gauzak ez zituen inork ikutu; jakin ezazu ...
- 35.– Azkenenak ez zituzten lapurrak harrapatu; ... irakurri dugu.

14. *Eman itzazu euskaraz esaldi hauek:*

- 1.– Creo que tu hermano estuvo ayer aquí.
- 2.– Tus amigos dicen que no vinieron aquel día.
- 3.– Mis padres dicen que yo no era muy formal.
- 4.– Recuerdo que tú eras bastante gordo.
- 5.– He respondido que nosotros llegamos tarde.
- 6.– Le he comunicado que no estuvisteis en la reunión.
- 7.– Martín dice que le vio a Ander en la oficina.
- 8.– Estas dicen que cenaron contigo.
- 9.– Creo que (me) dejé el paraguas en vuestra casa.
- 10.– Confieso que hice mal.
- 11.– ¿Dices que eso lo compraste en Bilbao?
- 12.– Hemos confesado que nosotros no vimos nada.
- 13.– Vosotros decís que abristeis la puerta.
- 14.– Recuerdo que las revistas (se) las llevó aquella señora.
- 15.– Dicen que vieron a tus hermanos en Marquina.
- 16.– Le he comunicado que recogí los papeles.
- 17.– Han respondido que debías haber traído las botellas.
- 18.– He dicho que nosotros no les conocimos.
- 19.– ¿Es verdad que rompiste los platos?

HUMOREA

● BI GOR

Bi gorrek elkarrekin topo egiten dute. Batak bestea bizkarrean jo eta esaten dio:

- Kaixo! Zu Atanasio Ibarguren zara, ezta?
- Ez. Konfunditu egin zara. Ni Atanasio Ibarguren naiz...
- A! Barkatu! Atanasio Ibarguren zinela uste nuen...

● TXERRIAREN ANTZA

Herri koskor batean gizon batzuk eguzkitan paseatzen ari dira eta bazter batean txerri bat ikusten dute.

- Haral! –esaten du batek farrez–. Txerri horrek alkatearen antza du!!

Eta farre egiten dute besteek ere.

Dirudienez haietako bat alkatearen laguna zen eta dena kontatu zion. Hurrengo egunean alkateak topo egiten du gizon horrekin eta esaten dio haserre:

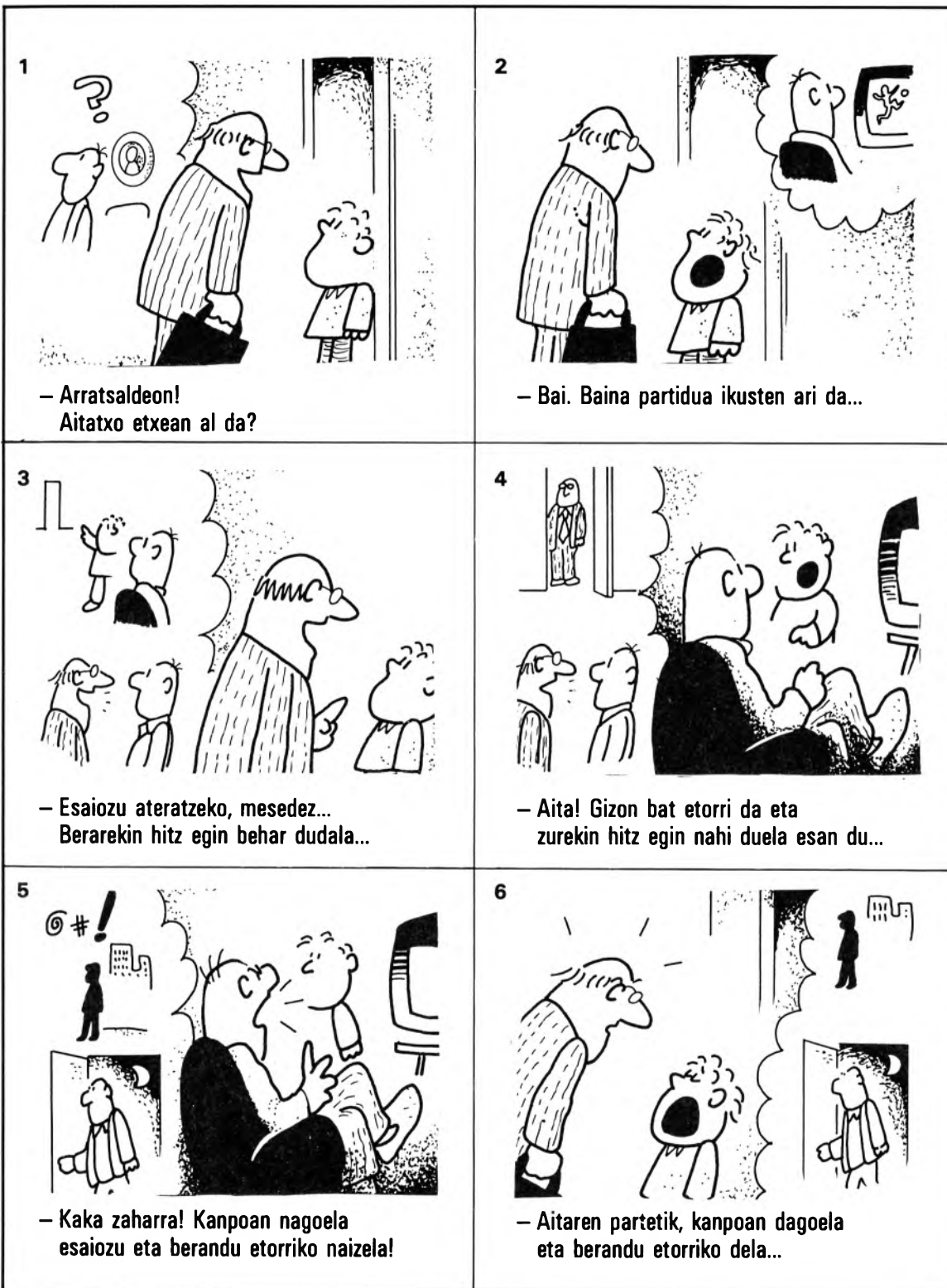
- Aizu! Txerri baten antza dudala esan omen zenuen atzo. Egia ote da hori? Horrela baldin bada, multa bat jarriko dizut!
- Ez, jauna! Nik ez nuen horrelakorik esan! Nik txerriak zuela zure antza esan nuen, eta inor haserretzekotan hark haserretu behar zuen!

1.– **Gor**: sordo; **topo egin**: encontrarse con alguien.

2.– **Txerri**: cerdo; **koskor**: pequeño; **eguzkitan**: al sol; **inor haserretzekotan**: de enfadarse alguien.

HURRENGO ELKARRIZKETA BURUZ IKASI EZAZU.
ITZULPENA ERANTZUNETAN DATOR.
GOGORATZEKO 186. ORRIALDEA ERABIL EZAZU.

● KANPOAN NAGOELA ESAIOZU

● IRAKURGAIA

Nikolas futbolzale amorratua da, izugarri gustatzen zaio futbola. Gaur arratsaldean Athletic eta Realaren arteko partidua emango dute telebistan eta ez du inola ere galdu nahi. Horretarako, goizean, lantokira joan denean, lehengusu bat hil zaiola esan dio enkargatuari, eta arratsaldean lehenago ateratzea komeni zaiola elizkizunetara joateko. Enkargatuak asko sentitzen duela erantzun dio eta baietz, lasai joateko behar duenean. Poz izugarria hartu du Nikolasek horrekin eta saltoka hasteko gogoia izan du, baina bada-ezpada ere aurpegi tristea jarri du eta eskerrak eman dizkio enkargatuari.

Arratsaldean gorbata beltza jantzi du eta horrela joan da lantokira. Oso luzea iruditu zaio arratsaldea. Lan gutxi egin du eta denbora gehiena erlojuari begira pasa du. Bostetan lana utzi eta kanpora atera da. Korrika joan da etxera eta sartu denean gorbata beltza kendu eta zapatilak jantzi ditu. Koinak botila hartu, puro handi bat piztu du eta telebistaren aurrean eseri da.

Partiduaren lehen zatia nahiko aspergarria izan da, bigarren zatiko hamargarren minutuan, ordea, Athletic-ek gol bat sartu du eta Real erasoan hasi da oso gogor. Aukera ederrak izan ditu gola sartzeko baina oraindik ez du lortu. San Mamesko giroa bero-bero dago. Nikolas ere oso urduri dago.

Halako batean tinbreak jo du. Nikolasek ez du butakatik jaiki nahi eta Josetxori, semeari, esan dio atea irekitzeko:

– Zoaz irekitzera, ama izango da eta.

Ireki du Josetxok atea eta ez zen ama, gizon bat baizik:

– Arratsaldeon, mutiko. Aitatxo etxean al da? –galdetu dio.

Josetxok baietz erantzun dio, aita etxean dela baina partidua ikusten ari dela. Gizonak, aitarekin hitz egin nahi duela esan dio:

– Esaiozu ateratzeko, mesedez. Berarekin hitz egin nahi dudala.

Josetxo aitarengana joan da:

– Aitatxo, gizon bat etorri da eta zurekin hitz egin nahi duela esan du...

– Kaka zaharra! Momentu ederrean etorri da! –erantzun dio aitak haserre–. Kanpoan nagoela esaiozu eta berandu etorriko naizela!

Jose txo gizonarengana itzuli eta honela esan dio:

– Aitaren partetik kanpoan dagoela eta berandu etorriko dela.

Eta atea itxi dio.

● GALDERAK

- 1.– Zein da Nikolasen zaletasuna?
- 2.– Zer emango dute gaur telebistan?
- 3.– Zer esan dio Nikolasek enkargatuari?
- 4.– Zer erantzun dio enkargatuak?
- 5.– Zer sentitu du orduan Nikolasek?
- 6.– Arratsaldean, zer eraman du Nikolasek lantokira?
- 7.– Motza iruditut al zaio arratsaldea?
- 8.– Nola pasa du denbora gehiena?
- 9.– Zer egin du etxean sartu denean?
- 10.– Nolakoa izan da partiduen lehen zatia?
- 11.– Noiz sartu du gola Athletic-ek?
- 12.– Nola hasi da Realak orduan?
- 13.– Realak golik sartu al du?
- 14.– Lasai al dago Nikolas?
- 15.– Tinbreak jo duenean, berehala jaiki al da Nikolas?
- 16.– Zer galdetu dio gizonak Josetxori? (subord.)
- 17.– Zer erantzun dio Josetxok gizonari?
- 18.– Zer esan dio Josetxok aitari? (subord.)
- 19.– Zer esan dio Josetxok gizonari?

Futbolzale: aficionado al fútbol; **amorratu:** rabioso, acérrimo; **inola ere ez:** de ninguna manera; **horretarako:** para eso; **lehengusu:** primo; **elizkizun:** función religiosa; **denbora gehiena:** la mayor parte del tiempo; **eraso:** ataque; **aukera:** oportunidad; **lortu:** conseguir; **giro:** ambiente; **urduri:** nervioso; **aitarengana:** a donde su padre.

HURRENGO IPUINA BURUZ IKASI BEHAR DUZU

KATU BELTZA

Martxelo urrutiko baserri batean bizi zen. Behartsua jaio eta behartsu bizi zen Martxelo. Bazuen, hala ere, baratza bat eta harekin bizitzeko nahikoa ateratzen zuen. Goizean herriko azokara jaisten zen barazkiak saltzera eta arratsaldean lan egiten zuen bere baratzatxoan. Abererik ere ez zuen eta esnea herritik ekartzen zuen egunero.

Egun beroak ziren haiek eta esnea toki freskoan edukitzearen leihora ateratzen zuen esne ontzia gauero.

Goiz batean, ordea, esnea hartzera joan zenean ontzia erdi hustua zegoela konturatu zen.

–Ze arraio gertatu ote da hemen! –esan zuen–. Ontzia bete-betea utzi nuen atzo eta orain erdiraino ere ez da iristen!

Harritua zegoen Martxelo...

Hurrengo goizean berdin gertatu zitzaion, eta hurrengoan ere berdin. Gizona kezkatua zegoen eta misterio hura argitzea erabaki zuen:

–Norbait dabil hemen adarra jotzen eta aspertua nago. Gaur bertan jakin behar dut zein den lapurra! Gauean ez naiz oheratuko eta zain geldituko naiz leiho ondoan!

Horrela, bada, egunero bezala leihora atera zuen esne ontzia eta bera barruan geratu zen argia itzalita. Ilargi bete zegoen eta ederki ikusten zuen etxe ingurua.

Hamabiak aldean katu beltz bat sumatu zuen isil-isilik baratzan sartzen. Katua salto batez leihora igo eta esnea edaten hasi zen. Martxelok orduan makila bat hartu eta kolpe izugarri bat eman zion aurreko hanka batean. Une hartan emakume baten garrasia entzun zuen Martxelok eta katuak ihes egin zuen.

Biharamonean aldameneko atsoak zapi batez lotua zeukan besoa eta berak eskaileretan erori zela esaten zuen. Martxelok, ordea, bazekien hura gezurra zela eta emakume hura sorgina zela. Ez zion, hala ere, inori esan...

● GALDERAK

- 1.– Non bizi zen Martxelo?
- 2.– Non egiten zuen lana?
- 3.– Ba al zuen behirik?
- 4.– Non uzten zuen esnea gauean?
- 5.– Nola agertu zen ontzia goiz batean?
- 6.– Zenbat aldiz gertatu zitzaion hori?
- 7.– Non egon zen Martxelo lapurraren zain?
- 8.– Nola zuen argia?
- 9.– Nolako gaua zen, iluna ala argia?
- 10.– Noiz agertu zen katua?
- 11.– Zer egin zuen makilaz?
- 12.– Zer entzun zuen Martxelok katua jo zuenean?
- 13.– Zer egin zuen katuak orduan?
- 14.– Hurrengo goizean nola zeukan besoa aldameneko atsoak?
- 15.– Zer esaten zuen atsoak?
- 16.– Zer zekien Martxelok?
- 17.– Nori kontatu zion?

Behartsu: pobre, necesitado; **jaio:** nacer; **baratza:** huerta; **azoka:** mercado; **barazki:** hortaliza; **abere:** ganado; **edukitzearren:** a fin de tener; **erdi hustu:** medio vacío; **konturatu:** darse cuenta; **ze arraio:** qué rayos; **erdiraino:** hasta la mitad; **gertatu zitzaion:** le ocurrió; **kezkatu:** preocupado; **argitu:** aclarar; **adarra jo:** tomar el pelo; **argia itzalita:** con la luz apagado; **ilargi bete:** luna llena; **kolpe:** golpe; **une:** momento; **garrasi:** chillido, alarido; **biharamon:** el día siguiente; **aldameneko atsoa:** la vieja de al lado; **zeukan:** tenía; **sorgin:** bruja.

"EZ ZEN ERDIRAINO IRISTEN"

Conocemos ya la declinación del caso adlativo (**nora**) en singular y en plural. Añadiendo a este caso el sufijo **-ino** obtenemos el adlativo terminal, equivalente a la preposición **hasta**.

La pregunta correspondiente es **noraino** (**hasta dónde**).

● Ejemplos:

Bilboraino	hasta Bilbao	goraino	hasta arriba
Baionaraino	hasta Bayona	beheraino	hasta abajo
etxeraino	hasta casa	honaino	hasta aquí
azkeneraino	hasta el final	horraino	hasta ahí
leporaino	hasta el cuello	haraino	hasta allí

● Los demostrativos tienen las siguientes formas:

singular		plural	
HONETARAINO	hasta éste	HAUETARAINO	hasta éstos
HORRETARAINO	hasta ése	HORIETARAINO	hasta ésos
HARTARAINO	hasta aquél	HAJETARAINO	hasta aquéllos

● Este caso gramatical se utiliza especialmente con circunstanciales de lugar. Tratándose de tiempo lo más frecuente es utilizar **arte**. La pregunta correspondiente es **noiz arte** (**hasta cuándo**).

Ejemplos:

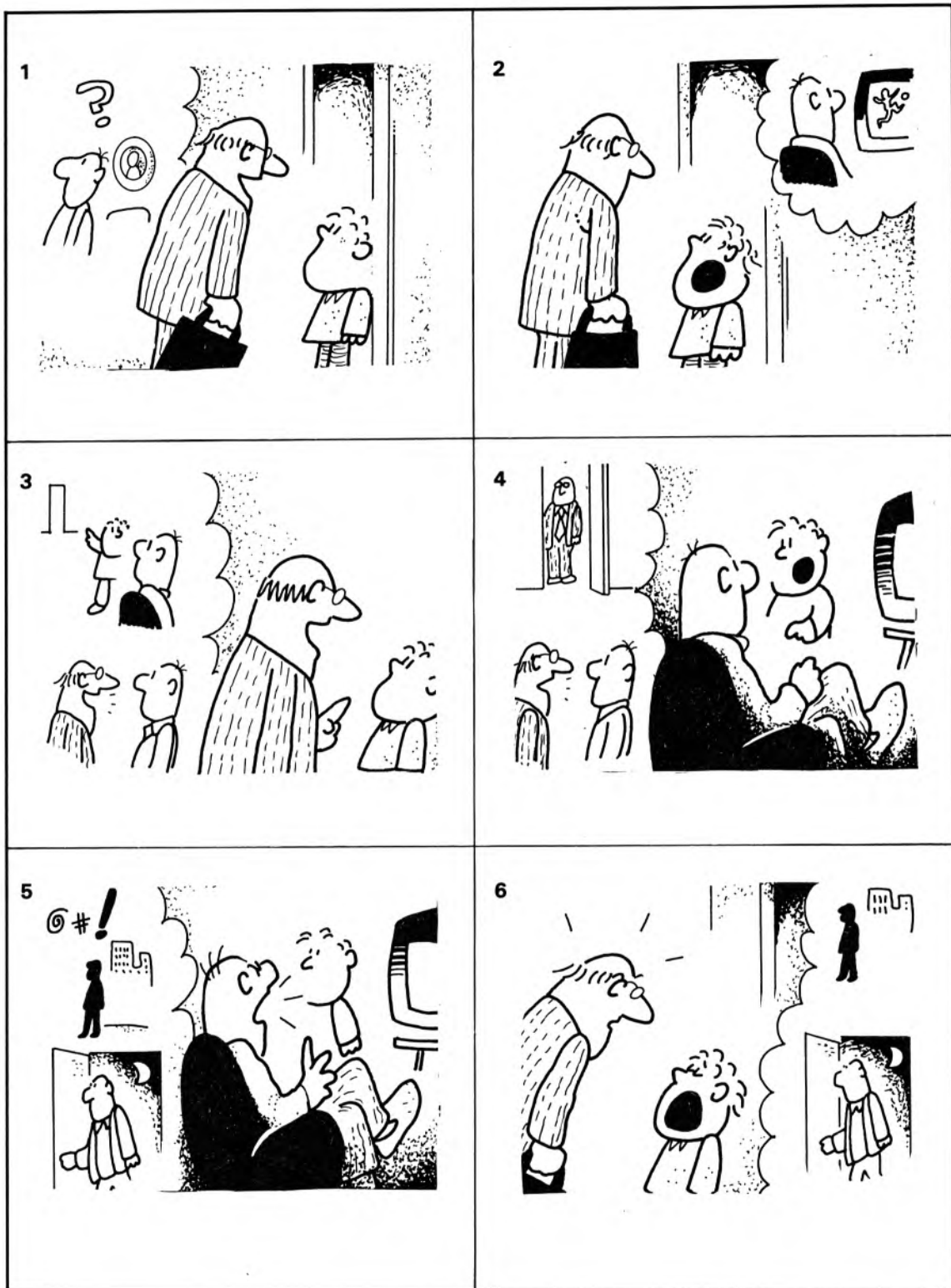
gero arte	hasta luego
bihar arte	hasta mañana
hurrengo arte	hasta la próxima
ostegun arte	hasta el jueves
ikusi arte	hasta ver(nos)
aspertu arte	hasta aburrirse

15. *Euskaraz eman itzazu hurrengo esaldiak:*

- 1.- Ayer fuimos hasta tu pueblo.
- 2.- Este autobús suele ir hasta Bilbao.
- 3.- Este tren no para hasta Tolosa.
- 4.- Iremos juntos hasta casa.
- 5.- Continuaron hasta el final.
- 6.- Se metió en el mar hasta el cuello.
- 7.- Llena la bolsa hasta arriba.
- 8.- Se mojó desde arriba hasta abajo.
- 9.- Las piedras llegaron hasta aquí.
- 10.- Hasta allí hay dos kilómetros.
- 11.- La lluvia entró hasta dentro.
- 12.- Lleva el coche hasta ese garaje.
- 13.- Subiremos hasta aquel caserío.

- 14.- Caminaremos hasta cansarnos.
- 15.- Hablaron hasta aburrirse.
- 16.- Hasta mañana no habrá pan.
- 17.- Estaremos en San Sebastián hasta el lunes.
- 18.- Hasta verlo no puedo decir nada.
- 19.- Estuvieron con nosotros hasta acabar el partido.
- 20.- No pararé hasta encontrar tu casa.
- 21.- No saldréis de aquí hasta que limpiéis (limpiar) todo.
- 22.- No se movió de allí hasta que vino (hasta venir) su padre.
- 23.- Hasta que arreglen el coche tendremos que andar a pie.

● KANPOAN NAGOELA ESAIOZU

10. IKASKAIA

EA ZER DEN!

EA ZER DEN!

LAS INTERROGATIVAS INDIRECTAS: -(e)N

Una interrogativa indirecta es una pregunta subordinada.

- **Int. directa:** Nor da? ¿Quién es?
- **Int. indirecta:** Ez dakigu nor den. No sabemos quién es.

En euskera esta subordinación se realiza por medio del sufijo **-(e)n** como puedes ver a continuación. En estos ejemplos viene primero la interrogativa directa y luego la indirecta. Fíjate bien.

- Ze ordu da? ¿Qué hora es?
→ Ze ordu **den** galdetu du. Ha preguntado qué hora es.
- Zenbat balio du? ¿Cuánto vale?
→ Zenbat balio **duen** jakin nahi dut. Quiero saber cuánto vale.
- Norena da kotxea? ¿De quién es el coche?
→ Norena **den** kotxea galdetu dute. Han preguntado de quién es el coche.
- Zer duzu? ¿Qué tienes?
→ Esaidazu zer **duzun**. Dime qué tienes.
- Gaztea ala zaharra da? ¿Es joven o viejo?
→ Ez dakit gaztea ala zaharra **den**. Ignoro si es joven o viejo.
- Etorri dira? ¿Han venido?
→ Begira ezazu etorri **diren**. Mira a ver si han venido.
- Zer da? ¿Qué es?
→ Ea zer **den!** ¡A ver qué es!

● En estas oraciones aparece normalmente una partícula interrogativa.

Recuerda las aprendidas hasta ahora:

NOR
nork
nori
noren
norekin

ZEIN
zeinek
zeini
zeinen
zeinekin

NON
nongo
nondik
nora
noraino

ZENBAT
zenbatean

ZER
zerk
zeri
zeren
zertan
zertara
zertarako
zertaz
zergatik

NOIZ
noizko
noiztik
noiz arte

NOLA
nolako

AL
ALA
OTE

● Recuerda también que:

a) La partícula **al** no es imprescindible. Sirve simplemente para marcar el carácter interrogativo de la oración. Aparece en preguntas cuya respuesta será **bai** o **ez**.

- Hau **al** da zurea?
- Ez, ez da hori.

- Ba **al** duzu zigarrorik?
- Bai, badut

b) La partícula **ala** es una disyuntiva que pregunta sobre dos o más opciones:

- Nola nahi duzu, hotza **ala** beroa?
- Hotza nahi dut.

c) La partícula **ote** sirve para expresar duda, sin que necesariamente se exija una respuesta:

Etorri **ote** da...
Zer **ote** da hori...

Si habrá venido...
Qué será eso...

● La partícula **ea** (*a ver...*) se utiliza a menudo para introducir interrogativas indirectas:

Ea nor den.
Ea non utzi duzun.
Ea ba ote dakizun.
Ea etorri den.

A ver quién es.
A ver dónde lo has dejado.
A ver si lo sabes.
A ver si ha venido.

1.- PARADIGMA "NAIZ" + -EN naizen, zaren, den, garen, zareten, diren.

1. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean -en erabiliz:*

1. Nor da hori?; ez dakit ...
2. Ze ordu da?; badakizu ...?
3. Zein etorri da?; badakizue ...?
4. Zer gertatu da?; ba al daki inork ...?
5. Nongoa da Arantxa?; ba al dakizu ...?
6. Nolakoa da neska hori?; Anttonek ... jakin nahi du.
7. Nondik pizten da argi hori?; nik ez dakit ...
8. Gaur ala bihar etorriko da?; lagunak ez du esan ...
9. Norena da liburu hori?; irakasleak ... galdegin du.
10. Noiz iritsiko da trena?; ... jakin behar dugu.
11. Nola erabili behar da makina berria?; langileek badakite ...
12. Noiz agertuko dira?; lagunak ez dute esan ...
13. Osaba-izebak etorriko ote dira?; ezin dugu esan ...
14. Noren etxean sartu dira lapurrak?; ertzainak ... galdetu du.
15. Zertan gelditu dira azkenean?; ... galdetu behar dugu.
16. Zein dira gure asmoak?; garbi adierazi diogu nagusiari ...
17. Nongoak dira?; neska-mutil horiek ez dute esan ...
18. Zenbat etorriko dira bazkaltzera?; jatetxean ... galdegin dute.
19. Nor naiz?; laster ikusiko du horrek ...
20. Joango ote naiz?; ez dakit seguru ...
21. Zenbat nekatu naiz?; ez dakizue ... !
22. Zer moduz bizi zara?; ... jakin nahi dugu.
23. Zertan ari zara?; esan ezazu ...
24. Noiz joango gara?; amari ... esan behar diogu.
25. Noraino iritsiko gara?; ez dakit ...
26. Non ibili zarete?; jakin al daiteke ...?
27. Ondo portatu zarete?; esan ezazue ...

2. *Hurrengo esaldiak euskeraz eman itzazu:*

1. No sé qué es eso.
2. Le he preguntado qué hora es.
3. Iñaki no ha dicho con quién irá al monte.
4. ¿Sabes cómo se abre esto?.
5. Queremos saber qué tal es ese chico.
6. Olatz ha preguntado de dónde son tus amigas.
7. ¿Sabes quién soy?.
8. Queremos saber dónde has andado.
9. Ya sabéis dónde vivimos.
10. La abuela ha preguntado cuántos iremos a cenar.
11. No hemos decidido si saldremos el jueves o el viernes.
12. Quiero saber a qué habéis venido.
13. Han preguntado cuántos alumnos sois.
14. A ver quién ha venido.
15. A ver cómo es este vino.
16. A ver hasta dónde llegamos.
17. A ver si os portáis bien.

2.- PARADIGMA "DUT" + -(E)N

dudan, duzun, duen, dugun, duzuen, duten.

ditudan, dituzun, dituen, ditugun, dituzuen, dituzten.

3. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

1. Zeinek irabazi du partidua?; irratiak oraindik ez du esan ...
2. Nork esan du hori?; guk ez dakigu ...
3. Zer nahi du?; atso horri ezin diot ulertu ...
4. Zer egin behar du?; zure lagunari ... adieraziko diot.
5. Zenbat balio du horrek?; esango al didazu, mesedez, ...?
6. Nondik atera dute dirua?; mutikoek ez dute esan nahi ...
7. Nolako etxea dute auzokoek?; ... ikusi nahi dut.
8. Zer erosi dut?; ikusi nahi duzue ...?
9. Nolako oparia nahi duzu?; izebak ... galdetu du.
10. Zergatik egin duzu hori?; ez dut ulertzen ...
11. Haragia ala arraina hartuko duzu?; erabaki ezazu ...
12. Zertarako behar duzu giltza?; jakin al daiteke ...?
13. Ze ordutan bazkalduko dugu?; ... jakin nahi dut.
14. Zer egin behar dugu?; ez dut ongi ulertu ...
15. Norekin hitz egin dugu?; amak ... jakin nahi du.
16. Noizko bukatuko duzue lana?; nagusiak ... jakin nahi du.
17. Zertaz hitz egin duzue bileran?; Atanasioak ez omen daki ...
18. Zenbatean erosi duzue etxea?; jakin daiteke ...?
19. Zeinek eraman du egunkaria?; Bittorrek ... galdegin du.
20. Nork esan ditu gezur horiek?; ... jakin nahi dut.
21. Zenbat urte ditu?; Marisak ez du esan nahi ...
22. Nora eraman dituzte zure paperak?; ez dakigu ...
23. Noiz irekiko dituzte dendak?; andre horri ... galdetu diogu.
24. Nolako notak atera ditut?; eskolan ... begira ezazu.
25. Non utzi ditut gauzak?; ez naiz gogoratzen ...
26. Non gorde dituzu jostailuak?; haurrak ... galdegin du.
27. Zertarako erosi ditugu hainbeste liburu?; ez dakit ...

4. *Itzul ezazu:*

1. No sé qué tiene este niño.
2. No entiendo por qué dicen eso.
3. Nadie sabe quién ha dicho eso.
4. Le he preguntado con quién debo hablar.
5. No he oído qué has dicho.
6. ¿Sabes qué has hecho?
7. He decidido dónde comeremos.
8. Queremos saber hasta cuándo tenemos que estar aquí.
9. Decid de dónde habéis sacado eso.
10. Pregunta (tú) cuánto tenemos que pagar.
11. Ignoro quién tiene tus fotos.
12. No sé donde he dejado las gafas.
13. A ver qué dice ése.
14. A ver quién gana.
15. A ver qué tiempo hace.
16. A ver qué has traído.

HUMOREA

● TIPO AZKARRA

- Gauza bat jakin nahi nuke...
- Zer?
- Non hilko naizen.
- Zertarako?
- Hara ez joateko...

● MOZKORRA

Gizon bat dexente mozkorturik dago bide bazterrean erdi etzana eta ertzaina hurbiltzen zaio:

- Baina, Ismael! Zer ari zara hor lurrean?
- Herriko etxe guztiak, hip! inguruan jiraka ikusten ditut, hip! eta nerea noiz agertuko den zain nago, hip!

1. Jakin nahi nuke: desearía saber.2. Dexente: bastante; jiraka: dando vueltas.

HURRENGOA BURUZ IKASI BEHAR DUZU.
ULERTZEN EZ BADUZU, ITZULPENA BEGIRA EZAZU.

ALPROJA ETA KAIKUA

Bixente koarteleko sukaldean patatak zuritzen ari da. Aspertua dago eta ez daki zer egin distrainitzeko. Bere laguna kapitanaren gela garbitzen ariko dela uste du eta denbora pasatzeko telefonoz deitzea erabakitzen du. Jaikitzen da eta zenbakia markatzen du.

- Bai? – erantzuten dio ahots batek.
- Tururu! Tarara! Hor ari al zara alproja hori? Kaiku lotsagabea!

Itxuraz, telefonoa hartu duena kapitana bera da eta honela erantzuten du haserre:

- Zer? Nola? Alproja eta kaikua ni? Jakin daiteke nor zaren? Kalabozora joango zara oraintxe!!
- A, bai? Asma ezazu, bada, nor naizen eta etorri azkar kalabozora eramatera! Ja, ja, ja!

Telefonoa moztu eta patatak zuritzen jarraitzen du...

● GALDERAK

1. Nor dago koarteleko sukaldean?
2. Zertan ari da?
3. Ongi pasatzen al du patatak zuritu bitartean?
4. Zertan ariko dela bere laguna uste du?
5. Zertarako deitzen dio bere lagunari?
6. Lagunak hartu al du telefonoa?
7. Kapitana pozik ari al da hizketan Bixenterekin?
8. Nora joango dela Bixente esaten du kapitanak?
9. Ba al daki kapitanak norekin ari den hizketan?
10. Eta Bixentek ba al daki norekin ari den?
11. Beldurtu al da hori jakin duenean?
12. Zer esan dio Bixentek kapitanari? (*subord.*)

Patatak zuritu: pelar patatas; **deitu:** llamar; **zenbaki:** número; **ahots:** voz; **alproja:** golfo; **kaiku:** majadero; **lotsagabe:** sinvergüenza; **itxuraz:** por lo visto; **hartu duena:** el que ha cogido; **kapitana bera:** el propio capitán; **moztu:** cortar.

3.- PARADIGMA NOR-NORI-NORK: DIOT + -N.
diodan, diozun, dion, diogun, diozuen, dioten.

5. Sar ezazu lehen esaldia bigarreanean:

1. Nork eman dio zigarroa?; haurrak ez du esan nahi ...
2. Nori saldu dio kotxea?; Albertok ez du aipatu ...
3. Zergatik eman diote arrazoia?; ez dut ulertzen ...
4. Zenbat ordaindu beharko diot mekanikoari?; ez dakit ...
5. Zer erosi diot haurrari?; ezetz asmatu ...
6. Zenbat diru eskatuko diote?; Ameliak ... galdegin du.
7. Zergatik erantzun diozu horrela?; ... esan behar duzu.
8. Egia esan ote diozu?; Maribelek ... jakin nahi du.
9. Zer esango diogu Ainhoari?; ... pentsatu behar dugu.
10. Zer erregalatuko diozue amonari?; ... erabaki behar duzue.
11. Zer esan diozue nere ahizpari?; ... jakin behar dut.
12. Noiz eman dizkio giltzak?; ez dugu ikusi ...
13. Nori eman behar dizkiot eskerrak?; zuek esango duzue ...

6. Itzul ezazu:

1. Le hemos preguntado quién le ha dejado la revista.
2. No ha visto quién le ha tirado la piedra.
3. Andoni no sabe todavía que le responderá Fidel.
4. No sé si le perdonaré.
5. Queremos saber qué le has dicho a ese hombre.
6. Tu tía ha preguntado dónde le dejaremos el pan.
7. No sé por qué le han dado ese dinero a tu amigo.
8. A ver qué le has regalado a Ruperto.
9. A ver quién le gana a éste.

4.- PARADIGMA NOR-NORI: ZAIT + -N.
zaidan, zaizun, zaion, zaigun, zaizuen, zaien.

7. Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:

1. Non galdu zaio giltza?; Itziarrek ez daki ...
2. Zer iruditu zaio nere lana?; Joni ... galdetu behar diozu.
3. Nori tokatu zaio loteria?; badakizu ...?
4. Nondik ateratzen zaio haizea baloiari?; ezin dut aurkitu ...
5. Nola gertatu zaie hori?; ezin dut ulertu ...
6. Non ahaztu zait euritakoa?; badakizue ...?
7. Zer gertatzen zaizu? ... jakin nahi dut.
8. Nola gustatzen zaizu haragia?; etxekoandreak ... galdegin du.
9. Zer komeni zaizu?; zuk ... esan behar duzu.
10. Zer iruditu zaigu bere etxea?; Alfontsoari ... adieraziko diot.
11. Zergatik puskatu zaigu gurpila?; ez dakit ...
12. Noiz iritsiko zaizue dirua?; ... galdetu behar duzue.

8. Itzul ezazu:

1. No sé qué le gusta a tu hermana.
2. No sé qué me ocurre.
3. ¿Sabes de dónde te ha llegado esa carta?.
4. He preguntado qué os parece mi pueblo.
5. No sé cómo hay que decirte las cosas.
6. Queremos saber cuándo nos vendrá tu amigo.
7. A ver qué te parece esto.

5.- SINTETICOS INTRANSITIVOS.

**nagoen, zauden, dagoen, gauden, zaudeten, dauden.
nabilen, zabiltzan, dabilen, gabiltzan, zabiltzaten, dabiltzan.
natorren, zatozen, datorren, gatozen, zatozten, datozen.
noan, zoazen, doan, goazen, zoazten, doazen.**

9. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

1. Zer moduz dago aitona?; ... ikustera gatoz.
2. Non dago udaletxea?; esango al didazu, mesedez, ...?
3. Zenbat botila daude sukaldean?; ... kontatu behar dugu.
4. Zertan daude gauzak? ... jakin nahi dugu.
5. Zergatik zaude haserre?; ... esan behar didazu.
6. Noiztik gaude zure zain?; badakizu ...
7. Zure motoa ondo dabil?; anaiak ... galdetu du.
8. Nola dabil erloju zahar hau?; ez dakit ...
9. Norekin dabiltza horiek?; ikusi duzu ...?
10. Nondik nora zabiltza?; ... jakitea komeni zaigu.
11. Ze ordutan dator Hondarribiko autobusa?; badakizu ...
12. Zenbat jende dator?; begira ezazu ...
13. Zein datoz bazkaltzera?; andreak ... galdegin du.
14. Zertarako zatozte ordu honetan?; ez dakit ...
15. Noraino doa tren hau?; esango al didazu ...?
16. Zer moduz doa zure arazoa? ... galdegin diot abokatuari.
17. Zertara zoaz orain?; jakin daiteke ...?
18. Nora goaz bide honetatik?; ez dakit ...

10. *Itzulpena.*

1. Le enseñaré dónde está mi casa.
2. Jesús ha preguntado dónde están sus cosas.
3. Quiero saber qué tal estáis.
4. ¿Sabes cómo anda este reloj?.
5. ¿Has visto con quién anda Kepa?.
6. Mira quién viene.
7. ¿Se puede saber a qué viene ese chico?.
8. No le he dicho a dónde vamos.
9. A ver cómo anda esta máquina.
10. A ver cuántos vienen.

6.- SINTETICOS TRANSITIVOS.

dakidan, dakizun, dakien, dakigun, dakizuen, dakiten.
daukadan, daukazun, daukan, daukagun, daukazuen, daukaten.
dakardan, dakarzun, dakarren, dakargun, dakarzuen, dakarten.
daramadan, daramazun, daraman, daramagun, daramazuen,
daramaten.

11. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

1. Zerbait daki?; ... galdetu behar diogu Mertxeri.
2. Nondik daki hori?; ez du esan nahi ...
3. Zenbat daki horrek?; harrigarria da ...
4. Makinaz idazten badakizu?; ... galdegin dute.
5. Frantsesez ondo dakite?; ... erakutsi behar dute.
6. Zenbat diru dauka?; agure horrek ... ere ez daki.
7. Zer daukat esku honetan?; ezetz igarri ...
8. Nolako erlojua daukazu? ea ...
9. Non dauzka paperak? ez omen da oroitzen ...
10. Zergatik dakar aurpegi hori? ez dakigu ...
11. Zer dakarte egunkariek?; begiratu duzu ...?
12. Zenbat diru dakarte lagunek?; ... jakitea komeni zaigu.
13. Zer dakarzu maletan?; esan ezazu ...
14. Zergatik darama gorbata beltza?; ... galdegin diot Iboni.
15. Zenbat denbora darama anaiak Bartzelonan?; ez dakit ...

12. *Itzul itzazu esaldi hauek:*

1. Le preguntaremos (a ver) si sabe algo.
2. No sé quién tiene tu libro.
3. ¿Ha visto el médico cómo tienes la pierna?
4. Enseñad qué tenéis ahí.
5. Mira qué trae el periódico.
6. ¿Se puede saber a dónde llevas eso?
7. Quieren saber qué llevamos en esta bolsa.
8. A ver cuánto sabes.
9. A ver qué traes.

HUMOREA

● BDAKIT ZER DAUKAN

Bi zoro platanoak jaten ari dira patioan. Batek azala kendu gabe jaten ditu eta besteak harrituta esaten dio:

- Zergatik ez duzu azala kentzen?
- Azala kendu? Zertarako? Badakit zer daukan barruan eta!

7.- LAS FORMAS DE PASADO: NINTZEN Y NUEN

Como estas formas terminan en **-en** no varían al subordinarlas:

13. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

1. Nongoa zen gizon hura?; ez zuten esan ...
2. Noiz bukatu zen partidua?; ez dakit ...
3. Zergatik haserretu zen horrela?; ezin dugu ulertu ...
4. Nondik atera ziren lapurrak?; auzokoek ez zuten ikusi ...
5. Norenak ziren argazki polit haiek?; badakizu ...?
6. Norekin izan nintzen atzo?; ezetz asmatu ...
7. Zergatik etorri zinen hain berandu?; Lurdesek ... jakin nahi du.
8. Zertaz ari ginen hizketan?; ez naiz oroitzen ...

14. *Eman ezazu euskaraz:*

1. ¿Sabéis qué ocurrió ayer?
2. No sé cuándo llegó tu amigo.
3. ¿Sabes a dónde fueron tus hermanos?
4. ¿Sabes con quién estuve el jueves?
5. Han preguntado por qué no viniste a la reunión.
6. No recuerdo cuántos fuimos a cenar.
7. ¿Sabéis a qué fuimos a Bilbao?
8. Carmen ha preguntado si anduvisteis contentos.

15. *Sar ezazu lehen esaldia bigarrenean:*

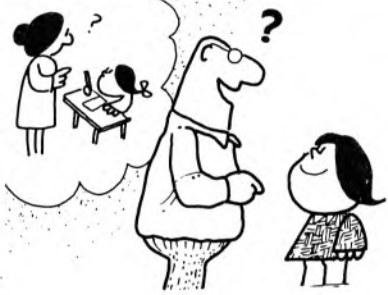
1. Zer esan zuen medikuak?; ez dakit ...
2. Nork esan zuen hori?; jakin al daiteke ...
3. Elenak neska ala mutila izan zuen?; Gurasoek, ... jakin nahi dute.
4. Nora eraman zuten gaisoa?; ez zuten esan ...
5. Nondik ekarri zuten ardoa?; ez dakigu ...
6. Zenbatean erosi zuten kotxea?; ez zuten aipatu ...
7. Norekin hitz egin genuen?; ez dut esango ...
8. Zertan gastatu zenuten dirua?; ... jakin nahi dugu.
9. Zenbat abere zituen?; baserritarrak ez zuen adierazi ...
10. Nolako txisteak kontatzen zituen agure hark?; oroitzen zara ...?
11. Non gorde nituen aldizkariak?; ez dakit ...
12. Nondik hartu nituen giltzak?; gogoratzen al zara ...?
13. Nolako gauzak egiten genituen eskolan?; oroitzen al zarete ...?

16. *Itzul ezazu:*

1. No recuerdo cuánto valía mi coche.
2. Ya sabemos quién escribió esa carta.
3. Alberto no dijo para qué necesitaba el coche.
4. ¿Sabes por qué hice eso?
5. Quiero saber dónde compraste ese libro.
6. Nekane ha preguntado qué queríais.
7. ¿Sabes a dónde llevaron mis papeles?

IKASI EZAZU HURRENGO ELKARRIZKETA, "NOTA ONAK".
Itzulpena erantzunetan dator.

● NOTA ONAK

1 —Ea nolako notak ekarri dituzun!	2 —Alajaina! Ez dakit ondo ikusten dudan!
3 —Bai, bai. Ederki ikusten duzu! Gelako lehenengoa naiz! Zer uste duzu!	4 —Eta jain daiteke nola gertatu den hori?
5 —Azterketa izan dugu eta nerea onena izan da...	6 —Zer galdegin dizute, bada?
7 —Zenbat hanka dituen elefanteak...	8 —Eta nik, hiru dituela erantzun dut.
9 —Hiru? Eta, hala ere, lehenengoa izan zara?	10 —Bai. Besteek bi jarri dute eta...

● IRAKURGAIA

Itziartxok sei urte ditu eta lehenbiziko mailan dabil. Egia esan, ez da oso saiatua eskolan. Nahiko bihurria da eta lan gutxi egiten du. Lagunekin jolasean eta berriketan pasatzen du denbora. Hori dela eta, nota txarrak ekartzen ditu gehienetan. Azkenetakoa izaten da.

Gaur, berriz, oso harro agertu da etxean. Esku batean maletatxoa dakar eta bestean nota papera.

Aitak, ikusi duenean, notak erakusteko eskatu dio:

– Egun on, Itziar! Lan handia egin al duzu eskolan? Ea! Erakutsi nolako notak atera dituzun! Ikusi nahi ditut.

Hurbiltzen da Itziar eta papertxoa ematen dio.

– Tori, aita! Ea zer iruditzen zaizkizun!

Aitak papera hartu eta harrituta gelditzen da. Ezin du sinetsi ikusten duena: Itziar gelako lehenengoa da!

– Zeeer? Arranopola! Ez dakit ondo ikusten dudan! Betaurrekoak garbitu beharko ditut, bada-ezpada ere...

– Ez, ez –esaten dio Itziarrek–. Ez duzu betaurrekoak garbitu beharrik. Ederki ikusten duzu! Lehenengoa naiz, bai. Zer uste duzu!

– Hara, hara! Hau sorpresa! Jakin daiteke nola gertatu den hori?

Eta Itziarrek:

– Azterketa izan dugu eta andereñok galdera bat jarri digu: ea zenbat hanka dituen elefanteak. Eta nik, hiru dituela erantzun dut...

– Alajaina! Hiru erantzun eta hala ere lehenengoa izan zara?

– Bai... Besteek bi dituela jarri dute eta...

Lehenbiziko: primero; **maila:** grado, nivel; **egia esan:** a decir verdad; **berriketa:** charla, conversación; **ikusten duena:** lo que ve; **arranopola:** icaramba!; **ez duzu...** **beharrik:** no necesitas ...; **andereño:** maestra.

● GALDERAK

1. Zenbakarren mailan dabil Itziartxo?
2. Zer moduz portatzen da eskolan?
3. Nolako notak ekartzen ditu?
4. Zenbakarrena izaten da?
5. Nola agertu da gaur etxean?
6. Zer jakin nahi du aitak?
7. Nola gelditu da aita notak ikusi dituenean?
8. Zer galdetu diote Itziarri azterketan?
9. Zer erantzun du Itziarrek?
10. Zer jarri dute beste lagunek?

● OHARRAK

● HORI DELA ETA

Las formas **-(e)la** y **eta** unidas expresan una idea causal equivalente a **con motivo de, como...**, etc...

Hori **dela eta**, haserretu egin da.
(*por ese motivo, se ha enfadado*)

Garestia **zela eta**, ez zuen erosi nahi izan.
(*Como era caro, no quiso comprarlo*)

Eguzkia dagoela **eta**, paseatzera joan da.
(*Como hace sol, se ha ido a pasear*)

● LEHEN MAILA

1.- El ordinal **primero** se puede expresar con los siguientes términos:

aurren
lehen
lehenbizi o lehendabizi

aurrena eta azkena	<i>el primero y el último</i>
lehen aldiz	<i>por primera vez</i>
lehen maila	<i>el primer grado</i>
lehenbizi , hau egin behar da	<i>primero, hay que hacer esto</i>

2.- Estos adjetivos llevan a menudo el morfema **-ko** (**-go**):

aurrenekoa eta azkenekoa	<i>la primera y la última</i>
lehenengo !	<i>¡el primero!</i>
lehenbiziko etxea	<i>la primera casa</i>

3.- Recuerda que **lehen** significa también **antes**, por lo tanto hemos de distinguir entre **lehengo** (*anterior*) y **lehenengo** (*primero*):

lehengo egunean	<i>el día anterior, el día pasado</i>
lehenengo egunean	<i>el primer día</i>

Lo mismo ocurre con **aurre**:

aurreko egunean	<i>el día anterior</i>
aurreneko egunean	<i>el primer día</i>

● ARIKETAK

17. *Perpaus hauek subordinatzeko, enuntziatiboak ala galderak diren ikusi behar duzu.*

Para subordinar las siguientes oraciones has de distinguir si son enunciativas o interrogativas.

1. AITAK: "Nolako eguraldia dago?"
Zer galdegin du aitak?
2. SEMEAK: "Euria egingo du"
Zer uste du semeak?
3. ARREBAK ANAIARI: "Eneko, noiz hasiko zara lanean?"
Zer galdegin dio arreba anaiari?
4. ANAIAK: "Berehala hasiko naiz"
Zer erantzun dio anaiak?
5. OSABAK IZEBARI: "Non ibili zarete goizean?"
Zer galdegin dio osabak izebari?
6. IZEBAK: "Ixabelekin atera gara erosketa batzuk egitera".
Zer erantzun dio izebak?
7. EBARISTOK: "Ana ezkondu egin da"
Zer esan du Ebaristok?
8. IÑAKIK: "Norekin ezkondu da?"
Zer galdegin dio Iñakik?
9. EBARISTOK: "Ez dakit..."
Zer erantzun dio Ebaristok?
10. HIPOLITOK: "Zopak ez du gatzik!"
Zer esan du Hipolitok?
11. EMAZTEAK: "Egia da! Botatzea ahaztu zait!"
Zer erantzun dio emazteak?
12. JAIONEK: "Atzo pelikula ederra ikusi nuen!"
Zer esan du Jaionek?
13. MOISESEK: "Bakarrik joan al zinen?"
Zer galdegin dio Moisesek?
14. JAIONEK: "Ez. Hiru lagun joan ginen."
Zer erantzun dio Jaionek?

18. *Irakur ezazu elkarrizketa hau eta gero erantzun galderei:*

1. AITORREK LUPERI: Ekarri al duzu egunkaria?
2. LUPEK: Bai. Mahai gainean utzi dut.
3. AITORREK: Hau ez da gaurkoa, atzokoa da.
4. LUPEK: Norbaitek hartu du orduan...
5. AMAK: Zer galdu zaizu, Aitor?
6. LUPEK AMARI: Zuk hartu al duzu gaurko egunkaria?
7. AMAK: Ez. Nik ez dut hartu.
8. AITORREK: Berdin da. Orain ezin dut irakurri lanera joan behar dut eta...

● **GALDERAK**

1. Zer galdetu dio Aitorrek Luperi?
2. Zer erantzun dio Lupek?
3. Zer esaten du Aitorrek?
4. Zer esaten du Lupek?
5. Zer galdetzen dio amak Aitorri?
6. Zer galdetzen dio Lupek amari?
7. Zer erantzuten dio amak?
8. Zer esaten du Aitorrek?

19. *Itzulpena*

¿Sabes a quién he visto en la calle? A Mikel, tu hermano. Le he dicho que mañana iremos a su casa. Ha preguntado cuándo iremos y le he contestado que iremos al mediodía. Le he explicado también que tú tienes mucho (gran) trabajo y que irás por la tarde. Ha dicho que le parece muy bien.

MATEO TXISTU

Mateo Txistu herri koxkor bateko apaiza omen zen. Apaiz zintzoa zen baina ehiztari amorratua ere bai. Mendian ibiltzen omen zen beti bere zakurrekin ehizan.

Igande goiz batez meza ematera joan zen eta zakurrak eliz atarian utzi omen zituen lotuta. Mezako arropak jantzi eta meza ematen hasi zen. Horretan ari zelarik erbi bat pasa omen zen eliz ondotik eta zakurrak zaunkaka hasi ziren indar handiz. Apaizak hura entzun eta meza bertan behera utzita eskopeta hartzera joan zen berehala. Mezako arropak kentzeko astirik gabe zakurrak askatu zituen eta erbiaren atzetik abiatu omen zen. Jendea txunditurik eta aho zabalik geratu zen elizan.

Erbia mendi aldera joan zen ihesi, eta zakurrak eta Mateo ere bai haren atzetik. Ibili eta ibili eta ezin zuten erbia harrapatu. Eguerdia iritsi zenean bazkaldu gabe geratu zen Mateo. Egun osoa batetik bestera korrika igaro zuten eta hala ere ez zuten erbia harrapatu. Gau osoan ere halaxe jarraitu omen zuten. Fiiiii! fiiiii! entzuten ziren gauean apaizaren txistuak zakurrei deika.

Hurrengo goizean leher eginda zegoen Mateo eta jantziak erabat urratuak zituen eta, hala ere, segi ta segi korrika jarraitzen zuen erbiaren atzetik.

Eguerdi aldera baserri batera iritsi zen Mateo eta andre bat ikusi zuen ogia egiten.

– Mesedez, andrea! Emaidazu ogi bat, goseak hila nago eta! –esan zion Mateok.

– Bai, bai –erantzun zion andreak–. Itxoin ezazu pitin bat eta berehala emango dizut.

Baina andreak ogia hartu orduko erbia agertu zen eta apaiz gizarajoa korrika hasi zen berriro.

Eta harrezkero horrela omen dabil beti. Mendi eta basoetan zehar, eguzkia dagoenean izerditan eta euria ari duenean lokatzetan sartuta, korrika beti ere hankak gelditu ezinik.

Jainkoaren zigorra izan omen zen meza bukatu gabe utzi zuelako.

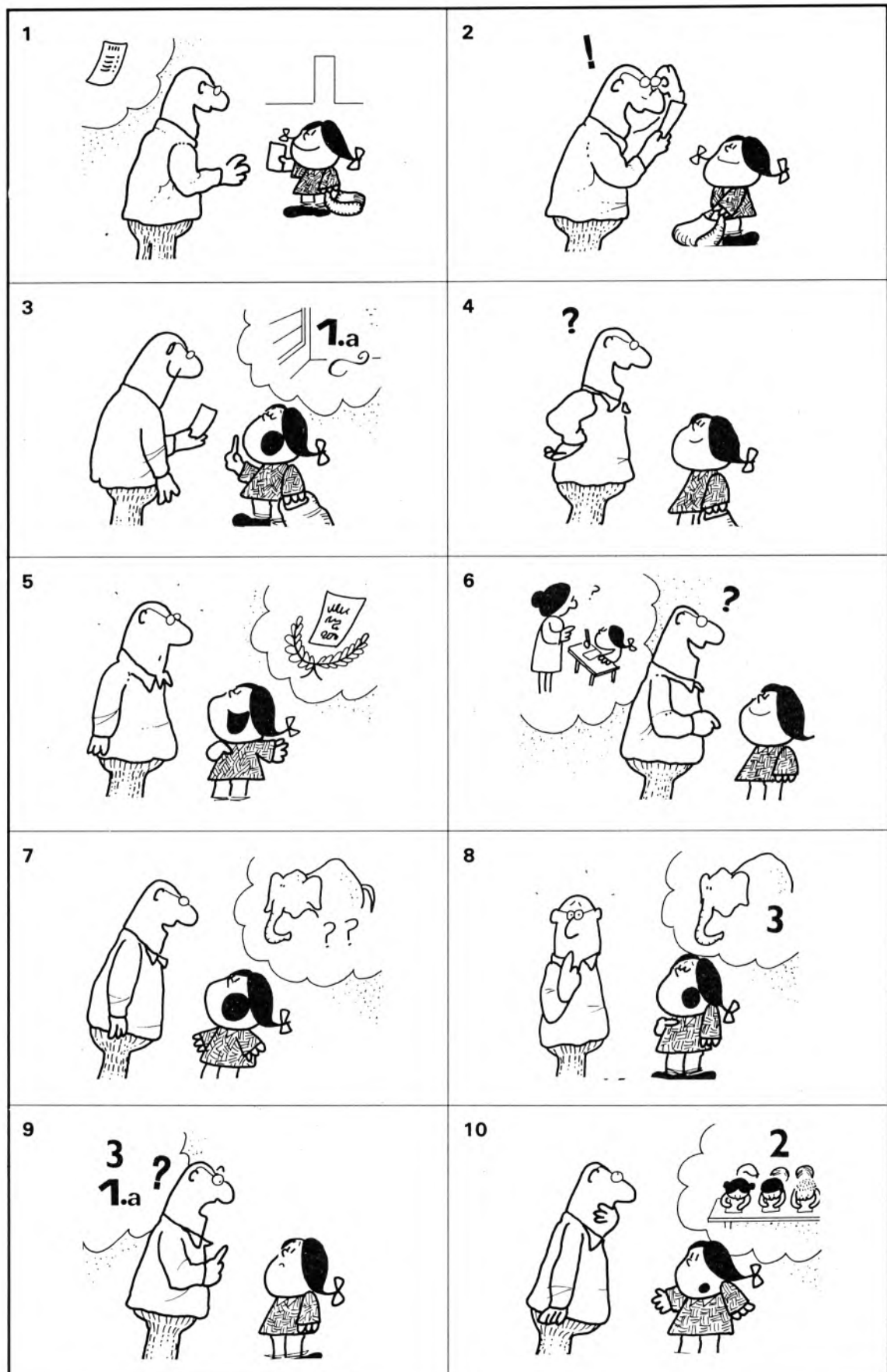
Oraindik ere, neguko gau luzeetan haizearen txistua entzuten denean, Mateo Txistu dabilela inguruan esaten dute zaharrek.

● GALDERAK

1. Non bizi zen Mateo Txistu?
2. Nolako apaiza zen?
3. Igande hartan nola utzi zituen zakurrak meza ematera joan zenean?
4. Zer egin zuten zakurrek erbia pasa zenean?
5. Zer egin zuen Mateok zakurrak zaunkaka sumatu zituenean?
6. Nola geratu zen jendea elizan?
7. Nola zegoen Mateo hurrengo goizean?
8. Nor ikusi zuen eguerdian?
9. Zertan ari zen andre hura?
10. Nola dabil Mateo harrezkero?
11. Zergatik zigortu zuen Jainkoak?
12. Zer esaten dute zaharrek haizearen txistua entzuten denean?

Koxkor: pequeño; **apaiz:** cura, sacerdote; **amorratu:** empedernido; **ehiza:** caza; **meza:** misa; **horretan ari zelarik:** cuando estaba en eso; **erbi:** liebre; **zaunkaka:** ladrando; **bertan behera utzi:** dejar plantado, abandonar; **abiatu:** partir, marchar; **asti:** tiempo para algo; **txunditu:** asombrado; **ihesi joan:** ir huyendo; **txistu:** silbido; **deika:** llamando; **erabat:** totalmente; **urratu:** desgarrado; **emaidazu:** deme Vd.; **goseak hila egon:** estar muerto de hambre; **itxoin:** esperar; **pitin bat:** un poquito; **hartu orduko:** para cuando tomó; **harrezkero:** a partir de entonces; **-an zehar:** a través de; **izerditan:** sudando; **lokatza:** barrizal; **Jainko:** Dios; **zigor:** castigo.

● NOTA ONAK

11. IKASKAIA

ETORTZEKO ESAN DUT

ETORTZEKO ESAN DUT!

● SUBORDINACION DE LAS ORACIONES IMPERATIVAS: -T(Z)EKO

Antes de estudiar este tema repasa lo aprendido sobre los imperativos en el tema 2 (pág. 48).

La forma más sencilla y empleada para subordinar oraciones imperativas es el uso de la terminación **-t(z)eko**.

● Ejemplos:

OSABAK: "Etorri berehala!"

→ Osabak berehala **etortzeko** esan du.
(*El tío ha dicho que vengas (venga, vengamos...) enseguida*)

NIK: "Hartu hori!"

→ Hori **hartzeko** esan dut.
(*He dicho que cojas eso*)

IZEBAK ILOBARI: "Sar zaitez"

→ Izebak, **sartzeko** eskatu dio ilobari.
(*La tía le ha pedido al sobrino que entre*)

AMAK ALABARI: "Esan ezazu egia!"

→ Amak egia **esateko** eskatu dio alabari.
(*La madre le ha pedido a la hija que diga la verdad*)

AITAK SEMEARI: "Zoaz etxera!"

→ Aitak etxera **joateko** agindu dio semeari.
(*El padre le ha ordenado al hijo que vaya a casa*)

Como puedes observar en los ejemplos precedentes, normalmente colocamos la forma en **-t(z)eko** inmediatamente antes del verbo principal (**esan, eskatu, agindu**), aunque no siempre sea así:

berehala **etortzeko** esan du.
Hori **hartzeko** esan dut.
egia **esateko** eskatu dio.
etxera **joateko** agindu dio.

He aquí, en orden alfabético, una serie de verbos conocidos ya que habrás de utilizar en los ejercicios que vienen a continuación.

a) Subordinados en **-tzeko**.

barkatu	→	barkatzeko	(perdonar)
beldurtu	→	beldurtzeko	(asustar)
bilatu	→	bilatzeko	(buscar)
bildu	→	biltzeko	(recoger, juntar)
bukatu	→	bukatzeko	(terminar, acabar)
deitu	→	deitzeko	(llamar)
ekarri	→	ekartzeko	(traer)
eseri	→	esertzeko	(sentarse)
etorri	→	etortzeko	(venir)
garbitu	→	garbitzeko	(limpiar)
hartu	→	hartzeko	(coger, tomar)
haserretu	→	haserretzeko	(enfadarse)
hil	→	hiltzeko	(matar, morir)
ibili	→	ibiltzeko	(andar)
ikutu	→	ikutzeko	(tocar)
ireki	→	irekitzeko	(abrir)
jaiki	→	jaikitzeko	(levantarse)
jaso	→	jasotzeko	(recoger, levantar)
jo	→	jotzeko	(pegar)
kendu	→	kentzeko	(quitar)
lagundu	→	laguntzeko	(ayudar)
lotu	→	lotzeko	(atar)
mugitu	→	mugitzeko	(moverse)
sartu	→	sartzeko	(entrar, meter)

b) Subordinados en **-teko**.

(Participios en -n, -si, -xi, -zi, -tsi, -txi, -tzi, -ztu)

ahaztu	→	ahazteko	(olvidar)
egin	→	egiteko	(hacer)
egon	→	egoteko	(estar)
eman	→	emateko	(dar)
entzun	→	entzuteko	(oír, escuchar)
erakutsi	→	erakusteko	(mostrar, enseñar)
eraman	→	eramateko	(llevar)
erantzun	→	erantzuteko	(contestar, responder)
esan	→	esateko	(decir)
hasi	→	hasteko	(empezar, comenzar)
itxi	→	ixteko	(cerrar)
itxoin	→	itxoiteko	(aguardar, esperar)
jaitsi	→	jaisteko	(bajar)
jan	→	jateko	(comer)
jantzi	→	jazteko	(vestirse)
joan	→	joateko	(ir)
piztu	→	pizteko	(encender)
utzi	→	uzteko	(dejar)

● ARIKETAK

1. *Sar ezazu lehen esaldia bigarreanean –t(z)eko erabiliz:*

1. "Ez ikutu ezer!" Amonak ... esan dio Martintxori.
2. "Bukatu azkar lan horiek!". Enkargatuak ... eskatu du.
3. "Ekarri giltza!". Mikelek ... esan zuen.
4. "Lotu zapata!". Osabak ... esan dio Inaziori.
5. "Jaiki ohetik!". Emazteak ... agindu dio senarrari.
6. "Ez ahaztu liburuak!". Irakasleak ... esan dio ikasleari.
7. "Ez esan gezurrik!". Amak ... eskatu dio alabari.
8. "Utzi bakean!". Imanolek ... esan du.
9. "Hasi lanean!". Nagusiak ... agindu du.
10. "Erakutsi argazkiak!". Lurdesek ... eskatu du.
11. "Kendu aurretik!". Txoferrak ... esan dio haurrari.
12. "Egon isilik!". Andreak ... agindu dio umeari.
13. "Ekarri labana!". Arrantzaleak ... esan dio mutikoari.
14. "Etorri!". Artzaiak ... agindu dio zakurrari.
15. "Ez ibili horrela!". Neskak ... esan dio mutilari.
16. "Ez egin hori!". Aitak ... agindu dio alabari.
17. "Piztu argia!". Maitek ... esan zuen.
18. "Lagundu amari!". Arrebak ... eskatu zion anaiari.

19. "Eseri zaitetz!". Begoñak ... eskatu zion atsoari.
20. "Jaitsi zaitetz hortik!". Gizonak ... agindu dio mutilari.
21. "Sar zaitetz barrura!". Etxekoandreak ... eskatu dio neskari.
22. "Ez zaitetz berandu etorri!". Aitak ... esan dio Imanoli.
23. "Ez zaitetz beldurtu!". Agureak ... esan dio neskatxari.
24. "Jantzi zaitetz berehala!". Aitak ... agindu dio semeari.
25. "Ez zaitetzte mugitu!". Lapurrak ... esan zion jendeari.
26. "Ez zaitetzte haserretu!". Ainhoak ... esan die gurasoei.

27. "Azkar erantzun ezazu!". Irakasleak ... esan dio ikasleari.
28. "Itxoin ezazu piska bat!". Lupek ... eskatu dio ahizpari.
29. "Deitu ezazu telefonoz!". Bulegoan ... esan diote Dionisiori.
30. "Ireki ezazu atea!". Mertxek ... esan du.
31. "Esan ezazu egia!". Andereñoak ... agindu dio Arrateri.
32. "Ez ezazu adarrik jo!". Zuk ... esan zenuen.
33. "Ez ezazu horrelakorik esan!". Amonak ... eskatu dio aitonari.
34. "Eraman ezazue botila etxera!". Paulek ... esan du.

35. "Ireki ezazue leihoa!". Eulalik ... esan die lagunei.
36. "Entzun ezazue, mesedez!". Alkateak ... eskatu zion jendeari.
37. "Barka ezazue!". Neska-mutilek ... esan zuten.
38. "Bildu itzazu paperak!". Izebak ... agindu dio ilobari.
39. "Bila itzazu giltzak!". Anuntxik ... esan dio Julitari.
40. "Garbitu itzazu eskuak!". ...esan diot anaia txikiari.
41. "Jaso itzazu gauza horiek lurretik!". Terek ... agindu dio Gurutzeri.
42. "Jan itzazue sagarrak!". Zuk ... esan zenuen.
43. "Ez itzazue txoriak hill!". Monikak ... esan die mutikoei.

44. "Zaude lasail!". Medikak ... esan dio gaisoari.
45. "Zoaz hemendik!". Pilartxok ... esan dio zakurrari.
46. "Emaidazu ogial!". Senarrak ... esan dio emazteari.
47. "Baiez esaiozu!". Amak aitari ... eskatu dio.

HUMOREA

● JOLASEAN

Idoia eta Ibon oihuka eta joka ari dira. Ama sartzen da eta esaten die:

– Zer da hau! Ume petralak! Beti borrokan aritu behar! Nola esan behar dizuet borrokan ez ibiltzeko? Oso itsusia da hori!

Eta Idoiak erantzun:

– Amatxo, ez ginen borrokan ari. Jolasean ari ginen: Ibon aitatxo zen eta ni amatxo...

Joka: pegándose; petral: revoltoso, desobediente; esan behar dizuet: tengo que deciros.

2. Itzul itzazu esaldi hauek:

1. iHe dicho que vengas!
2. iHe dicho que traigas eso!
3. iHe dicho que (me) dejéis en paz!
4. Tomás ha dicho que busquéis la llave.
5. Koldo le ha dicho a Mikel que no olvide el pan.
6. Roberto ha dicho que (le) perdones.
7. Han dicho que empecemos a trabajar.
8. El abuelo dijo que no nos asustáramos.
9. Le he dicho que coja el tren.
10. Nicolás ha ordenado que no toquéis eso.
11. Idoia dijo que le esperáramos aquí.
12. Tú dijiste que no nos enfadáramos.
13. Xabier ha pedido que le ayudemos.
14. Eulalia ha dicho que cerremos la puerta.
15. Tu padre ha dicho que vayas.
16. Han pedido que terminemos hoy los trabajos.
17. Han dicho de San Sebastián que llevemos estas cosas.
18. Han ordenado que nadie se mueva.
19. Cristina ha dicho que (le) enseñes las fotos.
20. Martín ha dicho que (le) contestemos pronto.
21. El tío le dijo al sobrino que estuviera tranquilo.
22. La tía Juanita ha dicho que vayamos a su casa.
23. Tu madre ha dicho que comas mucho.
24. El médico le ha ordenado al enfermo que se levante.
25. El padre le ha mandado al hijo que se lave la cara.

HURRENGO IPUINA, "AITA, SEMEA ETA ASTOA", BURUZ IKAS EZAZU.
GOGORATZEKO, 220. ORRIALDEAN DITUZU MARRAZKIAK

AITA, SEMEA ETA ASTOA

Behin batean baserritar zahar batek astoa saltzea erabaki zuen.

Semeari deitu eta honela esan zion:

– Seme, azokara joan behar dugu; astoa saldu nahi dut eta.

Eta herrirantz abiatu ziren: astoa aurretik eta aita-semeak atzetik, oinez.

Andre batek ikusi zituen eta honela esan zuen:

– Hara! Tonto horiek zertarako nahi dute astoa, jaten eman eta paseatzera ateratzeko? Kaiku halakoak!

Aitak hori entzun eta gainean jartzeko agindu zion semeari. Eta aurrera jarraitu zuten.

Geroxeago agure batekin egin zuten topo, eta honek honela esan zion mutilari:

– Mutiko! Ez duzu lotsarik! Aita zaharra oinez eta bitartean zu asto gainean patxada ederrean! Jaitsi zaitez hortik, alfer hori!

Jaitsi zen, bada, mutila eta aitari esan zion gainean jartzeko. Eta horrela jarraitu zuten.

Handik laster taberna ondotik igaro ziren. Hantxe mutil gazte batzuk zeuden eta bikotea ikusita esan zuten:

– Begira horiek! Haur gaixoa oinez eta aita asto gainean lasai asko. Gizon horrek ez du bihotzik!

Aitak orduan, lotsatuta, gainean jartzeko eskatu zion semeari. Eta horrela biak zihoazen asto gainean.

Errekara iritsi zirenean emakume batzuk arropak garbitzen ari ziren eta aita-semeak asto gainean ikusita marmarrean hasi ziren:

– Asto errukarria! Leher eginda daramate axolagabe horiek! Eta gainera azokan saldu nahiko dute!

Hori entzunik, aita-semeak asto gainetik jaitsi eta bion artean bizkar gainean hartu zuten animalia. Eta horrela sartu ziren herrian.

Herriko jendeak planta horretan ikusita burlaka hasi ziren:

– Ja, ja, ja! Hiru horietan ez da astoena gainean daramatena!– esaten zuten.

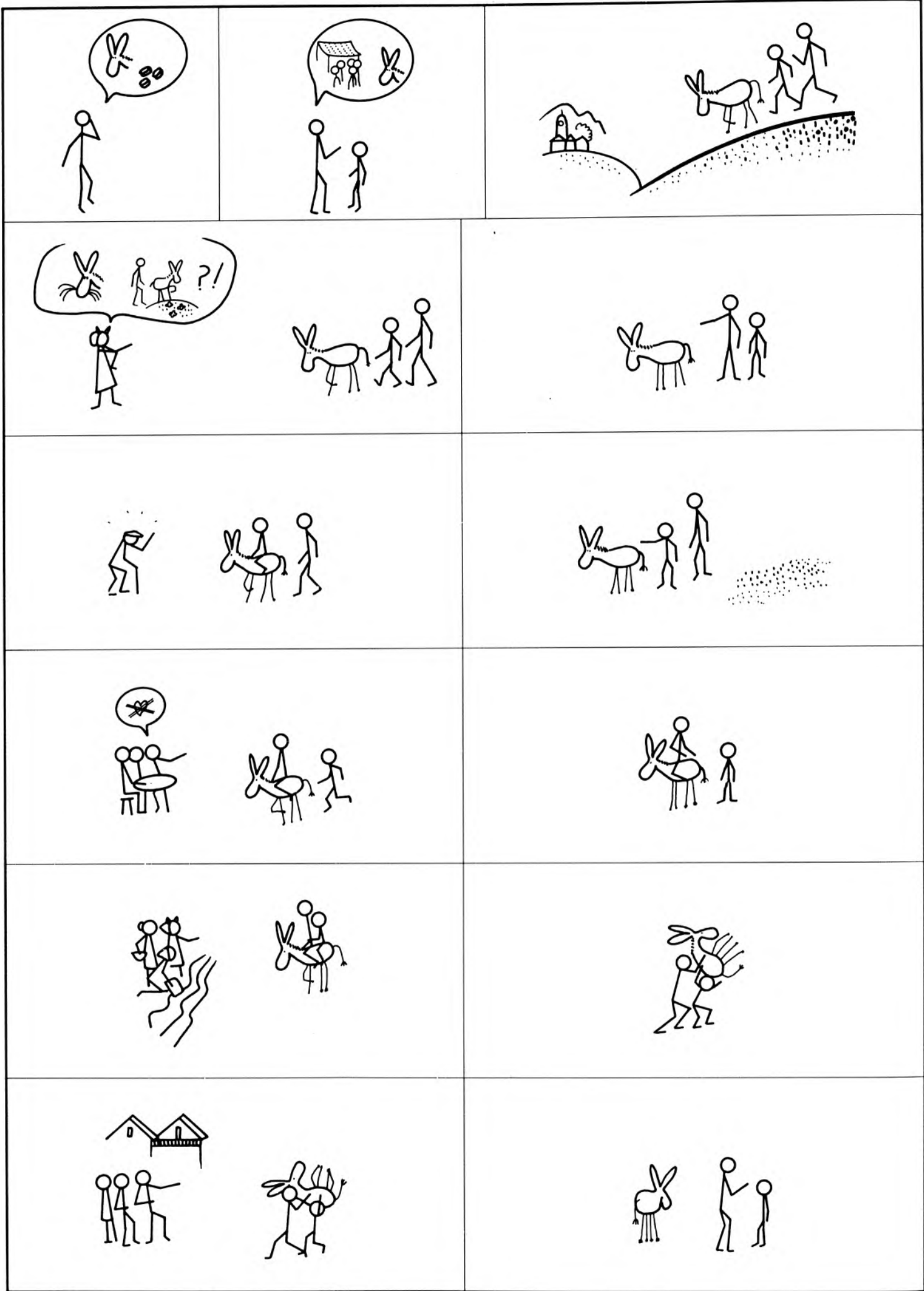
Orduan aitak astoa lurrean utzi eta semeari esan zion:

– Seme, ez ahaztu inoiz gaur ikasitakoa: Inoren kapritxoak egin nahian farregarri gelditu nahi ez baduzu, zeurea egin ezazu eta kito!

● GALDERAK

1. Zer erabaki zuen baserritarak?
2. Zer esan zion baserritarrek semeari? (**subord.**)
3. Norantz abiatu ziren baserritarra eta semea?
4. Nork ikusi zituen lehenbizi?
5. Emakumeak: "Zertarako nahi dute astoa?". Zer galdegin zuen emakumeak? (**subord.**)
6. Zer agindu zion orduan aitak semeari? (**subord.**)
7. Norekin egin zuten topo geroxeago?
8. "Ez duzu lotsarik!". Zer esan zion agureak mutikoari? (**subord.**)
9. Mutikoa jaitsi zenean nor jarri zen asto gainean?
10. Non zeuden mutil gazteak?
11. Nork esan zuen aitak ez zuela bihotzik?
12. Zertan ari ziren emakumeak errekan?
13. Azkenean nola eramán zuten astoa aita-semeek?
14. Zer esaten du herriko jendeak bikotea astoa bizkar gainean eramaten ikusten duenean? (**subord.**)
15. Astoa lurrean utzi eta zer esaten dio aitak semeari? (**subord.**)

Herrirantz: hacia el pueblo; **kaiku halakoak!** ¡Necios más que necios! **Geroxeago:** algo más tarde; **lotsa:** vergüenza; **patxada:** tranquilidad, despreocupación; **Handik laster:** al poco tiempo; **bikote:** pareja; **lotsatuta:** avergonzado; **zihoazen:** iban; **marmarrean hasi:** comenzar a murmurar; **errukarri:** digno de compasión; **axolagabe:** despreocupado, inconsciente; **Hori entzunik:** al oír eso; **bion artean:** entre ambos; **animalia:** animal; **planta:** actitud, facha; **astoena:** el más burro; **daramatena:** el que llevan; **ikasitakoa:** lo aprendido; **farregarri:** ridículo; **kito!** ¡se acabó!

● OHARRAK

● ASTOA SALDU NAHI ZUELA ESAN ZION

A menudo, al subordinar una oración además de incluir el sufijo subordinante (**-ela**, **-en**, **-t(z)eko**) debemos efectuar algunos cambios de persona, tiempo, etc... Lo mismo que en otras lenguas.

Por ejemplo:

IBONEK: "**Nere** autoan etorri **naiz**".

Zer esan du Ibonek?

Ibonek, **bere** autoan etorri **dela** esan du.

Pero si la subordinación se da en pasado la realizamos así:

IBONEK: "**Nere** autoan etorri **naiz**".

Zer esan zuen Ibonek atzo?

Ibonek **bere** autoan etorri **zela** esan zuen.

Otros ejemplos:

MUTILEK: "**Zer** egin behar **dugu** **hemen**".

Mutilek, **zer** egin behar **zuten** **han** galdetu **zuten**.

AMAK: "**Iñaki**, etorri **hona**!"

Amak, **hara** joateko esan zion **Iñakiri**.

OSABAK: "**Ogia** **bihar** erosiko **dut**".

Zer esan zuen atzo osabak?

Ogia **gaur** erosiko **zuela** esan zuen.

● ZERTARAKO NAHI DUTE ASTOA?

Recuerda que las formas terminadas en **-t(z)eko** sirven también para responder a la pregunta **zertarako (para qué)**

- Zertarako da ura?
- Ura, edateko da.

- *¿Para qué es el agua?*
- *El agua, es para beber.*

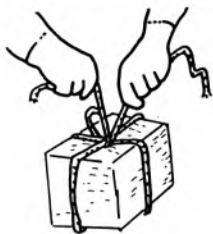
Sua, erretzeko.
Euritakoa, ez bustitzeko.
Ohea, lo egiteko.
etc...

El fuego, para quemar.
El paraguas, para no mojarse.
La cama, para dormir.
etc...

IKAS EZAZU HURRENGO ORRIALDEKOA.
ERREPASATZEKO 234. ORRIALDEA ERABIL EZAZU.

Hitz berriak:

soka:	cuerda	lapitz:	lápiz
lotu:	atar	marrazki:	dibujo
orrazi:	peine	maisu:	maestro
orraztu:	peinar	irakatsi:	enseñar, instruir
goilare:	cuchara	pospolu:	cerilla, fósforo
orratz:	aguja	irudi:	imagen, figura
josi:	coser	apaindu:	adornar
sendatu:	curar	igerileku:	piscina
kaiola:	jaula	igeri egin:	nadar
eduki:	tener, contener	zaindu:	cuidar
jokatu:	jugar	mukizapi:	pañuelo
gerriko:	cinturón	muki:	moco
eutsi:	sujetar	hiztegi:	diccionario
mailu:	martillo	hitz:	palabra
iltze:	clavo	bastoi:	bastón
guraizeak:	tijeras	lagundu:	ayudar
ebaki:	cortar	gutun:	carta
borroka:	lucha, pelea	albiste:	noticia
borroka egin:	luchar	bidali:	enviar
lapiko:	puchero, olla	jaso:	levantar
egosi:	cocer	neurtu:	medir

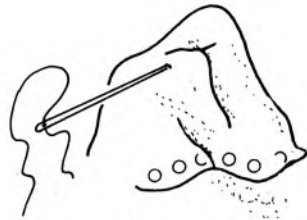
– Zertarako da soka?
– Soka, lotzeko da.

Orrazia,
orrazteko.

Goilarea,
zopa jateko.

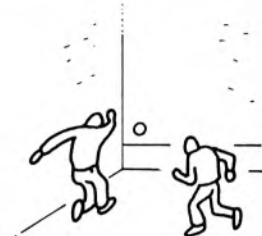
Orratza,
josteko.

– Zertarako dira botikak?
– Gaixoak sendatzeko.

Kaiolak,
txoriak edukitzeko.

Frontoiak,
pilotan jokatzeko.

Gerrikoa,
frakei eusteko.

Mailua,
iltzeak sartzeko

Guraizeak,
ebakitzeko.

Armak,
borroka egiteko.

Lapikoa,
janariak egosteko.

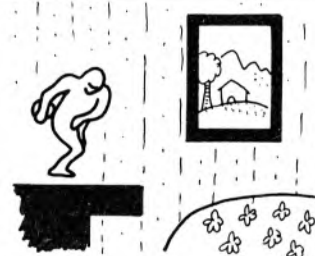
Lapitza,
idazteko eta marrazkiak egiteko.

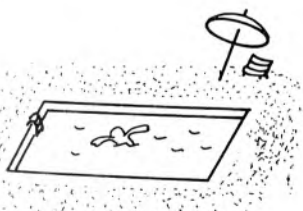
Maisua,
irakasteko.

Pospoluak,
sua pizteko.

Irudiak,
etxea apaintzeko.

Igerilekuak,
igeri egiteko.

Zakurra,
etxea zaintzeko

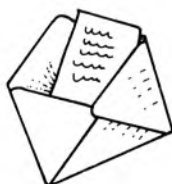
Mukizapia,
mukiak kentzeko

Hiztegiak,
hitzak begiratzeko.

Bastoia,
ibiltzen laguntzeko.

Gutunak,
albisteak bidaltzeko.

Gruak,
pisuak jasotzeko.

Metroa,
neurtzeko.

3. Erantzun galdera hauei parentesi artekoa erabiliz:

ZERTARAKO DA	1.	giltza?	(atea ireki)
	2.	labana?	(ebaki)
	3.	telefonoa?	(hitz egin)
	4.	eskopeta?	(ehizan ibili)
	5.	kalefazioa?	(etxea berotu)
	6.	belarra?	(abereek jan)
	7.	astoa?	(karga eraman)
	8.	behia?	(esnea eman)
	9.	esnea?	(gazta egin)
	10.	katua?	(saguak harrapatu)
	11.	gatza?	(janariei bota)
	12.	gasolina?	(autoak ibili)
	13.	gorbata?	(apaindu)
	14.	erlojua?	(ordua jakin)
	15.	pasaporte?	(muga igaro)
	16.	azoka?	(barazkiak erosi)
	17.	iturria?	(ura eman)

ZERTARAKO
DIRA

18.	eskolak?	(ikasi)
19.	aulkiak?	(eseri)
20.	zigarroak?	(erre)
21.	janariak?	(jan)
22.	edariak?	(edan)
23.	arrautzak?	(tortila egin)
24.	egunkariak?	(albisteak irakurri)
25.	betaurrekoak?	(hobeto ikusi)
26.	zubiak?	(ibaiak igaro)
27.	eskailerak?	(igo eta jaitsi)
28.	artzainak?	(artaldea zaindu)
29.	medikuak?	(gaisoak sendatu)

4. Itzul itzazu esaldi hauek:

1. El agua es para beber.
2. El pan es para comer.
3. Estos papeles son para escribir.
4. Aquellos otros para hacer dibujos.
5. Ese dinero es para comprar la carne.
6. Aquel camino es para ir a mi pueblo.
7. Esta camisa es para vestirla el domingo.
8. Necesito esos libros para llevarlos a casa.
9. Para hablar con mi hermano tienes que ir a la oficina.
10. Para aprender francés hay que ir a Francia.

● IDAZTEKO MAKINA

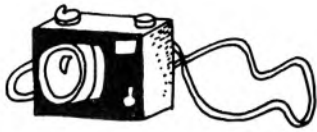
Las formas terminadas en **-t(z)eko** pueden tener también una función de modificador indirecto, en cuyo caso vienen antes del núcleo, antes del nombre que modifican, a su izquierda:

bizarra kentzeko makina	<i>máquina de afeitar</i>
lan egiteko tresna	<i>instrumento para trabajar</i>
edateko gogoa	<i>ganas de beber</i>
goiz jaikitzeke ohitura	<i>costumbre de levantarse temprano</i>
bazkaltzeko ordua	<i>la hora de comer</i>
jolas egiteko garaia	<i>momento para jugar</i>

IKAS EZAZU HURRENGO ORRIALDEA
ERREPASATZEKO 235.a ERABIL EZAZU.

hitz berriak:

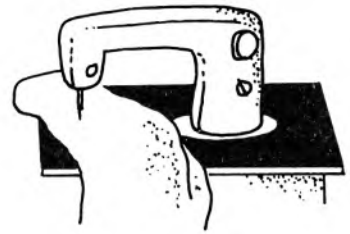
lehortu:	secar
tresna:	instrumento, aparato, herramienta
mintzatu:	hablar
neurtu:	medir
kutxa:	arca, cofre, caja
garagardo:	cerveza
pitxer:	jarra
komun:	retrete
gogo:	gana(s de)
asmo:	intención
erre:	fumar
ohitura:	costumbre
garai:	tiempo, época
atseden hartu:	descansar

Hau
argazkiak egiteko makina da.

Beste hau,
idazteko makina.

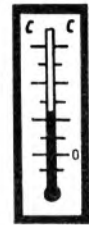
Hau,
josteko makina da.

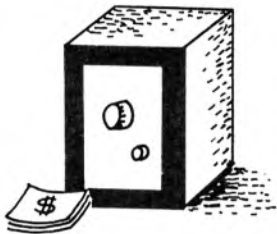
Hau,
ilea lehortzeko tresna da.

Mikrofonoa,
mintzatzeko tresna da.

Eta termometroa,
tenperatura neurtzeko tresna.

Hau,
dirua gordetzeko kutxa da.

Hau
garagardoa edateko pitxerra.

Basiliok,
jateko gogoa du.

Haurrak,
komunera joateko gogoa du.

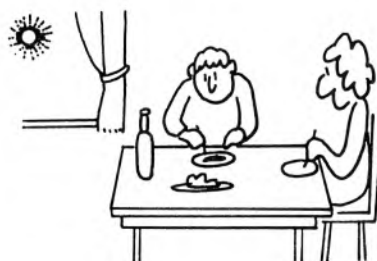
Maribik,
mendira joateko asmoa du.

Xantik
erretzeko ohitura du.

Ebaristori,
jaikitze ordua iritsi zaio.

Eguerdia,
bazkaltzeko garaia da.

Igandea,
atseden hartzeko eguna da.

5. *Esaldi hauek itzultzeko –t(z)eko erabili behar duzu:*

1. Esta, es la bolsa para traer el pan.
2. Esto, es el recipiente para tener la sal.
3. El teléfono es un instrumento para hablar.
4. El verano es época de ir a la playa.
5. El lunes es día de ir al trabajo.
6. Es hora de irse a la cama.
7. Esto no es sitio para jugar.
8. Hemos dejado el coche en el sitio de aparcar.
9. Este hombre tiene costumbre de beber.
10. No tengo costumbre de fumar.
11. Ayer compré una herramienta para hacer agujeros.
12. No han arreglado la máquina de lavar la ropa.
13. Tenemos intención de hablar con Joseba.
14. Mis amigos no tenían intención de ir al trabajo.
15. Los niños tienen gana(s) de salir a la calle.
16. Tengo ganas de ver esa película.

HUMOREA

● KONTZERTUA

Senar-emazte bi kontzertu bat entzuten ari dira. Halako batean andreak besoan jotzen du gizona eta aldamenekoa seinalatuz esaten dio:

- Ikusi arlote hori! Lo dago!
- Eta hori esateko esnatzen nauzu?

● HORTZAK GARBITZEKO PASTA

Amak dendara joateko esaten dio Beñardori eta hortzak garbitzeko pasta erosteko.

Dendara doa Beñardo eta esaten dio saltzaileari:

- Hortzak garbitzeko pasta nahi dut...
- Zein marka nahi duzu?
- Ez dakit, bada...
- Begira. Hau hortzak indartzeko da, beste hau arnasari usain ona emateko, beste honekin sariak ematen dituzte, beste honekin kromoak, beste hau...
- Barkatu, jauna. Nik hortzak garbitzeko nahi dut...

1. Kontzertu: concierto; arlote: rudo, inculto; esnatzen nauzu: me despiertas.2. Indartu: fortalecer; arnasa: aliento; usain: olor; sari: premio.

● BISTA TXARRA

Matias kotxe handi eta zabal horietako batean iritsi da lantegira. Lagun batek galdetzen dio:

- Matias, zertarako erosi duzu halako kotxe handia?
- Zera... bista txarra dut eta errazago aurkitzeko...

● JATEKO GOGOA

Emakume gizen bat sendagilearekin ari da hizketan:

- Jauna, jateko gogo izugarria izaten dut eta gehiegi gizentzen ari naiz. Zer egin behar dut piska bat flakatzeko?
- Flakatzeko? Berdura, fruta, zumoak eta gazta hartu behar dituzu...
- Ederki. Baina hori noiz, bazkaldu aurretik ala ondoren?

● GELTOKIAN

Trena Altsasuko geltokira iritsi da. Ambrosiok zerbait hartzeko gogoa du eta burua ateratzen du leihotik. Mutiko bat ikusten du eta hurbiltzeko keinua egiten dio:

- Aizu, mutiko! Tori berrehun pezeta eta erosi azkar bi bokadilo: bat zuretzat eta bestea neretzat.

Mutikoak korrika alde egiten du eta bi minutu barru hantxe dago berriz:

- Tori ehun pezeta hauek –esaten dio Ambrosiori–. Bokadilo bakarra zegoen...

● BETAURREKOAK

- Ama, aitona hil zenean zerura joan al zen?
- Bai, semetxo. Zerura joan zen.
- Larri ibiliko da orduan atea aurkitzeko...
- Zer, bada?
- Betaurrekoak hemen utzi zituen eta...

<p>3. Errazago: más fácilmente.
4. Gizendu: engordar; piska bat: un poco; flakatu: adelgazar; bazkaldu aurretik: antes de comer.
5. Geltoki: estación; kein: seña, gesto.</p> |
|--|

● ARIKETAK

6. *Perpaus hauek subordinatzeko, enuntziatiboak, galderak ala aginduak diren hartu behar duzu gogoan.*

Para subordinar estas oraciones has de tomar en cuenta si son enunciativas, interrogativas o imperativas:

1. ARTZAINAK: "Norena da zakurra"
Zer galdetu du artzainak?
2. EHIZTARIAK: "Nerea"
Zer erantzun dio ehiztariak?
3. TABERNAKO ANDREAK : "Atera ezazue zakurra kanpora!"
Zer esan du tabernako andreak?
4. LAPURRAK JENDEARI: "Jaso eskuak!"
Zer agindu dio lapurrak jendeari?
5. ERTZAINAK LAPURRARI: "Zertarako nahi duzu dirua?"
Zer galdetzen dio ertzainak lapurrari?
6. LAPURRAK ERTZAINARI: "Goxokiak erosteko".
Zer erantzuten dio lapurrak ertzainari?
7. ATSO BATEK: "Gezurra dirudi!"
Zer esaten du atso batek?
8. IRAKASLEAK IKASLEEI: "Bildu paper guztiak!"
Zer agindu die irakasleak ikasleei?
9. BIXENTEK IRAKASLEARI: "Gero zer egin behar dugu?"
Zer galdetu dio Bixentek irakasleari?
10. IRAKASLEAK: "Matematikak ikas itzazue!"
Zer erantzun dio irakasleak?
11. MUTILAK: "Herenegun Eibarren izan ginen eta ederki bazkaldu genuen".
Zer esan du mutilak?
12. XANTIK: "Peruk tontoa naizela esan du eta ez diot barkatuko!"
Zer esan du Xantik?

13. XEBASTIANEK: "Atzo ez nintzen lanera joan eta pelikula bat ikusi nuen!"
Zer esan du Xebastianek?
14. AMAK HAURRARI: "Oso goiz da oraindik: itzali ezazu telebista eta zoaz kalera lagunekin jolastera".
Zer esan dio amak haurrari?
15. AITAK: "Zeinek itxi du atea? Giltza ekarri eta berehala ireki ezazue".
Zer esan du aitak?
16. OSABAK JOSETXORI: "Etorri hona eta zergatik egin duzun hori esan ezazu"
Zer eskatu dio osabak Josetxori?
17. GORKAK FELIPERI: "Irakur itzazu egunkariak eta gero nere gelan utzi itzazu".
Zer agindu dio Gorkak Feliperi?
18. BASERRITARRAK: "Zeinek bota du harria?"
Zer galdetu du baserritarrak?
19. UMEAK: "Nik ez. Beste batek".
Zer erantzun dio umeak?

7. Itzulpena

La madre pregunta qué hora es. El padre le responde que las doce. La madre cree que es muy tarde y le pregunta a Tere dónde está Imanol. Esta le responde que ha ido a casa de Joseba. Entonces la madre le dice que llame a casa de Joseba. Tere dice que no sabe el número y la madre le dice que mire en el libro. Tere llama y pregunta si es la casa de Joseba. Le contestan que sí. Pregunta a ver si Imanol esta allí y le contestan que no, que ha salido y que estén tranquilos, que pronto llegará a casa.

8. Irakur ezazu elkarrizketa hau eta gero galderei erantzun:

1. DENDARIAK: Zer nahi duzu, Kepa?
2. KEPAK: Botak erosi nahi ditut.
3. DENDARIAK: Zuk ikusi eta aukeratu.
4. KEPAK: Zenbat balio dute beltz horiek?
5. DENDARIAK: Lau mila pezeta.
6. KEPAK: Garesti samarrak iruditzen zaizkit...
7. DENDARIAK: Nolakoak nahi dituzu, bada?
8. KEPAK: Mendian ibiltzeko behar ditut.
9. DENDARIAK: Eraman itzazu orduan. Larruzkoak dira eta ez zaie urik sartuko.

● GALDERAK

1. Zer galdetu dio dendariak Kepari?
2. Zer erantzuten dio Kepak?
3. Zer esaten dio dendariak?
4. Zer galdetzen dio Kepak?
5. Zer erantzuten dio dendariak?
6. Zer dio Kepak?
7. Zer galdetzen dio dendariak?
8. Zer erantzuten dio Kepak?
9. Zer esaten dio dendariak?

HURRENGO IPUINA, "BESTE BATI", BURUZ IKASI BEHAR DUZU.
Itzulpena erantzunetan dator.

"BESTE BATI"

Duela zenbait urte, Emeterio eta Benita, bi arabar erdaldun, ezkondu eta Donostiara joan ziren ezta bidaian. Ordu bietan heldu ziren goseak amorratzen eta Parte Zaharreko jatetxe batera sartu ziren zerbait jateko asmotan. Neska batek janari-karta mahai gainean utzi eta alde egin zuen berehala. Gure lagunek karta hartu zuten baina ez bata eta ez besteak ez zekiten irakurtzen.

- Zer eskatuko dugu? -galdetu zuen Emeteriok.
- Ez dakit, bada... -erantzun zion Benitak-. Gauza berria izanez gero niri berdin zait, aspertua bait nago beti patatak jaten...

Neska etorri zen berriro:

- Zer hartuko duzue?

Eta Emeteriok karta hartuta:

- Zera... Ekatzu hau... gero hau... eta hau...

Neskak nota hartu eta sukaldera joan zen.

Zerbait itxaron ondoren laster agertu zen bazkariarekin: lehen platera porru-patatak ziren, bigarrena patatak saltsan, eta hirugarrena patata frejituak.

- Ederra egin dugu! -esan zuen Benitak-. Patatak ez jateagatik Donostiara etorri eta orain nazkatu arte jan behar!

Eta isil-isilik jaten hasi ziren.

Aldameneko mahaian gizon bat ikusi zuten kokotxak jaten. Bukatu zuenean behatza jaso eta "beste bat" eskatu zuen, euskaraz. Orduan beste kaxuelatxo bat ekarri zion neskatxak.

- Guk ere "beste bat" eskatu behar dugu -esan zuen Emeteriok-. Goxoa dirudi eta.

Eta berdin egin zuen: behatza jaso eta "beste bat" eskatu zuen. Eta neskak beste platerkada bat patata ekarri zien.

Ahal zuten bezala patata haiek ere jan eta azkenean kanpora atera ziren.

Kontxa aldean buelta bat eman ondoren jaialdi batera joan ziren. Sartu zirenean mutil bizardun bat ari zen kantatzen eta gitarra jotzen. Amaitu zuenean txalo beroak jo zizkion jendeak eta "Beste bat!! "Beste bat!!" eskatzen hasi ziren oihuka.

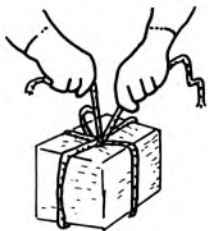
Orduan Emeterio estu eta larri altxa zen eta emazteari besotik helduta esan zion:

– Goazen! Goazen agudo hemendik! Bestela patatak jan beharko ditugu berriz eta!!!

● GALDERAK

1. Emeteriok eta Benitak ba al dakite euskaraz?
2. Ze ordutan eta nola iritsi ziren Donostiara?
3. Nora joan ziren bazkaltzera?
4. Nork irakurri zuen karta?
5. Benitak zer eskatu nahi zuen?
6. Zeinek aukeratu zituen janariak?
7. Zertan ari zen aldameneko gizona?
8. Zer egin zuen gizonak kokotxak jan zituenean?
9. Gizona ere erdalduna zen?
10. Emeterioren ustez zer zen "beste bat"?
11. Kontxan ibili ondoren, nora joan ziren?
12. Nor ikusi zuten jaialdian?
13. Ongi kantatu al zuen?
14. Zer eskatu zion jendeak?
15. Emeteriok eta Benitak ere txaloak jo zituzten?
16. Zer uste zuten Emeterio eta Benitak?

Duela zenbait urte: hace algunos años; **arabar:** alavés; **eztai bidaia:** viaje de bodas; **heldu:** llegar; **goseak amorratzen:** rabiando de hambre; **ez batak eta ez besteak:** ni el uno ni el otro; **ez zekiten:** no sabían; **gauza berria izanez gero:** con tal de que sea cosa nueva; **zera:** muletilla que se emplea cuando no se encuentra la palabra precisa; **ekatzu:** traiga (Vd.); **porru-patatak:** puerros con patatas; **saltsa:** salsa; **ez jateagatik:** por no comer; **nazkatu arte:** hasta asquearse; **behatz:** dedo; **kaxuelatxo:** cazuelita; **beste platerkada bat patata:** otro plato de patatas; **ahal zuten bezala:** como podían; **bizardun:** barbudo; **txalo beroak jo zizkionten:** le aplaudieron calurosamente; **estu eta larri:** apurado; **agudo:** rápidamente; **bestela:** si no.

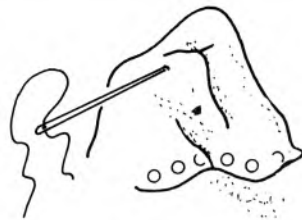
– Zertarako da soka?

Orrazia,

Goilarea,

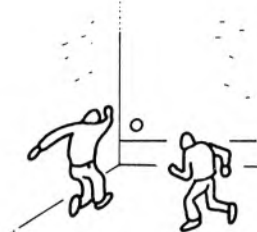
Orratza,

– Zertarako dira botikak?

Kaiolak,

Frontoiak,

Gerrikoa,

Mailua,

Guraizeak,

Armak,

Lapikoa,

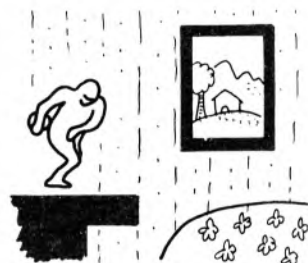
Lapitza,

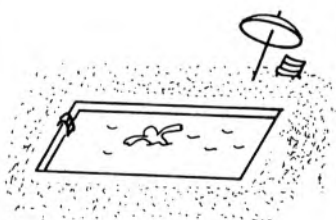
Maisua,

Pospoluak,

Irudiak,

Igerilekuak,

Zakurra,

Mukizapia,

Hiztegiak,

Bastioa,

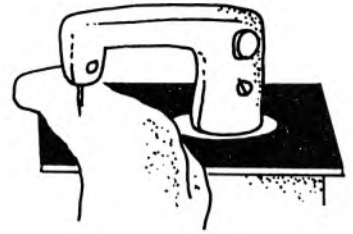
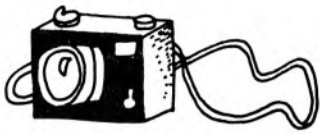
Gutunak,

Gruak,

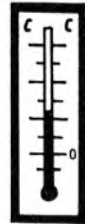

Metroa,

Hau

Beste hau,

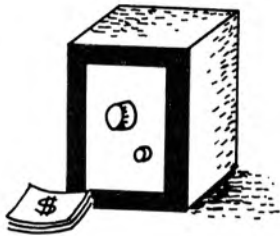

Hau,

tresna da.

Mikrofonoa,

Eta termometroa,

Hau,

Hau

Basiliok,

gogoa du.

Haurrak,

gogoa du.

Maribik,

asmoa du.

Xantik

ohitura du.

Ebaristori,

ordua iritsi zaio.

Eguerdia,

garaia da.

Igandea,

eguna da.

12. IKASKAIA

GERO ETA HOBETO

El adjetivo en euskera admite tres grados a los que corresponden otros tantos sufijos: el grado comparativo (**-ago**), el superlativo (**-en**) y en el grado de exceso (**-egi**). Estas referencias al adjetivo valen también para el adverbio.

1. EL GRADO COMPARATIVO: -AGO

La comparación en euskera puede ser de igualdad o de superioridad. La comparación de inferioridad (menos grande, menos caro, etc...) no existe en euskera.

Este tema vamos a tratar inicialmente de la comparación de superioridad.

El grado comparativo se forma añadiendo al lexema el morfema **-ago**:

handi	→	handiago	(más grande, mayor)
txiki	→	txikiago	(menor)
polit	→	politago	(más bonito)
egoki	→	egokiago	(más apropiado)
garesti	→	garestiago	(más caro)
berandu	→	berandago	(más tarde)
urruti	→	urrutiago	(más lejos)
etc...			

La conjunción empleada en este tipo de comparación es **baino**, resultando la siguiente estructura:

A B baino ...-agoa da

Ejemplos:

Bilbo Donostia **baino handiagoa** da.
(*Bilbao es mayor que San Sebastián*)

Donostia Bilbo **baino politagoa** da.
(*San Sebastián es más bonito que Bilbao*)

Ura ardoa **baino merkeagoa** da.
(*El agua es más barata que el vino*)

Ardoa ura **baino garestiagoa** da.
(*El vino es más caro que el agua*).

● HOBE

Una excepción de lo dicho anteriormente es el adjetivo **on** cuyo comparativo es **hobe**.

Nere erlojua ona da, baina zurea **hobe**a.
(*Mi reloj es bueno, pero el tuyo mejor*)

Gaurko eguraldia atzokoa baino **hobe**a da.
(*El tiempo de hoy es mejor que el de ayer*)

● HOBETO

La forma comparativa del adverbio **ondo** es **hobeto**.

Nere erlojua ondo dabil, baina zurea **hobeto**.
(*Mi reloj anda bien, pero el tuyo mejor*)

Ibonek Eustakiok baino **hobeto** hitz egiten du.
(*Ibon habla mejor que Eustaquio*)

– Zer moduz dago gaisoa?	– ¿Qué tal está el enfermo?
– Hobeto .	– <i>Mejor.</i>

● GEHIAGO / GUTXIAGO

La comparación de cantidad se realiza por medio de **gehiago** (más) y **gutxiago** (menos).

Anek Pilik baino **gehiago** erretzen du.
(*Ane fuma más que Pili*)

Aberatsek pobreek baino diru **gehiago** dute.
(*Los ricos tienen más dinero que los pobres*)

Zuk nik baino **gutxiago** dakizu.
(*Tú sabes menos que yo*)

Orain lehen baino **gutxiago** irabazten dugu.
(*Ahora ganamos menos que antes*)

Gehiago nahi dut.
(*Quiero más*)

HUMOREA

● GAIZTOAGOA

Edurnetxok honela galdetzen dio amari:

- Ama, zergatik dituzu ile txuriak?
- Zu gaiztoa zarelako!
- Orduan... zu gaiztoagoa zara...
- Zergatik diozu hori?
- Amonak zuk baino txuriagoak dituelako...

● PUSKA HANDIAGOA

Egun batean zakur batek haragi puska bat darama ahoan. Putzu batera iristen da eta bere irudia ikusten du uretan. Beste zakur bat delakoan honela hitz egiten du:

– Hara! Zakur horren haragi puska nerea baino handiagoa da! Kendu egingo diot!

Hori esatean ahoa irekitzen du eta zatia uretara erortzen zaio, eta orduan batere gabe geratzen da...

● ANDEREÑO HOBEA

Andereñoak ikastolan:

- Oso alferra zara, Estitxul! Zazpi urte dituzu eta oraindik ez dakizu irakurtzen! Urte horietan liburu handiak irakurtzen nituen nik!
- Andereño hobe izango zenuen segur aski...

1.– Txuri: diminutivo de zuri.

2.– Puska: pedazo; putzu: pozo; beste zakur bat delakoan: creyendo que es otro perro.

He aquí una lista de adjetivos y adverbios que a estas alturas debes conocer ya en su mayoría. Repásalos y aprende los que te resulten nuevos.

ADJETIBOAK

bueno	on	txar	malo (calidad)
mejor	hobe		
hermoso	eder	itsusi	feo
bonito	polit		
honrado, formal	zintzo	gaizto	malo (malvado)
dócil, formalito	txintxo	petral	indócil, atravesado
		bihurri	travieso
alegre	alai	triste	triste
joven	gazte		
nuevo	berri	zahar	viejo
agradable, afable	atsegin	zakar	tosco
castizo, campechano	jator	gezurti	mentiroso
humilde	apal	harro	orgullosa
		pobre	pobre
rico	aberats	behartsu	necesitado
		motel	lento
rápido, listo	azkar	baldar	torpe
vigoroso, ágil	bizkor	trakets	torpe
habilidoso	trebe	alfer	vago
trabajador	langile	axolagabe	despreocupado
esforzado	saiatu	estu	apurado
tranquilo	lasai	desegoki	inadecuado
adecuado	egoki	kaltegarri	perjudicial
necesario	beharrezko	oker	torcido, incorrecto
recto, correcto	zuzen	zikin	sucio
limpio	garbi	narras	desaliñado
arreglado, pulcro	txukun	ilun	oscuro
claro	argi	hotz	frío
caliente	bero		
templado	epel	lehor	seco
mojado	busti	gazi	salado
dulce	gozo		
fácil	erraz	zail	difícil
tierno	samur		
blando	bigun	gogor	duro
ligero	arin	astun	pesado
barato	merke	garesti	caro
grande	handi	txiki	pequeño
largo	luze	motz	corto
ancho	zabal	estu	estrecho
grueso	lodi	mehe	delgado
		zorrotz	afilado, agudo
		argal	delgado
gordo	gizen	flako	flaco
redondo	borobil		

negro
rojo
azul

beltz
gorri
urdin

zuri
berde
hori

blanco
verde
amarillo

ADBERBIOAK

mucho
más
bien
mejor
temprano
antes
cerca
arriba

asko
gehiago
ondo
hobeto
goiz
lehen
hurbil
gora

gutxi
gutxiago
gaizki
okerrago
berandu
gero
urruti
behera

poco
menos
mal
peor
tarde
luego
lejos
abajo

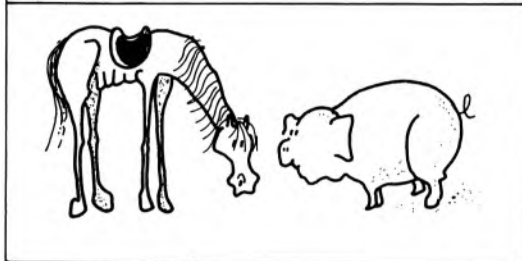
HURRENGO ORRIALDEAK BURUZ IKAS ITZAZU.
Gogoratzeko 264 eta 265 orrialdeak erabil itzazu.

Neska mutila baino politagoa da.
Mutila neska baino itsusiagoa da.

Emakumea gizona baino gazteagoa da.
Gizona emakumea baino zaharragoa da.

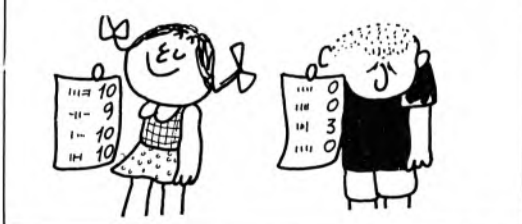
Zaldia zerria baino flakoagoa da.
Zerria zaldia baino gizenagoa da.

AITOR XABIER

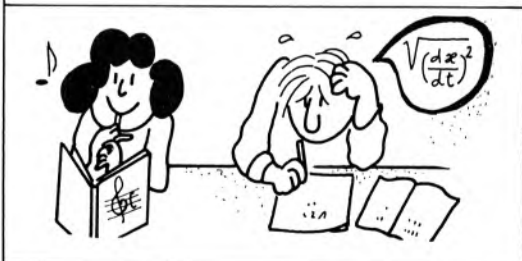

Aitor Xabier baino gaiztoagoa da.
Xabier Aitor baino txintxoagoa da.

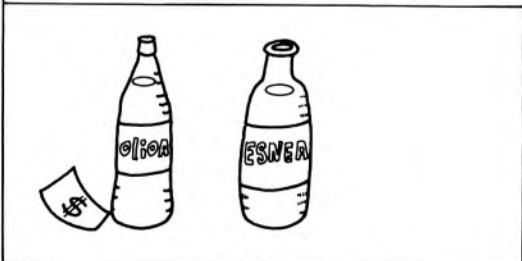
MIRENTXU JOSETXO

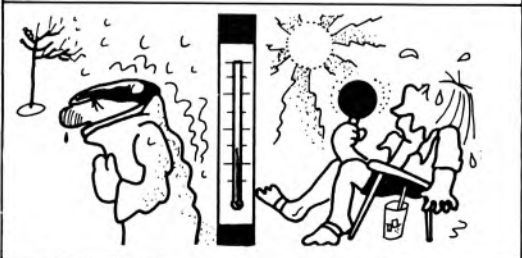
Mirentxuren notak Josetxorenak baino
hobeak dira.
Josetxoren notak Mirentxurenak baino
txarragoak dira.

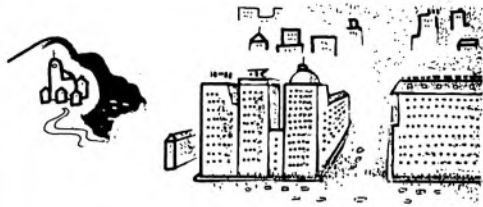
Musika matematikak baino errazagoa da.
Matematikak musika baino zailagoak dira.

Olio esnea baino garestiagoa da.
Esnea olio baino merkeagoa da.

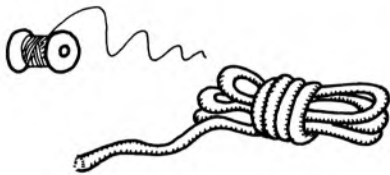
Negua uda baino hotzagoa izaten da.
Uda negua baino beroagoa izaten da.

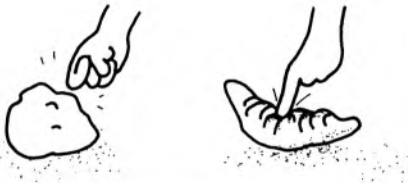
**Herriak hiriak baino txikiagoak izaten dira.
Hiriak herriak baino handiagoak izaten dira.**

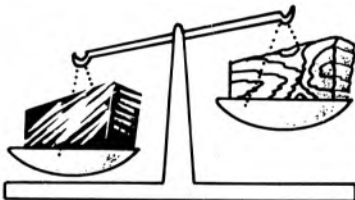
**Leihoa atea baino estuagoa da.
Atea leihoa baino zabalagoa da.**

**Haria soka baino meheagoa da.
Soka haria baino lodiagoa da.**

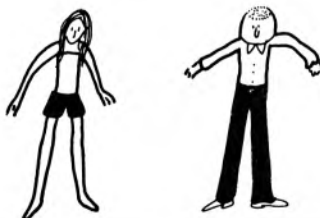
**Harria ogia baino gogorragoa izaten da.
Ogia harria baino bigunagoa izaten da.**

**Burdina egurra baino astunagoa da.
Egurra burdina baino arinagoa da.**

**Kea hodeia baino luzeagoa da.
Hodeia kea baino borobilagoa da.**

**Neskaren frakak mutilarenak baino
motzagoak dira.
Mutilaren frakak neskarenak baino
luzeagoak dira.**

**Karakola erbia baino motelagoa da.
Erbia karakola baino azkarragoa da.**

● LA COMPARACION ADVERBIAL

Cuando la comparación es de tipo adverbial no suele llevar el determinante –a que normalmente aparece en la comparación adjetiva, de cualidad. Observa esta diferencia en los siguientes ejemplos:

Hau errazagoa da.
(Esto es más fácil)

Honela errazago egingo dugu.
(Así lo haremos más fácilmente)

Ibon Arantxa baino jatorragoa da.
(Ibon es más castizo que Arantxa)

Ibonek Arantxak baino jatorrago hitz egiten du.
(Ibon habla más castizamente que Arantxa)

Erbia zakurra baino azkarragoa da.
(La liebre es más rápida que el perro)

Erbia zakurra baino azkarrago dabil.
(La liebre anda más rápido que el perro)

Otros ejemplos:

Hemen lasaiago mintzatuko gara.
(Aquí hablaremos más tranquilamente)

Orain okerrago bizi gara.
(Ahora vivimos peor)

Argiago hitz egin ezazu!
(¡Habla más claro!)

Xabier urrutiago bizi da.
(Xabier vive más lejos)

● LA COMPARACION PROGRESIVA: GERO ETA -AGO.

Las expresiones tipo **cada vez más ...** se construyen con la fórmula:

GERO ETA ...-AGO

● Ejemplos:

gero eta aberatsagoa	<i>cada vez más rico</i>
gero eta tontoagoa	<i>cada vez más tonto</i>
gero eta zaharragoa	<i>cada vez más viejo</i>
gero eta okerrago	<i>cada vez peor</i>
gero eta hobeto	<i>cada vez mejor</i>
gero eta beranduago	<i>cada vez más tarde</i>
gero eta gutxiago	<i>cada vez menos</i>

● BAKEZALEAK

Tabernako atea irekitzen da eta marinela bizardun baten burua agertzen da. Itxura gogorra du eta barrukoei begira honela mintzatzen da:

– Zeinek nahi du borrokan egin!

Jendea ikaratua dago eta inork ez dio erantzuten. Orduan marinela gero eta fuertago:

– Zeinek nahi duen borrokan egin galdetu dut!

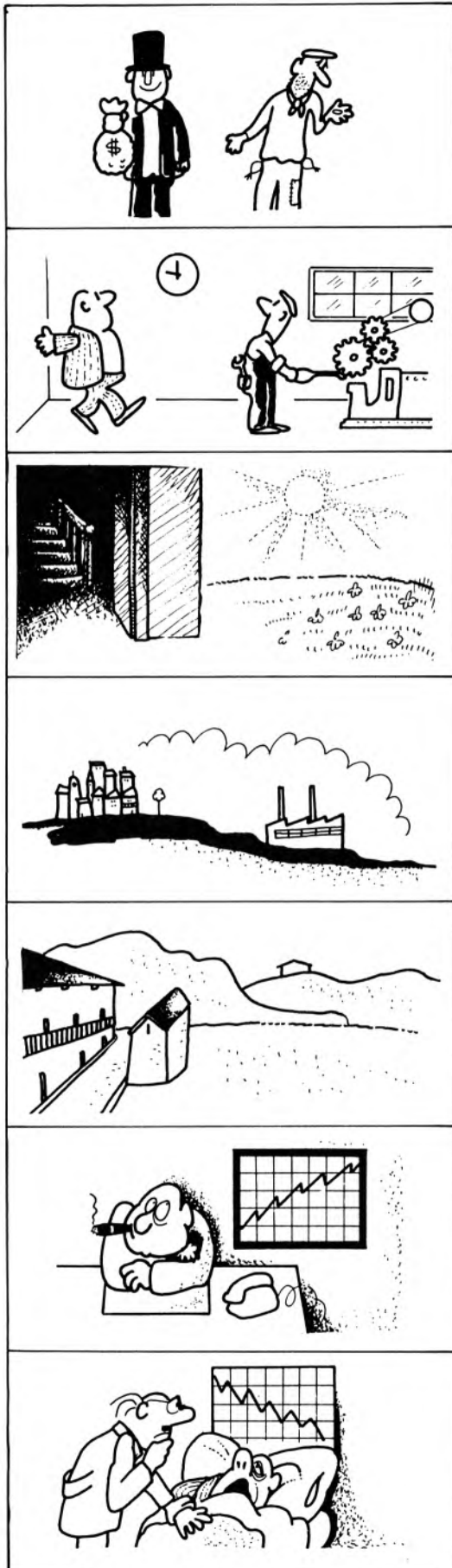
Isil-isilik begiratzen diote eta inor ez da mugitzen ere ausartzen.

Azkenean agure txiki batek dardarka esaten dio:

– Jauna, hemen inork ez du borrokarik nahi, bakezaleak gara denok...

– Tira! Orduan lasai sartuko naiz!

3.– **Bakezale:** pacífico, amigo de la paz; **marinel:** marinero; **ausartu:** atreverse; **dardarka:** temblando.

Aberatsek pobreek baino diru gehiago izaten dute.
Pobreek aberatsek baino diru gutxiago izaten dute.

Nagusia langilea baino beranduago etorri da.
Langilea nagusia baino lehenago etorri da.

Barruan kanpoan baino ilunago dago.
Kanpoan barruan baino argiago dago.

Herria lantegia baino gorago dago.
Lantegia herria baino beherago dago.

Kalea baserria baino hurbilago dago.
Baserria kalea baino urrutiago dago.

Keparen azaroak gero eta hobeto doaz.

Gaisoa gero eta okerrago dago.

● ARIKETAK

1. *Esaldiak elkartuz egin itzazu perpaus konparatiboak. Honela:*

Neska txikia da; mutila oso txikia da.

→ *Mutila neska baino txikiagoa da.*

- 1.– Arrate alferra da; Ibon oso alferra da.
- 2.– Martin gizona da; Xabier oso gizona da.
- 3.– Isabelen (soineko)a argia da; Arantxaren soinekoa oso argia da.
- 4.– Fisika liburua lodia da; hiztegia oso lodia da.
- 5.– Aitona bizkorra dago; amona oso bizkorra dago.
- 6.– Ehiztariak gezurtiak dira; arrantzaleak oso gezurtiak izaten dira.
- 7.– Erbiak azkarrak dira; galgoak oso azkarrak dira.
- 8.– Frakak bustiak ditut; zapatak oso bustiak ditut.
- 9.– Eneko bihurri samarra da; Itziar oso bihurria da.
- 10.– Ilargia argia da; eguzkia oso argia da.
- 11.– Nik zerbait dakit; zuk asko dakizu.
- 12.– Anderrek diru piska bat dauka; Ainhoak diru asko dauka.

2. *Egin itzazu perpaus konparatiboak hurrengo adibidean bezala:*

Nafarroa, Gipuzkoa / handi, txiki

→ *Nafarroa Gipuzkoa baino handiagoa da.*
Gipuzkoa Nafarroa baino txikiagoa da.

- 1.– Ondarroa, Bilbo / handi, txiki.
- 2.– Alaska, Argelia / hotz, bero.
- 3.– Karakola, sagua / azkar, motel.
- 4.– Metroa, kilometroa / luze, motz.
- 5.– Goiza, eguerdia, hotz, epel.
- 6.– Gaua, eguna / ilun, argi.
- 7.– Larunbatak, astelehenak / alai, triste.
- 8.– Ogia, tabakoa / beharrezko, kaltegarri.
- 9.– Egurra, burdina / gogor, bigun.
- 10.– Galizia, Burgos / busti, lehor.
- 11.– Globoak, butano bonbonak / astun, arin.
- 12.– Ibaiak, errekek / zabal, estu.
- 13.– Zaharrak, gazteak / baldar, bizkor.
- 14.– Aldizkariak, liburuak / mehe, lodi.
- 15.– Ibaietako ura, itsasoko ura / gazi, gozo.
- 16.– Garajeak, bulegoak / zikin, txukun.
- 17.– Zerua, zelaiak / berde, urdin.

- 18.– Behiaren haragia, astoaren haragia / gogor, samur.
- 19.– Jauregiak, txabolak / eder, itsusi.
- 20.– Lagunak, etsaiak / gaizto, on.
- 21.– Gurasoak, seme-alabak / zahar, gazte.
- 22.– Orratza, behatza, lodi, zorrotz.
- 23.– Hiriak, herriak / handi, txiki.
- 24.– Aberatsak, pobreak / harro, apal.
- 25.– Esnea, kafea / zuri, beltz.
- 26.– Hortzak, ezpainak / zuri, gorri.
- 27.– Irratiak, telebistak / garesti, merke.
- 28.– Loreak, barazkiak / polit, itsusi.
- 29.– Makilak, sokak / gogor, bigun.
- 30.– Udaberria, negua / epel, hotz.
- 31.– Opariak, zigorrak / atsegin, txar.
- 32.– Telefonoz hitz egitea, eskutitzak idaztea / zail, erraz.
- 33.– Trenak, hegazkinak / azkar, motel.
- 34.– Txapela, alkandora / argi, ilun.
- 35.– Botak, sandaliak / arin, astun.
- 36.– Zigarroa, puroa / mehe, lodi.

3. *Erantzun iezaiezu galdera hauei honela:*

- *Zein da zaharragoa, aita ala aitona?*
- *Aitona da zaharragoa.*

- 1.– Zein da garestia, ardoa ala txanpaina?
- 2.– Zein da merkeagoa, ura ala esnea?
- 3.– Zein da luzeagoa, ordua ala minutua?
- 4.– Zein da motzagoa, minutua ala segundua?
- 5.– Zein da errazagoa, lan egitea ala jolas egitea?
- 6.– Zein da txarragoa, pulmonia ala katarroa?
- 7.– Zein dira borobilagoak, sagarrak ala pilotak?
- 8.– Zer da hobeagoa, esatea ala gezurra esatea?
- 9.– Zein dira luzeagoak, ipuinak ala nobelak?
- 10.– Zeinek daki gehiago, ikasleak ala irakasleak?
- 11.– Larunbatean zein egoten dira beteagoak, bibliotekak ala disko-tekak?
- 12.– Zeinek balio du gehiago, pezetak ala duroak?
- 13.– Zein ibiltzen dira okerrago, kotxe zaharrak ala berriak?
- 14.– Urtean zehar zein dira gehiago, jai egunak ala lan egunak.

4. Itzul itzazu perpaus konparatibo hauek:

- 1.– Esto es mayor que eso.
- 2.– Vuestra casa es más nueva que la nuestra.
- 3.– Kepa es más trabajador, pero Mikel es más listo.
- 4.– Imanol es más viejo que tú.
- 5.– Maribel es más guapa que su hermana.
- 6.– Este libro es bueno, pero aquél es mejor.
- 7.– Aquí las cosas son peores y más caras.
- 8.– El pan de ayer está más duro que el de hoy.
- 9.– El café está más caliente que la leche.
- 10.– Esta habitación es más fría que ésta.
- 11.– Pekín está más lejos que París.
- 12.– Tú fumas más que yo.
- 13.– Quiero más.
- 14.– Los jóvenes saben menos que los viejos.
- 15.– Habéis llegado antes que nosotros.
- 16.– El vestido de esta chica es más claro que el de ésta.
- 17.– Tu camisa está más limpia que la mía.
- 18.– La bicicleta es más lenta que la moto.
- 19.– Este jersey tiene un brazo más corto que (el) otro.
- 20.– El francés es más fácil que el alemán.

2. EL GRADO SUPERLATIVO: -EN

El grado superlativo se forma añadiendo al lexema el sufijo **-en**:

on	→	onena	<i>(el mejor)</i>
txar	→	txarrena	<i>(el peor)</i>
handi	→	handiena	<i>(el mayor)</i>
txiki	→	txikiena	<i>(el menor)</i>
polit	→	politena	<i>(el más bonito)</i>
maite	→	maiteena	<i>(el más querido)</i>

Garestiena ez da beti onena izaten.
(Lo más caro no siempre es lo mejor)

Alaba txikienak hiru urte ditu.
(La hija menor tiene tres años)

Neu naiz zaharrena.
(El más viejo soy yo)

● Es muy frecuente el uso del partitivo (**-ik**) para resaltar la superioridad de un elemento sobre los restantes:

Gizonik aberatsena	El más rico de los hombres
Gauzarik ederrena	La cosa más hermosa
Arazorik inportanteena	El asunto más importante
Haurrik politena	El niño más guapo

● GEHIEN

El superlativo **gehien** es muy empleado para expresar ideas análogas a **el máximo, lo que más, la mayor cantidad, la mayoría, etc...**

Haurrak gehiena jan du.	El niño ha comido casi todo. (la mayor parte)
Jende gehiena konforme dago.	La mayoría de la gente está conforme.
Gehienak etorri dira.	Ha(n) venido la mayoría.
Gehienek ezetz esan dute.	La mayoría han dicho que no.
Gehienetan etxean bazkaltzen dut.	Normalmente suelo comer en casa.

SORGINA

EDURNEZURI

IPOTXA

PRINTZEA

– **Zein da politena?**

– Politena, Edunezuri da.

– **Zein da itsusiena?**

– Itsusiena, sorgina da.

– **Zein da dotoreena?**

– Dotoreena, printzea da.

– **Zein da txikiena?**

– Txikiena, ipotxa da.

– **Zein da altuena?**

– Altuena, printzea da.

– **Zein da gizenena?**

– Gizenena, ipotxa da.

– **Zein dira gazteenak?**

– Gazteenak, Edunezuri eta printzea dira.

– **Zein dira zaharrenak?**

– Zaharrenak, sorgina eta ipotxa dira.

– **Zeinek du bizar gehiena?**

– Bizar gehiena, ipotxak du.

5. *Galdera hauei erantzuteko eskuineko hitz bat aukeratu behar duzu:*

ZEIN DA...	1.– munduko mendirik altuena?	(<i>larunbata</i>)
	2.– ibairik zabalena?	(<i>astelehena</i>)
	3.– ibairik luzeena?	(<i>jirafa</i>)
	4.– itsasorik zabalena?	(<i>elefantea</i>)
	5.– herririk handiena?	(<i>Siberia</i>)
	6.– tokirik hotzena?	(<i>Sahara</i>)
	7.– tokirik beroena?	(<i>Txina</i>)
	8.– libururik irakurriena?	(<i>Pazifikoa</i>)
	9.– animaliarik luzeena?	(<i>Everest</i>)
	10.– animaliarik indartsuena?	(<i>Amazonas</i>)
	11.– asteko egunik alaiena?	(<i>Nilo</i>)
	12.– asteko egunik tristeena?	(<i>Biblia</i>)
ZEIN IZAN DA...	13.– gizonik zaharrena?	(<i>Herodes</i>)
	14.– gizonik aberatsena?	(<i>Rostchild</i>)
	15.– matematikorik jakintsuena?	(<i>Al Capone</i>)
	16.– pintorerik onena?	(<i>Matusalen</i>)
	17.– musikorik ospetsuena?	(<i>Einstein</i>)
	18.– eskultorerik trebeena?	(<i>Velázquez</i>)
	19.– gansterrik famatuena?	(<i>Beethoven</i>)
	20.– erregerik gaiztoena?	(<i>Migel Anjel</i>)

6. *Esaldi hauek euskaraz eman itzazu:*

- 1.– Las cosas más hermosas suelen ser las más antiguas.
- 2.– Colocaros los más pequeños delante y los más grandes detrás.
- 3.– Este restaurante es el más caro, pero no el mejor.
- 4.– Lo más barato no siempre es lo peor.
- 5.– El sitio más oscuro es el más apropiado para ver la televisión.
- 6.– Eugenio es el más listo, pero también el más vago.
- 7.– Poned las cosas más pesadas debajo y las más ligeras encima.
- 8.– Los libros más gruesos suelen ser los diccionarios.
- 9.– Esta habitación es la más fría en invierno y la más caliente en verano.
- 10.– El hermano más viejo vive en Beasain y el más joven en Tolosa.
- 11.– La mayoría de la gente vive en estos barrios.

HUMOREA

● ETSAIRIK HANDIENA

Beñardo erretzaile amorratua da. Beti dauka zigarroa ezpainetan, eta zigarroa ez denean, puroa. Andreak ez daki zer egin ohitura txar hori kentzeko eta egun batean honela esaten dio:

- Beñardo! Tabakoa duzu etsairik handiena!
- Entzun diozu, bada, gaur goizean apaizari etsaiak ere bihotzez maite izan behar ditugula!

● MERKEENA

Gizon xuhur eta diruzale bat hilzorian dago ohean. Honen hiru semeak inguruan daude hizketan eta zaharrenak honela dio:

- Gure aitak hileta ospetsua merezi du. Dotoreena eta garestiena egingo diogu. Lehen mailakoa egingo diogu eta zaldi kotxez eramango dugu kanposantura.

Bigarren semeak, ordea, ongi ezagutzen ditu aitaren ohiturak eta honela esaten du:

- Bai zera! Hori garestiegia da. Merkeagoa egingo diogu: bigarren mailakoa ere nahikoa izango da!

Eta gazteenak:

- Onena behartsu moduan eramatea izango da eta udaletxeko kotxean eramango dugu.

Aitak dena entzun du eta begiak ireki gabe honela dio ahots ahulez:

- Ez, ez! Ez ezazue dirurik alferrik gastatu! Oinez joango naiz kanposantura...

1.– **Erretzaile**: fumador.

2.– **Xuhur**: tacaño; **diruzale**: avaro; **hilzori**: agonía; **hileta**: entierro; **lehen mailako**: de primera clase; **bai zera!**: ¡quial, ¡ni pensarlo!; **alferrik**: en vano, inútilmente.

3. EL GRADO DE EXCESO: -EGI

El grado de exceso se forma en euskera añadiendo al lexema el sufijo **-egi**:

handi	→	handiegi	(demasiado grande)
txiki	→	txikiegi	(demasiado pequeño)
garesti	→	garestiegi	(demasiado caro)
motz	→	motzegi	(demasiado corto)
bero	→	beroegi	(demasiado caliente)
azkar	→	azkarregi	(demasiado rápido)
etc.			

Filmea luzeegia izan zen.
(La película fue excesivamente larga)

Liburu hau garestiegia iruditzen zait.
(Este libro me parece demasiado caro)

Estuegi dauzkat zapatak.
(Tengo los zapatos demasiado prietos)

● GEHIEGI

Tratándose de cantidades se emplea **gehiegi** (demasiado), cuyo contrario es **gutxiegi** (demasiado poco).

Gehiegi erretzen duzu.
(Fumas demasiado)

Gehiegi balio du horrek.
(Eso vale demasiado)

Haur honi gehiegi gustatzen zaio telebista.
(A este niño le gusta excesivamente la televisión)

Jende gehiegi etorri da.
(Ha venido demasiada gente)

Gehiegi da!
(¡Es demasiado!)

Gutxiegi jaten duzu.
(Comes demasiado poco)

7. Itzulpena.

- 1.– Tienes la camisa demasiado grande.
- 2.– Este libro es demasiado caro.
- 3.– Mi cama es demasiado pequeña.
- 4.– La sopa está demasiado caliente.
- 5.– Estos pantalones son demasiado largos para ti y demasiado cortos para mí.
- 6.– Tu hermano es demasiado joven para andar con nosotros.
- 7.– Eso es demasiado hermoso para ser verdad.
- 8.– Eso es demasiado fácil para ti.
- 9.– No es bueno ser demasiado trabajador.
- 10.– José es demasiado duro con el hijo mayor y excesivamente blando con el menor.
- 11.– Joaquín bebe demasiado.
- 12.– Soléis hablar demasiado.
- 13.– Has llenado excesivamente el vaso.
- 14.– Tu hermano dice que le pagan demasiado poco.

HUMOREA

● AZKARREGIA

Parlamentari batek sekretaria bat behar du eta iragarki bat jartzen du egunkarietan. Biharamunean zenbait neska agertzen dira bere bulegoan: batzuk gazteagoak, besteak zaharragoak, batzuk politak, besteak ez hainbeste. Bakoitzak bere *curriculum vitae* dakar eskuan. Parlamentariak denekin hitz egiten du eta azkenean itxura dotoreko gazte bat aukeratzen du. Aldamenekoa dirudienez ez dago oso konforme eta honela esaten dio parlamentariari:

– Jauna, ez duzu ongi aukeratu. Neska honek minutuan hirurogei hitz baizik ez ditu idazten; ni, berriz, azkarragoa naiz, ehun idazten bait ditut!

Eta parlamentariak:

– Ehun minutuan? Eta nondik aterako ditut nik ehun hitz minutuan?

Parlamentari: parlamentario; iragarki: anuncio.

● BIZKORREGI

Udaletxeko kamioia banketxe baten aurrean dago eta bi gizon kaxa handi batzuk kargatzen ari dira. Halako batean ertzain bat hurbiltzen zaie eta pistola aterata preso eramaten ditu.

Ertzain burua harritua dago eta ertzainari galdetzen dio:

- Aizu! eta nola jakin duzu lapurrak zirela eta ez udal langileak?
- Udalekoak izateko bizkorregi ari zirelako lanean!

● GARESTIEGIAK

Andre bat denda batean sartzen da eta termometro bat eskatzen du. Dendariak batzuk ekartzen ditu eta mahai gainean utziz honela esaten dio:

– Begira. Hauxe duzu onena. Alemana da eta hiru mila pezeta balio du. Beste hau japonesa, eta bi mila eta bostehun balio du...

Andreak orduan:

- Barkatu, baina garestiegiak iruditzen zaizkit...
- Baliteke. Hala ere hobe duzu orain erosi, udan igo egingo bait dira!

● GOGORREGIA

Gizon batek kamareroari deitu eta honela esaten dio:

- Aizu! Xerra hau gogorregia dago!
- Lasai, gizona! Horregatik ez dizugu gehiago kobratuko eta...

1.– Bizkorregi: demasiado de prisas; banketxe: banco (de dinero); ertzain buru: jefe de ertzainas; udal langile: empleado municipal.   2.– Dendari: tendero; baliteke: quizá, podría ser; hobe duzu orain erosi: más le vale comprarlo ahora.   3.– Xerra: filete de carne; dizugu: auxiliar (guk zuri).

Hurrengo orrialdean irakurgai bat duzu: "Ibilgailuak". Irakur ezazu. Ulertzeko, hitz berri hauek jakin behar dituzu. Ikas itzazu:

ibilgailu: vehículo
gurdi: carro
era: modo, manera, tipo
idi: buey
indartsu: fuerte
astiro: lentamente
nekazari: labrador
nahiago izan: preferir
errepide: carretera
eroso: cómodo
erabili: utilizado
azkoz ere (handi)agoa: mucho más (grande)
zenbait: algunos
trenbide: ferrocarril
iraultza: revolución
gizarte: sociedad humana, la humanidad
lurrin: vapor
mota: tipo, especie, clase
asmakizun: invento
etengabe: sin pausa, continuamente
aurreratu: avanzar, adelantar
(-en) bidez: por medio (de)

IBILGAILUAK

Ibilgailuak batetik bestera joateko tresnak dira: gurdiak, autoak, trenak eta abar. Era askotako ibilgailuak ezagutzen ditugu munduan eta historian zehar. Inportanteenak bakarrik aipatuko ditugu hemen.

Baserritarrek gurdiak erabiltzen dituzte. Gurdiak oso egokiak dira mendi bideetan karga handiak eramateko: egurrak, belarra eta abar. Gurdiak eramateko idiak erabiltzen dira batez ere. Idiak oso indartsuak dira baina baita motelegiak ere bide luzeak egiteko, poliki-poliki ibiltzen bait dira, astiroegi gauza batzuetarako. Badira gurdi arinagoak ere, eta horrelakoak eramateko zaldiak dira egokienak. Zaldiak, noski, idiak baino azkarragoak dira. Animalia hauek, gero eta gutxiago ikusten dira gure baserrietan eta gaurko egunean nekazariak abereak baino traktoreak nahiago dituzte lanerako. Traktoreak abereak baino garestiagoak dira baina praktikoagoak eta indartsuagoak ere bai.

Errepideetan bizikletak, motoak, autoak eta kamioiak ibiltzen dira. Denetan azkarrenak motoak dira eta indartsuenak kamioiak. Erosoenak eta erabilienak, berriz, autoak. Autoak, automobilak, kotxeak, berebilak... hitz asko ditugu ibilgailu hauek aipatzeko! Kamioiak autoak baino askoz ere handiagoak izaten dira eta kargak eramateko erabiltzen dira. Horregatik, kamioiek autoek baino gorpil gehiago izaten dituzte: autoek lau gorpil baizik ez dituzte izaten; kamioiek, berriz, hamabi, hamasei eta gehiago ere bai. Kamioiak, hala ere, autoak baino motelagoak izaten dira eta astiroago ibiltzen dira. Hiri barruan ibiltzeko zenbaitek bizikleta nahiago dute autoa baino, errazagoa bait da aparkatzen eta garbiagoa ere bai; gutxiago zikintzen du hiriko airea.

XIXgarren mendean trenbideak sortu ziren. Lehenengo lokomotora Stéphenon ingelesak asmatu zuen 1814garren urtean. Joan den mendeko aurrerapen handienetakoa izan zen. Iraultza industrialarekin batean sortu zen eta garai hartan erabat aldatu zen gure gizartea. Trenak lehenbizi lurrin indarrez ibiltzen ziren baina laster agertu ziren indar mota berriagoak eta indartsuagoak: elektrizitatea, gasoileko motorrak eta abar.

Hala ere, asmakizunik harrigarriena hegazkina izan zen. Hegazkinari eskerrak gizona txoria bezala airean ibil daiteke eta minutu gutxitan urrutiko lekuetaraino iritsi. 1783garren urtean Montgolfier anaiek lehen globoak asmatu zituzten eta harrezkero etengabe aurreratu da aireko ibilgailuen teknika. Gaurko egunean sateliteak eta ontzi espazialak egunero aipatzen dira egunkarietan.

Ibaietan eta itsasoan ibiltzeko txalupak eta itsas ontziak erabiltzen dira. Ontziak garai batean arraun eta bela bidez mugitzen ziren, gaur, berriz, indar atomikoa ere erabiltzen da horretarako.

● GALDERAK

- 1.- Zer dira ibilgailuak?
- 2.- Baserritarrek zertarako erabiltzen dituzte gurdiak?
- 3.- Egokiak al dira idiak bide luzeak egiteko?
- 4.- Zein ibiltzen dira astiroago, idiak ala zaldiak?
- 5.- Zein dira azkarragoak, idiak ala zaldiak?
- 6.- Nekazakiek gaurko egunean zein nahiago dituzte, abereak ala traktoreak?
- 7.- Traktoreak abereak baino merkeagoak dira?
- 8.- Aipa itzazu errepideetako ibilgailu batzuk.
- 9.- Errepideetan zein dira azkarrenak?
- 10.- Zein dira erosoak eta erabilienak?
- 11.- Zein dira egokienak karga handiak eramateko?
- 12.- Zein dira txikiagoak, kamioiak ala autoak?
- 13.- Hiri barruan ibiltzeko zein da egokiagoa kamioia ala autoa?
- 14.- Zein dira garbienak?
- 15.- Nork egin zuen lehenengo lokomotora?
- 16.- Zein urtetan? (letraz)
- 17.- Lurruneke makina gasoilekoa baino berriagoa al da?
- 18.- Zein ibiltzen dira astiroago, trenak ala hegazkinak?
- 19.- Zer da merkeagoa, trenez ala hegazkinez ibiltzea?
- 20.- Gaurko egunean zein aipatzen dira gehiago egunkarietan, gurdiak ala ontzi espazialak?
- 21.- Non ibiltzen dira txalupak?
- 22.- Nola iristen da lehenago Ameriketara barkuz ala hegazkinez?
- 23.- Ilargira joateko zer dira egokiagoak, itsas ontziak ala ontzi espazialak?

HURRENGO IPUINA, "HANKA BERRIA", BURUZ IKAS EZAZU.
Itzulpena erantzunetan dator.

HANKA BERRIA

Orain berrogeita hamar urte edo, istripu txar bat gertatu omen zen Bizkaiko herri txiki batean. Kamioi handi batek hamasei urteko gazte bat harrapatu zuen azpian eta hanka zapaldu zion. Odola dariola anbulantzia batean sartu eta Bilboko klinika batera eraman zuten.

– Hemen ez dago zereginik –esan zuen mediku batek zauria ikusi zuenean–. Egoera oso larria da, eta bizia salbatu nahi badiogu hanka moztu beharko diogu.

Horrela, bada, kirolanora eraman zuten mutila.

Operatzeko zeudenean, ordea, zera esan zuen mediku gazte batek:

– Aizue! Hanka moztzen badiogu bizitza guztirako herren geldituko da gaixoa. Zergatik ez diogu beste hanka berri bat jartzen? Nahiko erraza omen da!

– Ez da ideia txarra! –esan zuen beste batek–. Baina hanka? Nondik aterako dugu hanka hori?

– Klinikako zakurrari kenduko diogu! Handi samarra da eta balioko du!

Esan eta egin. Zakurra ekarri zuten, hanka kendu zioten eta operazio luze samar batean mutilari txertatu zioten.

Gaztea esnatu zenean azkura piska bat sentitzen omen zuen iztar aldean baina bestela ederki zegoela ematen zuen. Berehala hasi zen salda eta zumoak hartzen ere. Medikuek oso pozik zeuden eta mutilaren gurasoak zer esanik ez.

Hirugarren egunean, ordea, gauzak okertzen hasi ziren. Mutilak min handia sumatzen zuen giltzurrintan eta zeharo larritzen hasi zen. Gero eta okerrago zihoan. Medikuek ere itxaropena galtzen hasi ziren.

Zer egin ez zekitelarik Alemaniako mediku ospetsu bati deitzea erabaki zuten azkenean. Sendagile hark hegazkina hartu eta berehala etorri zen Bilbora .

Klinikara heldu bezain laster goitik behera aztertu zuen mutila eta honela esan zuen:

– Lasai! Hau ez da ezer! Laster konponduko dugu arazoa!...

Eta ate aldera joanda gaztea kanpora eramateko agindu zuen. Kanpoan zirenean sendagileak mutila eskutik hartu eta zuhaitz baten ondora eramanda honela agindu zion:

– Ea, mutil!! Altxa ezazu hanka hori!!

Mutilak orduan hanka jaso eta parra-parra pixa egiten hasi zen. Lasaitasun ederra hartu zuen mutilak! Aurpegiko kolorea ere berahala bueltatu zitzaion eta beste itxura bat hartu zuen gazteak.

Medikuek eta gainerakoek ere poz handia hartu zuten horrekin. Gurasoek, gertaera pozgarria ospatzeko txanpain kaxa bat ekarri zuten eta azkar hustu zuten denon artean.

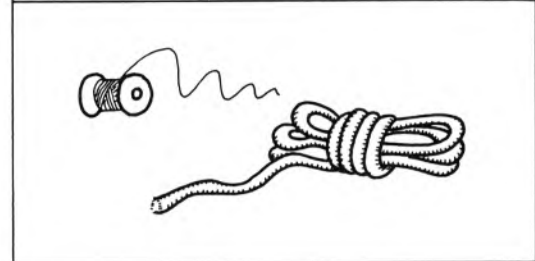
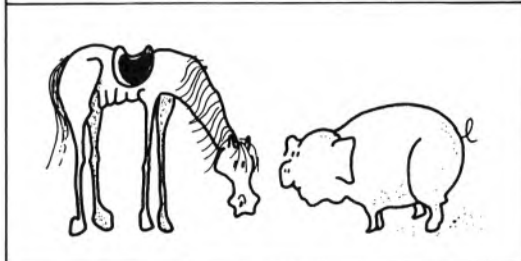
Harrezkero osasun ederra izan omen zuen gazteak eta inoiz ez omen zuen hankan inolako minik sentitu. Hori bai... egunero zenbait aldiz zuhaitz edo farol batera hurbildu behar izaten zuen bere beharrak egiteko...

Esaten dutenez, hauxe izan zen Bizkaiko lehen transplan-
tea...

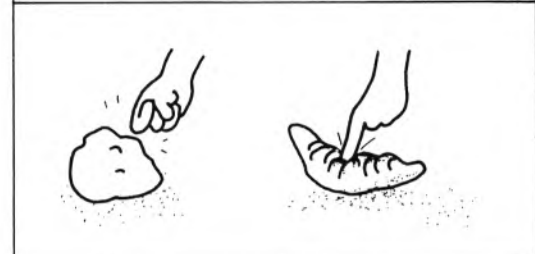
● GALDERAK

- 1.– Noiz eta non gertatu zen istripua?
- 2.– Zer gertatu zen istripuan?
- 3.– Nola sartzen dute gaztea anbulantzian?
- 4.– Nora eraman zuten gaztea?
- 5.– Zertarako moztu behar diote hanka?
- 6.– Zer esaten du orduan mediku gazte batek? (*subord.*)
- 7.– Nondik ateratzen dute hanka berria?
- 8.– Zer moduz zegoen gaztea operatu ondoren?
- 9.– Noiz hasi ziren gauzak okertzen?
- 10.– Zer zuen, bada, mutilak?
- 11.– Zer erabaki zuten medikuek?
- 12.– Zer esan zuen mediku alemanak mutila aztertu ondoren? (*subord.*)
- 13.– Kanpoan zirenean, nora eraman zuen sendagileak mutila?
- 14.– Zuhaitz ondoan zer agintzen dio mutilari? (*subord.*)
- 15.– Zertan hasi zen mutila orduan?
- 16.– Nola geratu mutila pixa egin ondoren?
- 17.– Zer egin zuten gurasoek orduan?
- 18.– Zer moduz ibili zen gaztea handik aurrera?

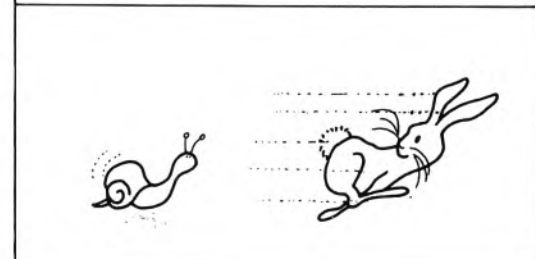
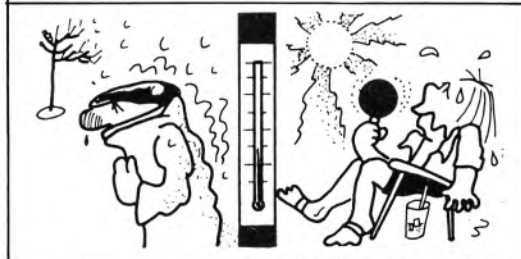
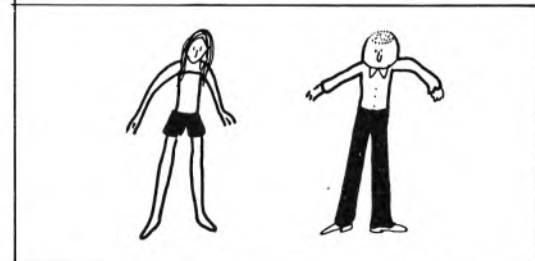
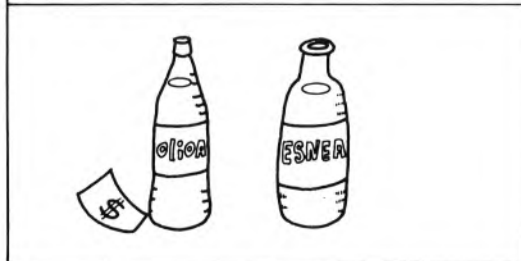
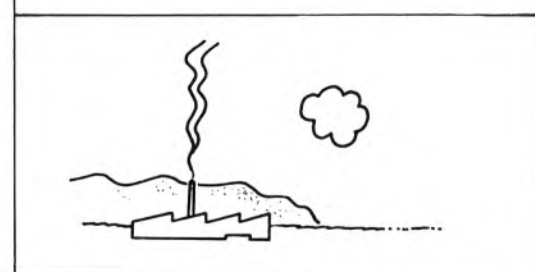
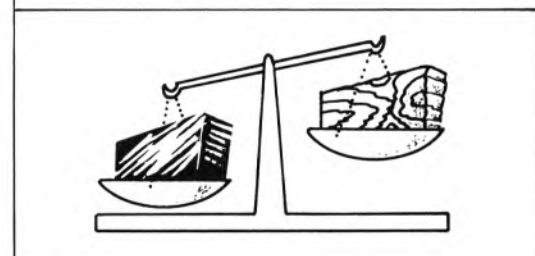
Orain berrogeita hamar urte edo: hace unos 50 años; odola dariola: sangrando; ez dago zereginik: no hay nada que hacer; zauri: herida; bizi = bizitza: vida; zeudenean: cuando estaban; zera esan zuen: dijo esto; ideia: idea; txertatu: injertar, transplantar; azkura: picor; iztar: muslo; salda: caldo; zer esanik ez: ni qué decir; giltzurri: riñón; zeharo: completamente; larritu: apurarse, agravarse; itxaropen: esperanza; zer egin ez zekitelarik: no sabiendo qué hacer; ospetsu: famoso; heldu bezain laster: tan pronto como llegó; aztertu: examinar; arazo: asunto, problema; parra-parra: abundantemente; pixa egin: orinar, bueltatu zitzaion: le volvió; gainerakoak: los demás, los restantes; hustu: vaciar; osasun: salud; inolako (ez): de ninguna clase; min: dolor; esaten dutenez: según dicen.

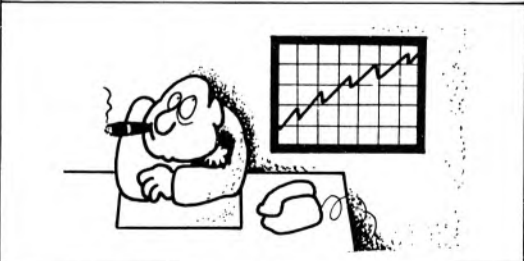
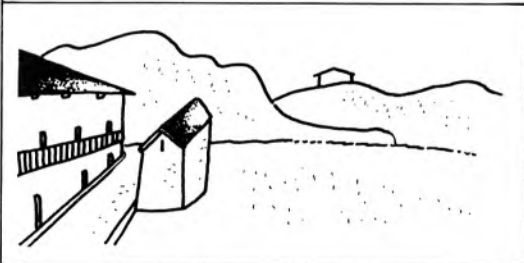
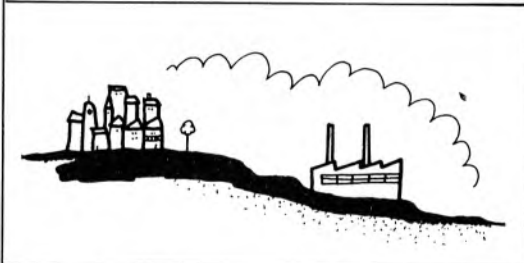
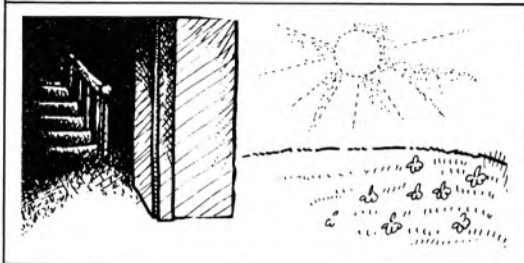
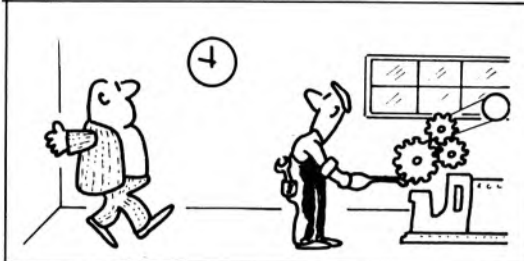

AITOR XABIER

MIRENTXU JOSETXO

SORGINA

EDURNEZURI

IPOTXA

PRINTZEA

– Zein da politena?

– Zein da itsusiena?

– Zein da dotoreena?

– Zein da txikiena?

– Zein da altuena?

– Zein da gizenena?

– Zein dira gazteenak?

– Zein dira zaharrenak?

– Zeinek du bizar gehiena?

MORFOSINTAXIZKO LABURPENA
RESUMEN DE MORFOSINTAXIS

A) MORFOLOGIA

● DEKLINABIDEA

	I Z E N A K				E R A K U S L E A K			L E K U A D B E R B I O A K		
	PROPIOAK		KOMUNAK							
	B.	K.	B.	K.						
NOR	Lupe	Mikel	etxea etxeak	lurra lurrak	hau hauek	hori horiek	hura haiek			
NORK	Lupek	Mikelek	etxeak etxeek	lurrak lurrek	honek hauek	horrek horiek	hark haiek			
NORI	Luperi	Mikeli	etxeari etxei	lurrari lurrei	honi hauei	horri horiei	hari haiei			
PARTITIBOA	Luperik	Mikelik	etxerik	lurrik						
NOREN	Luperen	Mikelen	etxearen etxeen	lurraren lurren	honen hauen	horren horien	haren haien			
NONGO	Lezoko	Eibarko (Irungo)	etxeko etxeetako	lurreko lurretako	honetako hautako	horretako horietako	hartako haietako	hemengo	horko	hango
NON	Lezon	Eibarren	etxean etxeetan	lurrean lurretan	honetan hautetan	horretan horietan	hartan haietan	hemen	hor	han
NONDIK	Lezotik	Eibartik (Irundik)	etxetik etxeetatik	lurretik lurretatik	honetatik hautatik	horretatik horietatik	hartatik haietatik	hemendik	hortik	handik
NORA	Lezora	Eibarr(er)a	etxera etxeetara	lurrera lurretara	honetara hautara	horretara horietara	hartara haietara	hona	horra	hara
NORAKO	Lezorako	Eibarrerako	etxerako etxeetarako	lurrerako lurretarako	honetarako hautarako	horretarako horietarako	hartarako haietarako	honako	horrako	harako
NORAINO	Lezoraino	Eibarreraino	etxeraino etxeetaraino	lurreraino lurretaraino	honetaraino hautearaino	horretaraino horietaraino	hartaraino haietaraino	honaino	horraino	haraino
NOREKIN	Luperekin	Mikelekin	etxearekin etxeekin	lurrarekin lurrekin	honekin hauekin	horrekin horiekin	harekin haiekin			
NORENTZAT	Luperentzat	Mikelentzat	etxearentzat etxeentzat	lurrarentzat lurrentzat	honentzat hautentzat	horrentzat horientzat	harentzat haientzat			
NORENTZAKO	Luperentzako	Mikelentzako	etxearentzako etxeentzako	lurrarentzako lurrentzako	honentzako hautentzako	horrentzako horientzako	harentzako haientzako			
NORTAZ	Lupez	Mikelez	etxez etxeaz etxeez	lurrez lurraz lurrez	honetaz hautetaz	horretaz horietaz	hartaz haietaz			

● ADITZA

IZAN

		O R A I N		L E H E N	
NOR	NI	NAIZ		NINTZEN	
	ZU	ZARA		ZINEN	
	HURA	DA		ZEN	
	GU	GARA		GINEN	
	ZUEK	ZARETE		ZINETEN	
	HAIEK	DIRA		ZIREN	
NOR - NORI	NIRI	ZAIT	zaizkit		
	ZURI	ZAIZU	zaizkizu		
	HARI	ZAIO	zaizkio		
	GURI	ZAIGU	zaizkigu		
	ZUEI	ZAIZUE	zaizkizue		
	HAIEI	ZAIE	zaizkie		
ZER - NORK	NIK	DUT	ditut	NUEN	nituen
	ZUK	DUZU	dituzu	ZENUEN	zenituen
	HARK	DU	ditu	ZUEN	zituen
	GUK	DUGU	ditugu	GENUEN	genituen
	ZUEK	DUZUE	dituzue	ZENUTEN	zenituzten
	HAIEK	DUTE	dituzte	ZUTEN	zituzten
ZER - NORI - NORK	NIK	DIOT	dizkiot		
	ZUK	DIOZU	dizkiozu		
	HARK	DIO	dizkio		
	GUK	DIOGU	dizkiogu		
	ZUEK	DIOZUE	dizkiozu		
	HAIEK	DIOTE	dizkiote		

SINTETIKOAK

		EGON	IBILI	ETORRI	JOAN
NOR	NI	NAGO	NABIL	NATOR	NOA
	ZU	ZAUDE	ZABILTZA	ZATOZ	ZOAZ
	HURA	DAGO	DABIL	DATOR	DOA
	GU	GAUDE	GABILTZA	GATOZ	GOAZ
	ZUEK	ZAUDETE	ZABILTZATE	ZATOZTE	ZOAZTE
	HAIEK	DAUDE	DABILTZA	DATOZ	DOAZ
		JAKIN	EDUKI	ERAMAN	EKARRI
ZER - NORK	NIK	DAKI.T	DAU.KAT	DARAMA.T	DAKAR.T
	ZUK	DAKI.ZU	DAU.KAZU	DARAMA.ZU	DAKAR.ZU
	HARK	DAKI.	DAU.KA	DARAMA.	DAKAR.
	GUK	DAKI.GU	DAU.KAGU	DARAMA.GU	DAKAR.GU
	ZUEK	DAKI.ZUE	DAU.KAZUE	DARAMA.ZUE	DAKAR.ZUE
	HAIEK	DAKI.TE	DAU.KATE	DARAMA.TE	DAKAR.TE
		-zki-	-z-	-tza-	-tza-

● **ADITZ ALDIAK**

IZAN	SINTETIKOAK	PERIFRASTIKOAK	BEHAR (EZIN,...) IZAN
da	dago		behar du
izaten da	egoten da	igotzen da	behar izaten du
izan da	egon da	igo da	behar izan du
izango da	egongo da	igoko da	beharko du
zen	zegoen		behar zuen
izaten zen	egoten zen	igotzen zen	behar izaten zuen
izan zen	egon zen	igo zen	behar izan zuen
(izango zen)	(egongo zen)	(igoko zen)	(beharko zuen)

● INPERATIBOAK

1. PARTIZIPIOAK

Etorri hona!

Joan hemendik!

Kendu hortik!

Entzun, mesedez!

Ekarri hori!

Barkatu!

2. SINTETIKOAK (NOR)

	EGON	IBILI	ETORRI	JOAN
ZU	ZAUDE	ZABILTZA	(Z)ATOZ	ZOAZ
ZUEK	ZAUDETE	ZABILTZATE	(Z)ATOZTE	ZOAZTE

3. IZAN

	NOR
ZU	ZAITEZ
ZUEK	ZAITEZTE

	NORK	
	Obj. sing.	Obj. pl.
ZUK	EZAZU	ITZAZU
ZUEK	EZAZUE	ITZAZUE

● **NOLA?**
NOLAKO(A)?

NOLA?	NOLAKO(A)?
honela	honelako(a)
horrela	horrelako(a)
hala	halako(a)
x bezala	x bezalakoa

● **ELKAR**

Elkar maite dute.

Elkarren ondoan bizi dira.

Elkarrekin ibiltzen dira.

Mesedeak egiten dizkiote **elkarri**.

● **ADJETIBOAREN ETA ADBERBIOAREN MAILAK**

Bilbo Donostia baino **handiagoa** da.

Bilboko dendak Donostiakoak baino **hobeak** dira.

Hala ere, Donostian **hobeto** bizitzen da.

Donostiak Gasteizek baino jende **gehiago** du.

Gasteizen Donostian baino jende **gutxiago** bizi da.

Gasteiz **gero eta handiagoa** da.

Euskal herriko probintziarik zabalena Nafarroa da.

Nafarroako jende **gehiena** Iruñean bizi da.

Bilbo **handiegia** da.

Jende **gehiagi** bizi da Bilbon.

B) SINTAXIA

1. IZEN SINTAGMA

	lagun bat
bi	lagun
	laguna
	lagun hura
	lagun zahar bat
anaiaren	lagun zahar bat
zure anaiaren	lagun zahar bat
aitaren herriko	lagun zahar bat
halako	laguna
haurrarentzako	laguna
jolaserako	laguna
mendian ibiltzeko	laguna

2. PERPAUS BAKUNA

La oración simple

● Komunztadura Concordancia

hau da
honek du
gizona txikia da
gizonak txikiak dira
gizonak liburua du
gizonak liburuak ditu
gizonek liburua dute
gizonek liburuak dituzte
gizonak liburua dakar
gizonak liburuak dakartza
gizonak neskari liburua eman dio
gizonak neskari liburuak eman dizkio
gizonek neskari liburua eman diote
gizonek neskari liburuak eman dizkiote
gizonari liburua ahaztu zaio
gizonari liburuak ahaztu zaizkio
gizonei liburua ahaztu zaie
gizonei liburuak ahaztu zaizkie

● **GALDEGAIA**
El elemento clave

NESKARI LIBURUA AHAZTU ZAIO

- a) **–Zer ahaztu zaio neskari?**
–Neskari, liburua ahaztu zaio.
- b) **–Nori ahaztu zaio liburua?**
–Liburua, neskari ahaztu zaio.
- c) **–Neskari liburua ahaztu zaio?**
–Bai, neskari liburua ahaztu zaio.
- d) **–Neskari, egunkaria ahaztu zaio?**
–Ez, neskari ez zaio egunkaria ahaztu; liburua ahaztu zaio.
- e) **–Liburua, mutilari ahaztu zaio?**
–Ez, liburua ez zaio mutilari ahaztu; neskari ahaztu zaio.
- f) **–Ekarri al du neskak liburua?**
–Ez, ez du ekarri; ahaztu egin zaio.

3. PERPAUS KONPOSATUA

La oración compuesta

- 1) Eguraldi ona dago **eta** kanpora joango gara.
- 2) Gu kanpora joango gara **eta** zu **ere bai**.
- 3) Gu kanpora joango gara; **baita** zu **ere**.
- 4) Gu ez gara kanpora joango; **eta** zu **ere ez**.
- 5) Gu ez gara kanpora joango; **ezta** zu **ere**.

- 6) Kanpora joango zara **ala** etxean egongo zara?
- 7) Kanpora joango zara, **ala**?
- 8) Kanpora joango gara **edo** etxean egongo gara.

- 9) Eguraldi txarra dago **baina** kanpora joango gara.
- 10) Eguraldi txarra dago, gu, **hala ere**, kanpora joango gara.
- 11) Eguraldi txarra dago, gu, **ordea**, kanpora joango gara.
- 12) Anaia kanpora joango da, ni, **berriz**, etxean egongo naiz.
- 13) Ez naiz ni kanpora joango, anaia **baizik**.

- 14) Nik **baietz** esan dut eta zuk **ezetz**.
- 15) Eguraldi ona dago**ela** ematen du.
- 16) Joango naiz**ela** adierazi diot.
- 17) Badakizu ze ordu **den**?
- 18) Ez dakit zer egingo du**dan**.
- 19) Kanpora joate**ko** esan du amak.

- 20) Autobusa hartze**ra** noa, Donostiara joate**ko**.
- 21) Hori, Donostiara joate**ko bide**a da.

- 22) Kanpora joango gara, eguraldi ona dago **eta**.
- 23) Kanpora joango gara, eguraldi ona **bait** dago.
- 24) Eguraldi ona dago**ela eta**, kanpora joango gara.
- 25) Kanpora, eguraldi ona dago**elako** joango gara.

- 26) Eguraldi ona dago**enean** kanpora joaten gara.
- 27) Eguraldi ona egiten (**baldin**) badu kanpora joango gara.

- 28) Hori ikusi**ta**, kanpora joan da.
- 29) Hori ikusi**rik**, kanpora joan da.
- 30) Kanpoan ibili**z**, eguzkia hartzen dugu.

ERANTZUNAK

CLAVE DE LOS EJERCICIOS

1

GIZON ORRATZA

- 1.- Hoy Ander se ha levantado a las seis y media de la mañana.
- 2.- Se ha puesto los pantalones y los zapatos,
- 3.- se ha lavado la cara,
- 4.- ha desayunado de prisa,
- 5.- y ha salido de casa para ir a la fábrica.
- 6.- En el camino ha comprado el periódico.
- 7.- Luego ha cogido el autobús.
- 8.- En el autobús se ha sentado en un asiento,
- 9.- y ha leído el periódico.
- 10.- Ha bajado del autobús delante de la fábrica
- 11.- y ha ido a pie a la fábrica.
- 12.- Ha estado trabajando hasta las doce del mediodía.

- 13.- A las doce y cinco se ha juntado con un compañero
- 14.- y han ido a un bar a comer.
- 15.- Se han sentado junto a la ventana
- 16.- y han pedido la comida.
- 17.- La señora del bar ha traído el pan y el vino
- 18.- y los ha dejado sobre la mesa.
- 19.- Han comido sopa y huevos fritos.
- 20.- El amigo ha llenado el vaso de vino.
- 21.- Ander, sin embargo, no ha bebido vino.
- 22.- Han pagado la comida
- 23.- y nuevamente han ido al trabajo.

- 24.- (Ander) ha terminado el trabajo a las siete menos cuarto de la tarde.
- 25.- En la puerta de la fábrica ha visto a Lupe.
- 26.- Esta ha venido en coche.
- 27.- Se han metido en el coche de Lupe
- 28.- y han ido a ver una película.
- 29.- Ander se ha ido a casa a las once de la noche.
- 30.- Ha llegado muy cansado,
- 31.- ha cenado poco
- 32.- y se ha acostado en seguida.

(1-12)

1. GAUR

a) NI GAUR, goizeko sei t'erdietan jaiki naiz. Zapatak eta frakak jantzi ditut, aurpegia garbitu dut, presaka gosaldut eta etxetik atera naiz lantegira joateko. Bidean egunkaria erosi dut. Gero autobusa hartu dut. Autobusean aulki batean eseri naiz eta egunkaria irakurri dut. Lantegi aurrean autobusetik jaitsi naiz eta oinez joan naiz lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritu naiz lanean.

b) ZU GAUR, goizeko sei t'erdietan jaiki zara. Zapatak eta frakak jantzi dituzu, aurpegia garbitu duzu, presaka gosaldut duzu eta etxetik atera zara lantegira joateko. Bidean egunkaria erosi duzu. Gero autobusa hartu duzu. Autobusean aulki batean eseri zara eta egunkaria irakurri duzu. Lantegi aurrean autobusetik jaitsi zara eta oinez joan zara lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritu zara lanean.

2. EGUNERO

a) ANDER EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen da. Zapatak eta frakak jazten ditu, aurpegia garbitzen du, presaka gosaltzen du eta etxetik ateratzen da lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten du. Gero autobusa hartzen du. Autobusean aulki batean esertzen da eta egunkaria irakurtzen du. Lantegi aurrean autobusetik jaisten da eta oinez joaten da lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen da lanean.

b) NI EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen naiz. Zapatak eta frakak jazten ditut, aurpegia garbitzen dut, presaka gosaltzen dut eta etxetik ateratzen naiz lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten dut. Gero autobusa hartzen dut. Autobusean aulki batean esertzen naiz eta egunkaria irakurtzen dut. Lantegi aurrean autobusetik jaisten naiz eta oinez joaten naiz lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen naiz lanean.

c) ZU EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zara. Zapatak eta frakak jazten dituzu, aurpegia garbitzen duzu, presaka gosaltzen duzu eta etxetik ateratzen zara lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten duzu. Gero autobusa hartzen duzu. Autobusean aulki batean esertzen zara eta egunkaria irakurtzen duzu. Lantegi aurrean autobusetik jaisten zara eta oinez joaten zara lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen zara lanean.

3. BIHAR

a) ANDER BIHAR, goizeko sei t'erdietan jaikiko da. Zapatak eta frakak jantziko ditu, aurpegia garbituko du, presaka gosalduko du eta etxetik aterako da lantegira joateko. Bidean egunkaria erosiko du. Gero autobusa hartuko du. Autobusean aulki batean eseriko da eta egunkaria irakurriko du. Lantegi aurrean autobusetik jaitziko da eta oinez joango da lantegira. Eguerdiko hamabiak arte ariko da lanean.

b) NI BIHAR, goizeko sei t'erdietan jaikiko naiz. Zapatak eta frakak jantziko ditut, aurpegia garbituko dut, presaka gosalduko dut eta etxetik aterako naiz lantegira joateko. Bidean egunkaria erosiko dut. Gero autobusa hartuko dut. Autobusean aulki batean eseriko naiz eta egunkaria irakurriko dut. Lantegi aurrean autobusetik jaitziko naiz eta oinez joango naiz lantegira. Eguerdiko hamabiak arte ariko naiz lanean.

c) ZU BIHAR, goizeko sei t'erdietan jaikiko zara. Zapatak eta frakak jantziko dituzu, aurpegia garbituko duzu, presaka gosalduko duzu eta etxetik aterako zara lantegira joateko. Bidean egunkaria erosiko duzu. Gero autobusa hartuko duzu. Autobusean aulki batean eseriko zara eta egunkaria irakurriko duzu. Lantegi aurrean autobusetik jaitziko zara eta oinez joango zara lantegira. Eguerdiko hamabiak arte ariko zara lanean.

(13-23)

1. GAUR

a) (NI GAUR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu naiz eta tabernara joan gara bazkaltzera. Leiho ondoan eseri gara eta bazkaria eskatu dugu. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarri ditu eta mahai gainean utzi ditu. Zopa eta arrautza frejituak jan ditugu. Lagunak basoa ardoz bete du. Nik, ordea, ez dut ardorik edan. Bazkaria ordaindu dugu eta berriz lanera joan gara.

b) (ZU GAUR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu zara eta tabernara joan zarete bazkaltzera. Leiho ondoan eseri zarete eta bazkaria eskatu duzue. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarri ditu eta mahai gainean utzi ditu. Zopa eta arrautza frejituak jan dituzue. Lagunak basoa ardoz bete du. Zuk, ordea, ez duzu ardorik edan. Bazkaria ordaindu duzue eta berriz lanera joan zarete.

2. EGUNERO

a) (ANDER EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen da eta tabernara joaten dira bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen dira eta bazkaria eskatzen dute. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen ditu eta mahai gainean uzten ditu. Zopa eta arrautza frejituak jaten dituzte. Lagunak basoa ardoz betetzen du. Anderrek, ordea, ez du ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen dute eta berriz lanera joatzen dira.

b) (NI EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen naiz eta tabernara joaten gara bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen gara eta bazkaria eskatzen dugu. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen ditu eta mahai gainean uzten ditu. Zopa eta arrautza frejituak jaten ditugu. Lagunak basoa ardoz betetzen du. Nik, ordea, ez dut ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen dugu eta berriz lanera joaten gara.

c) (ZU EGUNERO) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen zara eta tabernara joaten zarete bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen zarete eta bazkaria eskatzen duzue. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen ditu eta mahai gainean uzten ditu. Zopa eta arrautza frejituak jaten dituzue. Lagunak basoa ardoz betetzen du. Zuk, ordea, ez duzu ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen duzue eta berriz lanera joaten zarete.

3. BIHAR

a) (ANDER BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko da eta tabernara joango dira bazkaltzera. Leiho ondoan eseriko dira eta bazkaria eskatuko dute. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarriko ditu eta mahai gainean utziko ditu. Zopa eta arrautza frejituak jango dituzte. Lagunak basoa ardoz beteko du. Anderrek, ordea, ez du ardorik edango. Bazkaria ordainduko dute eta berriz lanera joango dira.

b) (NI BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko naiz eta tabernara joango gara bazkaltzera. Leiho ondoan eseriko gara eta bazkaria eskatuko dugu. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarriko ditu eta mahai gainean utziko ditu. Zopa eta arrautza frejituak jango ditugu. Lagunak basoa ardoz beteko du. Nik, ordea, ez dut ardorik edango. Bazkaria ordainduko dugu eta berriz lanera joango gara.

c) (ZU BIHAR) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartuko zara eta tabernara joango zarete bazkaltzera. Leiho ondoan eseriko zarete eta bazkaria eskatuko duzue. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarriko ditu eta mahai gainean utziko ditu. Zopa eta arrautza frejituak jango dituzue. Lagunak basoa ardoz beteko du. Zuk, ordea, ez duzu ardorik edango. Bazkaria ordainduko duzue eta berriz lanera joango zarete.

(24-32)

1. GAUR

a) (NIK GAUR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu dut lana. Lantegiko atean Lupe ikusi dut. Hau kotxez etorri da. Luperen kotxean sartu gara eta pelikula bat ikustera joan gara. Gaueko hamaiketan etxeratu naiz. Oso nekatuta iritsi naiz. Gutxi afaldu dut eta laster oheratu naiz.

b) (ZUK GAUR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu duzu lana. Lantegiko atean Lupe ikusi duzu. Hau kotxez etorri da. Luperen kotxean sartu zarete eta pelikula bat ikustera joan zarete. Gaueko hamaiketan etxeratu zara. Oso nekatuta iritsi zara. Gutxi afaldu duzu eta laster oheratu zara.

2. EGUNERO

a) (ANDERREK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen du lana. Lantegiko atean Lupe ikusten du. Hau kotxez etortzen da. Luperen kotxean sartzen dira eta pelikula bat ikustera joaten dira. Gaueko hamaiketan etxeratzen da. Oso nekatuta iristen da. Gutxi afaltzen du eta laster oheratzen da.

b) (NIK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen dut lana. Lantegiko atean Lupe ikusten dut. Hau kotxez etortzen da. Luperen kotxean sartzen gara eta pelikula bat ikustera joaten gara. Gaueko hamaiketan etxeratzen naiz. Oso nekatuta, iristen naiz. Gutxi afaltzen dut eta laster oheratzen naiz.

c) (ZUK EGUNERO) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen duzu lana. Lantegiko atean Lupe ikusten duzu. Hau kotxez etortzen da. Luperen kotxean sartzen zarete eta pelikula bat ikustera joaten zarete. Gaueko hamaiketan etxeratzen zara. Oso nekatuta iristen zara. Gutxi afaltzen duzu eta laster oheratzen zara.

3. BIHAR

a) (ANDERREK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko du lana. Lantegiko atean Lupe ikusiko du. Hau kotxez etorriko da. Luperen kotxean sartuko dira eta pelikula bat ikustera joango dira. Gaueko hamaiketan etxeratuko da. Oso nekatuta iritsiko da. Gutxi afalduko du eta laster oheratuko da.

b) (NIK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko dut lana. Lantegiko atean Lupe ikusiko dut. Hau kotxez etorriko da. Luperen kotxean sartuko gara eta pelikula bat ikustera joango gara. Gaueko hamaiketan etxeratuko naiz. Oso nekatuta iritsiko naiz. Gutxi afalduko dut eta laster oheratuko naiz.

c) (ZUK BIHAR) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaituko duzu lana. Lantegiko atean Lupe ikusiko duzu. Hau kotxez etorriko da. Luperen kotxean sartuko zarete eta pelikula bat ikustera joango zarete. Gaueko hamaiketan etxeratuko zara. Oso nekatuta iritsiko zara. Gutxi afalduko duzu eta laster oheratuko zara.

OYENDO AL CUCO (KUKUA ENTZUTEN)

Es un domingo de mayo por la mañana. Txomin Porru se ha levantado de la cama y ha empezado a vestirse. Es muy temprano y todavía está oscuro. Su mujer está extrañada, pues Txomin los domingos se suele levantar bastante tarde.

– ¿Qué, Txomin? ¿Qué ocurre? ¿A dónde vas tan temprano?

– Voy al bosque –le responde Txomin.

– ¿Vas a buscar setas?

– No. A oír al cuclillo. Ya sabes qué suelen decir: “El cuclillo cucu y dinero en la bolsa, ricos todo el año” (si al hacer el cuclillo cucu tienes dinero en la bolsa, serás rico todo el año).

La mujer se ríe:

– Pero eso es mentira. Yo al menos no creo una cosa así.

– Es igual. Trae todo el dinero y lo llevaré al bosque.

La mujer va al armario, coge un cofre, lo abre y le entrega el dinero a Txomin. Este lo mete en una bolsa. Mientras se afeita la mujer le prepara un bocadillo y después de tomar un poco de café con leche Txomin va afuera.

– Adiós, Txomin –le dice la mujer–. A ver si tienes mucha suerte (grande).

Hacia el mediodía ahí aparece Txomin de nuevo en casa. Trae cara seria (oscura).

– ¿Qué? ¿Has oído al cuclillo? –le pregunta la mujer.

– Sí, lo he oído.

– ¡Entonces somos ricos! ¡Qué alegría, Txomin!

– ¿Ricos? ¡Menuda hambre tendremos que pasar este año!

– ¿Qué quieres decir con eso? No te entiendo...

– Te contaré qué ha ocurrido... He ido al bosque y he comenzado a caminar despacito para oír bien al cuclillo. He caminado y caminado pero no he oído el cuco. Cuando me he cansado me he sentado junto a una fuente y he empezado a comer el bocadillo. He pasado una hora entera sin moverme de allí y, sin embargo, no he oído al cuco. Una de éstas he escuchado un ruido detrás de un árbol. “Será el cuco!” he pensado y he sujetado con fuerza (duro) la bolsa. Entonces ha aparecido un hombre con una gran navaja. “¡Quieto ahí! –me ha dicho– ¡isi no te sacaré las tripas!” Le he dado la bolsa callando y se ha marchado corriendo. En ese preciso instante han comenzado a cantar todos los cuclillos: icucu y cucu y cucu!

– ¡Qué mala suerte! –le ha dicho la mujer cuando ha terminado de contar–. ¿Ves? Esto te ha ocurrido por creer tales mentiras... Afortunadamente no te he entregado todo el dinero, por si acaso, y he dejado la(s) mitad(es) en el cofre. Ahora nos tendremos que arreglar con eso de una u otra forma.

ERANTZUNAK

1.– Ipuin hau maiatzeko igande goiz batean gertatzen da. 2.– Ipuin honetako protagonista Txomin Porru da. 3.– Txomin, nahiko berandu jaikitzen da igandeetan. 4.– Txominek, gaur basora doala esaten du. 5.– Ez, ez doa perretxiko bila; kukua entzutera doa basora. 6.– Ez, andreak ez du horrelakorik sinesten. 7.– Andreak, armariotik ateratzen du kutxa. 8.– Bizarra kendu du. 9.– Eguerdi aldean dator berriz etxera. 10.– Ez, ez dator pozik; aurpegi iluna dakar. 11.– Iturri baten ondoan eseri da. 12.– Iturri ondoan, nekatu denean eseri da. 13.– Ordubete pasa du iturri ondoan. 14.– Zuhaitz baten atzetik gizon bat agertu da labana handi batekin. 15.– Lapurrak labana handi bat du eskuan. 16.– Gizonak (lapurrak) esan dio Txomini geldi egoteko. 17.– Bestela, tripak aterako dizkio. 18.– Txominek, isil-isilik eman dio boltsa gizonari. 19.– Korrika joan da gizona. 20.– Ez, du diru guztia basora eraman; andreak kutxan utzi ditu erdiak eta.

ARIKETAK

1. 1.– Zerbait behar (al) duzu? 2.– Mahai hau behar duzu? 3.– Dirua behar dut. 4.– Paper horiek behar ditut. 5.– Ogia behar dugu. 6.– Lana behar dugu. 7.– Ez dugu dirurik behar. 8.– Neska hauek gela bat behar dute. 9.– Loreek ura behar dute. 10.– Eskailera bat beharko dut. 11.– Tokia beharko duzu. 12.– Telefono bat beharko dut. 13.– Egun batzuk beharko ditugu. 14.– Gauza bat behar izan dut. 15.– Zure kotxea behar izan dugu. 16.– Iñakik taxi bat behar izaten du.
2. 1.– Presaka jan behar dut. 2.– Lan egin behar dut. 3.– Nere anaiak Hernanira joan behar du. 4.– Liburu hori irakurri behar duzu. 5.– Eskuak garbitu behar dituzu. 6.– Ogia erosi behar dugu. 7.– Tolosan jaitsi behar duzue. 8.– Sei t'erdietan atera behar dugu. 9.– Lanak bukatu behar ditugu. 10.– Ez duzu horrela erantzun behar. 11.– Ez duzu ezer egin behar. 12.– Paperak ez dira lurrera bota behar. 13.– Gauza hauek eraman behar dira. 14.– Oinez joan beharko dut. 15.– Goiz jaiki beharko duzu. 16.– Gaisoak ohean egon beharko du. 17.– Dirua eskatu beharko dugu.

2

1. 1.– Ni gaiztoa nintzen. 2.– Zu itsusia zinen. 3.– Mutiko hau bihurria zen. 4.– Gu oso alferrak ginen. 5.– Zuek neska atseginak zineten. 6.– Etxe haiek itsusiak ziren. 7.– Zuek pilotari bikainak zineten. 8.– Gizon haiek zintzoak ziren. 9.– Zu nahiko baldarra zinen. 10.– Gu lagun handiak ginen. 11.– Ni honelakoa nintzen. 12.– Nere anaia zu bezalakoa zen. 13.– Bi ahizpak berdinak ziren. 14.– Liburu hura oso egokia zen. 15.– Emakume hori oso berezia zen. 16.– Nolakoa zinen zu?
2. 1.– nintzen 2.– zinen 3.– zen 4.– zen 5.– ginen 6.– zineten 7.– ziren 8.– zineten 9.– ginen 10.– zinen 11.– ziren 12.– zineten 13.– nintzen 14.– zinen 15.– zen 16.– zinen 17.– zineten.
3. 1.– Ni oso langilea nintzen. 2.– Zu itsusia zinen. 3.– Haur hau oso zintzoa zen. 4.– Gu gaiztoak ginen. 5.– Zuek berdinak zineten. 6.– Langile haiek oso trebeak ziren. 7.– Zu oso txikia zinen. 8.– Haiek hauek bezalakoa ziren. 9.– Ni mutiko bihurria nintzen. 10.– Zu ere halakoa (horrelakoa) zinen. 11.– Gu lagunak (adiskideak) ginen. 12.– Zuek oso argiak (azkarrak) zineten.
4. 1.– Ni etxera joan nintzen. 2.– Zu eskolatik atera zinen. 3.– Ibon hemen bertan bizi zen. 4.– Gu berehala aspertzen ginen horrekin. 5.– Zuek eserita egoten zineten. 6.– Sagarak lurrera erori ziren. 7.– Ni zure ondoan jartzen nintzen beti. 8.– Zu nere izebarekin etorri zinen. 9.– Bidean gasolina bukatu zen. 10.– Zuek berandu hasi zineten lanean. 11.– Haurra basoan galdu zen. 12.– Zerbait gertatu zen zuen lantegian. 13.– Gu ezin ginen etxetik atera. 14.– Baserritarak herriko plazan gelditu ziren.
5. 1.– nintzen 2.– zinen 3.– zen 4.– ginen 5.– zineten 6.– ziren 7.– zineten 8.– nintzen 9.– ginen 10.– zen 11.– zinen 12.– ziren.
6. 1.– Atzo berandu iritsi nintzen. 2.– Zu etxean gelditu zinen. 3.– Ehiztaria basoan galdu zen. 4.– Herenegun ez zen inor etorri. 5.– Partidua bostetan hasi zen. 6.– Igaz (joan den urtean) jende asko hil zen. 7.– Atzo itsasoa ikustera joan ginen. 8.– Joan den astean Iruñean izan ginen. 9.– Zuek oso goiz jaiki zineten. 10.– Lapurrak teilatutik sartu ziren. 11.– Ze ordutan etorri zineten atzo? 12.– Goizeko hamar t'erdietan etorri ginen.
7. 1.– Larunbatean mendira joan nintzen. 2.– Nere herrian askotan joaten nintzen. 3.– Atzo Elisarekin etorri zinen. 4.– Igaz (joan den urtean) zure arrebarekin (ahizparekin) etortzen zinen. 5.– Nere anaia astelehenean zortzietan jaiki zen. 6.– Joan den hilean zazpitan jaikitzen zen. 7.– Haurrak berehala aspertu ziren. 8.– Lehen ez ziren aspertzen.

NON IBILI ZINEN ATZO?

1.– ¡Levántate de ahí, vago! 2.– ¿Se puede saber dónde anduviste ayer? 3.– Estuve esperándote hasta las tres y no apareciste. 4.– Ya sabes que fuimos al festival. 5.– El festival terminó a la una... 6.– Así es. 7.– Pero al volver a casa nos quedamos sin gasolina 8.– y tuvimos que volver a pie. 9.– ¿Sin gasolina? ¡Eso sí que es extraño! 10.– Pues había dejado el depósito completamente lleno...

IRAKURGAIA

1.– Felisa eta Xanti senar-emazteak dira. 2.– Orain hogeita bost urte ezkondu ziren. 3.– Ez. Etxean gurasoak bizi dira bakarrik: alaba igaz ezkondu zen eta semea soldaduzkan dago. 4.– Ez, Xanti ez da berandu joaten etxera; oso goiz joaten da egunero. 5.– Atzo Rock jaialdi batera joan omen zen. 6.– Bulegoko lagunekin zihoala esan zuen. 7.– Felisa, bere emaztea harritu zen Xanti jaialdi batera zihoalako. 8.– Bihar Felisaren ahizparen urtebetetzea da. 9.– Felisa, Xanti etxetik atera denean hasi da biharko arropak prestatzen. 10.– Hirurak arte egon da Felisa Xantiren zain. 11.– Igan-dean, zortzi t'erdietan jaiki da Felisa. 12.– Ez, ez dute elkarrekin gosaldurik: Felisak gosaldurik bitartean Xanti ohean dago (zegoen). 13.– Irratiak, jende asko joan zela jaialdira eta ordu batean bukatu zela esan du. 14.– Eguraldi ona dago kanpoan, barrura eguzki ederra sartu da eta. 15.– Gaur Manoliren etxera, Felisaren ahizparen etxera, joan behar dute bazkaltzera. 16.– Xantik, depositoa hutsik zegoela, gasolinarik gabe zegoela, esaten du. 17.– Ez, Felisak ez ditu sinesten Xantiren hitzak. 18.– Felisak bete-betea utzi omen zuen depositoa.

8. a) 1.– Igo zaitez! 2.– Jaitsi zaitez! 3.– Ez zaitez alferra izan! 4.– Etxean gelditu zaitez! 5.– Goiz ageritu zaitez! 6.– Eseri (jarri) zaitezte! 7.– Kanpora atera zaitezte! 8.– Ez zaitezte erori! 9.– Kendu zaitezte hortik! 10.– Saritu zaitezte!
- b) 1.– Hitz egin ezazu! 2.– Etxera eraman ezazu hau! 3.– Buka(tu) ezazu lan hori! 4.– Ura edan ezazu! 5.– Gurekin afaldu ezazu! 6.– Garbi(tu) itzazu eskuak! 7.– Har(tu) itzazu gauza horiek! 8.– Ireki itzazu leihoak! 9.– Lotu itzazu zapatak! 10.– Aska(tu) ezazu zakurral!
- c) 1.– Atera ezazue bazkaria! 2.– Begira(tu) ezazue leihotik! 3.– Bota itzazue harri horiek! 4.– Egunkariak ekar(ri) itzazue! 5.– Lan egin ezazue! 6.– Lo egin ezazue! 7.– Atea itxi ezazue! 8.– Kendu itzazue gauza horiek! 9.– Ongi entzun ezazue! 10.– Piztu itzazue argiak!

ORGANIZANDO LA RESISTENCIA (ERRESISTENTZIA ANTOLATZEN)

Es época de guerra. Los enemigos han rodeado el pueblo y la situación es francamente apurada. Los enemigos del exterior son muchos y los soldados del interior muy pocos. A fin de organizar la resistencia han decidido movilizar a los del pueblo. Pero en el pueblo solamente quedan niños y viejos. El capitán ha reunido a los viejos en la plaza del pueblo. Los viejos están de pie en una fila y el capitán sentado en una mesa. Se acerca el primero y el capitán le pregunta así:

- ¿Tú qué eras de joven?
 - Era mecánico, señor.
 - Está bien. ¡Cuidarás de los camiones! ¡El siguiente!
 - ¿Y tú, qué?
 - Enterrador.
 - ¡Muy bien! ¡Harás trincheras! ¡El siguiente!
- El siguiente es Patxi Totela...
- ¿Y tú?
 - ¡¡¡Ba... se... rri... ta... ta... ta... ta... rrra!!!
 - ¡¡Excelente!! ¡Vete a limpiar las metralletas!

3

1. 1.– Nik denbora gutxi nuen. 2.– Zuk honelako alkandora zenuen. 3.– Baserritar honek zakur alemana zuen. 4.– Guk ez genuen lan egiteko gogorik. 5.– Zuek ile luzea zenuten. 6.– Arrantzaleek jai zuten.
2. 1.– zenuen 2.– genuen 3.– zuten 4.– zenuten 5.– zuen 6.– nuen.
3. 1.– Zuk aldizkari bat zenuen. 2.– Nik irrati bat nuen lantegian. 3.– Autoak ez zuen gasolinarik. 4.– Zuek izeba bat zenuten Sevillan. 5.– Ikasleek ez zuten eskolarik. 6.– Guk lagun bat genuen zure herrian.
4. 1.– Nik ura eskatu nuen. 2.– Zuk ordua galdetu zenuen. 3.– Haurrak dirua galdu zuen. 4.– Guk giltza hartu genuen. 5.– Zuek ez zenuten inor ikusi. 6.– Mutilek egunkaria irakurri zuten. 7.– Neskek aldizkari batzuk erosi zituzten. 8.– Joxek atea itxi zuen. 9.– Bazkaria guk ordaindu genuen. 10.– Ikasleak ez zuen ezer ulertu. 11.– Zuek harri bat bota zenuten. 12.– Zuk eskutitz bat idazti zenuen. 13.– Nik argia piztu nuen. 14.– Atzo gutxi ikasi genuen.
5. 1.– Igaz (joan den urtean) hamarretan afaltzen genuen. 2.– Zuk nere lagunarekin hitz egiten zenuen. 3.– Nik askotan ikusten nuen zure anaia. 4.– Albertok goizeko autobusa hartzen zuen beti. 5.– Zuek denbora asko galtzen zenuten. 6.– Neska hauek asko laguntzen zuten. 7.– Guk leihotik begiratzen genuen. 8.– Gizon honek jenio txarra izaten zuen.
6. 1.– Nik betaurrekoak behar nituen. 2.– Zuk paperak nahi zenituen. 3.– Ehiztari honek bi otso hil zituen. 4.– Guk argazki egokiak ateratzen genituen. 5.– Zuek berehala amaitu zenituzten lanak. 6.– Lapurrek gauza asko eraman zituzten. 7.– Guk ontziak garbitu genituen. 8.– Zuk egurrak ekarri zenituen. 9.– Gurasoek umeak jantzi zituzten. 10.– Neskak dantza berriak ikasi zituen. 11.– Nik ez nituen harri horiek bota. 12.– Zuek loreak jarri zenituzten leihoan.
7. 1.– Nik garajeko giltzak galdu nituen. 2.– Zuk arrainak jan zenituen. 3.– Baserritarrek behiak saldu zituen. 4.– Etsaiek etxeak inguratu zituzten. 5.– Nik zigarroak erretzen nituen. 6.– Koldok nere lagunak ezagutu zituen. 7.– Guk botilak bete genituen. 8.– Zuk zuloak egin zenituen. 9.– Lapurrek diruak eraman zituzten. 10.– Zuek haurren asmoak igarri zenituzten. 11.– Guk aldizkariak erosi genituen. 12.– Irakasleak ez zituen izenak ikasi. 13.– Mekanikoak ondo zaintzen zituen autoak. 14.– Langileek bideak konpondu zituzten.
8. 1.– Nik mahaian nituen paperak. 2.– Zuk giltzak galdu zenituen. 3.– Haizeak loreak puskatu zituen. 4.– Atzo zapatak garbitu genituen. 5.– Zuek gelako argiak piztu zenituzten. 6.– Katuek arrainak jaten zituzten. 7.– Zuk ogiak ekartzen zenituen. 8.– Honen lagun batek etxe haiek egin zituen. 9.– Zuek gauza batzuk eraman zenituzten. 10.– Nik txoko horretan uzten nituen liburuak. 11.– Guk edari hotzak eskatu genituen. 12.– Mekanikoek kotxeak konpondu zituzten. 13.– Zuek nere gurasoak ikusi zenituzten. 14.– Joan den egunean zure anaiak (anai-arrebak) ezagutu nituen.

EZ AL ZENUEN EZAGUTZEN?

1.– El día pasado conocí a tu hermano. 2.– Pero ¿no le conocías todavía? 3.– Pues no. Entonces lo vi por primera vez. 4.– ¿Y cómo supiste que era mi hermano? 5.– Por el parecido, evidentemente; pues sois los dos igualitos. 6.– Pasamos mucho (largo) tiempo charlando 7.– y comentamos muchas cosas. 8.– Ya sé de qué hablásteis sobre todo: ide política! 9.– Es verdad. ¡Así mismo fue! 10.– ¡Qué te crees! ¡Yo le conozco a mi hermano desde hace tiempo!

IRAKURGAIA

1.– Blas eta Toribio Donostiako Amara Berrian bizi dira. 2.– Ez, Blasek ez du urte askorik; mutil gaztea da oraindik. 3.– Gizena, Toribio da, eta, argala, Blas. 4.– Ez, ez dabil(tza) asko: hamalau langile bakarrik. 5.– Lantegi horretan, haltzariak egiten dituzte. 6.– Kanpoan ibiltzen da: Frantzian, Ingalaterran, Holandan eta abar. 7.– Kreditu batzuk eskatu behar zituen aurrezki kutxa batean. 8.– Goizean, eguerdi aldean ikusi zuen Blasek Toribio vermoutha hartzen. 9.– Ez Toribio ez da askotan kanpoan ibiltzen, gutxitan ateratzen bait da lantokitik. 10.– Blas. egunon esatera hurbiltzen da gizonaren mahaira. 11.– Ilea eta pajarita dituzte diferente. 12.– Blasek eta Toribioren anaiak, gauza asko aipatu zituzten hizketan. 13.– Denbora luzea pasa zuten hizketan: eguerditik ordu biak arte egon bait ziren. 14.– Ez, ez ziren elkarrekin etxera joan; bakoitza bere aldetik joan ziren. 15.– Blasek, hurrengo asteazkenean ikusten du Toribio lantegian. 16.– Antzagatik igarri zuen, gizona eta Toribio berdin-berdinak zirelako. 17.– Politikaz hitz egin zuten batez ere. 18.– Toribiok, aspalditik ezagutzen du bere anaia.

9. a) egin duzu; egiten duzu; egingo duzu; ez zenuen egin; egiten zenuen.
b) ikusi zuten; ikusiko dute; ikusten dute; ikusi dute; ez zuten ikusten.
c) ikasi dugu; ikasten dugu; ez dugu ikasiko; ikasi genuen; ikasten genuen.
10. a) igo naiz; igotzen naiz; igo nintzen; igoko naiz; igotzen nintzen.
b) erori zen; eroriko da; erortzen zen; erortzen da.
c) gelditzen zara; gelditu zara; ez zara geldituko; gelditu zinen; gelditzen zinen.

ANDRES XOMORRO

Andrés Xomorro era un hombre muy agradable. Pero también un gran mentiroso. Siempre andaba contando mentiras.

Cierto día un compañero de taller le preguntó así para tentarle:

– Andrés, he oído que de joven eras un pescador excelente. ¿Es verdad eso?

– ¡Claro que sí! – le contestó Andrés muy ufano–. Solía ir muchas veces al mar, en verano y en invierno, con buen tiempo y con malo. Para mí era igual. Solía coger muchos peces y traía la barca completamente llena. En una ocasión estaba pescando y apareció una enorme ballena delante de mí. Se acercó a la barca y abrió la boca. ¿Qué hice entonces? No me asusté... De un brinco subí encima de ella, le agarré por las orejas y la traje a casa.

– ¡Oye! – le dice el amigo–. ¡Pero qué estás diciendo! ¡Las ballenas no tienen orejas!

– ¿Que no? – le respondió Andrés–. Aquella al menos sí las tenía ¡y además hermosas! ¡Al anochecer nos juntamos los amigos e hicimos una cena deliciosa!!

GALDERAK

1.– Andres Xomorro, oso atsegina zen, baina gezurti handia ere bai. 2.– Ez zuen inoiz egia esaten, beti gezurrak esaten ari zen. 3.– Lantokiko lagun batek galdetu zion. 4.– Askotan joaten zen, udan eta neguan, eguraldi ona eta txarrarekin. 5.– Bete-betea ekartzen zuen txalupa itsasotik. 6.– Behin batean, balea handi-handi bat agertu zen bere aurrean. 7.– Balea, txalupara hurbildu zen. 8.– Ez, ez zen bildurtu Andres. 9.– Salto batean, balearen gainera igo zen. 10.– Etxera eraman zuen balea. 11.– Baleek ez dutela belarririk, lantegiko lagunak esaten dio. 12.– Lagunak (Andres eta bere lagunak) bildu ziren afaltzeko.

4

(1-12)

1. ATZO

a) NI ATZO, goizeko sei t'erdietan jaiki nintzen. Zapatak eta frakak jantzi nituen, aurpegia garbitu nuen, presaka gosaldu nuen eta etxetik atera nintzen lantegira joateko. Bidean egunkaria erosi nuen. Gero autobusa hartu nuen. Autobusean aulki batean eseri nintzen eta egunkaria irakurri nuen. Lantegi aurrean autobusetik jaitsi nintzen eta oinez joan nintzen lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritu nintzen lanean.

b) ZU ATZO, goizeko sei t'erdietan jaiki zinen. Zapatak eta frakak jantzi zenituen, aurpegia garbitu zenuen, presaka gosaldu zenuen eta etxetik atera zinen lantegira joateko. Bidean egunkaria erosi zenuen. Gero autobusa hartu zenuen. Autobusean aulki batean eseri zinen eta egunkaria irakurri zenuen. Lantegi aurrean autobusetik jaitsi zinen eta oinez joan zinen lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritu zinen lanean.

2. IGAZ, EGUNERO

a) ANDER IGAZ, EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zen. Zapatak eta frakak jazten zituen, aurpegia garbitzen zuen, presaka gosaltzen zuen eta etxetik ateratzen zen lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten zuen. Gero autobusa hartzen zuen. Autobusean aulki batean esertzen zen eta egunkaria irakurtzen zuen. Lantegi aurrean autobusetik jaisten zen eta oinez joaten zen lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen zen lanean.

b) NI IGAZ, EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen nintzen. Zapatak eta frakak jazten nituen, aurpegia garbitzen nuen, presaka gosaltzen nuen eta etxetik ateratzen nintzen lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten nuen. Gero autobusa hartzen nuen. Autobusean aulki batean esertzen nintzen eta egunkaria irakurtzen nuen. Lantegi aurrean autobusetik jaisten nintzen eta oinez joaten nintzen lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen nintzen lanean.

c) ZU IGAZ, EGUNERO, goizeko sei t'erdietan jaikitzen zinen. Zapatak eta frakak jazten zenituen, aurpegia garbitzen zenuen, presaka gosaltzen zenuen eta etxetik ateratzen zinen lantegira joateko. Bidean egunkaria erosten zenuen. Gero autobusa hartzen zenuen. Autobusean aulki batean esertzen zinen eta egunkaria irakurtzen zenuen. Lantegi aurrean autobusetik jaisten zinen eta oinez joaten zinen lantegira. Eguerdiko hamabiak arte aritzen zinen lanean.

(13-23)

1. ATZO

a) (NI) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu nintzen eta tabernara joan ginen bazkaltzera. Leiho ondoan eseri ginen eta bazkaria eskatu genuen. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarri zituen eta mahai gaineen utzi zituen. Zopa eta arrautza frejituak jan genituen. Lagunak basoa ardoz bete zuen. Nik, ordea, ez nuen ardorik edan. Bazkaria ordaindu genuen eta berriz lanera joan ginen.

b) (ZU) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartu zinen eta tabernara joan zineten bazkaltzera. Leiho ondoan eseri zineten eta bazkaria eskatu zenuten. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekarri zituen eta mahai gainean utzi zituen. Zopa eta arrautza frejituak jan zenituzten. Lagunak basoa ardoz bete zuen. Zuk, ordea, ez zenuen ardorik edan. Bazkaria ordaindu zenuten eta berriz lanera joan zineten.

2. IGAZ, EGUNERO

a) (ANDER) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen zen eta tabernara joaten ziren bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen ziren eta bazkaria eskatzen zuten. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen zituen eta mahai gainean uzten zituen. Zopa eta arrautza frejituak jaten zituzten. Lagunak basoa ardoz betetzen zuen. Anderrek, ordea, ez zuen ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen zuten eta berriz lanera joaten ziren.

b) (NI) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen nintzen eta tabernara joaten ginen bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen ginen eta bazkaria eskatzen genuen. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen zituen eta mahai gainean uzten zituen. Zopa eta arrautza frejituak jaten genituen. Lagunak basoa ardoz betetzen zuen. Nik, ordea, ez nuen ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen genuen eta berriz lanera joaten ginen.

c) (ZU) hamabiak eta bostean lagunarekin elkartzen zinen eta tabernara joaten zineten bazkaltzera. Leiho ondoan esertzen zineten eta bazkaria eskatzen zenuten. Tabernako andreak ogia eta ardoa ekartzen zituen eta mahai gainean uzten zituen. Zopa eta arrautza frejituak jaten zenituzten. Lagunak basoa ardoz betetzen zuen. Zuk, ordea, ez zenuen ardorik edaten. Bazkaria ordaintzen zenuten eta berriz lanera joaten zineten.

(24-32)

1. ATZO

a) (NIK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu nuen lana. Lantegiko atean Lupe ikusi nuen. Hau kotxez etorri zen. Luperen kotxean sartu ginen eta pelikula bat ikustera joan ginen. Gaueko hamaiketan etxeratu nintzen. Oso nekatuta iritsi nintzen. Gutxi afaldu nuen eta laster oheratu nintzen.

b) (ZUK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitu zenuen lana. Lantegiko atean Lupe ikusi zenuen. Hau kotxez etorri zen. Luperen kotxea sartu zineten eta pelikula bat ikustera joan zineten. Gaueko hamaiketan etxeratu zinen. Oso nekatuta iritsi zinen. Gutxi afaldu zenuen eta laster oheratu zinen.

2. IGAZ, EGUNERO

a) (ANDERREK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen zuen lana. Lantegiko atean Lupe ikusten zuen. Hau kotxez etortzen zen. Luperen kotxean sartzen ziren eta pelikula bat ikustera joaten ziren. Gaueko hamaiketan etxeratzen zen. oso nekatuta iristen zen. Gutxi afaltzen zuen eta laster oheratzen zen.

b) (NIK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen nuen lana. Lantegiko atean Lupe ikusten nuen. Hau kotxez etortzen zen. Luperen kotxean sartzen ginen eta pelikula bat ikustera joaten ginen. Gaueko hamaiketan etxeratzen nintzen. Oso nekatuta iristen nintzen. Gutxi afaltzen nuen eta laster oheratzen nintzen.

c) (ZUK) arratsaldeko zazpiak laurden gutxitan amaitzen zenuen lana. Lantegiko atean Lupe ikusten zenuen. Hau kotxez etortzen zen. Luperen kotxean sartzen zineten eta pelikula bat ikustera joaten zineten. Gaueko hamaiketan etxeratzen zinen. Oso nekatuta iristen zinen. Gutxi afaltzen zenuen eta laster oheratzen zinen.

EL "MILAGRO" DE ACHURI (ATXURIKO "MILAGRUA")

Ocurrió en Bilbao hace tiempo.

Unos bromistas escribieron esto en un periódico:

"Ayer por la tarde falleció la rica señora Pilar Urregoitia Neguriberri, a los 81 años (D.E.P.). Esta mujer de gran corazón ha dejado mucho dinero para que se reparta entre los cojos de Bilbao, pues también ella era coja. Ese dinero se repartirá mañana, a las cuatro de la tarde, en la Calle Mayor, en el portal de la casa de Doña Pilar".

Al día siguiente la Calle Mayor apareció llena de cojos. La gente en las ventanas y balcones estaba asombrada al ver tantos cojos. Unos tenían bastones en las manos y otros venían arrastrándose. ¿De dónde habían salido tantos cojos?

Delante del portal había una mesa; sobre la mesa unos papeles blancos y unas bolsas grandes; detrás, tres hombres serios vestidos elegantemente.

– A cada cojo le daremos mil duros –les dice a los cojos (de allí) el hombre más viejo–. Pero ahora tenéis que esperar un poco. Entraremos dentro para hacer las cuentas y saldremos enseguida a repartir el dinero.

Entraron dentro, pues, los tres hombres y cerraron la puerta. Pasaron algunos minutos. En una de estas se abrió la puerta y... ¿qué salió de allí? ¡Un torete! ¡Menudo jaleo! En un segundo quedó limpia toda la calle. Todos los cojos se fueron apresuradamente dejando allí mismo sus bastones.

Asombroso milagro: ¡salió el toro y al instante se curaron todos los cojos!!

A este suceso le llaman (dicen) ahora "el milagro de Achuri".

ERANTZUNAK

- 1.– "Atxuriko Milagrua" aspaldi gertatu zen.
- 2.– Emakumeak larogeita bat urte omen zituen.
- 3.– Bihotz handia zuen emakumeak.
- 4.– Bilboko kojuen artean banatzeko utzi zuen bere dirua.
- 5.– Kale Nagusian, Doña Pilarren etxeko atarian.
- 6.– Hurrengo egunean, kojuz betea agertu zen Kale Nagusia.
- 7.– Herren batzuek, makilak zituzten eskuetan.
- 8.– Mahaia, atari aurrean zegoen.
- 9.– Paperak eta boltsak mahai gainean ziren.
- 10.– Gizon zaharrenak hitz egin zuen.
- 11.– Gizonak kontuak egiteko sartu behar zuten barrura.
- 12.– Minutu batzuk igaro ziren.
- 13.– Zezentxo bat atera zen.
- 14.– Orain, "Atxuriko milagrua" esaten diote gertaera honi.

PLURAL DEL GENITIVO POSESIVO

1. 1.– Ikasleen galdera. 2.– Saguen zuloa. 3.– Mutikoen baloia. 4.– Langileen dirua. 5.– Aberatsen autoak. 6.– Gudarien egoera. 7.– Etxekoandreen lana. 8.– Politikoen hitzak. 9.– Gizon argalen itxura. 10.– Ikasle alferren notak. 11.– Arropa berrien prezioa. 12.– Andre hauen soinekoak. 13.– Baserritar horien behiak. 14.– Gela haien kolorea. 15.– Agure horien eskuak. 16.– Haur hauen ama. 17.– Liburu haien irudiak.
2. 1.– Haurren ama etorri da. 2.– Gurasoen etxean bazkaldu dugu. 3.– Mutiko hauen baloia galdu da. 4.– Neska-mutil horien izebarekin hitz egin dut. 5.– Senar-emazte haien argazkiak erakutsi dituzte. 6.– Jantzi hauek, gizon horienak dira.
3. 1.– Zure lagunaren kotxea. 2.– Nere gurasoen etxea. 3.– Gazteen indarra. 4.– Zaharren jenioa. 5.– Emakumeen lana. 6.– Ikasleen oporrak. 7.– Langileen bilera. 8.– Etsaien asmoak. 9.– Arrantzaleen auzoa. 10.– Liburu horiek hauenak dira eta haiek horienak.

PLURAL DEL INESIVO

4. 1.– Haurrak jolasean ibiltzen dira hondartzetan. 2.– Arratsaldeetan itxita egoten dira bulegoak. 3.– Eskoletan jai dute gaur. 4.– Astelehenetan klasea izaten da. 5.– Katuak teilatuetan ibiltzen dira. 6.– Esnea goizetan ekartzen dute. 7.– Kotxeetan matrikula eraman behar da. 8.– Pintura, poteetan ekarri genuen. 9.– Katuak neguan sukaldeetan egoten dira. 10.– Lantegi hauetan ez dago lanik. 11.– Toki horietan esertzen gara askotan. 12.– Gela haietan aulki batzuk daude. 13.– Ontzi hauetan ura hartu dugu. 14.– Ordu horietan ez dabil inor kalean. 15.– Autobus hauetan ezin da erre.
5. 1.– Manifestazioa Donostiako kaleetan ibili zen. 2.– Berriak, egunkarietan etortzen dira. 3.– Hegazkinak aireportuetan egoten dira. 4.– Amak, besoetan du haurra. 5.– Loreak, balkoietan jarri dituzte. 6.– Janariak, janari dendetan erosten dira. 7.– Liburuak, liburu dendetan erosten dira. 8.– Neskak, eskuetan ditu jostailuak. 9.– Pelikulak zineetan botatzen dituzte. 10.– Jendea, etxeetan bizi da.
6. 1.– Zer duzu eskuetan? 2.– Maitek ezpainetan du zigarroa. 3.– Atzo eskaileretan erori nintzen. 4.– Larunbatetan mendira joaten ginen. 5.– Txoriek zuhaitzetan egiten dute lo. 6.– Hendaia dendetan Irungo jendea ikusten dugu. 7.– Etxe zahar hauetan ez da inor bizi. 8.– Atzo aulki horietan utzi genituen liburuak. 9.– Gela haietan ez dago argirik. 10.– Egun hauetan ez dut ezer irakurri.

5

1. 1.– zaio 2.– zaio 3.– zait 4.– zaizu 5.– zaigu 6.– zaizue 7.– zait 8.– zaio 9.– zaizue 10.– zait zait 11.– zaie 12.– zaio 13.– zaio 14.– zaie 15.– zaigu 16.– zaizue 17.– zait 18.– zaie 19.– zait 20.– zaizu.
2. 1.– Martini tabakoa bukatu zaio. 2.– Bidean kartera galdu zait. 3.– Nola gustatzen zaizu haragia? 4.– Oso egina gustatzen zait. 5.– Diru hori oso ondo etorriko zaigu. 6.– Zer gertatu zaizu lmanolekin? 7.– Zerbait erori zaizu. 8.– Eskutitz bat iritsi zaizue. 9.– Ondo iruditzen zait hori. 10.– Baserritar hauei zakurra hil zaie. 11.– Mutil horiei asko gustatuko zaie pelikula. 12.– Gela haiei ura sartzen zaie.
3. 1.– Emakumeei dendan ahaztu zaie poltsa. 2.– Gazteei dantzara joatea gustatzen zaie. 3.– Zaharrei tabernan egotea gustaten zaie. 4.– Mutil hauei gasolina bukatu zaie. 5.– Arrantzale horiei arraina erori zaie. 6.– Anbrosio, neska haiei hurbildu zaie. 7.– Hauei zerbait okerra gertatu zaie. 8.– Horiei egokia iruditu zaie sagarren prezioa. 9.– Haiei serio jarri zaie irakaslea.

ZER IRUDITZEN ZAIZU?

1.– Hola, buenos días. Vengo a recoger la foto de mi (del) marido. 2.– ¿Ha traído el papelito? 3.– ¡Qué cabeza! Se me ha olvidado en casa. 4.– Tranquila. No es necesario. De todos modos (de otra manera también) la encontraré enseguida. 5.– ¿Ve? Aquí está. ¿Qué le parece? 6.– La corbata nueva no se le ve suficientemente (como debería). 7.– Además tiene una tremenda cara de infeliz... 8.– ¡Tome! ¡Guárdesela para usted! No nos interesa. 9.– A decir verdad... tiene razón señora: no tiene un aspecto muy atractivo (adecuado)... 10.– Pero eso tenía que haberlo visto antes de casarse...

IRAKURGAIA

- 1.– Hauteskundeak, aurten izango dira gure herrian. 2.– Hauteskunde hauetan alkatea eta kontzejal berriak aukeratuko dituzte. 3.– Herrian lau mila pertsona bizi dira. 4.– Ez, Ildefonso ez dabil partidu politiko batean, independentea omen da. 5.– Lagun batzuek eskatu diote hauteskundeetan presentatzeko. 6.– Ildefonsoren emazteak, Miren du izena. 7.– Ildefonsok, arropa zaharra erabiltzen du. 8.– Ildefonsoren neurriak, jantzi berria egiteko hartu zituzten. 9.– Jantzi dendan alkandora eta gorbata erosi zituzten. 10.– Alkandora eta gorbata jatzeko esan zion. 11.– Hauteskundeak irabazteko argazkia omen da inportanteena. 12.– Neskak, argazkia jasotzeko paper bat eman zien. 13.– Miren, hurrengo goizean joan zen argazkiaren bila. 14.– Ez, Mirenek ez du papera boltsan eraman; etxean ahaztu zaio. 15.– Ez, Mireni ez zaio gustatu argazkia. 16.– Ez, ez zaio behar bezala ikusten. 17.– Ezkondu baino lehen ikusi behar zuen.
4. 1.– Mirenek, ezin duela sinistu esan du. 2.– Mirenek, papera etxean ahaztu zaiola esan du. 3.– Mirenek, ez zaiela interesatzen esan dio neskari. 4.– Mirenek, bere senarraren argazkia egina (al) dagoen galdetu du. 5.– Neskak Mireni, zer iruditzen zaion galdetu dio. 6.– Mirenek, alkandora eta gorbata jatzeko esan dio senarrari. 7.– Neskak Mireni, ez estutzeko horregatik esan dio.
5. 1.– Niri jostailuak galdu zaizkit. 2.– Andreari katuak hurbildu zaizkio. 3.– Guri euritakoak ahaztu zaizkigu. 4.– Zuei zakurrak hil zaizkizue. 5.– Gizon horri paperak erori zaizkio. 6.– Horiei kotxe berriak gustatzen zaizkie. 7.– Gure lagunari gauza txarrak gertatu zaizkio. 8.– Niri pintura horiek onak iruditzen zaizkit. 9.– Nagusiak, hitz egitera etorri zaizkio Mireni. 10.– Irakasleari ikasleak etorri zaizkio.

6. 1.– Emakume honi dendan ahaztu zaizkio ogiak. 2.– Zigarroak bukatu zaizkigu. 3.– Koldori betaurrekoak erori zaizkio. 4.– Ikasleak irakasleari hurbildu zaizkio. 5.– Gauza batzuk gertatu zaizkigu. 6.– Zer iruditzen zaizkizu mutil horiek? 7.– Alferrak iruditzen zaizkit.
7. 1.– zaizkit 2.– zaizue 3.– zaizkio 4.– (ondo dago) 5.– zaie 6.– (ondo dago) 7.– zaizue 8.– (ondo dago) 9.– (ondo dago) 10.– zaizkigu 11.– zaizkie.

HOMBRE HUMILDE

Un rico ha aparcado su elegante coche en una calle. Entonces se le acerca un mendigo y le pide dinero. El rico saca un grueso talonario del bolsillo y le pregunta así al mendigo:

- ¿Cuanto quiere?
- Diez mil pesetas...

El rico llena el cheque y se lo entrega al mendigo. Este mira el cheque y dice así:

- Señor, se le ha olvidado la firma...
- No, no se me ha olvidado... Soy muy humilde y cuando hago un favor me gusta guardar el nombre en secreto (callado).

NO ES NADA

Unos empresarios están cenando en un elegante restaurante. El camarero les está sirviendo la sopa. Pero al pasar de un lado a otro se le cae la sopa al vestido de una señora. La señora queda completamente mojada. Entonces el marido se levanta enfadado del asiento y quiere pegar al camarero.

- ¡Burro más que burro! ¡Mire lo que ha hecho!
- Y entonces el camarero con humildad y tranquilo (le responde):
- No se enfade, caballero. Esto no es nada. En la cocina nos queda mucha sopa todavía.

UNA EXCELENTE PIANISTA

A una casa viene una visita de fuera. Tras saludarse pasan a dentro y se sientan en una sala elegante. Después de charlar un poco la señora se levanta y va a la cocina a traer el té. Mientras, el padre le dice a la hija pequeña que toque el piano. Pero toca muy mal. Los visitantes están aburridos pero al principio no dicen nada. Al fin uno no puede aguantar más y le dice así a la niña:

- Qué, Mirentxu ¿te gusta el piano?
- ¡Sí, mucho! ¡Me gusta mucho!
- Entonces, ¿por qué no aprendes un poco?

6

1. 1.– badakit 2.– dakizu 3.– daki 4.– badaki 5.– dakigu 6.– badakite 7.– dakigu 8.– daki 9.– daki 10.– dakite 11.– dakite 12.– badaki 13.– dakizue 14.– dakizu 15.– badaki.
2. 1.– Emakume honek asko daki. 2.– Nik ez dakit zure izena. 3.– Zuk badakizu nerea. 4.– Hori badakigu. 5.– Zuek ez dakizue ezer. 6.– Mutil hauek gehiegi dakite. 7.– Badakit Mikel etorri dela. 8.– Badakizu Alizia ezkondu dela? 9.– Badakizue ze ordu den? 10.– Ez dakigu nork egin duen hori. 11.– Enekok badaki non bizi den Ines.
3. 1.– Nik badakit pianoa jotzen. 2.– Ba (al) dakizu frantsesez hitz egiten? 3.– Mutil honek telebistak konpontzen daki. 4.– Guk badakigu makinaz idazten. 5.– Zuek badakizue kalkuladora erabiltzen. 6.– Haur hauek badakite bizikletan ibiltzen. 7.– Gizon honek badaki gauzak behar bezala esaten.
4. 1.– badakizkit 2.– badakizkizu 3.– dakizki 4.– badakizkigu 5.– dakizkizue 6.– badakizkitte 7.– dakizki 8.– dakizkizu 9.– dakizkit 10.– dakizki 11.– dakizki 12.– dakizkizu.

XANTI ALPROJA

A Xanti Alproja el trabajo no le gusta demasiado. Enseguida se cansa de trabajar. Ya de pequeño, cuando iba a la escuela, era bastante vago y no aprendió gran cosa. Sin embargo, como para vivir hace falta dinero, de vez en cuando intenta buscar algún trabajillo.

Esta temporada tiene el bolsillo un poco triste y va donde un amigo en busca de trabajo. El amigo le da la dirección de una empresa:

– He oído que en esa empresa necesitan un portero. Vete, por si acaso, a ver qué te dicen...

Así pues, sin prisas, Xanti se dirige al lugar indicado. Al entrar (se) encuentra (en) una de esas grandes y ordenadas oficinas.

– Buenos días. ¿Qué deseaba? – le pregunta una mujer.

– Por lo visto necesitan un portero y he venido por eso...

– Así es, sí. ¿Sabe leer y escribir?

– Leer no sé, pero escribir sí...

– A ver, escriba su nombre en este papel.

El hombre toma el bolígrafo y hace unos garabatos en el papel. La mujer ve aquello y dice:

– ¡Oiga! ¿Qué pone aquí? Yo al menos no puedo entenderlo...

Y el hombre enfadado:

– ¿No le he dicho, pues, que no sé leer?

Y se marcha de mal humor.

GALDERAK

1.– Ez, Xanti ez da langile handia; lana ez zaio gehiegi gustatzen, berehala aspertzen da. 2.– Ez, eskolan ez zuen asko ikasi, nahiko alferra omen zen han ere. 3.– Lagun batengana joan da lan bila. 4.– Lagunak, lantegi baten helbidea ematen dio. 5.– Bulegoa, handi eta txukun horietako bat da. 6.– Bulegoan, emakume batekin hitz egiten du Xantik. 7.– Emakumeak, ba al dakien irakurtzen eta idazten galdetzen dio. 8.– Ez, Xantik ez daki idazten; zirriborro batzuk egiten ditu. 9.– Humore txarrez alde egiten du bulegotik.

5. 1.– Mendietako bideak. 2.– Leihoetako loreak. 3.– Zuhaitzetako txoriak. 4.– Lantegietako tximiniak. 5.– Kaleetako zakurrak. 6.– Teilatuetako katuak. 7.– Baserrietako janariak. 8.– Etxeetako hormak. 9.– Inguruetako auzoak. 10.– Auzoetako bideak. 11.– Zelaietako belarra. 12.– Udaletxeetako bilerak. 13.– Igandeetako partidua. 14.– Basoetako ehiztariak. 15.– Iturri hauetako ura. 16.– Bide horietako argiak. 17.– Horma haietako zuloak. 18.– Egunkari hauetako berriak. 19.– Denda horietako prezioak. 20.– Urte haietako lanak.
6. 1.– Herrietako jendea etorri da. 2.– Lantegietako nagusiak bildu dira. 3.– Horiek, autobusetako txoferrak dira. 4.– Larunbatetako programak ikusten ditut. 5.– Mendi horietako zuhaitzak bota dituzte. 6.– Eskola hauetako irakasleek hitz egin dute. 7.– Kale haietako argiak piztu dituzte. 8.– Horma hauetako harriak erori dira. 9.– Gela horietako paretak pintatu dituzte.
7. 1.– Bideetako iturriak. 2.– Etxeetako leihoak. 3.– Herrietako etxeak. 4.– Inguruetako herriak. 5.– Egunkarietako berriak. 6.– Ostegunetako bilerak. 7.– Bulegoetako mahaiak. 8.– Eliza hauetako hormak. 9.– Aulki horietako arropak. 10.– Mendi haietako zuhaitzak. 11.– Auzo hauetako jendea. 12.– Egun haietako lana.
8. a) Ezin duzu; ezin du; ezin dugu; ezin dute.
b) Nik ezin nuen; ezin zenuen; ezin genuen; ezin zenuten.
c) Ezingo dut; ezingo duzu; ezingo du; ezingo dute.
9. a) 1.– Ezin dut leihoa ireki. 2.– Ezin duzu hori esan. 3.– Martinek ezin ditu giltzak aurkitu. 4.– Ezin dugu kotxea ordaindu. 5.– Lan hori ezin duzue gaur bukatu. 6.– Nere lagunak ezin dute etxea saldu. 7.– Ezin dut ikasi hau. 8.– Ezin duzu paper hori galdu. 9.– Ezin diot barkatu. 10.– Jaun honi ezin diogu ulertu.

b) 1.– Ezin genuen ezer ikusi. 2.– Gela hartan ezin zenuen lanik egin. 3.– Nik ezin nuen ongi entzun. 4.– Andreak ezin zituen boltsak eraman. 5.– Haiek ezin zuten zure kotxea erabili. 6.– Ezin zenuen horrela erantzun.

c) 1.– Diru horrekin ezingo duzu (= ezin izango duzu) aldizkaria erosi. 2.– Ezingo dugu tren hori hartu. 3.– Ezingo dute partidua irabazi. 4.– Ezingo dut zure anaiarekin hitz egin. 5.– Mirenek ezingo ditu gauza guztiak ekarri. 6.– Hori ezingo duzue behin ere ahaztu.
10. a) 1.– Gaisoa ezin da ohetik jaiki. 2.– Gaur ezin naiz etxetik atera. 3.– Haurrak ezin dira zurekin aspertu. 4.– Honela ezin gara bizi. 5.– Ezin zarete hor egon. 6.– Ezin zara lurrean eseri. 7.– Ezin naiz azkar ibili.

b) 1.– Zure gurasoak ezin ziren atzo etorri. 2.– Ezin ginen leku (toki) hartan gelditu. 3.– Zuek ezin zineten gora igo. 4.– Ni ezin nintzen ogia eroatera atera. 5.– Mutila ezin zen bere herrira itzuli. 6.– Zu ezin zinen itsasora hurbildu.

c) 1.– Bihar ezingo (ezin izango) zarete sartu. 2.– Gero ezingo naiz dendara jaitsi. 3.– Osaba ezingo da lanera etorri. 4.– Ezingo gara bilera horretan agertu. 5.– Gazteak ezingo dira leku horretan elkartu (bildu). 6.– Oinez, ezingo zarete iritsi.
11. 1.– daukat. 2.– daukazu. 3.– dauka. 4.– daukagu. 5.– daukazue. 6.– daukate. 7.– dauzagu. 8.– daukazue. 9.– dauzkat. 10.– dauzka. 11.– dauzka. 12.– dauzka. 13.– dauzka. 14.– dauka. 15.– dauka. 16.– dauzka. 17.– daukazu. 18.– dauzkate. 19.– daukagu. 20.– dauka. 21.– daukagu.
12. 1.– Neskak etxean dauzka argazkiak. 2.– Guk zakurrak atarian dauzkagu. 3.– Janariak sukaldeko mahaian dauzkat. 4.– Alkateak udaletxean dauzka paper horiek. 5.– Langileak lurrean dauzka burdinak. 6.– Gela hartan daukazu jantziak. 7.– Zuek garajeon daukazue kotxeak. 8.– Ikasleek eskolan dauzkate liburuak. 9.– Baserritarrek zelaian dauzkate behiak. 10.– Zakurrak txabolan dauzka hezurak.

LORENZO EL PASTOR (*LONTXO ARTZAINA*)

Lorenzo el pastor vivía completamente solo en una cabaña del monte. En otoño solía bajar abajo con el rebaño y el invierno lo pasaba en el pueblo. Pero cuando llegaba la primavera subía otra vez arriba y pasaba también el verano entero en el monte. Cuando estaba en el monte no veía a casi nadie. Generalmente era (tenía) el perro su único compañero.

Una vez estaba tumbado debajo de un árbol echando la siesta posterior a la comida cuando (y) apareció un grupo de chicos y chicas. Cuando se acercaron, un joven de aquellos le preguntó:

– Buenas tardes, Lorenzo. ¿Qué tal vivimos? Aquí tienes una paz hermosa ¿no?

Lorenzo moviendo la cabeza de una parte a otra no contestó nada claro (cosa clara).

Las ovejas andaban alrededor comiendo hierba y una chica le preguntó:

– ¡Oye, Lorenzo! ¿Cuántas ovejas tienes?

– Doscientas dieciséis – le contestó Lorenzo muy rápido.

– Queremos comprar algunos quesos. ¿Tienes quesos?

– Sí, sí. Tengo dos docenas en las baldas de la cabaña...

Y entonces un chico:

– Perdona, Lorenzo, pero tú todavía pareces joven. ¿Cuántos años tienes?

Lorenzo calló un momento mirando al suelo...

– Pues no sé seguro: cincuenta o sesenta más o menos...

– ¡Caramba! Sabes perfectamente (tan bien) cuántas ovejas y quesos tienes ¿y no sabes los años? ¡No se puede creer! ¿Cómo puede (ser) eso?

– Mira, – le respondió Lorenzo–. Por estos alrededores andan los lobos a menudo y alguna vez también ladrones. Por eso, cuento las ovejas y los quesos cada mañana y cada noche, sin olvidarlo ni una vez. Los años, en cambio, sé que no me los quitará nadie y no me preocupo de eso...

GALDERAK

1.– Lontxo, artzaina zen. 2.– Lontxo bakar-bakarrrik bizi zen mendiko txabola batean. 3.– Udazkenean jaisten zen herrira. 4.– Udaberria iristen zenean igotzen zen berriro. 5.– Ez, mendian ez zuen ia inor ikusten. 6.– Mendian zakurra izaten zen Lontxoren lagun bakarra. 7.– Neska-mutilak agertu zirenean Lontxo etzanda zegoen zuhaitz baten azpian bazkalondoko siesta egiten. 8.– Neska batek galdetu zion zenbat ardi zituen. 9.– Talde hura gazta batzuk erostera joan zen Lontxoren txabolara. 10.– Lontxok txabolako apaletan zituen gaztak. 11.– Inguru haietan otsoak ibiltzen ziren askotan eta inoiz lapurrak ere bai. 12.– Lontxok goizero eta gauero kontatzen zituen ardiak eta gaztak, behin ere ahaztu gabe.

7

1. 1.- dakar 2.- dakar 3.- dakart 4.- dakarzu 5.- dakarte 6.- dakarzue 7.- dakargu 8.- dakarte 9.- dakarzue 10.- dakart
2. 1.- Neska honek euritakoa dakar. 2.- Nik ez dakart ezer. 3.- Zuk soineko berria dakarzu. 4.- Gizon horiek itxura ona dakarte. 5.- Zer dakarzu hor? 6.- Guk atzoko egunkaria dakargu. 7.- Etxekoandreak zopa beroa dakar. 8.- Alkandora oso garbia dakarzu. 9.- Artzainak artaldea dakar. 10.- Marisak zurea bezalako soineko dakar.
3. 1.- darama 2.- darama 3.- daramazu 4.- daramagu 5.- daramate 6.- daramazue 7.- daramat 8.- daramate 9. darama 10. darama 11.-daramate.
4. 1.- Gazte horrek zigarroa darama ahoan. 2. Amak besoetan darama haurra. 3. Zuk denbora gutxi daramazu hemen. 4.- Emakumeak etxera darama haragia. 5.- Nik betea daramat depositoa. 6.- Giltza zuek daramazue. 7.- Guk garbitzera daramagu arropa. 8.- Koldok belarrian darama boligrafoa. 9.- Nik jertse iluna daramat. 10.- Arrantzaleek alkandora urdina daramate.
5. 1.- Baserritarrek behiak dakartza. 2.- Arrantzaleek arrain handiak dakartzate. 3.- Gaurko egunkariak berri onak dakartza. 4.- Zuk argazki politak dakartzazu. 5.- Nik osabaren eskutitzak dakartzat. 6.- Guk janari gozoak dakartzagu. 7.- Zuek makila luzeak dakartzazue. 8.- Aldizkari honek irudi bikainak dakartza. 9.- Mikelek buzoira darama eskutitza. 10.- Haizeak paperak daramatza. 11.- Andreak sukaldera daramatza arrautzak. 12.- Guk konpontzera daramatzagu gurpilak. 13.- Nik ardo botilak daramatzat etxera. 14.- Zuk butano bonbonak daramatzazu kotxean.
6. 1.- Mirenek betaurreko ilunak daramatza. 2.- Zuk zapata zikinak dakartzazu. 3.- Nik edari hotzak dakartzat. 4.- Nondik dakartzazue ogi horiek? 5.- Botilak iturrira daramatzagu. 6.- Artzainak mendira daramatza ardiak. 7.- Nik fraka berriak daramatzat. 8.- Nora daramatzazu z(e)ure gauzak?.

UNA GRAN PERDIDA (GALERA HANDIA)

Dos amigos andan por el Paseo Nuevo de San Sebastián. Llevan cara alegre y están bebiendo champán. Sin duda están celebrando algo jubiloso. Están bastante borrachos y casi no pueden tenerse en pie. En esto uno resbala y cae al mar. La mar está revuelta y las olas lo llevan a dentro. Al hombre se le ve cada vez más lejos y nada se puede hacer. Su compañero empieza a llorar. Parece enloquecido. Una mujer se le acerca queriendo consolarle y le dice así:

– Tranquilícese, hombre. Eso ya no tiene remedio. Sabemos que ha sido una gran pérdida...

– ¿Una gran pérdida? ¡Ya lo creo! Lleva una quiniela de catorce en el bolsillo!

GALDERAK

1.- Bi adiskideak Donostiako Paseo Berrian dabilta. 2.- Aurpegi alaia daramate. 3.- Ez, ez dira ardoa edaten ari; txanpaina edaten ari dira. 4.- Zerbait pozgarria ari dira ospatzen. 5.- Nahiko mozkortuta daude biak (eta ezin dira ia zutik egon). 6.- Irristatu egiten da eta itsasora erortzen da. 7.- Itsaso zakarra dago. 8.- Barrura daramate olatuek. 9.- Laguna negarrez hasten da (eta zoratua dirudi). 10.- Emakumeak, lasaitzeko esaten dio, horrek ez duela erremediorik eta badakitela galera handia izan dela. 11.- Besteak hamalauko kiniela darama poltsikoan.

7. 1.- Erlojua gelditu egin da. 2.- Gasolina igo egin da. 3.- Gaisoa jaiki egin da. 4.- Maribel ezkondu egin da. 5.- Dirua bukatu egin da. 6.- Etxea erre egin da. 7.- Aitona eseri egin da. 8.- Andoni harritu egin da. 9.- Mutilak jo egin du haurra. 10.- Papera, bota egin dugu. 11.- Ogia, jan egin dut. 12.- Arrainak hil egin dira. 13.- Giltza ahaztu egin zait. 14.- Ikasleak aspertu egiten ziren.

LIBROS PESADOS (LIBURU ASTUNAK)

Kepa es el médico de nuestro pueblo. Kepa es un amigo campechano y un médico competente. Estudió en París cuando era joven. Hoy día gana suficientemente y vive con holgura, pero cuando era estudiante tenía siempre poco dinero y hacía lo que podía para sacarse unas perras de aquí o de allí. Para pagarse sus estudios fregaba platos en un restaurante de París. Cuando venía a casa de vacaciones aprovechaba también el viaje para hacer pequeños contrabandos: Solía pasar máquinas de escribir, magnetofones, máquinas fotográficas y cosas por el estilo.

Un día viene en el tren y al llegar a la frontera de Hendaya suben los policías de la Aduana. Uno de ellos se acerca y ve dos maletas junto a Kepa.

– ¿Esas maletas son tuyas? – le pregunta a Kepa.

Kepa le responde que sí. Entonces el policía señala una maleta:

– ¿Qué trae aquí?

– Algunos libros...

El policía levanta la maleta, la mueve arriba y abajo y se queda conforme.

– ¿Y en esta otra?

– Ahí también llevo libros...

El policía coge la segunda maleta y advierte enseguida que tiene mucho peso...

– ¿Dice que libros? Pues tiene un peso terrible...

– Sí. Es que esos no los he leído (esos todavía los tengo sin leer).

Y por lo visto así pasó...

GALDERAK

1.– Kepa gure herriko medikua da. 2.– Kepa, adiskide jatorra eta sendagile trebea da. 3.– Gaztea zenean ikasi zuen Parisen. 4.– Ez, ikasle zenean diru gutxi izaten zuen beti eta ahal zuena egiten zuen txanpon batzuk handik edo hemendik ateratzeko. 5.– Platerak garbitzen zituen Parisko jatetxe batean eta oporretan etxera etortzen zenean ere bidaia aprobetxatzen zuen kontrabando txikiak egiteko. 6.– Ez, suerte handia izaten zuen eta ez omen zuten behin ere harrapatu. 7.– Poliziak, Hendaiako mugara iristean igotzen dira trenera. 8.– Bi maletak Keparen ondoan daude. 9.– Jasotzen du eta gora eta behera mugitzen du. 10.– Kepak, liburu horiek oraindik irakurri gabe dauzkala esaten du.

8. 1.– Opariak amonarentzat dira. 2.– Baloia mutilarentzat da. 3. Bazkaria, familia osoarentzat prestatu behar da. 4.– Aspirina, gaisoarentzat dakart. 5.– Herriko jendearentzat idatzi dute oharra. 6.– Galdera hori irakaslearentzat izan da. 7.– Diru hau langileentzat da. 8.– Puroak nagusientzat dira. 9.– Jostailuak, umeentzat erosi zituzten. 10.– Igandeko jaialdia gazteentzat antolatu zuten. 11.– Larunbateko afaria lagunentzat zen. 12.– Oporrak ikasleentzat dira. 13.– Arrautza frejituak honentzat dira. 14.– Arrain zopa horrentzat da. 15.– Kafesne beroa harentzat da. 16.– Alpilestea txori honentzat da. 17.– Esnea, katu txiki horrentzat da. 18.– Hezurak, zakur harentzat da. 19.– Gazta, hauentzat da. 20.– Haragia horientzat da. 21.– Edari hotzak haientzat dira. 22.– Soinekoak, neska gazte hauentzat dira. 23.– Ipuinak mutiko horientzat dira. 24.– Ogiak andre haientzat dira. 25.– Aldizkaria Andonirentzat da. 26.– Fraka estuak Begoñarentzat dira. 27.– Gona gorria Mirenentzat da. 28. Jertse urdina Ferminentzat da. 29.– Eskutitza neretzat da. 30.– Gorbata dotore hori zuretzat da. 31.– G(e)uretzat eskatu dugu afaria. 32.– Argazkiak zuentzat dira.

9. 1.– Hori zuentzat ona da eta txarra guretzat. 2.– Berri onak dakartzat zuretzat. 3.– Zerbait utzi (al) dute neretzat? 4.– Guretzat ez dago ezer. 5.– Aulki hau amonarentzat da eta bestea aitonarentzat. 6.– Esne hotza Enekorentzat da. 7.– Kafe beroa Ixabelentzat da. 8.– Etxe berri haiek arrantzaleentzat dira. 9.– Mendiko txabola artzainentzat da. 10.– Ura beharrezkoa da loreentzat. 11.– Honentzat ura, horrentzat kafesnea eta harentzat ardoa. 12.– Toki hau egokia da zure gurasoentzat.

10. 1.– Langileentzako autobusa. 2.– Haurrentzako jostailuak. 3.– Osabarentzako oparia. 4.– Gazteentzako aldizkaria. 5.– Ikasleentzako liburuak. 6.– Itsuentzako zakurrak. 7.– Zaharrentzako aulkia. 8.– Txorientzako janaria. 9.– Andreentzako soinekoak.

CUALQUIER COSA (EDOZEIN GAUZA)

Joseba y Ane se quieren mucho y han decidido casarse en primavera. A fin de comunicarles la feliz noticia el chico convida a un elegante restaurante a los padres de la chica. Eligen una mesa y se sientan en ella. El chico toma la carta del menú en la mano y dice así:

– Este maravilloso día merece una comida especial. ¿Qué pediremos?

– Para nosotros entremeses y merluza – dice la madre de la chica.

A continuación el chico mira con ojos tiernos a la chica:

– ¿Y para ti, cariño?

– Para mí cualquier cosa. Estoy muy emocionada y no tengo muchas ganas de comer. Lo que tú pidas...

Se acerca al camarero:

– Buenos días señores. ¿Qué desean?

– Para estos dos entremeses y merluza – dice el muchacho.

La chica entonces:

– ¡Y para éste langosta, caviar y champán francés!

GALDERAK

1.– Josebak eta Anek udaberrian ezkontzea erabaki dute. 2.– Josebak, berri pozgarria emateko gonbidatu ditu Aneren gurasoak. 3.– Jatxetxe dotore batera eramanez dituzte bazkaltzera. 4.– Gurasoen bazkaria amak aukeratu du. 5.– Mutilak begi samurrez begiratzen dio neskari. 6.– Neska oso hunkiturik omen dago. 7.– Mutilak, entremesak eta legatza eskatzen ditu gurasoentzat. 8.– Neskak, langosta, kaviar eta txanpain frantsesa eskatzen du mutilarentzat.

11. 1.– Atzo elkar ikusi genuen kalean. 2.– Zuek ongi ezagutzen duzue elkar. 3.– Haurrak elkar jotzen ari dira. 4.– Martinek eta Lupek elkarrekin egiten dute lana. 5.– Gu beti ibiltzen gara elkarrekin. 6.– ¿Elkarrekin aterako zarete bihar? 7.– Hauek gezur asko esaten dizkiote elkarri. 8.– Guk elkarri laguntzen diogu. 9.– Mutilek harriak bota dizkiote elkarri.

1. 1.– Ura ontzietatik erori da. 2.– Berriak egunkarietatik jakiten ditugu. 3.– Txoriak arrautzetatik sortzen dira. 4.– Eguzkia leihoetatik sartzen da. 5.– Gudariak hegazkine-
tatik jaitsi ziren. 6.– Esnea baserrietatik ekartzen dute. 7.– Burdina mendietatik
ateratzen da. 8.– Botila eskuetatik erori zait. 9.– Aitonari negarra ateratzen zaio
begietatik. 10.– Larunbatetan berandu ateratzen dira tabernetatik. 11.– Izaskun
haserre etortzen da bileretatik. 12.– Eskola hauetatik tekniko trebeak ateratzen dira.
13.– Leiho horietatik sua ateratzen ari da. 14.– Argia kotxe haietatik dator. 15.– Ehiz-
tariak bide horietatik joan dira. 16.– Arraina barku hauetatik atera zuten.
2. 1.– Eguzkia leihoetatik sartzen zen. 2.– Jende asko etorriko da herrietatik. 3.– Haurrak
autobusetatik jaisten ari dira. 4.– Langileak lantegietatik atera dira. 5.– Bizkaiko
herrietatik ez zen inor etorri. 6.– Egurra zuhaitzetatik ateratzen da. 7.– Eskailera
horietatik igo behar duzue. 8.– Trena ez da herri hauetatik igarotzen (pasatzen).
9.– Arropa hauek leiho haietatik erori dira. 10.– Haurrak eskola horietatik datoz.
3. 1.– Ikasleak autobusetara doaz. 2.– Bulegoetara goizetan joaten da. 3.– Etxe berrieta-
ra noa. 4.– Zu Tolosako dendetara joaten zara. 5.– Gaztetan pozik joaten ginen
jaialdietara. 6.– Aitona Hendaiaiko zinemetara joaten da. 7.– Igaz Nafarroako herrieta-
ra joaten ginen. 8.– Datorren hilean Atotxako partiduetara joango naiz. 9.– Donostia-
ko hondartzetara herrietatik etortzen dira. 10.– Lapurrak aberatsen etxeetara joaten
dira. 11.– Zuek ezin zarete toki hauetara igo. 12.– Txoriak zuhaitz horietara jaisten
dira. 13.– Katuak ez dira leiho haietara iristen. 14.– Jatetxe hauetara jende asko
etortzen da. 15.– Eskola horietara irakasle berriak etorri dira. 16.– Bide hau etxe
haietara doa.
4. 1.– Igaz Udaletxeko bileretara joaten ginen. 2.– Langileak lantegietara doaz. 3.– Kafea
fraketara erori zaizu. 4.– Zaharrak ez dira jaialdietara joaten. 5.– Eraman itzazu liburu
hauek mahai horietara. 6.– Inoiz (behin ere) ez gara herri haietara joan. 7.– Zure
arrebak (ahizpa) denda hauetara etortzen da. 8.– Joan den hilean mendi haietara igo
ginen. 9.– Ezin gara leku horietara joan. 10.– Gizon hau etxe haietara doa.

URA

- 1.– Urak gizonaren bizitzan du garrantzi handia. 2.– Ura aberastasun handia da
gizonarentzat. 3.– Hodeiak zeruan ibiltzen dira batetik bestera. 4.– Euria, hodeiak hozten
direnean egiten du. 5.– Uraren parte bat lur azalean geratzen da. 6.– Ur azaleko ura, indar
handiz jaisten da mendietatik. 7.– Lurpeko ura iturri eta iturburuetan irteten da. 8.– Lur
horietan belarra, landareak, zuhaitzak eta basoak sortzen dira. 9.– Lur lehorretan ez da ezer
sortzen: ez belarrik, ez landareri eta basorik ere ez. 10.– Errekak, ibaietara joaten dira.
11.– Urak, edateko, janariak prestatzeko eta gauzak garbitzeko balio du. 12.– Lantegiek,
kalte beldurgarriak egiten dizkiote ibaietako ekologiarik. 13.– Urak, euri gehiegi egiten
duenean irteten dira ibaietatik. 14.– Ibaietako ura gozoa da. 15.– Itsasoko urak gatza du.
16.– Ura, lurrin bihurturik igotzen da zerura. 17.– Hodeietatik, euria etortzen da.
5. 1.– Aulkitik jaiki eta egunkaria hartu du. 2.– Leioa itxi eta atea ireki dugu. 3.– Goiz
gosalduta eta laster hasi dira lanean. 4.– Oporrak hartu eta Parisa joango naiz.
5.– Giltza poltsikotik atera eta etxean sartu da. 6.– Bulegoan sartu eta argia piztu
zuen. 7.– Basoa ardoz bete eta pozik edan du. 8.– Aita etorri eta saltoka hasi da
haurra. 9.– Mugara iritsi eta poliziak hurbildu ziren kotxera. 10.– Laguna ikusi eta
haren ondoan eseri nintzen. 11.– Udaletxera joan eta alkatearekin hitz egingo dugu.
12.– Dirua eskatu eta ez dio ezer eman.
6. 1.– Etxean geldituko gara, euria ari du eta. 2.– Ezin dugu kotxerik erosi, dirurik ez
dugu eta. 3.– Ez zaio gustatuko, oso itsusia da eta. 4.– Pozik jango du amonak, janari
gozoa da eta. 5.– Etxera joan behar genuen, berandu zen eta. 6.– Honek eramango
ditu mailetak, indar handia du eta. 7.– Gaur ez da etorriko, haserre dago eta.
8.– Gauean ez duzue telebistarik ikusiko, gaizki portatu zarete eta. 9.– Ezin da etorri,
kotxea puskatu zaio eta. 10.– Ez gara jaialdira joango, lan handia dugu eta.

7. 1.- Alberto joan da eta Mikel ere bai. 2.- Etxe hau berria da eta hori ere bai. 3.- Amona gaiso dago eta aitona ere bai. 4.- Arropak eraman ditu eta liburuak ere bai. 5.- Mireni erakutsi dizkiot argazkiak eta Pellori ere bai. 6.- Neska altxatu da eta mutila ere bai. 7.- Isabelek farre egin du eta negar ere bai. 8.- Goiz joan naiz lantegira eta atera ere bai. 9.- Andreak soineko berria erosi du eta ordaindu ere bai. 10.- Mendian ibili ginen eta nekatu ere bai.
8. 1.- Jon ez da etorri eta Maite ere ez. 2.- Ez dugu gosaldurik eta bazkaldu ere ez. 3.- Herri hau ez da polita eta beste hori ere ez. 4.- Ez dute esnea ekarri eta ogia ere ez. 5.- Ez diot inori esan eta zure lagunari ere ez. 6.- Osaba ez da jaiki eta izeba ere ez. 7.- Nik ez daukat gogorik eta Ferminek ere ez. 8.- Guk ez dakigu hori eta zuek ere ez. 9.- Inaziori ez zaio gustatu eta niri ere ez. 10.- Makina honek ez du asko balio eta horrek ere ez.
9. 1.- Aitor etorri zen, baita Idoia ere. 2.- Maritxuk gona erosi du, baita frakak ere. 3.- Asteartean bilera dugu, baita ostegunean ere. 4.- Gasolina bukatu zaigu, baita dirua ere. 5.- Bihar jai dugu, baita etzi ere.
10. 1.- Ez du agertu nahi, ezta deitu ere. 2.- Nik ez dut ezagutu, ezta zure anaiak ere. 3.- Gaur ez gara lanera joango, ezta bihar ere. 4.- Mutikoa ez da itsusia, ezta neskatxa ere. 5.- Ez dugu haragirik, ezta arrainik ere.

TIPO EMPEÑISTA (GIZON SAIA/TUA)

Un matrimonio aparece en la consulta del médico. El marido trae aspecto de enfermo y viene del brazo de la mujer. Se sientan delante del médico y la mujer comienza a hablar:

– Mire, señor, mi marido sufre (tiene) una terrible depresión. Dice que no tiene ganas de vivir. Está todo el día pensando en el trabajo: no come nada y por la noche no puede conciliar el sueño.

El médico observa en silencio al marido. Después se quita las gafas y dice:

– Su marido necesita descanso y le conviene distraerse. ¿No tiene, por ejemplo, afición a la música o a la pintura?

– Sí, la pintura le gusta mucho. De joven solía pintar acuarelas.

– He ahí una afición bonita y barata... Le mandaré también unas vitaminas. Lo más importante, sin embargo, es que no trabaje: necesita paz, tranquilidad. Cualquier trabajo sería muy perjudicial para su marido... Vengan el próximo mes y veremos qué tal anda.

Se levanta el matrimonio y tras despedirse salen de casa del médico.

Al día siguiente el médico encuentra a la mujer en la calle:

– ¿Qué tal va su marido? ¿Ha empezado a pintar?

– Sí. Ha pasado la noche entera pintando y ha hecho doscientas acuarelas. Ahora está en el hospital, reventado.

GALDERAK

1.- Senar-emazte bi agertzen dira. 2.- Ez, ez du itxura onik; gaiso itxura dakar eta andrearen besotik dator. 3.- Ez, hizketan ez da gizona hasten, emaztea hasten da. 4.- Andreak esaten dio, bere gizonak sekulako depresioa duela, ez omen duela bizitzeko gogorik, egun osoan lanean pentsatzen ari dela, ez duela ezer jaten eta gauez ezin izaten duela loak hartu. 5.- Ba al duen musikarako edo pintatzeko zaletasunik, galdetzen dio. 6.- Andreak baietz erantzuten dio, pintura asko gustatzen zaiola eta gaztetan akuarelak egiten zituela. 7.- Inportanteena gizonarentzat, lanik ez egitea da. 8.- Hurrengo hilean itzuli behar dute. 9.- Hurrengo egunean ikusten du. 10.- Zer moduz doan bere gizona eta pintatzen hasi al den, galdetzen dio. 11.- Baietz erantzuten dio; gau osoa pasa duela pintatzen, berrehun akuarela egin dituela eta orain hospitalean dagoela leher eginda.

11. 1.- Zurekin edo zure anaiarekin hitz egingo dugu. 2.- Hondartzara edo mendira joango gara. 3.- Berak konpontzen du edo bestela garajera eramaten du. 4.- Larunbatean edo igandean iritsi ziren. 5.- Trenez edo kotxez etorri zaitez.

12. 1.- Hor geldituko zara ala gurekin etorriko zara? 2.- Hau, zurea ala nerea da? 3.- Zer nahi duzu? ardoa ala ura? 4.- Zer izan da? neska ala mutila? 5.- Bilbon ala Londresen erosi zenuen?

13. 1.– Irakasleak baietz esan du, ikasleek, ordea, ezetz. 2.– Aldizkari hori egokia da, oso garestia ordea. 3.– Etortzeko asmoa zuen, ezin izan du ordea. 4.– Ni Markinakoa naiz, Lourdes, ordea, Bergarakoa. 5.– Goizero joaten da lanera, arratsaldean, ordea, etxean gelditzen da.
14. 1.– Txikia da, indar handia du hala ere. 2.– Oraindik ez dira agertu, etorriko dira hala ere. 3.– Athletic galtzen ari da, irabazi egingo du hala ere. 4.– Diru gutxi da, hala ere nahikoa izango da. 5.– Irristatu egin da eta hala ere ez da erori.
15. 1.– Ez gara anaiak, lagunak baizik. 2.– Ez zinen oinez etorri, kotxez baizik. 3.– Hori ez zuen Alfonsok esan, Iñakik baizik. 4.– Ez dut kafe beroa (berorik) hartuko, hotza baizik. 5.– Hori ez zen astelehenean gertatu, asteartean baizik. 6.– Arrate ez dabil Koldorekin, Bernardorekin baizik. 7.– Ez zaio galdu, ahaztu baizik.

TARTALO

Cierta ocasión dos chicos jóvenes andaban por el monte y empezó a llover. Cerca de allí encontraron una cueva y entraron dentro en busca de refugio. El interior de la cueva estaba bastante oscuro y al principio no veían nada. Enseguida, sin embargo, advirtieron unas ovejas tumbadas en el suelo y un hombre enorme sentado en una piedra. Y cosa inaudita: ¡El hombre tenía un único ojo en medio de la frente! Los muchachos se asustaron al verlo y quisieron salir fuera. Pero el hombre se levantó de un salto y colocó una gran piedra en la entrada. Los chicos se echaron a llorar.

El hombre encendió fuego. Luego cogió a uno de los muchachos, lo atravesó con un largo hierro y empezó a comérselo. Cuando estaba comiendo le ofreció un trozo al otro muchacho:

– ¿Quieres un pedazo? ¡Tu amigo está muy sabroso!

El chico estaba tembloroso en un rincón y le respondió que no.

En una de éstas, después de comer y beber bastante, Tártalo, pues Tártalo era su nombre, se quedó dormido. El muchacho al ver aquello se levantó sigilosamente y comenzó a remover la piedra de la entrada, pero no podía. Entonces cogió el hierro del suelo, lo puso al rojo en la hoguera y se lo metió a Tártalo por el ojo. Tártalo se despertó gritando y ciego empezó a buscar al muchacho. Pero éste se escondió entre las ovejas y no lo encontró.

A la mañana siguiente Tártalo retiró la piedra de la entrada para que salieran las ovejas. Mientras éstas salían él estaba en la entrada con las piernas abiertas y a medida que las ovejas pasaban por debajo las tocaba todas una por una. El muchacho, el verlo, se puso una piel por la espalda y se metió entre las ovejas. Cuando Tártalo le tocó no lo reconoció y así salió fuera. Una vez fuera el muchacho empezó a reírse y a burlarse. Tártalo le echó una piedra pero no le alcanzó.

En Ataun, cuando cuentan esta historia suelen decir: “Tártalo, ahí se lo come y ahí se duerme”.

GALDERAK

1.– Euria hasi zuenean, mendian zebiltzan mutilak. 2.– Ez kobazuloa ez zegoen urruti; handik hurbil zegoen. 3.– Koba barruan gizon ikaragarri bat ikusi zuten. 4.– Gizonak begi bakarra zuen bekokiaren erdian. 5.– Mutilak gizona ikusi zutenean beldurtu egin ziren eta kanpora irten nahi izan zuten. 6.– Gizonak harri handi bat jarri zuen sarrera ixteko. 7.– Gizonak, alde batetik bestera sartu zion burdina mutilari. 8.– Gizonak zati bat eskaini zion beste mutilari. 9.– Mutilak ezetz erantzun zion. 10.– Tartalo, nahikoa jan eta edan ondoren geratu zen lo. 11.– Burdina hartu zuen lurretik, sutan goritu zuen eta begitik sartu zion Tartalori. 12.– Mutila ardien artean izkutatu zen. 13.– Tartalok ardiak kanpora ateratzeko kendu zuen harria. 14.– Tartalo, hankak zabalik zegoen atean. 15.– Mutilak larru bat jarri zuen bizkarrean. 16.– Mutila kanpoan zenean farrez eta burlaka hasi zen. 17.– Tartalok orduan harri bat bota zion haserre, baina ez zuen mutila jo. 18.– Ataungo jendeak “Tartalo, bertan jan ta bertan lo” esaten du orain.

1. 1.– Ni alferra naizela esan duzu. 2.– Jendeak bihurria zarela esaten du. 3.– Lapurrak bera izan dela aitortu du. 4.– Tabakoa neretzat kaltegarria dela sumatu dut. 5.– Irakasleak liburu hauek bikainak direla dio. 6.– Norbait etorri dela nabaritu dut. 7.– Tontoa zarela dirudi. 8.– Badirudi gauzak konpontzen ari direla. 9.– Oso trebeak zaretela erakutsi duzue. 10.– Negua luzea izango dela esan du telebistak. 11.– Muti-lak lanean ari direla uste dut. 12.– Erantzuna ez dela egokia izan adierazi diot Pellori. 13.– Hori ezin dela horrela egin aitortu behar dugu. 14.– Martinek anai-arrebak zaretela ulertu du.
2. 1.– Loliren lagunak zaretela entzun dugu. 2.– Berandu etorri garela ikusi dute. 3.– Orain Eibarren bizi zarela jakin dugu. 4.– Berehala (laster) aterako direla erantzun dute. 5.– Koldoren izeba hil dela irakurri dut. 6.– Nere gurasoek Bilbora joan garela uste dute. 7.– Datorren hilean gasolina igoko dela esan du iratiak. 8.– Oso langilea zarela diote (esaten dute). 9.– Bihar joango garela esan diot. 10.– Junkalek lore horiek guretzat direla esan du. 1.– Norbait sartu dela sumatu dut. 12.– Hori horrela dela aitortu behar dugu. 13.– Oso azkarrak direla erakutsi dute. 14.– Zerbait erori dela iruditu zait.
3. 1.– Asmatu duzula uste dut. 2.– Aitonak atsedena behar duela esan du. 3.– Ebaristok kotxe berria erosi duela entzun dugu. 4.– Arazo horrek garrantzi handia duela adierazi diot. 5.– Hauek zuk jasoko duzula dirua diote. 6.– Ez dugula lan egiteko gogorik aitortu behar dugu. 7.– Badirudi ez duzuela ezer ulertu. 8.– Janariak ez duela gatzik behar esan du izebak. 9.– Gaur hotz handia egiten duela nabaritu dut. 10.– Lagunek ez dutela deituko adierazi dute. 11.– Guk ezin dugula horrelakorik egin erantzun diogu nagusiari. 12.– Euria egingo duela ematen du. 13.– Nik ez ditudala landareak ikutu esan diot amari. 14.– Ez al duzu ikusi zapatak zikindu dituzula? 15.– Atea zabalik utzi dutela sumatzen da. 16.– Oporrak izango ditugula entzun diot irakasleari. 17.– Istripu bat izan duzula jakin dugu. 18.– Guk ekarriko ditugula ogiak adierazi diot amari.
4. 1.– Ura nahi dudala esan dut. 2.– Hotza duzula uste dut. 3.– Horrek gutxi balio duela erantzun diogu. 4.– Badakizu lana bukatu dugula. 5.– Etxe berria erosi duzuela entzun dugu. 6.– Gaur beroa egiten duela sumatu (nabaritu) dut. 7.– Argia behar dutela esan dute. 8.– Gauzak arratsaldean eramango ditugula esan diot. 9.– Diru gutxi duela adierazi du. 10.– Bost urte dituzula ematen du (dirudi). 11.– Liburu berriak dituzuela ikusi dut. 12.– Jateko gogoa dudala erantzun diot. 13.– Betaurrekoak behar dituela aitortu du. 14.– Oso gaizki egin duzula iruditzen zait.

BIGARRENA

- 1.– Jontxo alfer samarra da eskolan. 2.– Jontxoren notak txarrak izaten dira beti. 3.– Gehienetan azkena izaten da. 4.– Gaur saltoka etorri da etxera eta musu bat eman dio aitari. 5.– Bigarrena dela esan dio aitari. 6.– Aitak, nola gertatu den hori galdetu dio. 7.– Gripea dute beste ikasleek.

ORDU DESEGOKIA

- 1.– Gizona, estu ta larri agertu da medikuraren etxean. 2.– Ez, medikuak ez du ondo hartu; haserretu egin zaio. 3.– Kontsulta orduak lauetatik bostetara dira. 4.– Gizonari, medikuaren zakurrak egin dio hozka. 5.– Seiak eta laurdenetan.

ETXE BERRIA

- 1.– Bi lagunak, hizketan ari dira. 2.– Dionisioren etxe berria, zaharra da.

PENA HANDIA

- 1.– Gaizki dago senarra; hiltzen ari da. 2.– Andrea dago senarraren ondoan. 3.– Negar handia egingo du andreak senarra hiltzen denean.

HANKA BIAK

- 1.– Laguna, bisitatzera etorri zaio Manueli. 2.– Medikua, Manuelek hanka bat kanposantuan duela esan du. 3.– Lagunak, oraindik biak hor dituela ikusi du.

5. 1.– Realak Osaunari irabaziko diola uste dugu. 2.– Neskak mutilari zerbait esan diola nabaritu dut. 3.– Andreak esnari ura botatzen diola aitortu du. 4.– Medikuek operazioa seguruak ordainduko diola erantzun dio gaisoari. 5.– Robertok ez diola hori barkatuko esan dio Alfonsori. 6.– Mutikoez gaizki erantzun diotela izebari iruditu zait. 7.– Badirudi amari ez diotela ezer esan. 8.– Zure arrebari opari bat egingo diotela entzun dugu. 9.– Eduardori lan berri bat eskaini diotela jakin dugu. 10.– Etzi eramango dizkiodala paperak adierazi diot osabari. 11.– Lagunari atea ireki diodala ikusi dute. 12.– Iñigok gezurra esan diozula uste du. 13.– Aitak badaki dirua eskatuko diogula. 14.– Lurdesek kotxea utziko diozuela ulertu du. 15.– Isidro, ez diozuela etxea saldu nahi esaten ari da.
6. 1.– Gauza bat ekarri diola ikusi dugu. 2.– Isabelek liburu bat kendu diodala dio (esaten du). 3.– Gaizki erantzun diozula uste dut. 4.– Osabak, egia esan behar diozuela esan du. 5.– Medikuek, ez diotela zure aitari ezer aurkitzen esaten dute. 6.– Josek atea itxi diogula ikusi du. 7.– Nik esan diodala uste duzu? 8.– Harri bat bota diozula esaten du. 9.– Iñakik inork ez diola ezer esan dio. 10.– Egunkariak igoko dizkiogula esan diogu.
7. 1.– Edurnek kartera galdu zaiola esan du. 2.– Ikasleak liburua ekartzea ahaztu zaiola esan du. 3.– Lagunak dirua bukatu zaiola aitortu du. 4.– Bere poesia asko gustatu zaidala aiderazi diot Gabrieli. 5.– Soinekoa oso merkea iruditu zaidala esan diot arrebari. 6.– Berehala nabaritu dut zerbait okerra gertatu zaizula. 7.– Aitona hil zaizula entzun dut. 8.– Kotxea bide erdian gelditu zaigula esango diogu nagusiari. 9.– Asmo hori egokia iruditu zaigula adierazi diot Rikardori. 10.– Izebak bihar iritsiko zaizuela eskutitza esan du. 11.– Langileek laguntza hori ondo etorriko zaiela uste dute. 12.– Oso argazki politak atera zaizkizula ikusi dut. 13.– Idoiak nagusia haserretu egin zaiola esan du. 14.– Alkateari etxean lapurrak sartu zaizkiola irakurri dugu.
8. 1.– Badirudi zure erantzuna ez zaiola gustatu Mireni. 2.– Zapatan harri bat sartu zaidala uste dut. 3.– Hori ez zaizula ondo iruditzen adierazi diogu Koldori. 4.– Zure amak badaki ogia bukatu zaigula. 5.– Zerbait ahaztu zaizuela uste dugu. 6.– Diru hori ondo etorriko zaiela esan dute.
9. 1.– Hori gaizki eginga dagoela aitortu behar duzu. 2.– Eguraldi ona dagoela ematen du. 3.– Arazoa konpondua dagoela adierazi dute. 4.– Zopa gazia dagoela dirudi. 5.– Partidua irabazia dagoela uste dugu. 6.– Aspertu samarra nagoela erantzun diot Garbiñeri. 7.– Jakin ezazu ez nagöela horregatik haserre. 8.– Triste zaudela nabaritu dut. 9.– Ederki gaudela hemen esan diot adiskideari. 10.– Ez gaudela konforme horrekin erakutsi behar dugu. 11.– Gure zain zaudetela ulertu dugu. 12.– Beldurturik zaudetela aitor ezazue. 13.– Horko leihoak zabalik daudela sumatu dut. 14.– Haurrak lo daudela ematen du. 15.– Gaur jende asko dabilela kalean ikusi dugu. 16.– Aurten hobeto nabilela uste dut. 17.– Oker zabiltzala ulertu behar duzu. 18.– Mozkortua zabiltzala ematen du. 19.– Ikasleek pozik dabiltzala eskola horretan aitortu dute. 20.– Badakit berandu natorrela gaur. 21.– Nerekin hitz egitera zatozela ulertu dut. 22.– Haize hotza datorrela nabaritu dut. 23.– Autobusa bete-betea datorrela ematen du. 24.– Etsaiak handik datozela esan dute. 25.– Gaur ez noala afaltzera adierazi diot Feliperi. 26.– Inesek haurra ekartzera doala esan du. 27.– Badakite gu ez goazela dirua eskatzera. 28.– Gauzak bide zuzenetik doazela uste dugu. 29.– Politika arazoak gaizki doazela irakurri dut.
10. 1.– Oso nekatua nagoela esan diot Sebastiani. 2.– Hori ondo dagoela uste duzu? 3.– Haserre zaudela dirudi. 4.– Zure liburuak mahai hartan daudela uste dut. 5.– Goiz zabiltzatela ikusten dut. 6.– Erloju hau oker (gaizki) dabilela uste dut. 7.– Jaun hauek zurekin hitz egitera datozela diote (esaten dute). 8.– Ibaiak oso zikinak datozela ikusi dugu. 9.– Aitonak kalera doala esan du. 10.– Bere etxera goazela adierazi diogu. 11.– Gauzak oker (gaizki) samar doazela aitortu behar dugu.
11. 1.– Gazte horrek asko dakiela iruditu zait. 2.– Badirudi Andonik ez dakiela bakarrik ibiltzen. 3.– Nik dena dakidala uste duzu, ala? 4.– Irakasleak kimika asko dakizula esan du. 5.– Zuk, ederki dakizula frantsesez erakutsi duzu. 6.– Guk ez dakigula ezer aitortu behar dugu. 7.– Zuek gehiegi dakizuela nabaritu dut. 8.– Agure horrek diru asko daukala esaten du jendeak. 9.– Haragiak ez daukala gatzik sumatu dut. 10.– Paperak bulegoan dauzkadala uste dut. 11.– Nerea bezalako erlojua daukazula

ikusi dut. 12.– Bihotz handia daukazula erakutsi behar duzu. 13.– Gaur ez daukagula lan handirik erantzun diot nagusiari. 14.– Ez daukazuela hitz egiteko gogorik nabaritu dut. 15.– Ibaiak ur zikina dakarrela ikusi dugu. 16.– Berri hori gaurko egunkariak dakartela esan du Maitek. 17.– Asmo onak dakartzazula bilerara entzun dugu. 18.– Jakin ezazu gizon horrek denbora luzea daramala zure zain. 19.– Kamioi gorri hark bonbonak daramatzala esan dute. 20.– Pisu handiegia daramazula boltsan iruditu zait.

12. 1.– Begoñak ederki (oso ondo) dakiela euskaraz entzun dugu. 2.– Mutil hauek gauzak egiten badakitela erakutsi dute. 3.– Badakit badakizula ezer ez dakidala. 4.– Elenak liburua bere gelan daukala erantzun du. 5.– Aurpegi txarra daukazula nabaritu dut. 6.– Zapata askatua daukadala uste dut. 7.– Neska hauek ile motza daukatela iruditu zait. 8.– Diru gutxi dakartzula uste dut. 9.– Egurra mendi haietatik dakartela diote. 10.– Horrek makila daramala iruditu zaigu.
13. 1.– Ostiraleko afaria oso merkea izan zela uste dugu. 2.– Badirudi herenegun ez zela klaserik izan. 3.– Hernanin istripu bat izan zela ekarri dute egunkariak. 4.– Atzoko pelikula oso aspergarria izan zela esan dute. 5.– Arrantzaleek itsasoan ibili zirela diote. 6.– Izebari Gasteiza joan nintzela esango diot. 7.– Txikitan oso bihurria zinela entzun dugu. 8.– Badakigu larunbatean Elisarekin ibili zinela. 9.– Oroitzen naiz igazko oporretan kanpoan izan ginela. 10.– Jakin dugu berandu arte aritu zinetela hizketan. 11.– Haurrak ez zuela eskolarik esan zuen. 12.– Andonik ez zuela dirurik behar adierazi zuen. 13.– Robertok erabili zuela kotxea gogoratzen naiz. 14.– Xabierrek ezin zuela horrelakorik sinistu esan zuen. 15.– Ez zuela lanerako gogorik erantzun zuen Silviak. 16.– Mutilek beldur handia pasa zutela aitortu dute. 17.– Jaialdia auzoko gazteek antolatu zutela irakurri dugu. 18.– Gauza haiek garrantzi handia zutela jakin ezazue. 19.– Denda hartan erloju bat erosi nuela oroitzen naiz. 20.– Bileran hartan nik ez nuela inor ezagutzen esan nuen. 21.– Zuk kalean ibiltzeko gogo zenuela adierazi zenuen. 22.– Zuk kafesne beroa eskatu zenuela gogoratzen naiz. 23.– Irakasleak ez genuela ezer ikasi erantzun zuen. 24.– Zuek giltza galdu zenutela esan zenuten. 25.– Atzoko haizeak zuhaitz asko bota zituela esan du irratia. 26.– Etxe haiek nere osaba batek egin zituela uste dut. 27.– Gazteek asmo onak zituztela erakutsi zuten. 28.– Haur hauek bota zituztela harriak esan dute. 29.– Zure gurasoak Donostian ezagutu nituela uste dut. 30.– Horrelako gauzak aipatu zenituela oroitzen naiz. 31.– Etxera eraman genituela liburuak esan diot Nekaneri. 32.– Argazkiak zuek jaso zenituztela dio Junkalek. 33.– Amak ontziak garbitu gabe utzi zenituztela esan du. 34.– Jakin ezazu zure gauzak ez zituela inork ikutu. 35.– Azkenean ez zituztela lapurrak harrapatu irakurri dugu.
14. 1.– Zure anaia atzo hemen izan zela uste dut. 2.– Zure lagunak egun hartan ez zirela etorri esaten dute. 3.– Nere gurasoek ni ez nintzela oso zintzoa diote. 4.– Zu gizen samarra (nahiko gizona) zinela gogoratzen naiz. 5.– Gu berandu iritsi ginela erantzun dut. 6.– Ez zinetela bileran izan adierazi diot. 7.– Martinek Ander bulegoan ikusi zuela dio. 8.– Hauek zurekin afaldu zutela diote. 9.– Euritakoa zuen etxean utzi nuela uste dut. 10.– Gaizki egin nuela aitortzen dut. 11.– Hori Bilbon erosi zenuela diozu? 12.– Guk ez genuela ezer ikusi aitortu dugu. 13.– Zuek atea ireki zenutela diozue. 14.– Aldizkariak andre hark eraman zituela oroitzen naiz. 15.– Zure anaiak (anai-arrebak) Markinan ikusi zituztela diote. 16.– Paperak jaso nituela adierazi diot. 17.– Botilak ekarri behar zenituela erantzun dute. 18.– Guk ez genituela ezagutu esan dut. 19.– Egia (al) da platerak puskatu zenituela?

“KANPOAN NAGOELA ESAIOZU”

1.– ¡Buenas tardes! ¿Está tu padre en casa? 2.– Sí. Pero está viendo el partido... 3.– Dile que salga, por favor... que tengo que hablar con él... 4.– ¡Aí! Ha venido un señor y dice que quiere hablar contigo... 5.– ¡M...! Dile que estoy fuera y que vendré tarde! 6.– De parte de mi padre, que está fuera y que vendrá tarde...

IRAKURGAIA

1.– Nikolasen zaletasuna, futbola da. 2.– Gaur Athletic eta Realaren arteko partidua emango dute telebistan. 3.– Nikolasek lehengusu bat hil zaiola esan dio enkargatuari.

4.– Enkargatuak asko sentitzen duela erantzun dio eta lasai joateko behar duenean. 5.– Nikolasek saltoka hasteko gogoa sentitu du orduan, baina bada-ezpada ere aurpegi tristea jarri du. 6.– Arratsaldean gorbata beltza eraman du lantokira. 7.– Ez, arratsaldea ez zaio motza iruditu; oso luzea iruditu zaio. 8.– Denbora gehiena, erlojuari begira pasatu du. 9.– Etxean sartu denean, gorbata beltza kendu du eta zapatilak jantzi ditu. 10.– Partiduaren lehen zatia nahiko aspergarria izan da. 11.– Athletic-ek bigarren zatiko hamargarren minutuan sartu du gola. 12.– Reala orduan erasoan hasi da oso gogor. 13.– Ez. Aukera ederrak izan ditu baina ez du golik sartu. 14.– Ez, Nikolas ez dago lasai; oso urduri dago. 15.– Ez. Ez zuen butakatik jaiki nahi eta Josetxori esan dio atea irekitzeko. 16.– Gizonak, aitatxo etxean al den galdetu dio Josetxori. 17.– Josetxok, baietz erantzun dio, aita etxean dela baina partidua ikusten ari dela. 18.– Josetxok, gizon bat etorri dela eta berarekin hitz egin nahi duela esan dio aitari. 19.– Josetxok, aita kanpoan dagoela eta berandu etorriko dela esan dio gizonari.

EL GATO NEGRO (KATU BELTZA)

Martxelo vivía en un lejano caserío. Nació pobre y pobremente vivía. Sin embargo tenía un huerto y con él sacaba lo suficiente para vivir. Por la mañana solía bajar al mercado del pueblo a vender hortalizas y por la tarde trabajaba en su pequeña huerta. Tampoco tenía ganado y la leche la traía diariamente del pueblo.

Eran aquellos unos días calurosos y a fin de tener la leche en sitio fresco por las noches sacaba el cuenco a la ventana.

Una mañana, sin embargo, cuando fue a coger la leche advirtió que el recipiente estaba medio vacío.

– ¡Qué demonios ha ocurrido aquí! –dijo–. ¡Ayer dejé el cuenco completamente lleno y ahora no llega ni a la mitad!

Martxelo estaba extrañado...

A la mañana siguiente le ocurrió igual, y a la siguiente igual. El hombre estaba preocupado y decidió aclarar aquel misterio:

– Aquí anda alguien tomándome el pelo y ya me he cansado. ¡Hoy mismo tengo que averiguar quién es el ladrón! ¡Por la noche no me acostaré y aguardaré junto a la ventana!

Así pues, sacó el cuenco a la ventana como todos los días y él se quedó dentro con la luz apagada. Había luna llena y veía perfectamente las proximidades de la casa.

A eso de las doce advirtió que un gato negro entraba sigilosamente en la huerta. El gato subió de un salto a la ventana y empezó a beber la leche. Martxelo entonces cogió un palo y le asestó un buen golpe en una de las patas delanteras. En aquel instante escuchó un chillido de mujer y el gato huyó.

Al día siguiente la vieja de al lado tenía el brazo (envuelto) en un trapo y ella decía que se había caído por las escaleras. Pero Martxelo sabía que aquello era mentira y que aquella mujer era bruja.

GALDERAK

1.– Martxelo, urrutiko baserri batean bizi zen. 2.– Baratzan egiten zuen lana. 3.– Ez, ez zuen behirik eta esnea herritik ekartzen zuen egunero. 4.– Esnea, leihoan uzten zuen gauean. 5.– Ontzia goiz batean erdi hustua agertu zen. 6.– Hiru aldiz gertatu zitzaion. 7.– Martxelo, leiho ondoan egon zen lapurraren zain. 8.– Itzalita zuen argia. 9.– Gau argia zen; ilargi betea zegoen eta ederki ikusten zuen. 10.– Katua, hamabiak aldean agertu zen. 11.– Kolpe izugarri bat eman zion katuari aurreko hanka batean. 12.– Emakume baten garrasia entzun zuen. 13.– Katuak orduan ihes egin zuen. 14.– Aldameneko atsoak zapi batez lotua zeukan besoa. 15.– Atsoak, eskaileretan erori zela esaten zuen. 16.– Martxelok, hura gezurra zela zekien eta emakume hura sorgina zela. 17.– Ez zion inori kontatu.

15. 1.– Atzo zure herriraino joan ginen. 2.– Autobus hau Bilboraino joaten da. 3.– Tren hau Tolosaraino ez da gelditzen. 4.– Etxeraino joango gara elkarrekin. 5.– Azkenearaino jarraitu zuten. 6.– Leporaino sartu zen itsasoan. 7.– Boltsa goraino bete ezazu. 8.– Goitik beheraino busti zen. 9.– Honaino iritsi ziren harriak. 10.– Bi kilometro daude haraino. 11.– Euria barruraino sartu zen. 12.– Eraman ezazu kotxea garaje horretaraino. 13.– Baserri harataraino igoko gara. 14.– Nekatu arte ibiliko gara. 15.– Aspertu arte hitz egin zuten. 16.– Bihar arte ez da ogirik izango. 17.– Astelehen arte egongo gara Donostian. 18.– Ikusi arte ezin dut ezer esan. 19.– Partidua amaitu arte egon ziren gurekin. 20.– Ez naiz geldituko zure etxea aurkitu arte. 21.– Ez zarete hemendik aterako dena garbitu arte. 22.– Aita etorri arte ez zen handik mugitu. 23.– Kotxea konpondu arte oinez ibili beharko dugu.

10

1. 1.– Ez dakit nor den hori. 2.– Badakizu ze ordu den? 3.– Badakizue zein etorri den? 4.– Ba al daki inork zen gertatu den? 5.– Ba al dakizu nongoa den Arantxa? 6.– Anttonek nolakoa den neska hori jakin nahi du. 7.– Nik ez dakit nondik pizten den argi hori. 8.– Lagunak ez du esan gaur ala bihar etorriko den. 9.– Irakasleak norena den liburu hori galdegin du. 10.– Noiz iritsiko den trenak jakin behar dugu. 11.– Langileek badakite nola erabili behar den makina berria. 12.– Lagunek ez dute esan noiz agertuko diren. 13.– Ezin dugu esan osaba-izebak etorriko ote diren. 14.– Ertzainak noren etxean sartu diren lapurrak galdetu du. 15.– Zertan gelditu diren azkenean galdetu behar dugu. 16.– Garbi adierazi diogu nagusiari zein diren gure asmoak. 17.– Neska-mutil horiek ez dute esan nongoak diren. 18.– Jatetxean zenbat etorriko diren bazkaltzera galdegin dute. 19.– Laster ikusiko du horrek nor naizen. 20.– Ez dakit seguru joango ote naizen. 21.– Ez dakizue zenbat nekatu naizen! 22.– Zer moduz bizi zaren jakin nahi dugu. 23.– Esan ezazu zertan ari zaren. 24.– Amari noiz joango garen esan behar diogu. 25.– Ez dakit noraino iritsiko garen. 26.– Jakin al daiteke non ibili zareten? 27.– Esan ezazue ondo portatu zareten.
2. 1.– Ez dakit zer den hori. 2.– Ze ordu den galdetu diot. 3.– Iñakik ez du esan norekin joango den mendira. 4.– Badakizu nola irekitzen den hau? 5.– Nolakoa den mutil hori jakin nahi dugu. 6.– Olatzek nongoak diren zure lagunak galdetu du. 7.– Badakizu nor naizen? 8.– Non ibili zaren jakin nahi dugu. 9.– Badakizue non bizi garen. 10.– Amonak zenbat joango garen afaltzera galdetu du. 11.– Ez dugu erabaki ostegunean ala ostiralean aterako garen. 12.– Zertara etorri zareten jakin nahi dut. 13.– Zenbat ikasle zareten galdetu dute. 14.– Ea nor etorri den. 15.– Ea nolakoa den ardo hau. 16.– Ea noraino iristen garen. 17.– Ea ongi portatzen zareten.
3. 1.– Irratiak oraindik ez du esan zeinek irabazi duen partidua. 2.– Guk ez dakigu nork esan duen hori. 3.– Atso horri ezin diot ulertu zer nahi duen. 4.– Zure lagunari zer egin behar duen adieraziko diot. 5.– Esango al didazu, mesedez, zenbat balio duen horrek? 6.– Mutikoek ez dute esan nahi nondik atera duten dirua. 7.– Nolako etxea duten auzokoek ikusi nahi dut. 8.– Ikusi nahi duzue zer erosi dudan? 9.– Izebak nolako oparia nahi duzun galdetu du. 10.– Ez dut ulertzen zergatik egin duzun hori. 11.– Erabaki ezazu haragia ala arraina hartuko duzun. 12.– Jakin al daiteke zertarako behar duzun giltza? 13.– Ze ordutan bazkalduko dugun jakin nahi dut. 14.– Ez dut ongi ulertu zer egin behar dugun. 15.– Amak norekin hitz egin dugun jakin nahi du. 16.– Nagusiak noizko bukatuko duzuen lana jakin nahi du. 17.– Atanasiok ez omen daki zertaz hitz egin duzuen bileran. 18.– Jakin daiteke zenbatean erosi duzuen etxea? 19.– Bitorrek zeinek eraman duen egunkaria galdegin du. 20.– Nork esan dituen gezur horiek jakin nahi dut. 21.– Marisak ez du esan nahi zenbat urte dituen. 22.– Ez dakigu nora eraman dituzten zure paperak. 23.– Andre horri noiz irekiko dituzten dendak galdetu diogu. 24.– Eskolan, nolako notak atera ditudan begira ezazu. 25.– Ez naiz gogoratzen non utzi ditudan gauzak. 26.– Haurrak, non gorde dituzun jostailuak galdegin du. 27.– Ez dakit zertarako erosi ditugun hainbeste liburu.
4. 1.– Ez dakit zer duen haur honek. 2.– Ez dut ulertzen zergatik esaten duten hori. 3.– Inork ez daki nork esan duen hori. 4.– Norekin hitz egin behar dudan galdegin (galdetu) diot. 5.– Ez dut entzun (aditu) zer esan duzun. 6.– Badakizu zer egin duzun? 7.– Non bazkalduko dugun erabaki dut. 8.– Noiz arte egon behar dugun hemen jakin nahi dut. 9.– Esan ezazue nondik atera duzuen hori. 10.– Zenbat ordaindu behar dugun galdegin ezazu. 11.– Ez dakit nork dituen zure argazkiak. 12.– Ez dakit non utzi ditudan betaurrekoak. 13.– Ea zer esaten duen (dioen) horrek. 14.– Ea nork (zeinek) irabazten duen. 15.– Ea nolako eguraldia egiten duen (dagoen). 16.– Ea zer ekarri duzun.

GOLFO Y MAJADERO (ALPROJA ETA KAIKUA)

Vicente está pelando patatas en la cocina del cuartel. Está aburrido y no sabe qué hacer para distraerse. Piensa que su amigo estará limpiando la habitación del capitán y decide llamarle por teléfono. Se levanta y marca el número.

– ¿Sí? –le contesta una voz.

– ¡Tururú! ¡Tarár! ¿Estás ahí, golfo? ¡Majadero sinvergüenza!

Por lo visto es el propio capitán quien ha cogido el teléfono y le responde enfadado:
 – ¿Qué? ¿Cómo? ¿Yo golfo y majadero? ¿Se puede saber quién es usted? Irá al calabozo inmediatamente!
 – ¿Ah, sí? ¡Adivine, pues, quién soy y venga rápido a llevarme al calabozo! ¡Ja, ja, ja! Cuelga y continúa pelando patatas...

GALDERAK

1.– Kuarteleko sukaldean, Bixente dago. 2.– Patatak zuritzen ari da. 3.– Ez, ez du ongi pasatzen; aspertu egiten da eta ez daki zer egin distraitzeko. 4.– Kapitanaren gela garbitzen ariko dela uste du. 5.– Denbora pasatzeko deitzen dio. 6.– Ez, telefonoa ez du lagunak hartu, kapitanak (kapitanak berak) hartu du. 7.– Ez, kapitana ez da pozik ari; haserre ari da. 8.– Kalabozora joango dela esaten du. 9.– Ez, kapitanak ez daki norekin ari den hizketan. 10.– Bai, Bixentek badaki kapitanarekin ari dela. 11.– Ez, ez da beldurtu; (farre egin du). 12.– Asmatzeko nor den eta azkar joateko kalabozora eramatera.

5. 1.– Haurrak ez du esan nahi nork eman dion zigarroa. 2.– Albertok ez du aipatu nori saldu dion kotxea. 3.– Ez dut ulertzen zergatik eman dioten arrazoia. 4.– Ez dakit zenbat ordaindu beharko diodan mekanikoari. 5.– Ezetz asmatu zer erosi diodan haurrari. 6.– Ameliak zenbat diru eskatuko dioten galdegin du. 7.– Zergatik erantzun diozun horrela esan behar duzu. 8.– Maribelek, egia esan ote diozun jakin nahi du. 9.– Zer esango diogun Ainhoari pentsatu behar dugu. 10.– Zer erregalatuko diozuen amonari erabaki behar duzue. 11.– Zer erantzun diozuen nere ahizpari jakin nahi dut. 12.– Ez dugu ikusi noiz eman dizkion giltzak. 13.– Zuek esango duzue nori eman behar dizkiodan eskerrak.
6. 1.– Nork utzi dion aldizkaria galdetu diogu. 2.– Ez du ikusi nork bota dion harria. 3.– Andonik ez daki oraindik zer erantzungo dion Fidelek. 4.– Ez dakit barkatuko diodan. 5.– Zer esan diozun gizon horri jakin nahi dugu. 6.– Zure izebak non utziko diogun ogia galdegin du. 7.– Ez dakit zergatik eman dioten diru hori zure lagunari. 8.– Ea zer erregalatu diozun Rupertori. 9.– Ea nork irabazten dion honi.
7. 1.– Itziarrek ez daki non galdu zaion giltza. 2.– Joni, zer iruditu zaion nere lana galdetu behar diozu. 3.– Badakizu nori tokatu zaion loteria? 4.– Ezin dut aurkitu nondik ateratzen zaion haizea baloiari. 5.– Ezin dut ulertu nola gertatu zaien hori. 6.– Badakizue non ahaztu zaidan euritakoa? 7.– Zer gertatzen zaizun jakin nahi dut. 8.– Etxekoandreak, nola gustatzen zaizun haragia galdetu du. 9.– Zuk zer komeni zaizun esan behar duzu. 10.– Alfontsoi zer iruditu zaigun bere etxea adieraziko diot. 11.– Ez dakit zergatik puskatu zaigun gorpila. 12.– Noiz iritsiko zaizuen dirua galdetu behar duzue.
8. 1.– Ez dakit zer gustatzen zaion zure arrebari (ahizpari). 2.– Ez dakit zer gertatzen zaidan. 3.– Badakizu nondik iritsi zaizun eskutitz hori? 4.– Zer iruditzen zaizuen nere herria galdegin (galdetu) dut. 5.– Ez dakit nola esan behar zaizkizun gauzak. 6.– Zure laguna noiz etorriko zaigun jakin nahi dugu. 7.– Ea zer iruditzen zaizun hau.
9. 1.– Zer moduz dagoen aitona ikustera gatoz. 2.– Esango al didazu, mesedez, non dagoen udaletxea? 3.– Zenbat botila dauden sukaldean kontatu behar dugu. 4.– Zertan dauden gauzak jakin nahi dugu. 5.– Zergatik zauden haserre esan behar didazu. 6.– Badakizu noiztik gauden zure zain? 7.– Anaiak zure motoa ondo dabilen galdetu du. 8.– Ez dakit nola dabilen erloju zahar hau. 9.– Ikusi duzu norekin dabilizan horiek? 10.– Nondik nora zabiltzan jakitea komeni zaigu. 11.– Badakizu ze ordutan datorren Hondarribiko autobusa? 12.– Begira ezazu zenbat jende datorren. 13.– Andreak zein datozen bazkaltzera galdegin du. 14.– Ez dakit zertarako zatozten ordu honetan. 15.– Esango al didazu noraino doan tren hau? 16.– Zer moduz doan zure arazoa galdegin diot abokatuari. 17.– Jakin daiteke zertara zoazen orain? 18.– Ez dakit nora goazen bide honetatik.
10. 1.– Non dagoen nere etxea erakutsiko diot. 2.– Jesusek non dauden bere gauzak galdetu du. 3.– Zer moduz zaudeten jakin nahi dut. 4.– Badakizu nola dabilen erloju hau? 5.– Ikusi duzu norekin dabilen Kepa? 6.– Begira ezazu nor datorren. 7.– Jakin daiteke zertara datorren mutil hori? 8.– Ez diot esan nora goazen. 9.– Ea nola dabilen makina hau. 10.– Ea zenbat datozen.

11. 1.– Zerbait dakien galdetu behar diogu Mertxeri. 2.– Ez du esan nahi nondik dakien hori. 3.– Harrigarria da zenbat dakien horrek. 4.– Makinaz idazten badakizun galdegin dute. 5.– Frantsesez ondo dakitela erakutsi behar dute. 6.– Agure horrek zenbat diru daukan ere ez daki. 7.– Ezetz igarri zer daukadan esku honetan. 8.– Ea nolako erlojua daukazu. 9.– Ez omen da oroitzen non dauzkan paperak. 10.– Ez dakigu zergatik dakarren aurpegi hori. 11.– Begiratu duzu zer dakarten egunkariak? 12.– Zenbat diru dakarten lagunek jakitea komeni zaigu. 13.– Esan ezazu zer dakarzun maletan. 14.– Zergatik daraman gorbata beltza galdegin diot Iboni. 15.– Ez dakit zenbat denbora daraman anaiak Bartzelonan.
12. 1.– Ea zerbait dakien galdetuko diogu. 2.– Ez dakit nork daukan zure liburua. 3.– Ikusi al du medikuak nola daukazu hanka? 4.– Erakutsi ezazue zer daukazu hor. 5.– Begira ezazu zer dakarren egunkariak. 6.– Jakin daiteke nora daramazu hori? 7.– Zer daramagu boltsa honetan jakin nahi dute. 8.– Ea zenbat dakizu. 9.– Ea zer dakarzun.
13. 1.– Ez zuten esan nongoa zen gizon hura. 2.– Ez dakit noiz bukatu zen partidua. 3.– Ezin dugu ulertu zergatik haserretu zen horrela. 4.– Auzokoek ez zuten ikusi nondik atera ziren lapurrak. 5.– Badakizu norenak ziren argazki polit haiek? 6.– Ezetz asmatu norekin izan nintzen atzo. 7.– Lurdesek zergatik etorri zinen hain berandu jakin nahi du. 8.– Ez naiz oroitzen zertaz ari ginen hizketan.
14. 1.– Badakizue zer gertatu zen atzo? 2.– Ez dakit noiz iritsi zen zure laguna. 3.– Badakizu nora joan ziren zure anaiak (anai-arrebak)? 4.– Badakizu norekin izan nintzen ostegunean? 5.– Zergatik ez zinen bilerara etorri galdetu dute. 6.– Ez naiz oroitzen zenbat joan ginen afaltzera. 7.– Badakizue zertara joan ginen Bilbora? 8.– Karmenek pozik ibili (ote) zineten galdetu du.
15. 1.– Ez dakit zer esan zuen medikuak. 2.– Jakin al daiteke nork esan zuen hori? 3.– Gurasoek Elenak neska ala mutila izan zuen jakin nahi dute. 4.– Ez zuten esan nora eraman zuten gaisoa. 5.– Ez dakigu nondik ekarri zuten ardoa. 6.– Ez zuten aipatu zenbatean erosi zuten kotxea. 7.– Ez dut esango norekin hitz egin genuen. 8.– Zertan gastatu zenuten dirua jakin nahi dugu. 9.– Baserritarrek ez zuen adierazi zenbat abere zituen. 10.– Oroitzen zara nolako txisteak kontatzen zituen agure hark? 11.– Ez dakit non gorde nituen aldizkariak. 12.– Gogoratzen al zara nondik hartu nituen giltzak? 13.– Oroitzen al zarete nolako gauzak egiten genituen eskolan?
16. 1.– Ez naiz oroitzen (gogoratzen) zenbat balio zuen nere kotxeak. 2.– Badakigu nork idatzi zuen eskutitz hori. 3.– Albertok ez zuen esan zertarako behar zuen kotxea. 4.– Badakizu zergatik egin nuen hori? 5.– Liburu hori non erosi zenuen jakin nahi dut. 6.– Nekanek zer nahi zenuten galdegin du. 7.– Badakizu nora eraman zituzten nere paperak?

“NOTA ONAK”

1.– ¡A ver qué notas has traído! 2.– ¡Caramba! ¡No sé si veo bien! 3.– Sí, sí. ¡Ves muy bien! ¡Soy la primera de clase! ¡Qué te has creído! (¡Qué te crees!). 4.– ¿Y se puede saber cómo ha ocurrido eso? 5.– Hemos tenido un examen y el mío ha sido el mejor. 6.– ¿Qué te han preguntado, pues? 7.– Cuántas patas tiene un elefante... 8.– Y yo he respondido que tiene tres. 9.– ¿Tres? ¿Y aún y todo has sido la primera? 10.– Sí. Es que los otros han puesto que dos...

IRAKURGAIA

1.– Itziartxo lehenbiziko mailan dabil. 2.– Gaizki portatzen da. Ez da oso saiaria. Nahiko bihurria da eta lan gutxi egiten du. Lagunekin jolasean eta berriketan pasatzen du denbora. 3.– Nota txarrak ekartzen ditu gehienetan. 4.– Azkenetakoa izaten da. 5.– Oso harro agertu da. Esku batean maletatxoa dakar eta bestean nota papera. 6.– Aitak, nolako notak atera dituen jakin nahi du. 7.– Harrituta gelditu da. Ezin du sinetsi ikusi duena. 8.– Zenbat hanka dituen elefanteak galdetu diote. 9.– Itziarrek, hiru hanka dituela erantzun du. 10.– Beste lagunek bi dituela jarri dute.

17. 1.– Aitak, nolako eguraldia dagoen galdegin du. 2.– Semeak euria egingo duela uste du. 3.– Arrebak, noiz hasiko den lanean galdegin dio anaiari. 4.– Anaiak, berehala

hasiko dela erantzun dio. 5.– Osabak, non ibili diren goizean galdegin dio izebari. 6.– Izebak, Ixabelekin erosketa batzuk egitera atera direla erantzun dio. 7.– Ebaristok Ana ezkondu egin dela esan du. 8.– Iñakik norekin ezkondu den galdegin dio. 9.– Ebaristok ez dakiela erantzun dio. 10.– Hipolitok, zopak ez duela gatzik esan du. 11.– Emazteak egia dela erantzun dio, botatzea ahaztu zaiola. 12.– Jaionek, atzo pelikula ederra ikusi zuela esan du. 13.– Moisesek bakarrik joan al zen galdegin dio. 14.– Jaionek ezetz erantzun dio, hiru lagun joan zirela.

18. 1.– Aitorrek egunkaria ekarri (al) duen galdegin dio Luperi. 2.– Lupek baietz erantzun dio, mahai gainean utzi duela. 3.– Aitorrek, hori ez dela gaurkoa, atzokoa dela esaten du. 4.– Lupek, orduan norbaitek hartu duela esaten du. 5.– Amak, zer galdu zaion galdetzen dio Aitorri. 6.– Lupek, (ea) berak hartu duen gaurko egunkaria galdetzen dio amari. 7.– Amak ezetz erantzuten dio, berak ez duela hartu. 8.– Aitorrek berdin dela esaten du, orain ezin duela irakurri, lanera joan behar duela eta.

19. ITZULPENA

Badakizu nor ikusi dudan kalean? Mikel, zure anaia. Bihar bere etxera joango garela esan diot. Noiz joango garen galdetu du eta eguerdian joango garela erantzun diot. Zuk lan handia duzula ere adierazi diot eta arratsaldean joango zarela. Ondo iruditzen zaiola esan du.

MATEO TXISTU

Mateo Txistu era el cura de un pueblo pequeño. Era un buen cura, pero también un cazador empedernido. Siempre andaba en el monte cazando con sus perros.

Un domingo por la mañana fue a celebrar misa y dejó a los perros atados en el atrio de la iglesia. Se vistió los ornamentos y empezó a decir misa. Estando en ello pasó una liebre junto a la iglesia y los perros comenzaron a ladrar con mucha fuerza. Al oírlo, el cura dejó plantada la misa y fue corriendo a coger la escopeta. Sin tiempo para quitarse los ornamentos soltó a los perros y salió tras la liebre. La gente en la iglesia se quedó asombrada y boquiabierta.

La liebre huyó hacia el monte y tras ella los perros y Mateo. Anduvieron y anduvieron pero no pudieron alcanzar a la liebre. Al llegar al mediodía Mateo se quedó sin comer.

Pasaron todo el día corriendo de un lado para otro y sin embargo no alcanzaron a la liebre. Y así continuaron también durante toda la noche. ¡Fiiiiiiu! ¡Fiiiiiiu! se oían de noche los silbidos del cura llamando a los perros.

A la mañana siguiente Mateo estaba reventado y tenía las ropas completamente desgarradas, y, sin embargo, sigue que te sigue continuaba corriendo tras la liebre.

A eso del mediodía Mateo llegó a un caserío y vio una mujer haciendo pan.

– ¡Por favor, señora! ¡Deme un pan, que estoy desfallecido de hambre (muerto por el hambre)! –le dijo Mateo.

– Sí, sí –le respondió la mujer–. Espere un poquito y le daré enseguida.

Pero para cuando la señora tomó el pan apareció la liebre y el pobre cura echó a correr de nuevo.

Y por lo visto, a partir de entonces así anda siempre. A través de montes y bosques, cuando hace sol sudando y cuando llueve hundido en el barro, siempre corriendo sin poder detener sus piernas.

Fue un castigo de Dios por haber dejado sin acabar la misa.

Todavía hoy (ahora), cuando en las largas noches invernales se escucha el silbido del viento, suelen decir los viejos que es Mateo Txistu el que anda por los alrededores.

GALDERAK

1.– Mateo Txistu herri koxkor batean bizi zen; bertako apaiza zen. 2.– Apaiz zintzoa zen baina ehiztari amorratua ere bai. 3.– Eliz atarian lotuta utzi zituen zakurrak. 4.– Zaunkaka hasi ziren indar handiz. 5.– Meza bertan behera utzita eskopeta hartzera joan zen berehala. 6.– Jendea txunditurik eta aho zabalik geratu zen elizan. 7.– Hurrengo goizean, leher eginda zegoen Mateo eta jantziak erabat urratuak zituen. 8.– Andre bat ikusi zuen. 9.– Andre hura ogia egiten ari zen. 10.– Mateo, horrela dabil harrezkero. Mendi eta basoetan zehar, eguzkia dagoenean izerditan eta euria ari duenean lokatzetan sartuta, korrika beti bere hankak gelditu ezinik. 11.– Meza bukatu gabe utzi zuelako zigortu zuen Jainkoak. 12.– Mateo Txistu dabilela inguruan esaten dute.

1. 1.- Amonak ez ikutzeko ezer esan dio Martintxori. 2.- Enkargatuak lan horiek azkar bukatzeko eskatu du. 3.- Mikelek giltza ekartzeko (eramateko) esan zuen. 4.- Osabak, zapata lotzeko esan dio Inaziori. 5.- Emazteak ohetik jaikitzeo agindu dio senarrari. 6.- Irakasleak ez ahazteko liburuak esan dio ikasleari. 7.- Amak gezurrik ez esateko eskatu dio alabari. 8.- Imanolek bakean uzteko esan du. 9.- Nagusiak lanean hasteko agindu du. 10.- Lurdesek argazkiak erakusteko eskatu du. 11.- Txoferrak aurretik kentzeko esan dio haurrari. 12.- Andreak isilik egoteko agindu dio umeari. 13.- Arrantzaleak labana ekartzeko esan dio mutikoari. 14.- Artzaiak etortzeko (joateko) agindu dio zakurrari. 15.- Neskak, horrela ez ibiltzeko esan dio mutilari. 16.- Aitak hori ez egiteko agindu dio alabari. 17.- Maitek argia pizteko esan zuen. 18.- Arrebak amari laguntzeko eskatu zion anaiari. 19.- Begoñak esertzeko eskatu zion atsoari. 20.- Gizonak hortik jaisteko agindu dio mutilari. 21.- Etxekoandreak barrura sartzeko eskatu dio neskari. 22.- Aitak berandu ez etortzeko esan dio Imanoli. 23.- Agureak, ez beldurtzeko esan dio neskaxari. 24.- Aitak, berehala jazteko agindu dio semeari. 25.- Lapurrak ez mugitzeko esan zion jendeari. 26.- Ainhoak ez haserretzeko esan die gurasoei. 27.- Irakasleak azkar erantzuteko esan dio ikasleari. 28.- Lupek piska bat itxoiteko eskatu dio ahizpari. 29.- Bulegoan, telefonoz deitzeko esan diote Dionisiori. 30.- Mertxek, atea irekitzeko esan du. 31.- Andereñoak egia esateko eskatu dio Arrateri. 32.- Zuk adarrik ez jotzeko esan zenuen. 33.- Amonak, ez esateko horrelakorik eskatu dio aitonari. 34.- Paulek botila etxera eramateko esan du. 35.- Eulalik, leihoa irekitzeko esan die lagunei. 36.- Alka-teak, mesedez entzuteko eskatu zion jendeari. 37.- Neska-mutilek, barkatzeko esan zuten. 38.- Izebak, paperak biltzeko agindu dio ilobari. 39.- Anuntxik giltzak bilatzeko esan dio Julitari. 40.- Eskuak garbitzeko esan diot anaia txikiari. 41.- Terek gauza horiek lurretik jasotzeko agindu dio Gurutzeri. 42.- Zuk, sagarrak jateko esan zenuen. 43.- Monikak, txoriak ez hiltzeko esan die mutikoei. 44.- Medikuak, lasai egoteko esan dio gaisoari. 45.- Pilartxok, hemendik (hortik, handik) joateko esan dio zakurrari. 46.- Senarrak, ogia emateko esan dio emazteari. 47.- Amak aitari, baietz esateko eskatu dio.
2. 1.- Etortzeko esan dut! 2.- Hori ekartzeko esan dut! 3.- Bakean uzteko esan dut! 4.- Giltza bilatzeko esan du Tomasek. 5.- Koldok Mikeli, ogia ez ahazteko esan dio. 6.- Robertok barkatzeko esan du. 7.- Lanean hasteko esan dute. 8.- Aitonak ez beldurtzeko esan zuen. 9.- Trena hartzeko esan diot. 10.- Nikolasek hori ez ikutzeko esan du. 11.- Idoiak hemen itxaroteko (itxoiteko) esan zuen. 12.- Zuk ez haserretze-ko esan zenuen. 13.- Xabierrek laguntzeko eskatu du. 14.- Eulali(a)k atea ixteko esan du. 15.- Zure aitak joateko esan du. 16.- Lanak gaur bukatzeko eskatu dute. 17.- Donostiatik gauza hauek eramateko esan dute. 18.- Inor ez mugitzeko agindu dute. 19.- Kristinak, argazkiak erakusteko esan du. 20.- Martinek, laster erantzuteko esan du. 21.- Osabak, lasai egoteko esan zion ilobari. 22.- Izeba Juanitak bere etxera joateko esan du. 23.- Zure amak asko jateko esan du. 24.- Medikuak, jaikitzeo agindu dio gaisoari. 25.- Aitak, aurpegia garbitzeko agindu dio semeari.

EL PADRE, EL HIJO Y EL BURRO (AITA, SEMEA ETA ASTOA)

Una vez un baserritarra decidió vender el burro.

Llamó a su hijo y le dijo:

– Hijo, tenemos que ir a la feria, pues quiero vender el burro.

Y partieron para el pueblo: el burro por delante y el padre y el hijo por detrás, a pie.

Una señora los vio y dijo:

– ¡Caramba! ¿Esos tontos para qué quieren el burro? ¿Para darle de comer y sacarlo a pasear? ¡Necios más que necios!

El padre lo oyó y ordenó al hijo que se pusiera encima. Y continuaron adelante.

Algo más tarde se encontraron con un anciano y éste le dijo al chico:

– ¡Muchacho! ¡No tienes vergüenza! ¡El padre anciano a pie y mientras tú cómodamen-te encima del burro! ¡Bájate de ahí, vago!

Bajóse, pues, el muchacho y le dijo al padre que se pusiera encima. Y así continuaron.

Al poco tiempo pasaron junto a una taberna. Había allí unos chicos jóvenes y al ver a la pareja dijeron:

– ¡Mirad a éstos! ¡El pobre niño a pie y el padre en el burro tranquilamente! ¡Ese hombre no tiene corazón!

Entonces el padre, avergonzado, rogó al hijo que se pusiera encima. Y así ambos iban sobre el burro.

Cuando llegaron a un arroyo unas mujeres estaban lavando la(s) ropa(s) y al ver al padre y al hijo encima del burro comenzaron a murmurar:

– ¡Pobre burro! ¡Esos inconscientes lo llevan reventado! ¡Y encima querrán venderlo en la feria!

Al oír esto se bajaron del burro y entre ambos cogieron al animal sobre sus hombros, Y así entraron en el pueblo.

Las gentes del pueblo al verlos de este modo empezaron a burlarse:

– ¡Ja, ja, ja! ¡De esos tres, no es el más burro el que llevan encima! –decían.

Entonces el padre dejando el burro en el suelo le dijo al hijo:

– Hijo, nunca olvides lo (que has) aprendido hoy: Si no quieres quedar en ridículo por hacer el capricho ajeno ¡haz el tuyo y se acabó!

GALDERAK

1.– Baserritarak astoa saltzea erabaki zuen. 2.– Baserritarak, azokara joan behar zutela esan zion semeari, astoa saldu nahi zuela eta. 3.– Baserritarra eta semea herriantze abiatu ziren. 4.– Lehendabizi andre batek ikusi zituen. 5.– Emakumeak, zertarako nahi zuten astoa galdegin zuen. 6.– Aitak semeari, astoaren gainean jartzeko agindu zion. 7.– Geroxeago, agure batekin egin zuten topo. 8.– Agureak mutikoari lotsarik ez zuela esan zion. 9.– Mutikoa jaitsi zenean, aita jarri zen asto gainean. 10.– Mutikoa gazteak tabernan zeuden. 11.– Mutikoa esan zuten aitak ez zuela bihotzik. 12.– Emakumeak errekan, arropak garbitzen ari ziren. 13.– Azkenean aita-semeek bizkarrean eramane zuten astoa. 14.– Herriko jendeak, hiru horietan ez dela astoena gainean daramatena esaten du. 15.– Inoren kapritxoak egin nahian farregarri gelditu nahi ez badu, berea egiteko eta kito, esaten dio.

3. 1.– Giltza, atea irekitzeko da. 2.– Labana, ebakitzeko da. 3.– Telefonoa, hitz egiteko da. 4.– Eskopeta, ehizan ibiltzeko da. 5.– Kalefazioa, etxea berotzeko da. 6.– Belarra, abereek jateko da. 7.– Astoa, karga eramateko da. 8.– Behia, esnea emateko da. 9.– Esnea, gazta egiteko da. 10.– Katua, saguak harrapatzeko da. 11.– Gatza, janariet botatzeko da. 12.– Gasolina, autoak ibiltzeko da. 13.– Gorbata, apaintzeko da. 14.– Erlojua, ordua jakiteko da. 15.– Pasaportea, muga igarotzeko da. 16.– Azoka, barazkiak erosteko da. 17.– Iturria, ura emateko da. 18.– Eskolak, ikasteko dira. 19.– Aulkiak, esertzeko dira. 20.– Zigarroak, erretzeko dira. 21.– Janariak, jateko dira. 22.– Edariak, edateko dira. 23.– Arrautzak, tortila egiteko dira. 24.– Egunkariak, albisteak irakurtzeko dira. 25.– Betaurrekoak, hobeto ikusteko dira. 26.– Zubiak ibaiak igarotzeko dira. 27.– Eskailerak, igotzeko eta jaisteko dira. 28.– Artzainak, artaldeak zaintzeko dira. 29.– Medikuek, gaisoak sendatzeko dira.

4. 1.– Ura, edateko da. 2.– Ogia, jateko da. 3.– Paper hauek idazteko dira. 4.– Beste haiek marrazkiak egiteko. 5.– Diru hori haragia erosteko da. 6.– Bide hura nere herrira joateko da. 7.– Alkandora hau igandean jatzeko da. 8.– Liburu horiek etxera eramateko behar ditut. 9.– Nere anaiarekin hitz egiteko bulegora joan behar duzu. 10.– Frantsesez ikasteko Frantziara joan behar da.

5. 1.– Hau, ogia ekartzeko boltsa da. 2.– Hau, gazta edukitzeko ontzia da. 3.– Telefonoa, mintzatzeko (hitz egiteko) tresna da. 4.– Uda hondartzara joateko garaia da. 5.– Astelehena lanera joateko eguna da. 6.– Ohera joateko ordua da. 7.– Hau ez da jolas egiteko lekua. 8.– Kotxea, aparkatzeko lekuan utzi dugu. 9.– Gizon honek edateko ohitura du. 10.– Ez dut erretzeko ohiturarik. 11.– Atzo zuloak egiteko tresna bat erosi nuen. 12.– Ez dute konpondu arropa garbitzeko makina. 13.– Josebarekin hitz egiteko (mintzatzeko) asmoa dugu. 14.– Nere lagunak ez zuten lanera joateko asmorik. 15.– Haurrek kalera ateratzeko gogoia dute. 16.– Pelikula hori ikusteko gogoia dut.

6. 1.– Artzainak, norena den zakurra galdetu du. 2.– Ehiztariak berea dela erantzun dio. 3.– Tabernako andreak, zakurra kanpora ateratzeko esan du. 4.– Lapurrak eskuak jasotzeko agindu dio jendeari. 5.– Ertzainak, zertarako nahi duen dirua galdetzen dio lapurrari. 6.– Lapurrak ertzainari, goxokiak erosteko nahi duela erantzuten dio. 7.– Atso batek gezurra dirudiela esaten du. 8.– Irakasleak paper guztiak biltzeko agindu die ikasleei. 9.– Bixentek, gero zer egin behar duten galdetu dio irakasleari.

10.– Irakasleak matematikak ikasteko erantzun dio. 11.– Mutilak, herenegun Eibarren izan zirela eta ederki bazkaldu zutela esan du. 12.– Xantik, Peruk tontoa dela esan duela eta ez diola barkatuko esan du. 13.– Xebastianek, atzo ez zela lanera joan eta pelikula bat ikusi zuela esan du. 14.– Amak haurrari, oso goiz dela oraindik, telebista itzaltzeko eta lagunekin jolastera kanpora joateko esan dio. 15.– Aitak, zeinek itxi duen atea galdetu du, eta giltza ekartzeko eta berehala irekitzeko esan du. 16.– Osabak, hara joateko eta zergatik egin duen hori esateko eskatu dio Josetxori. 17.– Gorkak, egunkariak irakurtzeko eta gero bere gelan uzteko agindu dio Feliperi. 18.– Baserritarrak, zeinek bota duen harria galdetu du. 19.– Umeak, berak ezetz, beste batek bota duela erantzun dio.

7. Amak ze ordu den galdetzen du. Aitak hamabiak direla erantzuten dio. Amak oso berandu dela uste du eta non den Imanol galdetzen dio Tereri. Honek Josebaren etxera joan dela erantzuten dio. Orduan amak Josebaren exera deitzeko esaten dio. Terek ez dakiela zenbakia esaten du eta amak liburuan begiratzeko esaten dio. Deitzen du Terek eta Josebaren etxea ote den galdetzen du. Baietz erantzuten diote. Imanol han ote den galdetzen du eta ezetz erantzuten diote, atera egin dela eta lasai egoteko, laster iritsiko dela etxera.
8. 1.– Dendariak Kepari, zer nahi duen galdetu dio. 2.– Kepak, botak erosi nahi dituela erantzuten dio. 3.– Dendariak, berak ikusteko eta aukeratzeko esaten dio. 4.– Beltz horiek (beltz batzuek) zenbat balio duten galdetzen dio Kepak. 5.– Dendariak lau mila pezeta balio dutela erantzuten dio. 6.– Kepak, garesti samarrak iruditzen zaizkiola dio. 7.– Dendariak, nolakoak nahi dituen galdetzen dio. 8.– Kepak mendian ibiltzeko nahi dituela erantzuten dio. 9.– Dendariak, eramateko esaten dio, larruzkoak direla eta ez zaiela urik sartuko.

"IOTRA MASI" ("BESTE BAT!")

Hace ya algunos años, Emeterio y Benita, dos alaveses que ignoraban el euskera, se casaron y fueron a San Sebastián de viaje de bodas. Llegaron a las dos muertos (rabiando) de hambre y entraron en un restaurante de la Parte Vieja con la intención de comer algo. Una muchacha dejó la carta del menú sobre la mesa y se marchó enseguida. Nuestros amigos cogieron la carta pero ni uno ni otro sabían leer.

– ¿Qué vamos a pedir? –preguntó Emeterio.

– No sé... –le respondió Benita–. Con tal de que sea algo nuevo a mí me es igual, pues estoy cansada (aburrida) de comer siempre patatas...

La chica vino de nuevo...

– ¿Qué van a tomar?

Y Emeterio cogiendo la carta (dice):

– Pues... traiga esto..., luego esto... y esto...

La chica tomó nota y se fue a la cocina.

Tras aguardar un poco apareció enseguida con la comida: el primer plato era puerros con patatas, el segundo patatas en salsa, y el tercero patatas fritas.

– ¡Buena la hemos hecho! –dijo Benita–. Venimos a San Sebastián por no comer patatas y ahora tenemos que comerlas hasta hartarnos (asquearnos).

Y comenzaron a comer muy calladitos.

En la mesa de al lado vieron a un hombre comiendo cocochas. Cuando acabó levantó el dedo y pidió "beste bat" ("otra más"). Entonces la chica le trajo otra cazuelita.

– Vamos a pedir también nosotros "beste bat" –dijo Emeterio–. Pues parece sabroso.

E hizo lo mismo: levantó el dedo y pidió "beste bat". Y la chica les trajo otro plato de patatas.

Como podían, comieron también aquellas patatas y por fin salieron a fuera.

Después de dar una vuelta por la Concha fueron a un festival. Cuando entraron, un chico barbudo estaba cantando y tocando la guitarra. Al terminar, la gente le aplaudió calurosamente y empezaron a pedir a gritos: "Beste bat!! Beste bat!!".

Entonces Emeterio se levantó muy apurado y cogiendo a su mujer por el brazo le dijo:

– ¡Vámonos! ¡Vámonos rápido de aquí! ¡iiiQue si no tendremos que comer otra vez patatas!!!

GALDERAK

1.– Ez. Emeteriok eta Benitak ez dakite euskaraz; erdaldunak dira. 2.– Ordu bietan iritsi ziren, goseak amorratzen. 3.– Parte Zaharreko jatetxe batera joan ziren. 4.– Ez zuen inork

irakurri; ez bata eta ez besteak ez bait zekiten irakurtzen. 5.– Benitak gauza berri bat eskatu nahi zuen, aspertua bait zegoen beti patatak jaten. 6.– Emeteriok aukeratu zituen janariak. 7.– Aldameneko gizona kokotxak jaten ari zen. 8.– Behatza jaso eta “beste bat” eskatu zuen. 9.– Ez, ez zen erdalduna; euskalduna zen, euskaraz eskatu bait zuen. 10.– Emeterioren ustez, “beste bat” kokotxak ziren. 11.– Jaialdi batera joan ziren. 12.– Jaialdian, mutil bizardun bat ikusi zuten kantatzen eta gitarra jotzen. 13.– Bai. Jendeak txaloak jo zizkion eta “beste bat” kantatzeko eskatu zion.

12

1. 1.– Ibon Arrate baino alferragoa da. 2.– Xabier Martin baino gizenagoa da. 3.– Aran-txaren soinekoa Isabelena baino argiagoa da. 4.– Hiztegia fisika liburua baino lodiagoa da. 5.– Amona aitona baino bizkorragoa dago. 6.– Arrantzaleak ehiztariak baino gezurtiagoak izaten dira. 7.– Galgoak erbiak baino azkarragoak izaten dira. 8.– Zapatak frakak baino bustiagoak ditut. 9.– Itziar Eneko baino bihurriagoa da. 10.– Eguzkia ilargia baino argiagoa da. 11.– Zuk nik baino gehiago dakizu. 12.– Ainhoak Anderrek baino diru gehiago du.
2. 1.– Ondarroa Bilbo baino txikiagoa da; Bilbo Ondarroa baino handiagoa da. 2.– Alaska Arjelia baino hotzagoa da; Arjelia Alaska baino beroagoa da. 3.– Karakola sagua baino motelagoa da; sagua karakola baino azkarragoa da. 4.– Metroa kilometroa baino motzagoa da; kilometroa metroa baino luzeagoa da. 5.– Goiza eguerdia baino hotzagoa da; eguerdia goiza baino epelagoa da. 6.– Gaua eguna baino ilunagoa da; eguna gaua baino argiagoa da. 7.– Larunbatak astelehenak baino alaiagoak izaten dira; astelehenak larunbatak baino tristeagoak izaten dira. 8.– Ogia tabakoa baino beharrezkoagoa da; tabakoa ogia baino kaltegarriagoa da. 9.– Egurra burdina baino bigunagoa da; burdina egurra baino gogorragoa da. 10.– Galizia Burgos baino bustiagoa da; Burgos Galizia baino lehorragoa da. 11.– Globoak butano bonbonak baino arinagoak dira; butano bonbonak globoak baino astunagoak dira. 12.– Ibaiak errekek baino zabalagoak izaten dira; errekek ibaiak baino estuagoak izaten dira. 13.– Zaharrak gazteak baino baldarragoak izaten dira; gazteak zaharrak baino bizkorragoak izaten dira. 14.– Aldizkariak liburuak baino meheagoak izaten dira; liburuak aldizkariak baino lodiagoak izaten dira. 15.– Ibaietako ura itsasokoa baino gozoagoa izaten da; itsasoko ura ibaietakoa baino gaziagoa izaten da. 16.– Garajeak bulegoak baino zikinagoak egoten dira; bulegoak garajeak baino txukunagoak egoten dira. 17.– Zerua zelaiak baino urdinagoa da; zelaiak zerua baino berdeagoak dira. 18.– Behiaren haragia astorena baino samurragoa izaten da; astoaren haragia behiarena baino gogorragoa izaten da. 19.– Jauregiak txabolak baino ederragoak izaten dira; txabolak jauregiak baino itsusiagoak izaten dira. 20.– Lagunak etsaiak baino hobeak izaten dira; etsaiak lagunak baino gaiztoak izaten dira. 21.– Gurasoak seme-alabak baino zaharragoak izaten dira; seme-alabak gurasoak baino gazteagoak izaten dira. 22.– Orratza behatza baino zorrotzagoa da; behatza orratza baino lodiagoa da. 23.– Hiriak herriak baino handiagoak izaten dira; herriak hiriak baino txikiagoak izaten dira. 24.– Aberatsak pobreak baino harroagoak izaten dira; pobreak aberatsak baino apalagoak izaten dira. 25.– Esnea kafea baino zuriagoa izaten da; kafea esnea baino beltzagoa izaten da. 26.– Hortzak ezpainak baino zuriagoak izaten dira; ezpainak hortzak baino gorriagoak izaten dira. 27.– Irratiak telebistak baino merkeagoak izaten dira; telebistak irratiak baino garestiagoak izaten dira. 28.– Loreak barazkiak baino politagoak izaten dira; barazkiak loreak baino itsusiagoak izaten dira. 29.– Makilak sokak baino gogorragoak izaten dira; sokak makilak baino bigunagoak izaten dira. 30.– Udaberria negua baino epelagoa izaten da; negua udaberria baino hotzagoa izaten da. 31.– Opariak zigorrak baino atseginagoak izaten dira; zigorrak opariak baino txarragoak izaten dira. 32.– Telefonoz hitz egitea eskutitzak idaztea baino errazago da; eskutitzak idaztea telefonoz hitz egitea baino zailagoa da. 33.– Trenak hegazkinak baino motelagoak dira; hegazkinak trenak baino azkarragoak dira. 34.– Txapela alkandora baino ilunagoa izaten da; alkandora txapela baino argiagoa izaten da. 35.– Botak sandaliak baino astunagoak izaten dira; sandaliak botak baino arinagoak izaten dira. 36.– Puroa zigarroa baino lodiagoa izaten da; zigarroa puroa baino meheagoa izaten da. 37.– Iluntzeak eguerdiak baino ilunagoak izaten dira; eguerdiak iluntzeak baino argiagoak izaten dira.

3. 1.–Txanpaina da garestiagoa. 2.–Ura da merkeagoa. 3.–Ordua da luzeagoa. 4.–Segundua da motzagoa. 5.–Jolas egitea da errazagoa. 6.–Pulmonia da txarragoa. 7.–Pilotak dira borobilagoak. 8.–Egia esatea da hobe. 9.–Nobelak dira luzeagoak. 10.–Irakasleak daki gehiago. 11.–Laraunbatean, diskotekak egoten dira beteagoak. 12.–Duroak balio du gehiago. 13.–Kotxe zaharrak ibiltzen dira okerrago. 14.–Urtean zehar, lan egunak dira gehiago.
4. 1.–Hau hori baino handiagoa da. 2.–Zuen etxea gurea baino berriagoa da. 3.–Kepa langileagoa da, Mikel, ordea, azkarragoa (argiagoa) da. 4.–Imanol zu baino zaharragoa da. 5.–Maribel bere ahizpa baino politagoa da. 6.–Liburu hau ona da, baina hura hobe. 7.–Gauzak hemen txarragoak eta garestiagoak dira. 8.–Atzoko ogia gaurkoa baino gogoragoa dago. 9.–Kafea esnea baino beroagoa dago. 10.–Gela hau hori baino hotzagoa da. 11.–Pekin Paris baino urrutiago dago. 12.–Zuk nik baino gehiago erretzen duzu. 13.–Gehiago nahi dut. 14.–Gazteek zaharrek baino gutxiago dakite. 15.–Gu baino lehenago iritsi zarete. 16.–Neska honen soinekoa horrena baino argiagoa da. 17.–Zure alkandora nerea baino garbiagoa dago. 18.–Bizikleta motoa baino motelagoa da. 19.–Jertse honek beso bat bestea baino motzagoa du. 20.–Frantsesa alemana baino errazagoa da.
5. 1.–Munduko mendirik altuena, Everest da. 2.–Ibairik zabalena, Amazonas da. 3.–Ibairik luzeena, Nilo (Mississippi) da. 4.–Itsasorik zabalena Pazifikoa da. 5.–Herririk handiena Txina da. 6.–Tokirik hotzena Siberia da. 7.–Tokirik beroena Sahara da. 8.–Libururik irakurriena, Biblia da. 9.–Animaliarik luzeena, jirafa da. 10.–Animaliarik indartsuena, elefantea. 11.–Asteko egunik alaiena, larunbata da. 12.–Asteko egunik tristeena, astelehena. 13.–Gizonik zaharrena, Matusalen izan da. 14.–Gizonik aberatsena, Rostchild izan da. 15.–Matematikorik jakintsuena Einstein izan da. 16.–Pintorerik onena Velazquez izan da. 17.–Musikorik ospetsuena Beethoven izan da. 18.–Eskultorerik trebeena Migel Anjel izan da. 19.–Gansterrik famatuena, Al Capone izan da. 20.–Erregerik gaiztoena, Herodes izan da.
6. 1.–Etxe(rik) ederrenak zaharrenak izaten dira. 2.–Jarri zaitezte txikienak aurrean eta handienak atzean. 3.–Jatetxe hau garestiena da, baina ez onena. 4.–Merkeena ez da beti txarrena izaten. 5.–Toki(rik) ilunena egokiena izaten da telebista ikusteko. 6.–Eugenio da azkarrena (argiena), baina alferrena ere bai. 7.–Jarri (ipini) itzazue gauza astunenak azpian eta arinenak gainean. 8.–Liburu lodienak hiztegiak izaten dira. 9.–Gela hau hotzena izaten da neguan eta beroena udan. 10.–Anaia zaharrena Beasainen bizi da eta gazteena Tolosan. 11.–Jende gehiena auzo hauetan bizi da.
7. 1.–Handiegia duzu alkandora. 2.–Liburu hau garestiegi da. 3.–Nere ohea txikiegia da. 4.–Zopa beroegia dago. 5.–Fraka hauek luzeegiak dira zuretzat eta motzegiak neretzat. 6.–Zure anaia gazteegia da gurekin ibiltzeko. 7.–Hori ederregia da egia izateko. 8.–Hori errazegia da zuretzat. 9.–Ez da ona langileegia izatea. 10.–Jose gogorregia izaten da seme zaharrenarekin eta bigunegia txikienarekin. 11.–Joakinek gehiegi edaten du. 12.–Gehiegi hitz egiten duzue. 13.–Gehiegi bete duzu basoa. 14.–Zure arrebak (ahizpak) gutxiegi ordaintzen diotela esaten du.

IBILGAILUAK

1.–Ibilgailuak batetik bestera joateko tresnak dira. 2.–Baserritarrek, mendi bideetan karga handiak eramateko erabiltzen dituzte gurdiak: egurrak, belarra eta abar eramateko. 3.–Ez, idiak ez dira egokiak bide luzeak egiteko, poliki-poliki ibiltzen bait dira. 4.–Idiak ibiltzen dira astiroago (zaldiak baino). 5.–Zaldiak dira azkarragoak (idiak baino). 6.–Nekazariak gaurko egunean traktoreak nahiago dituzte. 7.–Ez, traktoreak ez dira abereak baino merkeagoak, baina bai praktikoagoak eta indartsuagoak. 8.–Bizikletak, motoak, kamioiak, autobusak, furgonetak... 9.–Errepideetan, motoak izaten dira azkarrenak. 10.–Erosoenak eta erabilienak autoak dira. 11.–Karga handiak eramateko kamioiak dira egokienak. 12.–Autoak dira txikiagoak. 13.–Hiri barruan ibiltzeko egokiagoa da autoa kamioia baino. 14.–Garbienak bizikletak dira: gutxiago zikintzen dute airea. 15.–Lehenengo lokomotora Stephenson ingelesak asmatu zuen. 16.–Mila zortzirehun eta hamalau garren urtean. 17.–Ez, lurrunko makina gasoilekoa baino zaharragoa da. 18.–Trenak ibiltzen dira astiroago. 19.–Merkeagoa, trenaz ibiltzea da. 20.–Gaurko egunean, ontzi espazialak aipatzen dira gehiago. 21.–Txalupak, ibaian eta itsasoan ibiltzen dira. 22.–Hegazkinez iristen da lehenago. 23.–Ontzi espazialak, noski. Itsas ontziz ezin da joan.

LA PIERNA NUEVA (HANKA BERRIA)

Hace unos cincuenta años ocurrió un desgraciado (mal) accidente en un pequeño pueblo de Vizcaya. Un camión grande atropelló (cogió debajo) a un joven de dieciséis años y le aplastó una pierna. Lo metieron sangrando en una ambulancia y lo llevaron a una clínica de Bilbao.

– Aquí no hay nada que hacer –dijo un médico cuando vio la herida–. Su estado es muy grave y si queremos salvarle la vida tendremos que cortarle la pierna.

Así, pues, trasladaron al muchacho al quirófano.

Pero cuando estaban para operarle un médico joven dijo:

– ¡Escuchad! Si le cortamos la pierna el pobre quedará cojo para toda su vida. ¿Por qué no le ponemos una pierna nueva? ¡Debe de ser bastante fácil!

– ¡No es mala idea! –dijo otro–. Pero ¿la pierna? ¿De donde sacaremos esa pierna?

– ¡Se la quitaremos al perro de la clínica! ¡Es bastante grande y servirá!

Dicho y hecho. Trajeron al perro, le quitaron la pierna y en una operación bastante larga se la colocaron (injertaron) al chico.

Cuando se despertó el joven sentía algún picor en la parte del muslo pero por lo demás parecía que estaba muy bien. Pronto empezó a tomar caldo y zumos. Los médicos estaban muy contentos y los padres del muchacho ni qué decir.

Sin embargo, al tercer día las cosas empezaron a torcerse. El chico sentía un fuerte dolor en los riñones y empezó a empeorar completamente. Iba de mal en peor. Incluso los médicos comenzaron a perder la esperanza.

No sabiendo qué hacer decidieron por fin llamar a un médico famoso de Alemania. El médico tomó el avión y vino inmediatamente a Bilbao.

Nada más llegar a la clínica examinó al chico de arriba abajo y dijo:

– ¡Tranquilos! ¡Esto no es nada! ¡En seguida arreglaremos el asunto!...

Y dirigiéndose hacia la puerta ordenó que llevaran al joven a fuera. Una vez fuera el médico tomó al chico de la mano y llevándolo junto a un árbol le ordenó:

– ¡¡Venga, muchacho!! ¡¡Levanta esa pierna!!

El chico levantó entonces la pierna y comenzó a orinar abundantemente. ¡Menudo descanso notó! El color de la cara le volvió enseguida y el joven tomó otro aspecto.

Los médicos y todos los demás también se alegraron mucho con eso. Los padres para celebrar el gozoso acontecimiento trajeron una caja de champán y pronto la vaciaron entre todos.

A partir de aquel momento el joven gozó de buena salud y jamás debió de sentir dolor alguno en la pierna. Eso sí... varias veces al día tenía que arrimarse a un árbol o un farol para hacer sus necesidades...

Según dicen, éste fue el primer transplante realizado en Vizcaya...

GALDERAK

1.– Orain berrogeita hamar urte edo gertatu zen, Bizkaiko herri txiki batean. 2.– Karnioi handi batek hamasei urteko gazte bat harrapatu zuen azpian eta hanka zapaldu zion. 3.– Odola dariola sartzen dute anbulantzian. 4.– Bilboko klinika batera eraman zuten. 5.– Bizia salbatzeko moztu behar diote hanka. 6.– Mediku gazte batek, hanka kentzen badiote bizitza guztirako herren geldituko dela esaten du, eta ea zergatik ez dioten beste hanka berri bat jartzen, nahiko erraza omen dela. 7.– Klinikako zakurrari kendu zioten. 8.– Oso ondo. Esnatu zenean azkura piska bat sentitzen omen zuen iztar aldean baina bestela ederki zegoela ematen zuen. 9.– Hirugarren egunean hasi ziren okertzen. 10.– Min handia sumatzen zuen giltzurrintan eta zeharo larritzen hasi zen. 11.– Alemaniako mendiku ospetsu bati deitzea erabaki zuten. 12.– Lasai egoteko hura ez zela ezer eta laster konponduko zutela arazoa. 13.– Zuhaitz baten ondora eraman zuen. 14.– Hanka altxatzeko agintzen dio. 15.– Parra-parra pixa egiten hasi zen. 16.– Lasaitasun ederra hartu zuen, aurpegiko kolorea ere berehala bueltatu zitzaion eta beste itxura bat hartu zuen. 17.– Gertaera pozgarria ospatzeko txanpain kaxa bat ekarri zuten. 18.– Osasun ederra izan zuen eta inoiz ez omen zuen minik sentitu, baina egunero zenbait aldiz zuhaitz edo farol batera hurbildu behar izaten zuen bere beharrak egiteko.

HIZTEGIA

DICCIONARIO

EUSKARA-ERDARA

- abar (eta -):** etcétera
abendu: diciembre
aberats: rico, adinerado
abere: ganado doméstico
abiatu: ponerse en camino, partir
abokatu: abogado
abuztu: agosto
adarra jo: tomar el pelo
adibide: ejemplo
adibidez: por ejemplo
adierazi: 1. expresar, comunicar, dar a entender, explicar. 2. significar,
adierazitako: indicado, expresado
adiskide: amigo
aditu: 1. entender. 2. oír
aditz: verbo
adjetibo: adjetivo
afaldu: cenar
afari: cena
ageri izan: aparecer, estar a la vista
agertu: aparecer
agian: quizá
agindu: 1. ordenar, mandar. 2. prometer
-ago: morfema comparativo.
A B baino handiagoa da: A es mayor que B.
agudo: rápido, rápidamente
agure: anciano
agurtu: 1. saludar. 2. despedir
ahal izan: poder
ahal (...) bezala: como se pueda
ahaztu: olvidar
ahizpa: hermana (de mujer)
aho: boca
ahots: voz
ahul: débil
aipatu: mencionar, citar
aire: aire
aireportu: aeropuerto
aita: padre
aitona: abuelo
aitortu: confesar, reconocer
aizu: loyel
al: partícula interrogativa
ala: o (en pregunta disyuntiva)
alaba: hija
alai: alegre
alajainal: icarambal
albiste: noticia
aldamen: lado, junto a
aldatu: cambiar
alde: 1. lado. 2. parte, zona
alde egin: marcharse
alderdi: 1. paraje, zona, parte 2. partido político
aldi: 1. tiempo, rato. 2. vez
-aldi: sufijo que significa "tiempo de", "momento de"
aldizkari: revista
alegia: es decir, o sea
alena: ¡... más que ...!
asto alena: iburro más que burrol
alfer: vago, perezoso
alferrik: inutilmente, en vano
alkandora: camisa
alkate: alcalde
alproja: golfo, pillo
altxatu: levantar
altu: alto
ama: madre
amaitu: terminar, acabar
amona: abuela
amorratu: 1. rabiar, rabioso 2. empedernido
goseak amorratzen: muerto de hambre
anaia: hermano
anai-arrebak: hermano(s) y hermana(s)
andereño: 1. señorita 2. profesora
andre: señora
animalia: animal
antolatatu: organizar, preparar
antz: parecido, semejanza
antzinako: antiguo
apain: arreglado, acicalado
apaindu: adornar
apaiz: sacerdote, cura
apal: 1. humilde. 2. balda
apiril: abril
Araba: Alava
arabar: alavés
arazi: hacer realizar algo, obligar a hacer algo
jan arazi: hacer comer
arazo: asunto
arbel: pizarra
arbola: árbol
ardi: oveja
ardo: vino
arduratu: ocuparse de, preocuparse de
argal: flaco
argazki: fotografía
argi: 1. luz. 2. claro. 3. inteligente
argitu: iluminar, aclarar
ari izan: estar haciendo algo
ariketa: ejercicio
ariko: futuro de ari izan
arin: ligero
aritu: perfecto de ari izan
arlote: tosco, zafio
arma: arma
arnasa: aliento, respiración
arrain: pez, pescado
arraioal: irayos!, idemonios!
zer arraio da hau! ¡qué demonios es esto!
arranapola: icaramba!
arrantza: pesca
arrantzale: pescador

arrastaka: arrastrando(se)
arrats: (el) anochecer
arratsalde: (la) tarde
arratsaldeon: buenas tardes
arraultze: huevo
arrautza: huevo
arrazoi: razón
arriba: hermana (de hombre)
arren: a pesar de
 ikusi arren: a pesar de verlo
arrisku: peligro
arropa: ropa
artalde: rebaño
arte: 1. hasta. 2. entre
artzain: pastor
askatasun: libertad
askatu: soltar, suelto
aski: bastante
asko: mucho(s)
 askoz -ago: mucho más –
askotan: muchas veces
asmakizun: invento
asmatu: 1. acertar. 2. inventar
asmo: intención
aspaldi: hace tiempo
 aspaldiko: viejo, antiguo
 aspalditik: desde hace tiempo
aspertu: aburrir(se), –ido
aste: semana
 joan den astean: la semana pasada
 datorren astean: la s. que viene
astearte: martes
asteazken: miércoles
astelehen: lunes
asti: tiempo disponible
astiro: despacio, con tiempo
asto: burro
astun: pesado
atari: portal, umbral
ate: puerta
atera: salir, sacar
atezain: portero
atseden: descanso, reposo
 atseden hartu: descansar
atsegin: 1. placer, gozo. 2. agradable, amable
atso: mujer anciana
atze: parte posterior, atrás
atzo: ayer
aukera: elección, opción
aukeratu: elegir
aulki: asiento
aurka: contra
aurkitu: encontrar
aurpegi: cara, rostro
aurre: parte anterior, delante, enfrente
 aurrera: adelante
 aurretik: por delante, antes
 aurreko: 1. anterior, delantero. 2. de enfrente
aurren: primero
aurreratu: adelantar

aurten: este año
ausartu: atreverse
auto: auto
autobus: autobús
auzo: barrio, vecindario
axolagabe: despreocupado, negligente
azal: 1. piel, peladura. 2. superficie exterior
azaldu: 1. aparecer. 2. explicar
azaro: noviembre
azkar: 1. rápido. 2. listo
azken: último
 azkenean: por (al) fin
azkura: picor
azoka: feria, mercado
azpi: debajo
azterketa: examen
aztertu: examinar
ba–: ya, sí
ba–: si (condicional)
ba: contracción de **bada** (pues)
babes: protección
bada: pues
bada-ezpada ere: por si acaso
bai: sí
bai zera! ¡quial! ¡ini pensar!
baietz: 1. que sí. 2. a que sí
baina: pero
baino: que (en comparación)
 A B baino hobea da: A es mejor que B
 ... baino lehen: antes de ...
bait –: pues, puesto que, ya que
baizik: sino
bakar: único, solo
bakarrik: sólo, solamente
bake: paz
bakezale: pacífico, amante de la paz
bakoitz: cada cual, cada uno
baldar: torpe
baldin ba–: si (condicional)
balea: ballena
balio izan: valer
baliteke: 1. podría ser. 2. quizá
balkoi: balcón
baloi: balón
banan-banan: uno por uno
banatu: repartir
banketxe: banco para guardar dinero
baratza: huerto
barazki: hortaliza
barkatu: perdonar, ¡perdón!
barne: interior, dentro
barru: parte interior, dentro
baserri: caserío
baserritar: habitante del caserío
baso: 1. bosque. 2. vaso
bastoi: bastón
bat: uno, un
 batetik bestera: de una parte a otra
batere ez: ni uno, nada
batez ere: sobre todo
batzar: reunión
batzu: algunos, varios

batzuetan: algunas veces
batzuk: varios, algunos
bazkaldu: comer al mediodía
bazkalondo: (momento) después de comer
bazkari: comida del mediodía
bazter: 1. rincón, orilla. 2. paraje
bederatzi: nueve
begi: ojo
begiratu: mirar
begiral: imiral, imire vd.!
begira egon: estar mirando
behar: necesidad
behar bada: quizá
behar bezala: como es debido, correctamente
behar izan: 1. necesitar. 2. deber hacer algo
ogia behar dut: necesito pan
joan behar dut: debo irme
beharrezko: necesario
behartsu: necesitado, pobre
behatz: dedo
behe: parte inferior, abajo
behera: bertan behera utzi: abandonar
behi: vaca
behin: una vez
behin batean: en cierta ocasión
behin ere (+ ez): nunca
behintzat: al menos
bekoki: frente
belar: hierba
belarri: oreja
beldur: miedo
beldurgarri: terrible, espantoso
beldurtu: atemorizar(se), asustar(se)
beltz: negro
benetan: francamente, en serio
ber—: mismo
bera: el (ella, ello) mismo
berandu: tarde (adv.)
beraz: por lo tanto
berde: verde
berdin: igual
bere: su, suyo
berehala: enseguida, al momento
berezi: especial
bero: 1. calor. 2. caliente
berotu: calentar
berrehun: doscientos
berri: 1. nuevo 2. noticia
berriro: otra vez
berriketa: charla, conversación ligera
berriz: 1. otra vez. 2. en cambio
berrogei: cuarenta
berrogeita hamar: cincuenta
bertako: de aquí (ahí, allí) mismo
bertan: aquí (ahí, allí) mismo
bertan behera utzi: abandonar
bertso: estrofa
bertsolari: bertsolari
beso: brazo
beste: otro

bestea: el otro
beste bat: otro
beste batean: en otra (ocasión)
beste batzuetan: otras veces
bestela: de otro modo, si no
betaurreko(ak): gafa(s)
bete: 1. llenar, lleno. 2. cumplir
beti: siempre
bezain: tan ... como
bezala: como (modal)
bezalako: como (cualidad)
bi: dos
bion artean: entre los dos
bidaia: viaje
bidali: enviar
bide: camino
—en bidez: por medio de
bigun: blando
bihar: mañana (adv.)
biharamun: el día siguiente a cualquier otro
bihotz: corazón
bihurri: travieso
bihurtu: 1. volver. 2. convertir(se)
bikain: excelente
bikote: pareja
bila: en busca de
bila ibili: andar buscando
bila joan: ir en busca
bilatu: buscar
Bilbo: Bilbao
bildu: 1. recoger, reunir. 2. envolver
bildur —: Vid. **beldur—**
bilera: reunión
bilkura: reunión
bion artean: vid. **bi**
biribil: redondo
bisitari: visitante
bitartean: mientras (tanto)
bizar: barba
bizardun: barbudo
bizi: 1. vida. 2. vivo
bizi izan: vivir
bizitza: 1. vida. 2. piso
Bizkai(a): Vizcaya
bizkaitar: vizcaíno
bizkar: hombro, espalda
bizkor: 1. ágil, rápido, vigoroso. 2. sano
bokadilo: bocadillo
boligrafo: bolígrafo
boltsa: bolsa
boltsa: bolso
borroka: lucha, pelea
borroka egin: luchar, pelear
borrokatu: luchar, pelear
bost: cinco
bota: echar, lanzar, tirar
botika: botica
botila: botella
bromazale: bromista
buelta: vuelta
buel tatu: volver, devolver

bukatu: acabar, terminar
bulego: oficina
bultza egin: empujar
bultzaka: empujando
burdina: hierro
burla: burla
burlaka: burlándose
buru: 1. cabeza. 2. jefe
buruz ikasi: aprender de memoria
busti: mojar, -ado
daiteke: puede (nor)
dantza: baile
dantzaldi: baile (tiempo de -)
dardara: temblor
dardarka: temblando
dariola: manando
dei: llamada
deika: llamando
deitu: llamar
- dela eta: por motivo de -
den(a): todo
denbora: tiempo
denda: tienda
dendari: tendero
desegin: deshacer
desegoki: inadecuado
dexente: bastante
didazu: auxiliar (zuk niri)
dio-: 1. auxil. nor-hari-nork. 2. sintético de **esan**
diru: dinero
diruzale: avaro
dirudi: parece
dirudienez: según parece
dit: auxil. (hark niri)
dizuet: auxiliar (nik zuei)
dizugu: auxiliar (guk zuri)
dizut: auxiliar (nik zuri)
dizute: auxiliar (haiek zuri)
Donostia: San Sebastián
dorre: torre
dotore: elegante
duda: duda
dударик gabe: sin duda
duela xx (urte): hace xx (años)
duro: duro (moneda de 5 ptas.)
ea...(e)n: a ver
ebaki: cortar
edan: beber
edari: bebida
eder: hermoso
ederki: muy bien
edo: o (entre similares)
edozein: cualquiera
eduki: tener
egarri: 1. sed. 2. sediento
egarri naiz: tengo sed
-egi: -morfema de exceso
handiegia: demasiado grande
beranduegi: demasiado tarde
egia: verdad
egia esan: a decir verdad

egin: hacer, hecho
farre egin: reír
hitz egin: hablar
lan egin: trabajar
lo egin: dormir
negar egin: llorar
kaka egin: hacer caca
pixa egin: orinar
egoera: situación
egoki: adecuado, apropiado
egokitu: adecuar, acomodar
egon: estar (sin movimiento)
egosi: cocer
eguerdi: mediodía
egun: día
egunero: todos los días
egunkari: periódico
egunon: buenos días
eguraldi: tiempo (meteorológico)
egur: madera
eguzki: sol
eguzkitan: al sol
ehiza: caza
ehiztari: cazador
ehun: cien
ekain: junio
ekarri: traer
-(e)la: que (sub. sustantivas)
badakit etorri zarela: ya sé que has venido
-(e)la eta: con motivo de que
hori dela eta, haserretu egin da: por motivo de eso, se ha enfadado
-(e)lako: porque
nerea delako hartu dut: lo he cogido porque es mío
ekatzu: trae (tú), traiga (vd.)
ekintza: acción
eliza: iglesia
elizkizun: función religiosa
elkar: mutuamente, el uno al otro (expresa acción recíproca)
elkarrekin: juntos, en compañía
elkarri: uno(s) a otro(s)
elkarren: uno(s) de otro(s)
elkarrizketa: diálogo
elkarte: sociedad, asociación
elkartu: unir, juntar
emaidazu: dame, deme vd.
emakume: mujer
eman: 1. dar. 2. parecer
ematen du: 1. da. 2. parece
emazte: esposa
-en: morfema de superlativo
etxeko zaharrena: el más viejo de casa
zatirik handiena: el trozo mayor
-(e)n: partícula usada en interrogativas indirectas
ez dakigu nor den hori: ignoramos quién es ése.
-(e)nean: cuando (sub. temporales)
nahi duenean etortzen da: viene cuando quiere

enpresari: empresario
entzun: oír, escuchar
epel: templado
era: modo, manera, forma, tipo
erabaki: decidir
erabat: totalmente, completamente
erabili: usar, utilizar
erabiliz: utilizando
eragin: 1. mover, dar vueltas. 2. hacer realizar, impulsar
erakunde: institución, organismo
erakutsi: mostrar, enseñar
eraman: llevar
erantzun: 1. contestar, responder. 2. respuesta
eraso: atacar
erazi: hacer realizar algo
jan erazi: hacer comer
eraztun: anillo
erbi: liebre
erdaldun: persona que ignora el euskera
erdara: 1. lengua distinta del euskera. 2. castellano
erdi: medio, mitad
ere: también
ere bai: también
ere + ez: tampoco, ni
erloju: reloj
-ero: sufijo que expresa "todos"
egunero: todos los días
astero: todas las semanas
hilero: todos los meses
urtero: todos los años
ero: loco
ero etxe: manicomio
erori: caer(se)
erosi: comprar
eroso: cómodo
erraz: fácil
erre: 1. quemar, asar. 2. fumar
erregalatu: regalar
errege: rey
erreka: arroyo, riachuelo
erremedio: remedio
Errenteria: Rentería
errepide: carretera
erretzaile: fumador
erru: culpa
errukarri: digno de compasión
ertzain: policía autónomo vasco
esaiozu: dile, dígaselo Vd.
esaldi: frase, oración
esan: decir
eseri: sentar(se)
eserita: sentado
eskailera: escalera
eskaini: ofrecer
eskale: mendigo
eskatu: pedir
esker(rak): gracias
eskerrik asko: muchas gracias

mila esker: muchas gracias
eskola: escuela
esku: mano
eskuin: derecha
eskutitz: carta
esnatu: despertar
esne: leche
estu: estrecho
estu eta larri: apurado
estutu: 1. apretar. 2. apurarse
eta: y
- eta: pues(to que), ya que
eten: 1. romperse, cortarse (un hilo, etc...) al tirar. 2. interrupción, corte
etengabe: continuo, ininterrumpido
etorri: venir
etsai: enemigo
etxe: casa
etxekoandre: ama (señora) de casa
etxeratu: ir a casa
etzan: tumbar(se), -ado
etzanda: tumbado
etzi: pasado mañana
huri: lluvia
euria ari du: llueve
euritako: paraguas
Euskal herri: País Vasco
euskaldun: vascoparlante
euskara: lengua vasca
euskaratu: traducir al vasco
etsi: sujetar, sostener
exkax: flojo, de mala calidad
ez: no
ezagun: conocido
ezagutu: conocer
ezer: algo
ezer + ez: nada
ezer gabe: sin nada
ezetz: que no, a que no
ezezagun: desconocido
ezin izan: no poder
ezin naiz ibili: no puedo andar.
ezin izan dugu: no hemos podido
ezjakin: ignorante
ezker: izquierda
ezkondu: casarse
ezpain: labio
eztabaida: discusión
ezta (...) **ere:** tampoco
eztai: boda
falta izan: faltar
famatu: 1. afamar. 2. famoso
familia: familia
farre: risa
farre egin: reír
farrez: riendose
farrez hasi: empezar a reírse
farregarri: 1. gracioso. 2. ridículo
filme: película, film
flakatu: enflaquecer
flako: flaco
fraka(k): pantalon(es)

frejitu: freír, –ito	gizarte: comunidad humana, sociedad
frontoi: frontón	gizen: gordo
fruta: fruta	gizendu: engordar
futbolzale: aficionado al fútbol	gizon: hombre
gabe: sin	goazen: vamos, vayamos
gabon: buenas noches	gobernu: gobierno
gai: materia, tema	gogo: 1. gana(s), apetito, 2. mente
gain: cima, encima	jateko gogoa: ganas de comer
gainera: además	gogoan hartu: tomar en cuenta
gainerako: lo demás, (lo) restante	gogor: 1. duro. 2. fuertemente
gaiso: 1. enfermo. 2. pobrecillo	gogoratu: recordar
gaizki: mal	goi: parte superior, arriba
gaizto: malo, malvado	goitik behera: de arriba abajo
galdera: pregunta	goilare: cuchara
galdegin: preguntar	goiz: 1. (la) mañana 2. temprano
galdetu: preguntar	goizero: cada mañana
galdu: perder	gon: falda
galera: pérdida, perjuicio	gonbidatu: convidar, invitar
garagardo: cerveza	gor: sordo
garai: época, tiempo	gora: (a) arriba
garaiz: a tiempo	gorabehera: incidente, altibajo
garbi: limpio	gorbata: corbata
garbitu: limpiar	gorde: guardar, esconder
garesti: caro	goritu: poner incandescente
garrantzi: importancia	gorputz: cuerpo
garrasi: chillido	gorri: rojo
– garren: sufijo para ordinales	gosaldu: desayunar
Gasteiz: Vitoria	gosari: desayuno
– gatik: por causa de –	gose: 1. hambre. 2. hambriento
gatz: sal	gose naiz: tengo hambre
gau: noche	goseak amorratzen egon: estar muerto de hambre
gauero: cada noche	goxoki: golosina, caramelo
gaur: hoy	gozo: 1. dulce. 2. sabroso
gauza: cosa	goxo: diminutivo de gozo
gazi: salado	guardasol: paraguas
gazta: queso	gudari: soldado
gazte: joven	guraize(ak): tijera(s)
gaztetan: de joven	guraso: padre o madre
gehiago: más	gurasoak: los padres (ambos)
gehiagi: demasiado	gurdi: carro
gehien: máximo, lo que más, la mayoría	gure: nuestro
gehienetan: generalmente	gurpil: rueda
gela: habitación	gustatu: gustar
geldi: quieto	gutxi: poco
gelditu: detenerse, pararse, quedarse	gutxienez: por lo menos
geltoki: estación	gutxitan: pocas veces
geratu: quedar	gutxi gora-behera: poco más o menos
gero: luego	gutun: carta
gero eta ...–ago: cada vez más ...	guzti: todo
– z gero: 1. después de. 2. en caso de (que). 3. puesto que	haiek: aquellos, –as
gerri: cintura	hain: tan
gertaera: suceso, acontecimiento	hainbat: tanto
gertatu: suceder, ocurrir	hainbeste: tanto
gezur: mentira	haize: viento
gezurti: mentiroso	hala: así (de aquella manera)
giltza: llave	hala ere: sin embargo
giltzurri: riñón	halako: 1. así: como aquello, de aquella clase. 2. tal
Gipuzkoa: Guipúzcoa	halako batean: en una de éstas
gipuzkoar: gipuzcoano	halako ... (t)an: en tal ...
giro: ambiente, clima propicio	(tonto) halakoal: ¡(tonto) más que (ton-to)!
gizarajo: infeliz	

halaxe: así mismo
haltzari: mueble
hamar: diez
hamaika: once
han: allí
handik laster: de allí a poco
handi: grande
hanka: pierna, pata
hantxe: allí mismo
haral: icaramba!, ihuy!, imira!
hara: (a) allí
haragi: carne
harategi: carnicería
hark: aquel, -lla, -llo (nork)
harrapatu: 1. atrapar, cazar, pescar. 2. arrebatar, robar
harrezkero: a partir de entonces
harri: piedra
harrigarri: asombroso, extraño
harritu: asombrar, extrañar -ado
harro: orgulloso
hartu: coger, tomar
haserre: enfadado, enfado
haserretu: enfadarse
hasi: empezar, comenzar
-t(z)en hasi: empezar a
-(e)an hasi: empezar a
hasiera: principio, comienzo
hau: este, -a, -o
hau lanal: ¡Que trabajo!
hauek: estos, as
haundi: grande
haur: niño, -a
hauteskunde(ak): eleccion(es)
hauxe: esto (-e, -a) mismo
hegazkin: avión
hego: sur
hegoalde: zona sur
helbide: dirección, señas
helburu: finalidad, objetivo
heldu: 1. agarrar. 2. llegar.
hemen: aquí
hementxe: aquí mismo
herenegun: anteayer
heriotza: muerte
herren: cojo
herri: pueblo
herritar: habitante del pueblo
hezur: hueso
hi: tú (tratamiento de camaradería)
hil: 1. morir. 2. matar
hil: mes
joan den hilean: el mes pasado
datarren hilean: el mes que viene
hilabete: mes (completo)
hizori: agonía
hiri: ciudad
hirurogei: sesenta
hirurogeita hamar: setenta
hitz: palabra
hitz egin: hablar
hizketa: conversación

hizketan hasi: empezar a hablar
hizketan ari izan: estar hablando
hizkuntza: lengua, idioma
hiztegi: diccionario
hobe: mejor (adjetivo)
hobeto: mejor (adverbio)
hodei: nube
hoge: veinte
hogeita hamar: treinta
hola: así (contracción de **honela** u **horrela**)
holako: así (contradicción de **honelako** u **horrelako**)
hondartza: playa
honek: este, -a, -o (nork)
honela: así (de esta manera)
honelako: como éste, de esta clase
honelaxe: así mismo
honenbeste: tanto (como esto)
hor: ahí
hori: 1. eso, -e, -a. 2. amarillo
horixe: eso (-a, -e) mismo
horiek: esos, -as
horma: muro, pared
horra: 1. (a) ahí. 2. he ahí
horregatik: por eso
horrek: ese, -a, -o (nork)
horrela: así (de esa manera)
horrelako: como ése, de esa clase
horrelaxe: así mismo
horrenbeste: tanto (como eso)
horretarako: para eso
hortxe: ahí mismo
hortz: diente
hots: ruido
hotz: frío
hozka egin: morder
hoztu: enfriar
hunkitu: emocionar, -ado
hura: aquel, -lla, -llo
huraxe: aquél (-o, -a) mismo
hurbil: cerca
hurbildu: acercar(se)
hurrengo: siguiente, (el) próximo
huseria: nimiedad, tontería
hustu: 1. vaciar. 2. vacío
huts: 1. vacío, nada. 2. puro, solo
hutsune: hueco
ia: casi
ibai: río
ibili: andar
ibilgailu: vehículo
idatzi: escribir
idazle: escritor
idea: idea
idi: buey
igande: domingo
igaro: pasar
igarri: adivinar
igaz: el año pasado
igeri egin: nadar
igerileku: piscina
igo: subir

ihardun: 1. estar haciendo algo, actuar; actuación. 2. conversar; conversación	isilik: callando, silenciosamente
ihes egin: huir	isildu: callar(se)
ihesi joan: ir huyendo	iskanbila: jaleo, follón
-ik: partitivo usado en oraciones negativas, interrogativas, condicionales, etc...	ispilu: espejo
ikara: temblor, susto	istripu: accidente
ikaragarri: tremendo	itsas ontzi: barco
ikaratu: asustar, -ado	itsaso: mar
ikasi: aprender, estudiar	itsu: ciego
ikaskai: lección, tema de estudio	itsusi: feo
ikasketa: estudio, aprendizaje	itsutu: cegar, -ado
ikasle: estudiante, alumno	iturburu: manantial
ikastola: escuela vasca	iturri: fuente
ikusi: ver	itxaron: esperar, aguardar
ikutu: tocar	itxaropen: esperanza
ilargi: luna	itxi: cerrar, cerrado
ile: pelo	itxoin: esperar, aguardar
iloba: sobrino	itxura: aspecto
iltze: clavo	ituraz: aparentemente, por lo visto
ilun: oscuro	itzal: sombra
iluntze: (el) anochecer	itzali: apagar, -ado
indar: fuerza	itzazu: aux, imperat. (zuk batzuk)
indartsu: fuerte	itzazue: aux. imperat. (zuek batzuk)
indartu: fortalecer	itzuli: 1. volver. 2. traducir
inguratu: rodear	itzul ezazu: traduce
inguru: alrededor	itzulpen: traducción
inoiz: alguna vez	izan: 1. ser, estar. 2. tener
inoiz + ez: nunca	izar: estrella
inola: de alguna manera	izeba: tía
inola + ez: de ninguna manera	izen: nombre
inolako + ez: de ninguna clase	izerdi: sudor
inon: en alguna parte	izerditan: sudando
inon + ez: en ninguna parte	iztar: muslo
inor: alguien	izu: miedo, espanto
inor + ez: nadie	izugarri: 1. terrible, espantoso. 2. enorme
interesatu: interesar	izutu: asustar(se)
ipar: norte	jabe: dueño
iparralde: zona norte	jai: fiesta
ipini: poner, colocar	jaialdi: festival
ipuin: cuento	jaiki: levantarse
ipurdi: culo, trasero	Jainko: Dios
irabazi: 1. ganar. 2. ganancia	jaitsi: bajar
iragan: pasado	jakin: saber
iragarki: anuncio	jakintsu: sabio
irail: setiembre	jan: 1. comer. 2. comida
irakasle: profesor	janari: alimento, comida
irakatsi: enseñar, instruir	jantzi: 1. vestir. 2. vestido, ropa
irakurgai: lectura	jarraitu: 1. seguir (en pos). 2. continuar
irakurri: leer	jarri: 1. poner, colocar. 2. sentarse
iraultza: revolución	jaso: recoger, levantar
iraun: durar, continuar, aguantar	jatetxe: restaurante
ireki: abrir, abierto	jator: castizo, campechano
iritxi: llegar	jaun: señor
irradi: radio	jauregi: palacio
irristatu: resbalar	jaurti: echar, lanzar
irten: salir	jende: gente
irudi: imagen, gráfico	jenio: genio
irudit: parecer (= opinar)	jertse: jersey
iruñe(a): Pamplona	jira: vuelta
isil: 1. silencio. 2. silencioso	jiraka: dando vueltas
	jo: 1. pegar. 2. tocar un instrumento
	joan: ir
	joan den -: el - pasado

joka: pegando
jokatu: 1. jugar (en competición). 2. actuar
jolas: diversión, juego
jolas egin: jugar (divertirse)
jolastu: jugar (divertirse)
josi: coser
jostailu: juguete
jota gelditu: quedarse perplejo, pegado, hundido
kafesne: café con leche
kaiku: 1. cuenco. 2. majadero, necio
kaiola: jaula
kaixo: ¡hola!
kaka: caca
kale: calle
kale nagusia: la calle mayor
kalte: daño, perjuicio
kaltegarri: perjudicial
kar po: fuera
karposantu: camposanto, cementerio
kapita(i)n: capitán
karakol: caracol
kartera: cartera
katu: gato
kaxa: caja
kaxuela: cazuelita
ke: humo
keinu: señal, gesto
kendu: quitar
kezka: preocupación
kezkatu: preocuparse, preocupado
kitol: ¡se acabó!, ¡en paz!
koba: cueva
kobazulo: cueva
koju: cojo
kokots: mentón, barbilla
kolore: color
kolpe: golpe
komeni izan: convenir
komun: retrete
konforme: conforme
konpondu: arreglar
kontatu: contar
kontra: contra
kontsolatu: consolar
kontu: 1. cuento. 2. cuenta
konturatu: darse cuenta
kontzertu: concierto
korrika: corriendo
korrika hasi: empezar a correr
koskor: 1. cosa pequeña y dura. 2. pequeño
kotxe: coche
kristal: cristal
kuku: cuclillo, cuco
kultura: cultura
kutxa: arca, cofre
-la: vid. **-ela**
labana: navaja, cuchillo
lagun: compañero, amigo
lagundu: ayudar, acompañar
laguntza: ayuda

laguntzaile: ayudante
aditz laguntzaile: verbo auxiliar
laino: niebla, nublado
lan: trabajo
lanean ari izan: estar trabajando
lanean hasi: empezar a trabajar
landare: planta, vegetal
lan egin: trabajar
langile: trabajador
lantegi: lugar de trabajo, fábrica, taller
lantoki: lugar de trabajo
lapiko: puchero, olla
lapitz: lápiz
lapur: ladrón
larogei: ochenta
larogeita hamar: noventa
larri: 1. grave. 2. apurado
larritu: 1. agravarse. 2. apurarse
larru: piel
larruzko: de piel
larunbat: sábado
lasai: tranquilo, tranquilamente
lasaitasun: tranquilidad
lasaitu: tranquilizarse
laster: pronto, enseguida
laurden: cuarto, cuarta parte
legatz: merluza
lege: ley
lehen: 1. antes. 2. primero
- baino lehen: antes de -
lehenbailehen: cuanto antes
lehenbizi: primero
lehendabizi: primero
lehengo: anterior
lehengusu: primo
lehenengo: primero
leher egin: reventar, -ado; explotar
lehertu: reventar, -ado; explotar
lehor: seco
lehortu: secar
leiho: ventana
leku: lugar, sitio
lepo: cuello
lerro: línea, fila
liburu: libro
litzateke: sería
lo: sueño
lo egin: dormir
lo egon: estar dormido
lo gelditu: quedarse dormido
lodi: grueso
lokatz: barro, barrizal
lore: flor
loru: conseguir
lotsa: vergüenza
lotsagabe: sinvergüenza
lotu: atar, atado
lur: tierra, suelo
lurpe: bajo tierra
lurrun: vapor, vaho
luze: largo
mahai: mesa

maiatz: mayo
maila: 1. grada, peldaño 2. grado, nivel
mailu: martillo
mais: maestro
maitasun: amor
maite: querido, amado
maite izan: amar, querer
makila: 1. palo. 2. bastón
makina: máquina
malko: lagrima
marinel: marinero
marmar: murmullo, murmuración
marrazki: dibujo
martxo: marzo
mediku: médico
mehe: delgado
mekaniko: mecánico
mende: siglo
mendi: monte
merezi izan: merecer
merke: barato
mesede: favor
mesedez: por favor
metro: metro
meza: mesa
mihi: lengua
mila: mil
mila esker: muchas (mil) gracias
milioi: millón
min: dolor
mingain: lengua
minutu: minuto
mintzatu: hablar
mirari: milagro
modatu: arreglar, apañar
momentu: momento
mota: clase, tipo
motel: lento, flojo
moto: moto
motz: corto
mozkor: borracho
mozkortu: emborrachar(se)
moztu: cortar
mundu: mundo
muga: límite, frontera
mugitu: mover
muki: moco
mukizapi: pañuelo
musika: música
musu: 1. rostro. 2. beso
musu eman: besar
mutiko: muchacho, chaval
mutil: chico
-n: Vid. (e)n
nabari: patente, manifiesto
nabaritu: percibir, notar
naifar: navarro
Nafarroa: Navarra
nagusi: 1. principal, mayor. 2. jefe, amo
nahasi: 1. mezclar, -ado. 2. revolver, re-
vuelto. 3. confundir
nahastu: Vid. nahasi

nahi: deseo
nahian: queriendo
nahi izan: querer, desear
nahiago izan: preferir
nahiko: suficiente, bastante
nahiz: aunque
narras: desaliñado, sucio
nauzu: auxiliar (zuk ni)
nazka: asco, repugnancia
nazkagarri: asqueroso, repugnante
nazkatu: asquearse, hartarse
negar: lloro, llanto
negarrez ari izan: estar llorando
negar egin: llorar
negu: invierno
nekatu: cansar(se), cansado
nekazari: labrador, campesino
nere: mi, mío
neretzat: para mí
neska: chica
neska-mutilak: chico(s) y chica(s)
neskatxa: muchachita
neu: yo mismo; forma intensiva de ni
neure: de mí mismo; forma intensiva de
nere;
neurri: medida
neurtu: medir
ni: yo
noiz: cuando
noiz arte: hasta cuándo
noizko: de cuándo, para cuándo
noiztik: desde cuándo
nola: cómo (de qué modo)
nola edo hala: de una u otra forma
nolako: como (cualidad: de qué clase, de
qué tipo)
non: donde
nongo: de dónde (sin movimiento)
nondik: de (desde, por) dónde
nora: a dónde
noraino: hasta dónde
norantz: hacia dónde
nondik nora: de dónde a dónde
nor: quien
nori: a quién (indirecto)
nork: quién (sujeto de v. trans.)
noren: de quién
norekin: con quién
norentzat: para quién
norengana: a donde quién
norbait: alguien
noski: claro, sin duda
nuke:
nahi nuke: desearía (yo)
objetu zuzen: objeto directo
odol: sangre
odola dariola: sangrando
ogi: pan
ohar: observación, advertencia
oh: cama
oherratu: ir a la cama
ohitura: costumbre

oihu: grito
oihuka: gritando
oilasko: pollo
oilo: gallina
oin: pie
oinez: a pie
oker: torcido, mal
okertu: torcer
olatu: ola
olio: aceite
omen: partícula sinónima de “parece que, dicen que, por lo visto”, etc...
on: bueno
onartu: aceptar, admitir
ondo: bien
ondo: 1. (al) lado, junto a, 2. después de
ondoren: después, a continuación
onena: lo (el, la) mejor
ongi: bien
ontzi: 1. recipiente, vasija, 2. barco
opari: regalo
opor: vacación
oporretan: de vacaciones
orain: ahora
orain xx (urte): hace xx (años)
oraindik: todavía
oraintxe: ahora mismo
ordaindu: pagar
ordea: pero, sin embargo, en cambio
ordez: en vez de, en lugar de
ordu: hora
ze ordu da?: ¿qué hora es?
ze ordutan?: ¿a qué hora?
orduan: entonces
orduantxe: entonces mismo
ordubete: hora (entera)
orduko: 1. de entonces, 2. para entonces.
(ikusi) orduko: para cuando (lo vio)
oro: todo(s)
oroitu: acordarse, recordar
orratz: aguja
orrazi: peine
orraztu: peinar
orri: hoja
orrialde: página
osaba: tío
osasun: salud
osatu: 1. completar, 2. curar
oso: 1. muy, 2. entero, completo
ospatu: celebrar
ospetsu: famoso
ostegun: jueves
ostiral: viernes
otarre: cesto
ote: partícula dubitativa
otsail: febrero
otso: lobo
paper: papel
pareta: pared
parlamentari: parlamentario
parra-parra: abundantemente, con fluidez
parte: parte

partidu: partido
pasa(tu): pasar
patata: patata
patxada: sosiego, tranquilidad
pentsatu: pensar
perpaus: frase, oración
perretxiko: seta
pertsona: persona
petral: rebelde, atravesado
pezeta: peseta
pilota: pelota
pilota leku: frontón
pilotari: pelotari
pintura: pintura
piska bat: un poco
pisu: 1. peso, 2. pesado
pitin bat: un poquito
pitxer: jarra
pix: orina
pix egin: orinar
piztu: encender, encendido
planta: actitud, facha
plater: plato
platerkada: cantidad de un plato
plaza: plaza
plural: plural
pluralez: en plural
pobre: pobre
poliki: despacio
polit: bonito
politika: política
poltsiko: bolsillo
porru: puerro
porru-patatak: puerros con patatas
portatu: portarse
poxxpolu: cerilla, fósforo
pote: bote
poz: alegría
pozik: contento
pozgarri: que produce alegría
presa: prisa
presaka: de prisa
prestatu: preparar
prezio: precio
puska: pedazo, trozo
puskatu: romper, roto
putzu: pozo
sagar: manzana
sagardo: sidra
sagu: ratón
saiatu: 1. intentar, esforzarse, 2. esforzado, aplicado
saio: 1. prueba, ensayo, 2. actuación, función
salda: caldo
saldu: vender
salto: salto
saltoka: a saltos
saltsa: salsa
samar: bastante
samur: tierno
sari: 1. paga, 2. premio

sarrera: entrada	udaberri: primavera
sartu: entrar, meter	udal: ayuntamiento
segur aski: seguramente	udal-: municipal
seguru: seguro	udaletxe: casa consistorial
sei: seis	udazken: otoño
sekula + ez: nunca	ugari: abundante, mucho
sekulako: enorme, terrible	ukatu: negar, negado
seme: hijo	ulertu: comprender, entender
seme-alabak: hijo(s) e hija(s)	ume: niño, -a
senar: marido	unibertsitate: universidad
senar-emazteak: marido y mujer	une: momento
sendagile: médico	ur: agua
sendatu: curar	urdin: azul
serio: serio	urduri: nervioso
sinetsi: creer	urratu: desgarrar, desgarrado
sinistu: creer	urri: 1. escaso. 2. octubre
soineko: vestido	urruti: lejos
soka: cuerda, soga	urtarril: año
soldaduzka: servicio militar	urte: año
sortu: 1. surgir, brotar, nacer. 2. producir, crear	joan den urtean: el año pasado
sorgin: bruja	datoren urtean: el año que viene
su: fuego	urtebetetze: cumpleaños
sutan: ardiendo; al fuego	usain: olor
sudur: nariz	uste: opinión
suerte: suerte	nere ustez: en mi opinión
sukalde: cocina	usten izan: creer, esperar, pensar
sumatu: 1. notar, percibir. 2. olfatear	utzi: dejar
ta = eta	uztail: julio
tabako: tabaco	xerra: 1. rebanada. 2. filete de carne
taberna: bar, taberna	xuhur: tacaño, agarrado
talde: grupo	zabal: ancho
teilatu: tejado	zabalik: abierto de par en par
telebista: televisión	zabaldu: 1. extender, ensanchar. 2. abrir
telefono: teléfono	zahar: viejo
toki: sitio, lugar	zaharrena: el más viejo
topo egin: encontrarse (con)	zail: difícil
tori: toma, coge (imperat.)	zain egon: estar aguardando, esperando
totel: tartamudo	zaindu: cuidar, vigilar
trebe: hábil	zakar: rudo, tosco
tren: tren	itsaso zakar: mar agitada
trenbide: ferrocarril	zakur: perro
tresna: herramienta, aparato	zaldi: caballo
triste: triste	-zale: sufijo que significa aficionado a algo.
txabola: chabola, cabaña	zaletasun: afición
txakur: diminutivo de zakur	zapaldu: aplastar, pisar
txaloak jo: aplaudir	zapata: zapato
txanpain: champán	zapi: trapo, pañuelo
txapel: boina	zati: trozo, pedazo
txar: malo (de mala calidad)	zazpi: siete
txerri: diminutivo de zerri	zaunka: ladrido
txertatu: injertar	zaunkaka: ladrando
txiki: pequeño	zebilen: andaba (él)
tximinia: chimenea	zebiltzan: andaban
txintxo: obediente, formalito	zegoen: estaba (él)
txistu: 1. silbido. 2. chistu	zehar (-an): a través (de)
txoko: rincón	zeharo: totalmente, completamente
txori: pájaro	zein: cual, quién
txukun: arreglado, aseado	zein ederkil: ¡qué bien!
txunditu: asombrarse, -ado	zekien: sabía
txuri: diminutivo de zuri	zekiten: sabían
uda: verano	zelai: prado, llanura
	zenbaki: número

zenbait: algunos, varios
zenbat: cuánto(s)
zer: que
zergatik: por qué
zertan: en qué
zertara: a qué
zertarako: para qué
zertaz: a cerca de qué, sobre qué
zer esanik ez: ni qué decir
ez dago zer eginik: no hay nada que hacer.
zer moduz?: ¿qué tal?
zera...: muletilla empleada cuando no se encuentra o quiere evitarse la palabra apropiada: "esto...", "esta cosa...", etc.
bai zeral: ¡quial!, ¡ni pensarlo!
zerbait: algo
zerbitzari: servidor
zerbitzu: servicio
zergatik: por que
zerrenda: lista, franja
zerri: cerdo
zeru: cielo
zeturren: venía (él)
zeuden: estaban
zeukan: tenía (él)
zezen: toro
zigarro: cigarro
zigor: castigo
zigortu: castigar
zihoan: iba (él)
zihoazen: iban
zikin: sucio

zikindu: ensuciar
zine: cine
zinema: cinema
zintzilik: colgando
zintzo: formal, honrado
zion: pasado de dio
zioten: pasado de diote
zirikatu: tentar
zirriborro: garabato
zitzaion: pasado de zaio
zopa: sopa
zoragarri: encantador, maravilloso
zoratu: enloquecer
zorion: felicidad
zorionez: afortunadamente
zoritxar: desgracia
zorrotz: 1. afilado, agudo. 2. perspicaz. 3. exigente
zorroztu: afilar
zortzi: ocho
zu: tú, usted
zubi: puente
zuek: vosotros, ustedes
zuen: vuestro, de vds.
zuhaitz: árbol
zulo: agujero
zure: tuyo, tu, de vd.
zuretzat: para ti
zuri: blanco
zuritu: 1. blanquear. 2. pelar, mondar
zutik: de pie
zuzen: derecho
zuzendari: director

ERDARA-EUSKARA

abajo: behe	anterior: aurreko, lehengo
abril: apiril	anteayer: herenegun
abrir, -ierto: ireki	antes: lehen
abuela: amona	antes de -: 1. – baino lehen(ago). 2. – aurretik
abuelo: aitona	cuanto antes: lehenbailehen
los abuelos (ambos): aiton-amonak	antiguo: antzinako, aspaldiko
abundante: ugari	año: urte
aburrir(se), -ido: aspertu	este año: aurten
acabar: bukatu, amaitu	el año pasado: igaz
accidente: istripu	el año que viene: datorren urtean
aceite: olio	apagar, -ado: itzali
acercar(se): hurbildu	aparecer: agertu, ageri izan, azaldu
adecuado: egoki	aplaudir: txaloak jo
adelantar: aurreratu	aprender: ikasi
adelante: aurrera	apretar: estutu
además: gainera	apurado: larri, estu eta larri
adornar: apaindu	apurarse: larritu, estutu
aeropuerto: aireportu	aquel, -lla, -llo: hura
afición: zaletasun	aquél mismo: huraxe
aficionado: zale, -zale	aquí: hemen
afilado: zorrotz	aquí mismo: hementxe, hemen bertan
afilar: zorroztu	árbol: zuhaitz, arbola
agarrar: heldu	arma: arma
agosto: abuztu	arreglado (acicalado): apain, txukun
agradable: atsegin	arreglar: 1. (reparar) konpondu. 2. (asear) txukundu.
agua: ur	arriba: goi–
agudo: zorrotz	(a) arriba: gora
aguja: orratz	arroyo: erreka
aguja de coser: jostorratz	asar: erre
agujero: zulo	asco: nazka
ahí: hor	así:
ahí mismo: hortxe, hor bertan	de este modo: honela
ahora: orain	de ese modo: horrela
aire: aire	de aquel modo: hala
Alava: Araba	como éste: honelako
alavés: arabar	como ése: horrelako
alcalde: alkate	como aquél: halako
alegre: alai	asiento: aulki
alegría: poz	aspecto: itxura
algo: zerbait	asquearse, -ado: nazkatu
alguien: norbait	asqueroso: nazkagarri
algunos: batzu(k), zenbait	asunto: 1. arazo. 2. (tema) gai
aliento: arnasa	asustar(se): beldurtu, izutu, ikaratu
alimento: janari	ataque: eraso
alrededor: inguru	atar, -ado: lotu
alumno: ikasle	atrás: atze
allí: han	atreverse: ausartu
allí mismo: hantxe, han bertan	auto: auto, beribil
alto: altu, garai, goi	autobús: autobus
amar: maite izan	avión: hegazkin
ambiente: giro	ayer: atzo
amigo: lagun, adiskide	ayuda: laguntza
anciana: atso	ayudar: lagundu
anciano: agure	ayuntamiento: udal
ancho: zabal	casa consistorial: udaletxe
andar: ibili	azul: urdin
animal: animalia	baile: dantza, dantzaldi
animal (ganado): abere	
anochecer: arrats, iluntze	

bajar: jaitsi
balcón: balkoi
balda: apal
balón: baloi
ballena: balea
banco (asiento): aulki
banco (de finanzas): banketxe
bar: taberna
barato: merke
barba: bizar
barbilla (mentón): kokots
barbudo: bizardun
barco: (itsas) ontzi, barku
barrio: auzo, auzune
barro: lohi, lokatz
bastante: nahiko, samar, aski
beber: edan
bebida: edari
besar: musu eman
beso: musu
bien: ondo, ongi
 muy bien: oso ondo, ederki
Bilbao: Bilbo
blanco: zuri, txuri
blando: bigun
boca: aho
boda: ezta
boina: txapel
bolígrafo: boligrafo
bolsa: boltsa
bolsillo: poltsiko, sakela
bolso: boltso
bonito: polit
borracho: mozkor
bosque: baso, oihan
bote: pote
botella: botila
brazo: beso
brotar: sortu
bruja: sorgin
bueno: on
 buenas noches: gabon
 buenas tardes: arratsaldeon
 buenos días: egunon
buey: idi
burro: asto
buscar: bilatu
 andar en busca: bila ibili
caballo: zaldi
cabeza: buru
caca: kaka
cada: bakoitz
cada vez mas –: gero eta –ago
caer: erori
café con leche: kafesne
caldo: salda
calentar: berotu
caliente: bero
calor: bero
callado: isil
callar(se): isildu
 callando: isilik

calle: kale
cama: ohe
cambiar: aldatu
camino: bide
camisa: alkandora
campechano: jator
cansar(se), –ado: nekatu
cantar: kantatu, abestu
cara (rostro): aurpegi
caracol: karakol
caramelo: goxo, goxoki
carne: haragi
carnicería: harategi
caro: garesti
carretera: errepide, kamino
carro: gurdi, orga
carta: eskutitz, gutun
cartera: kartera
casa: etxe
casarse: ezkondu
caserio: baserri
casero: baserritar
casi: ia
castellano (idioma): erdara, gaztelania
castigar: zigortu
castigo: zigor
caza: ehiza
cazador: ehiztari
cazar: harrapatu
 andar de caza: ehizan ibili
celebrar: ospatu
cena: afari
cenar: afaldu
cerca: hurbil
cerdo: zerri, txerri
cerilla: poxpolu
cerrar, –ado: itxi
cerveza: garagardo
cesto: otarre, saski
ciego: itsu
cien: ehun
cigarro: zigarro
cinco: bost
cincuenta: berrogeita hamar
cine: zine, zinema
cintura: gerri
cinturón: gerriko
citar (mencionar): aipatu
ciudad: hiri
claro (luminoso): argi
claro (sin duda): noski
clase (tipo, especie): mota, moeta; era
 ¿de qué clase es?: nolakoa da?
 de otra clase, distinto: bestelako(a)
clase (lección): klase
clase (aula): ikasgela
clavo: iltze
cocer: egosi
cocina: sukalde
coche: kotxe, beribil
coger: hartu
cojo: herren, koju

colocar: jarri, ipini
color: kolore, margo
comenzar: hasi
comer: jan
comer al mediodía: bazkaldu
comida: janari
comida del mediodía: bazkari
comienzo: hasiera
cómo: nola (pregunta modo);
 nolako (pregunta cualidad)
como: bezala (compara modo); bezalako
 (compara cualidad)
como esto: honelako
como eso: horrelako
como aquello: halako
como es debido: behar (den) bezala
como se pueda: ahal (den) bezala
compañero: lagun
compasión: erruki
 digno de compasión: errukarri
completamente: erabat, zeharo
completar: osatu
comprar: erosi
comunicar: adierazi, jakin erazi
confesar: aitortu
conforme: konforme, ados
conocer: ezagutu
conocido: ezagun
comprender: ulertu, aditu
conseguir: lortu, iritsi
contar: kontatu
contento (estar): pozik (egon)
contestar: erantzun
continuamente: eten gabe
continuar: 1. jarraitu. 2. iraun.
convenir: komeni izan
convertir(se en): bihurtu
conversación: hizketa
convidar: gonbidatu
corazón: bihotz
correr:
 corriendo: korrika
 empezar a correr: korrika hasi
cortar: 1. ebaki, moztu. 2. **acortar:** moztu
corto: motz
cosa: gauza
coser: josi
costumbre: ohitura
creer: sinetsi, sinistu
creer (opinar): uste izan
cual: zein
cualquier(a): edozein
cuando: noiz
 de cuándo: noizko
 desde cuándo: noiztik
 para cuándo: noizko
 para cuando (vino): (etorri) orduko
 cuando...: -(e)nean
cuánto(s): zenbat
cuarenta: berrogei
cuarto (fracción): laurden
cuatro: lau

cuco (cuclillo): kuku
cuchara: goilare
cuchillo: labana, aizto
cuello: lepo
cuenta: kontu
cuento: ipuin
cuerda: soka
cuerpo: gorputz
cuidar: zaindu
culo: ipurdi
culpa: erru
cura (sacerdote): apaiz
curar: sendatu, osatu
charla: hizketa, berriketa
chaval: mutiko
chavalita: neskata, neskatala, neskato
chica: neska
chico: mutil
 chico(s) y chica(s): neska-mutilak
chimenea: tximinia
daño (perjuicio): kalte
daño (dolor): min
dar: eman
 dar a entender: adierazi
 darse cuenta: konturatu
debajo: azpi
deber (hacer algo): – behar izan
débil: ahul
decidir: erabaki
decir: esan
dedo: behatz
dejar: utzi
delante: aurre
delgado: 1. argal (flaco). 2. mehe (fino)
demás (lo): gainerako –
demasiado: gehiegi, –egi
dentro: barru, barne
derecha (la): eskuin, eskubi
derecho: zuzen
desaliñado: narras
desayunar: gosaldtu
desayuno: gosari
descansar: atseden hartu
descanso: atseden
desde:
 desde cuándo: noiztik
 desde dónde: nondik
 desde hace tiempo: aspalditik
desgarrar: urratu
desgracia: zoritxar, ezbehar
deshacer: desegin
espacio: poliki, astiro
despertar: esnatu
despreocupado: axolagabe
después: ondoren, gero
detenerse: gelditu
detrás: atze
devolver: itzuli, bihurtu, bueltatu
día: egun
 todos los días: egunero
 el día pasado: joan den egunean
dibujo: marrazki

diccionario: hiztegi
diciembre: abendu
diente: hortz
diez: hamar
difícil: zail
dinero: diru
Dios: Jainko
director: zuzendari
discusión: eztabaida
diversión: jolas
doler: min egin, min eman
dolor: 1. min. 2. sufrimiento: oinaze
domingo: igande
dónde: non
 a dónde: nora
 de (desde, por) dónde: nondik
 de dónde (sin movimiento): nongo
dormido:
 estar dormido: lo egon
 quedarse dormido: lo gelditu
dormir: lo egin
doscientos: berrehun
duda: duda, zalantza
dueño: jabe
dulce: gozo
duro: gogor
echar: bota, jaurti
ejemplo: adibide
 por ejemplo: adibidez
ejercicio: ariketa
el, ella: hau, hori, hura
 el mismo: bera
elección: aukera
 elecciones (votaciones): hauteskundeak
elegante: dotore
elegir: aukeratu
emborrachar(se): mozkortu
emocionar: hunkitu
empezar: hasi
empresario: enpresari
empujar: bultza egin, bultzatu
 empujando: bultzaka
en cambio: ordea, berriz
encender, -ido: piztu
encima: gain-
encontrar (hallar): aurkitu
encontrarse (con): topo egin
enemigo: etsai
enero: urtarril
enfadado: haserre
enfadarse: haserretu
enfermo: gaiso
enflaquecer: flakatu, argaldu
enfrente: aurre-
enfriar: hoztu
engordar: gizendu
enloquecer: zoratu, txoratu; erotu
enorme: sekulako, ikaragarri
enseguida: berehala
enseñar (mostrar): erakutsi
enseñar (instruir): irakatsi
ensuciar: zikindu

entender: ulertu, aditu
entonces: orduan
 entonces mismo: orduantxe
 de entonces: orduko
 para entonces: ordu(ra)ko
 desde entonces: ordutik, harrezkero
entrada: sarrera
entrar: sartu
enviar: bidali
envolver: bildu
escalera: eskailera
escribir, -ito: idatzi
escritor: idazle
escuchar: entzun
escuela: eskola
ese, -a, -o: hori
 ése mismo: horixe
esforzarse, -ado: saiatu
espalda: bizkar
especial: berezi
espejo: ispilu
esperanza: itxaropen
esperar: 1. itxaron, itxoin, egon. 2. **aguardar:** zain egon
esperar (creer que): uste izan, espero izan
estación: geltoki
estar: izan, egon
 estar haciendo algo: ari izan
 estar dormido: lo egon
 estar enfermo: gaiso egon
 estar aguardando: zain egon
 estar quieto: geldi egon
 estar de pie: zutik egon
este, -a, -o: hau
 éste mismo: hauxe
estrecho: estu
estudiante: ikasle
estudiar: ikasi
euskera: euskara
 en euskara: euskaraz
examen: azterketa
examinar: aztertu
excelente: bikain
explicar: adierazi, azaldu
expresar: adierazi
extrañar(se): harritu
extraño: harrigarri
fábrica: lantegi, fabrika
fácil: erraz
falda: gona
familia: familia
famoso: famatu, ospetsu
favor: mesede
 por favor: mesedez
febrero: otsail
feo: itsusi
ferrocarril: trenbide
festival: jaialdi
fiesta: jai, festa
fila: lerro
filete: xerra
fin: azken

por (al) fin: azkenean	hierba: belar
flaco: argal, flako	hierro: burdina
flor: lore	hija: alaba
follón: iskanbila, istilu	hijo: seme
formal: zintzo, txintxo	hijo(s) e hija(s): seme-alabak
foto(grafía): argazki	hombre: gizon
francamente: benetan, egi(a)tan	hombro: sorbalda, bizkar
frase: esaldi, perpaus	honrado: zintzo
freír, -ito: frejitu	hora: ordu
frente: bekoki, kopeta	¿qué hora es?: ze ordu da?
frente (en -): aurre-	¿a qué hora?: ze ordutan?
frío: hotz	hortaliza: barazki
frontón: pilota leku, frontoi	hoy: gaur, egun
fruta: fruta	hueco: hutsune
fuego: su	huerta: baratza
fuelle: iturri	hueso: hezur
fuera: kanpo	huevo: arrautza, arrautze
fuerte: indartsu	huir: ihes egin
fuertemente: gogor	ir huyendo: ihesi joan
fuerza: indar	humilde: apal, umil
fumador: erretzaile	idea: ideia
fumar: erre	iglesia: eliza
gafas: betaurrekoak	ignorante: ezjakin
gana: gogo	igual: berdin
ganado doméstico: abere	imagen: irudi
ganar: irabazi	inadecuado: desegoki
garabato: zirriborro	infeliz: gizarajo
gasolina: gasolina	inglés: ingeles
generalmente: gehienetan	importancia: axola, garrantzi
genio: jenio	importante: garrantzitsu, inportante
gente: jende	importar: axola izan, inporta izan
gesto: keinu	inteligente: argi
golpe: kolpe	intención: asmo
gordo: gizen, lodi	interior: barru, barne
gracias: eskerrak	inútilmente: alferrik
muchas gracias: eskerrik asko; mila es- ker	invento: asmakizun
grada: maila	invierno: negu
grado (categoría, nivel): maila	ir: 1. joan. 2. marcharse: alde egin
grande: handi, haundi	izquierda: ezker
grave: larri	jaleo: iskanbila, istilu
grito: oihu, garrasi, deiadar	jarra: pitxer, txarro
grueso: lodi	jaula: kaiola
grupo: talde	jefe: nagusi, buru
guerra: gerra	jersey: jertse, elastiko
Guipúzcoa: Gipuzkoa	joven: gazte
guipuzcoano: gipuzkoar	de joven: gaztetan
gustar: gustatu, atsegin izan	juego: 1. joko. 2. diversión: jolas
hábil: trebe	jueves: ostegun
habitación: gela	jugar: 1. jokatu. 2. divertirse: jolas egin, jolastu
hablar: hitz egin, mintzatu	estar jugando: jolasean ari izan
hacer: egin	juguete: jostailu
hambre: gose	julio: uztail
hasta: arte, -raino	junio: ekain
hecho: egin	juntar: bildu, elkartu
hermana (de hombre): arreba	junto a: ondo, aldamen
hermana (de mujer): ahizpa	juntos: elkarrekin
hermano: anaia	kilómetro: kilometro
hermanos (hermano y hermana): anai- arrebak	labio: ezpain
hermoso: eder	labrador: nekazari, baserritar
herramienta: tresna	lado: alde
	al lado: ondo, aldamen

ladrido: zaunka
ladrón: lapur
lápiz: lapitz, arkatz
largo: luze
leche: esne
leer: irakurri
lejos: urruti
lengua: mihi, mingain
lengua (idioma): hizkuntza
lentes: betaurrekoak
lento: motel
levantar: 1. jaiki, altxa(tu). 2. jaso
libro: liburu
liebre: erbi
ligero: arin
límite: muga
limpiar: garbitu
limpio: garbi
línea: lerro
listo: azkar
lobo: otso
loco: ero, zoro, txoro
lucha: borroka
luchar: borroka egin, borrokatu
luego: gero
lugar: toki, leku
en lugar de: –en ordez
luna: ilargi
lunes: astelehen
luz: argi
llamar: deitu
llave: giltza
llegar: iritsi, heldu, ailegatu
llenar: bete
lleno: bete
llevar: eramán
llorar: negar egin
llorando: negarrez
llover: euria egin, euria ari izan
llueve: euria ari du
lluvia: euri
madera: egur, zur
madre: ama
maestra: maistra
m. de ikastola: andereño
maestro: maisu
mal: gaizki, oker, txarto
malo (de calidad): txar
malo (malvado): gaizto
mañana (adv.): bihar
mañana (la): goiz
manejar: erabili
manera: era
de otra manera: bestela
mano: esku
máquina: makina
mar: itxaso
marcharse: alde egin
marido: senar
marinero: marinela
martes: astearte
martillo: mailu
marzo: martxo

más: gehiago, –ago
matar: hil
máximo: gehien
mayo: maiatz
médico: mediku, sendagile
medida: neurri
medio: erdi
por medio de: (–en) bidez
mediodía: eguerdi
medir: neurtu
mejor (adj.): hobe
mejor (adv.): hobeto
mejor (el): onen(a)
mencionar: aipatu
menos: gutxiago
mentira: gezur
mentiroso: gezurti
mercado: azoka
merecer: merezi izan
merluza: legatz
mes: hil, hilabete
el mes pasado: joan den hilean
el mes que viene: datorren hilean
mesa: mahai
meter: sartu
metro: metro
mientras: bitartean
miércoles: asteazken
mierda: kaka
mil: mila
milagro: mirari, mirakulu
millón: milioi
minuto: minutu
mío, mi: nere
mirar: begiratu
misa: meza
mismo: ber–, –xe
mitad: erdi
moco: muki
modo: era, modu
de otro modo: bestela
de uno u otro modo: nola edo hala
mojar, –ado: busti
momento: momentu, une
monte: mendi
morder: hozka egin
morir: hil
moto: moto
mover: mugitu
mucho: asko
mueble: haltzari
muerto: hil
mujer: emakume
mujer (esposa): emazte
municipal: udal–
muro: horma
música: musika
muslo: iztar
muy: oso, txit
nacer: jaio, sortu
nada: 1. ezer (ere) ez; deus (ere) ez; bat (ere) ez. 2. hutsa
nadar: igeri egin

nadie: inor (ere) ez
nariz: sudur
Navarra: Nafarroa
navarro: nafar
necesario: beharrezko
necesitar: behar izan
negro: beltz
nervioso: urduri
niebla: laino
niño, -a: haur, ume
no: ez
noche: gau
nombre: izen
notar: sumatu, nabaritu
noticia: berri, albiste
noventa: larogeita hamar
noviembre: azaro
nube: hodei
nuestro: gure
nueve: bederatzi
nuevo: berri
nuevamente: berriz
número: zenbaki
nunca: inoiz (ere) ez; behin (ere) ez; sekula (ere) ez
o: edo (entre similares); ala (en preguntas disyuntivas)
obrero: langile
ocuparse de: -z arduratu
ocurrir (suceder): gertatu
ochenta: larogei
ocho: zortzi
oficina: bulego
ofrecer: eskaini
oír: entzun, aditu
ojo: begi
ola: olatu, uhin
olor: usain
olvidar: ahaztu
once: hamaiika
ordenar (mandar): agindu
organizar: antolatu
oreja: belarri
orina: pix, txiza
orinar: pix egin, txiza egin
oscuro: ilun
otoño: udazken
otro: beste
otro: beste bat
otros: beste batzuk
el otro: bestea
en otra ocasión: beste batean
otras veces: beste batzuetan
de otra manera: bestela
de una u otra forma: nola edo hala
oveja: ardi
pacífico: bakezale
padre: aita
padres (ambos): gurasoak
País Vasco: Euskal herri(a)
pájaro: txori
palabra: hitz

palo: makila
Pamplona: Iruñe(a)
pan: ogi
pantalones: frakak, galtzak
pañuelo: zapi
p. de nariz: muki zapi
papel: paper
paquete: pakete
paraguas: guardasol, euritako
parar: gelditu
parecer: iruditu, eman
parece: dirudi, ematen du
según parece: dirudienez
parecido (semejanza): antz
pared: pareta, horma
pareja: bikote
parte: alde, parte
partido: partidu
partir (marchar): abiatu
pasado mañana: etzi
pasar: pasa(tu), igaro
el (mes) pasado: joan den (hilean)
el año pasado: igaz
pastor: artzai
pata: hanka
paz: bake
pedazo: zati, puska
pedir: eskatu
pegar: jo
peinar: orraztu
peine: orrazi
peladura: azal
peligro: arrisku
pelo: ile
pelota: pilota
pelotari: pilotari
pensar: pentsatu
peor: 1. okerrago, txarrago. 2. gaiztoago
pequeño: 1. txiki. 2. koskor
perder -ido: galdu
perdonar, -ado: barkatu
¡perdón! barkatu!
perezoso: alfer, nagi
periódico: egunkari
perjuicio: kalte
perjudicial: kaltegarri
pero: baina, ordea
perro: zakur, txakur
pesado: astun, pisu
pesca: arrantza
pescado: arrain
pescador: arrantzale
peseta: pezeta
peso: pisu
pez: arrain
picor: azkura
pie: oin
a pie: oinez
de pie: zutik
piedra: harri
piel (corteza): azal
piel (cuero): larru

pierna: hanka
pintor: pintore, margolari
pintura: pintura, margo
pisar: zapaldu
pizarra: arbel
planta (vegetal): landare
plato: plater
playa: hondartza
plaza: plaza
pobre: pobre, behartsu
pobrecillo: gaixo
poco: gutxi
 un poco: piska bat; pitin bat
 poco más o menos: gutxi gora-behera
poder (verbo): ahal izan
 no poder: ezin izan
política: politika
poner: jarri, ipini
por qué: zergatik
porque: -(e)lako
portal: atari
portarse: portatu
pozo: putzu
precio: prezio
preguntar: galdetu, galdegin
premio: sari
preferir: nahiago izan
preocupación: kezka, ardura
preocuparse, -ado: kezkatu, arduratu
preparar: prestatu
primavera: udaberri
primero: lehen(engo), lehenbizi(ko),
 aurren(eko)
primo: lehengusu
principal: nagusi
principio: hasiera
prisa: presa
 de presa: presaka
profesor: irakasle
prometer: agindu
pronto: laster
protección: babes
puchero: lapiko, eltze
pueblo: herri
puente: zubi
puerro: porru
puerta: ate
pues: bada
pues(to que): bait-, - eta, -z gero
qué (interrogativo): zer
 a qué: zertara
 para qué: zertarako
 por qué: zergatik
 a cerca de qué: zertaz
que (conjunción): -ela
 que sí: baietz
 que no: ezetz
qué (exclamación)
 ¡qué alegría! hau poza!
 ¡qué grandel! bai handia!
 ¡qué bien! zein ederki!
¿qué tal?: zer moduz?

quedarse: gelditu, geratu
quemar: erre
querer (desear): nahi izan
querer (amar): maite izan
quién: nor
 sujeto de verbo trans.: nork
 a quién (indirecto): nori
 de quién: noren
 con quién: norekin
 para quién: norentzat
 a donde quién: norengana
quieto: geldi
quizá: behar bada, agian, baliteke
rabiar: amorratu
rabioso: amorratu
radio: irrati
rápido: azkar, agudo
ratón: sagu
razón: arrazoi
rebaño: artalde
recipiente: ontzi
recoger: 1. bildu. 2. jaso
reconocer (conocer): ezagutu
reconocer (confesar): aitortu
recto: zuzen
redondo: biribil, borobil
reír: farre egin, barre egin
 riendo: farrez
reloj: erloju, ordulari
remedio: erremedio
repartir: banatu
resbalar: irristatu
responder: erantzun
respuesta: erantzun
restaurante: jatetxe
retrete: komun
reunión: bilera, bilkura, batzar
reventar: leher egin, lehertu
revista: aldizkari
revolución: iraultza
rey: errege
riachuelo: erreka
rico (adinerado): aberats
rico (dulce, sabroso): gozo
rincón: txoko, bazter
riñón: giltzurri
río: 1. ibai. 2. riachuelo: erreka
rodear: inguratu
rojo: gorri
romper: puskatu, hautsi
ropa: arropa, jantzi
rudo: zakar
ruido: hots, zarata
sábado: larunbat
saber: jakin
sabio: jakintsu
sacar: atera
sacerdote: apaiz
sal: gatz
salado: gazi
salir: atera, irten
salsa: saltsa

salto: salto, jauzi
a saltos: saltoka
salud: osasun
San Sebastián: Donostia
sangre: odol
secar: lehortu
seco: lehor
sed: egarri
seguramente: segur aski
seguro: seguru
seis: sei
semana: aste
la semana pasada: joan den astean
la semana que viene: datorren astean
sentar(se), -ado: jarri, eseri
seña (gesto): keinu
señor: jaun
señora: andre
ser: izan
serio: serio
en serio: benetan
servicio militar: soldaduzka
seta: perretxiko
setiembre: irail
sf: bai
que sf: baietz
si (condicional): (baldin) ba-
sidra: sagardo
siempre: beti
siete: zazpi
siguiente: hurrengo
silbido: txistu
sin: (-ik) gabe
sin nada: ezer gabe
sin embargo: hala ere, ordea
sino: baizik
sitio: toki, leku
sitio de trabajo: lantoki, lantegi
situación: egoera
sobre todo: batez ere
sobrino: iloba
sociedad (humana): gizarte
sociedad (agrupación): elkarte
sol: eguzki
solamente: bakarrik
soldado: gudari, soldadu
solo: 1. (adj.) bakar. 2. (adv.) bakarrik
soltar: askatu
sombra: itzal
sopa: zopa
sordo: gor
su: honen, horren, haren, hauen, horien, haien
de él mismo: bere
de ellos mismos: beren
subir: igo
suced(er) (ocurrir): gertatu
suceso: gertaera
sucio: zikin
sudor: izerdi
sudando: izerditan
suelo: lur

suelto: askatu
suerte: suerte
por suerte: zorionez
sujetar: eutsi
surgir: sortu
suyo: vid. su
tabaco: tabako
taberna: taberna
tacaño: xuhur
tal: halako
taller: lantegi
también: – ere, – ere bai, baita (–) ere
tampoco: – ere ez, ezta (–) ere
tan: 1. honen, horren, hain. 2. bezain
no es tan grande: ez da horren handia
no es tan grande como el tuyo: ez da zurea bezain handia
tanto(s): honenbeste, horrenbeste, hain-beste
tarde (adv.): berandu
tarde (la): arratsalde
tartamudo: totel
tejado: teilatu
teléfono: telefono
televisión: telebista
temblando: dardarka
temblor: dardara, ikara
templado: epel
temprano: goiz
tendero: dendari
tener: izan, eduki
tentar: zirikatu
terminar: bukatu, amaitu
terrible: izugarri, ikaragarri, beldugarri
tía: izeba
tiempo (cronológico): denbora, aldi, –aldi
hace tiempo: aspaldi
de hace tiempo: aspaldiko
desde hace t.: aspalditik
tiempo (disponible): asti, beta
tiempo (meteorológico): eguraldi
tienda: denda
de comestibles: janari denda
de ropas: jantzi denda
de libros: liburu denda
tierno: samur
tierra: lur
tijera(s): guraize(ak), artazi(ak)
tío: osaba
tipo (clase): 1. mota, era. 2. honelako, horrelako, halako
es de este tipo: honelakoa da
tipo (aspecto): itxura
tirar: 1. arrojar: bota, jaurti. 2. estirar: tira egin, tiratu
tocar: 1. ikutu. 2. tocar música: jo
todavía: oraindik
todo: guzti, den(a)
todos los días: egunero
tomar: hartu
tonto: tonto, memelo, kaiku, kirten
torcido: oker

toro: zezen
torpe: baldar, trakets
torre: dorre
totalmente: zeharo, erabat
trabajador: langile
trabajar: lan egin
trabajo: lan
 sitio de t.: lantoki, lantegi
traducir: itzuli
traducción: itzulpen
traer: ekarri
tranquilo: lasai
tranquilamente: lasai
tranquilidad: lasaitasun, patxada
tranquilizarse: lasaitu
través (a – de): –an zehar
travieso: bihurri
treinta: hogeita hamar
tremendo: izugarri, ikaragarri
tren: tren
tres: hiru
triste: triste
trozo: zati
tú: zu
tumbarse, –ado: etzan
tuyo, tu: zure
último: azken
único: bakar
unir: elkartu
un(o): bat
 ni uno: batere ez
universidad: unibertsitate
uno: bat
usar: erabili
vaca: behi
vacación: opor
vaciar, –ado: hustu
vacío: huts
vago: alfer
valer: balio izan
vapor: lurrun
varios: batzu(k), zenbait
vasco(parlante): euskaldun
vasija: ontzi
vaso: baso, edalontzi
vehículo: ibilgailu

veinte: hogei
vender: saldu
venir: etorri
ventana: leiho
ver: ikusi
verano: uda
verbo: aditz
verdad: egia
verde: berde, orlegi
verdura: berdura
vergüenza: lotsa
vestido (prenda): jantzi, soineko
vestir: jantzi
vez: aldi, bider
 una vez: behin
 otra vez: berriz, berriro
 por primera vez: lehen aldiz
 por última vez: azken aldiz
 pocas veces: gutxitan
 alguna vez: inoiz, noizpait
 algunas veces: batzuetan
 otras veces: beste batzuetan
 muchas veces: askotan, sarri, maiz
viaje: bidaia
vida: bizi, bizitza
viejo: 1. zahar. 2. antiguo: antzinako, as-
 paldiko. 3. anciano: agure; anciana: atso
viento: haize
viernes: ostiral
vigoroso: bizkor
vino: ardo
Vitoria: Gasteiz
vivir: bizi izan
vivo: bizi
vizcaíno: bizkaitar
Vizcaya: Bizkai(a)
volver: itzuli, bihurtu, bueltatu
vosotros: zuek
voz: ahots, boz
vuelta: buelta, jira
vuestro: zuen
y: eta
ya: ba–
yo: ni, neu
zapato: zapata, oinetako

GAI AURKIBIDEA
INDICE ALFABETICO

GAI AURKIBIDEA

INDICE ALFABETICO

Adjetivos (listas), 37, 242, 243
Adverbios de tiempo (pasado), 41
Adversativas (oraciones), 154 ss
 -ago, 239 ss
 al, 190, 191
 ala, 153, 190, 191
 arte, 184
 aurren, 205
 ba- (afirmativo), 103
 baina, 154
 baino, 239 ss
 bait, 147
 baita ere, 148
 baizik, 154, 155
 behar izan, 32, 33
 berriz, 154
 bezalako(a), 39
Caso ablativo plural, 139
 adlativo plural, 141
 adlativo terminal, 184
 dativo plural, 86 ss
 destinativo, 128, 129
 genitivo posesivo plural, 78
 genitivo locativo plural, 108
 inesivo plural, 80
 instrumental, 63
Causal-explicativas (oraciones), 146, 147
Comparativo, 239 ss
Comparación adverbial, 246
Comparación progresiva, 247
Coordinación copulativa, 146 ss
 disyuntiva, 153
 adversativa, 154, 155
Copulativas (oraciones), 146 ss
 dakar-, 121 ss
 dakartza-, 122
 daki-, 103 ss
 dakizki-, 105
 darama-, 121 ss
 daramatza-, 122
 dauka-, 113
 dauzka-, 113
 dio- (*esan*), 107
Disyuntivas (oraciones), 153
 ea... (e)n, 32, 191
 edo, 153
 eduki, presente sintético, 113 ss
 -egi (grado de exceso), 256
 egin: "erori egin da", 124
 ekarri, presente sintético, 121 ss
 -(e)la, 163 ss
 -(e)la eta, 204
Elemento clave, la propia acción verbal, 124
 elkar, 133
 -(e)n, 189 ss
 -en (superlativo), 252
 eraman, presente sintético, 121 ss
 ere bai, 148
 ere ez, 148
 -ero (*egunero...*), 118
 esan, presente sintético, 107
 eta, 146 ss
 eta, causal explicativa, 146
 eta: -(e)la eta, 204

ezazu, 48
 ezazue, 48
 ezin izan, 110
 ezta ere, 148
 Finales (oraciones), 222, 223
 Fonética, imperativo negativo, 49
 -*gatik*, 63
gehiago, 240
gehiagi, 256
gehien, 252
 Grado comparativo, 239 ss
 superlativo, 252
 de exceso, 256
gutxiago, 240
hala, 38, 39
hala ere, 154, 155
halako, 38, 39
hau (poza)l, 32
hobe, 240
hobeto, 240
honela, 38, 39
honelako, 38, 39
horrela, 38, 39
horrelako, 38, 39
 -*ik*: *ikusita*, *ikusirik*, 159
 Imperativo, 48, 49
 Imperativas (oraciones), 213
 Interrogativas directas, 189
 indirectas, 189 ss
 Interrogativas, partículas, 190, 191
itzazu, 48
itzazue, 48
izan: *nintzen*, 37 ss
 nuen, 55 ss
 nituen, 58
 zait, 85 ss
 zaizkit, 94
 zaitez, *zaitezte*, 48
 ezazu, *ezazue*, 48
 itzazu, *itzazue*, 48
jakin, presente sintético, 103 ss
 -t(z)*en*, 104
lehen(go), *lehen(engo)*, 205
lehendabizi(ko), 205
lehenbizi(ko), 205
nintzen, 37 ss
nituen, 58
noiz arte, 184
noizko, 152
nola, 39
nolako(a), 38, 39
 Nominalizaciones: -*z*, 118
 -*ta*, -*ik*, 159
non (plural): -*etan*, 80
nondik (plural): -*etatik*, 139
nongo (plural): -*etako*, 108
 Nor-nori, 85 ss
nora (plural): -*etara*, 141
noraino, 184
norako, 152
noren (plural): -*en*, 78
norentzako, 129
norentzat, 128, 129
nori (plural): -*ei*, 86 ss
nuen, 55 ss
ordea, 154, 155
ote, 47, 190, 191
 Palabras compuestas (pares coordinados), 47
 "primero", 205
 Pronombres personales: dativo, 87
 destinativo, 129

Recíproco: *elkar*, 133
 Sintagma nominal: *honetako-*, *horrelako-*, *halako-*, 38
 norentzako-, 129
 norako-, 152
 -t(z)eko-, 225, 226
 Sintaxis: coordinadas copulativas, 146 ss
 disyuntivas, 153
 adversativas, 154 ss
 causal-explicativas, 146, 147
 subordinadas sustantivas, 163 ss
 interrogativas indirectas, 189 ss
 imperativas, 213 ss
 finales, 222, 223
 adverbiales (nominalizaciones), 118, 159
 Subordinación, transformaciones de persona, tiempo, etc... 221
 Sustantivas (oraciones) 163
-ta: *ikusita*, *ikusirik*, 159
-t(z)eko, 213 ss
-t(z)en jakin, 104
 Verbos sintéticos transitivos (presente): *jakin*, 103 ss
 eduki, 133 ss
 ekarri, 121 ss
 eraman, 121 ss
 esan, 107

-xe, 64
-z: *mugituz*, 118
zait..., 85 ss
zaitez, 48
zaitezte, 48
zaizkit..., 94
zertarako, 152
zertaz, 63

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA

EUSKARA ZERBITZUA

Argitalpenak

GLOTODIDAKTIKA-LANAK:

1. Hizkuntzen Irakaskuntza: Topikoak eta Metodologiak.
2. Hizkuntzen Irakaskuntza: Gramatika Ariketak.
3. Hizkuntzen Irakaskuntza: Mailaketa Gramatikala.
4. Hizkuntzen Irakaskuntza: Neurpideak (prestatzen).
5. Hizkuntzen Irakaskuntza: Zenbait Artikulu.
6. Haurrak Euskaldutzen Giñolaren bidez. Kukubiltxo Taldea.
7. Euskararen Gaitasun Agiria: Programa.
8. Euskaltzaindiak Batasunerako eskaini dituen erabakiak.
9. Haurrak euskalduntzen Giñolaren bidez II. Itzaropena M. de Lezea.
10. Ipuin zahar eta berriak. Lurdes Iriondo.
11. Jolasean. Imanol Urbietak.
12. Amonaren Ipuinak. Enkarni Genua.
13. Ipuin gehiago. Lertxundi - Lucas - Keinu - Maskarada.
14. Eskolarako ipuinak eta txotxongiloak. Itzaropena M. de Lezea.
15. Hizkuntz jolasak.
16. EABHEM: Euskara maila neurtzeko testa. Ajuria - Ibarra - Sierra.
17. EGA. 1983ko azterketak.
18. Bakarka 1.
19. Euskalkiz Euskalki.
20. Kontu Kontari. (Haurrak euskalduntzen bideoaren bidez) (2.zatia).
Lurdes Iriondo.

21. Musika Hezkuntza Eskolaurrean.
22. Bakarka 2.

HIZKUNTZ PRESTAKUNTZA:

1. Bizkaieraren idatzizko arauak.

ZABALKUNDE-LANAK:

1. Euskal ikasmaterialen bilduma 1984.
2. EIMA programa: Euskal ikasmaterialgintza. 1984eko ekitaldiaren azalpen bateratua.

BAKARKA es un material de iniciación al euskera, elaborado fundamentalmente, para el aprendizaje individual o a distancia. Está orientado a alumnos de Enseñanza Media. Cada tema ofrece, además de una teoría elemental y progresiva, modelos para ser memorizados, ejercicios y lecturas programadas. En el apéndice final se incluye la clave de los ejercicios y un breve diccionario.

Bakarka

EK15030341